

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EDİB HARÂBÎ DİVANI (KARŞILAŞTIRMALI METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YILDIZ BALABAN

1410061009

Anabilim Dalı: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

Programı: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

Tez Danışmanı: PROF. DR. ÖMÜR CEYLAN

HAZİRAN 2017

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EDİB HARÂBÎ DİVANI (KARŞILAŞTIRMALI METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YILDIZ BALABAN

1410061009

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 05 Haziran 2017
Tezin Savunulduğu Tarih : 20 Haziran 2017

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ömür CEYLAN
Diğer Jüri Üyeleri: Prof. Dr. Muharrem KAYA
Doç. Dr. Ozan YILMAZ
Prof. Dr. Hakan TAŞ (Yedek)
Yrd. Doç. Dr. Kayhan ŞAHAN (Yedek)

HAZİRAN 2017

ÖNSÖZ

Temelinde arınmayı ve maddenin özünü kavrayarak düşünceyi olgunlaştırmayı hedef edinen tasavvuf öğretisi, az sözle çok mana amaçlaması itibariyle yüzyıllar boyunca şiirle güçlü bir bağ içerisinde kendisini var etmiştir. Şiiri estetik söz söyleme kaygısından çok ruhu eğitmek amacıyla samimi bir araç olarak kullanan tasavvuf, Ahmed Yesevî’den bu yana hemen her yüzyılda Türk Edebiyatına önemli isim ve eserler hediye etmiştir. Tasavvufi şiirin 19. asırda Türk edebiyatındaki en güçlü temsilcilerinden biri de Ahmed Edîb Harâbî’dir.

19. ve 20. asırda Bektaşilik, üç döneme ayrılabilir, yaklaşık yüz yıl süren yasaklı bir dönemden geçmiştir. Ahmed Edîb Harâbî divanı bu zorlu atmosfer içerisinde olgunlaşmış, geleneğe bağlılık açısından Bektaşî şiirini başarıyla temsil edebilecek dikkat çekici bir karakter çizmektedir. Türk tasavvuf edebiyatı içerisinde köklü bir yere sahip olan ve şiirleri ile birçok yazar ve şairi etkilemiş bulunan Harâbî’nin divan metnine dair, karşılaştırmalı bilimsel bir çalışmanın olmayışı bizi bu tezi hazırlamaya yönlendirmiştir.

Çalışmamız Süleymaniye Kütüphanesi’nde bulunan ve müellif hattı olan Edîb Harâbî Divanı ile bu nüsha dışında varlığından haberdar olunan, tam veya eksik 4 divan nüshasının daha karşılaştırmalı çeviri metnini içermektedir. Çalışmanın temel amacı karşılaştırmalı metin tespiti olmakla beraber “Giriş” mahiyetinde “Bektaşilik” hakkında kısaca bilgi verilmiş; I. Bölüm’de ise Edîb Harâbî’nin kişisel notlarından, şiirlerinden ve hakkında yazılanlardan yola çıkılarak şairin hayatı, kişiliği ve sanatı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Edîb Harâbî Divanı ve nüshalarına ayrılan II. Bölüm’de, divan nüsha ve neşirleri tanıtılmış, Harâbî’nin şiir dilini Türkçeleştirme gayreti örneklerle ele alınmıştır. Divanın sonunda bulunan, şairin şiir şekil ve türlerine dair notlar düşerek oluşturduğu fihrist tablosu çevrilerek yine bu bölümde kayıt altına alınmıştır. Tasavvuf şiirinde ortak ve yaygın bir zemin oluşturan, çoğu kez ayet-i kerimeler, hadis-i şerifler, dört halife ya da geçmiş ünlü sûfilerin vecizeleri gibi kalıp sözlerden kısmi ya da tam alıntılarla uygulanan iktibas, Harâbî divanında da oldukça önemli bir

yer teşkil etmektedir. Bu nedenle divanda geçen iktibaslar açıklamalı olarak, harf sırasına göre listelenmiştir. Sıklıkla kullanılan iktibasların altına ilgili şiirlerden örnekler eklenmiştir. Divanda yer alan şiirlerin ölçü, kalıp ve şekillerini sayılarıyla beraber ihtiva eden şekil tablosu ile II. Bölüm sonlandırılmıştır.

Çalışmamızın esasını teşkil eden III. Bölümde Edîb Harâbî Divanı'nın Karşılaştırmalı metni yer almaktadır. Bu kısımda şiirlerin harf aktarımları transkripsiyon alfabetisiyle verilmiştir. Şiir numaraları, nüsha farkları ve açıklamalar, benzer çalışmalarda olduğu gibi ilgili şiirlerin altına dipnot şeklinde düşülmüştür. Nüshalarda müellif ya da müstensih tarafından yapılan tashihler, ilgili fark aparatında "nüsha kısaltması/t." ile belirlenmiştir. Okunamayan birkaç kelimedede orijinal görseller kullanılmış; Farsça beyitler özgün alfabeleri korunarak tercümeleleri dipnotlarda verilmiş; yazmadan kaynaklı, metin tamiri gerektiren silik ve eksik kısımlara "[]" (köşeli parantez) ile müdahale edilmiş; argo sözcüklerin yazımında ise ilk hece ünlüsünü "." (nokta) ile gösterme usulü benimsenmiştir. Divanda mükerrer kaydedilen manzumeler ilk yazıldıkları yaprak sırasında ve bir kez tespit edilmiştir. İnceleme bölümünde kullanılan örnek manzumelerden sonra parantez içerisinde verilen numaralar, hazırlanan karşılaştırmalı metindeki sıra numaralarını göstermektedir.

Edîb Harâbî divanı ve nüshalarının sağlıklı bir çevirisinin günümüze aktarımını hedef alan bu çalışmada Oktay New Transkripsiyon fontu kullanılmış, harf aktarımında merhum Prof. Dr. İsmail Ünver'in ilgili yazısı esas alınmıştır¹. Karşılaştırmalı çeviri metninden sonra sonuç kısmına geçilerek değerlendirmeler yapılmıştır.

Son olarak çalışma boyunca yararlanılan ve dipnotlarda yer alan kaynaklar, Kaynakça kısmında belirtilmiştir.

Engin bilgi ve tecrübeleriyle tez konumuzun belirlenmesinde, temininde ve kaynak ediniminde bana yol gösteren; tez çalışma süresince hiçbir yardımını esirgemeyip karşılaştığım zorluklarda sabırla yardımcı olan ve bu alanda keyifle çalışmama vesile olan tez danışmanım, değerli hocam Sayın Prof. Dr. Ömür CEYLAN'a, Halkbilimi alanında değerli bilgilerinden faydalandığım Sayın Prof. Dr. Muharrem KAYA'ya, lisans ve yüksek lisans öğrenimim boyunca üzerimde emeği

¹ İsmail Ünver, "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Türkoloji Dergisi*, C. XI, Sayı 1, 1993, s. 51-57.

olan İstanbul Kültür Üniversitesi'nin kıymetli hocalarına, değerli arkadaşım Sayın Arş. Gör. Emre Berkan YENİ'ye ve tüm araştırma görevlilerine, bütün başarılarımın ortağı olan aileme ve eşime teşekkürü bir borç bilirim.

Yıldız BALABAN

Haziran, 2017

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	İ
İÇİNDEKİLER	İV
ÖZET.....	VI
ABSTRACT	VII
KISALTMALAR	VIII
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ	IX
GİRİŞ	1
Bektaşılık Üzerine	1
1. EDİB HARÂBÎ'NİN HAYATI, KİŞİLİĞİ VE SANATI	4
1.1. Hayatı	4
1.2. Kişiliği ve Sanatı	7
2. EDİB HARÂBÎ DİVANI'NA DAİR.....	17
2.1. Edîb Harâbî Divanı Nüshaları.....	17
2.1.1. İhsan Mahvi Nüshası.....	17
2.1.1.a. Fihrist	17
2.1.1.b. Mensur Parçalar	29
2.1.1.c. Harâbî'ye Ait Olmayan Manzumeler.....	30
2.1.2. Çorum Hasanpaşa Halk Kütüphanesi Nüshası.....	35
2.1.3. Cafer Ergin Nüshası.....	35
2.1.4. Atatürk Kitaplığı 2. Nüsha.....	36
2.1.5. Ali Emîrî Nüshası.....	36

2.2. NÜSHALARA DAİR DEĞERLENDİRMELER	36
2.2.1. İM ve Ç Nüshaları	36
2.2.2. AK Nüshaları	37
2.3. Divan Neşirleri	38
2.4. Edîb Harâbî Türkçe ve Türk Aruzu	41
2.5. Edîb Harâbî Dîvanı'nda İktibaslar	46
2.6. Edîb Harâbî Divanı'nda Nazım Şekilleri ve Vezin	54
3. EDÎB HARÂBÎ DÎVANI (KARŞILAŞTIRMALI METİN)	58
SONUÇ	356
KAYNAKÇA	361

Üniversitesi	: İstanbul Kültür Üniversitesi
Enstitüsü	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
Dalı	: Türk Dili ve Edebiyatı
Programı	: Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Ömür CEYLAN
Tez Türü ve Tarihi	: Yüksek Lisans – Haziran 2017

ÖZET

EDİB HARÂBÎ DİVANİ (KARŞILAŞTIRMALI METİN)

YILDIZ BALABAN

13. yüzyılda Anadolu'ya Türkmen göçleriyle girmeye başlayan tasavvuf öğretisi, Yesevîliğin etkisiyle Bektaşiliğin inanç temellerini oluşturmuştur. Geniş bir coğrafyaya yayılan Bektaşilik, kendine has kültür unsurlarını hassasiyetle muhafaza etmesi bakımından yüzyıllardır Türk kültür, dil, sanat ve edebiyatı için zengin bir kaynak olagelmıştır. Az söz ile mana zenginliği yaratabilen şiir, Bektaşiliğin kendine has, derin sözcük dünyasıyla samimi bir münasebet içerisindedir. 19. yüzyıla ait, Edîb Harâbî Divanı'nın karşılaştırmalı metnini konu aldığımız çalışmamız, köklü Bektaşî kültürünün zengin örneklerinden biridir.

1853 yılında doğan Harâbî, İstanbul'da yaşamış; 1917 yılında vefat etmiştir. 570 sayfadan oluşan divanında hece ve aruz vezinlerini başarıyla kullanan bir şairdir. Edîb Harâbî divanı karşılaştırmalı metin incelediğimiz çalışmamızda, ulaşılabilen tam/kısmi 5 nüsha karşılaştırılmıştır. Müellif hattı olan nüsha, Süleymaniye Kütüphanesi İhsan Mahvi Koleksiyonu nüshasıdır. İkinci nüsha, Çorum Hasanpaşa Halk Kütüphanesi; üçüncü ve dördüncü nüshalar İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı ve son nüsha ise Millet Kütüphanesi Ali Emîrî Koleksiyonu'nda bulunmaktadır.

Bu çalışma giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Bektaşilik ile ilgili genel bilgilerin verildiği Giriş'ten sonra 1. Bölüm'de Edîb Harâbî'ye dair biyografik bilgiler yer almaktadır. 2. Bölüm'de divan nüsha ve neşirleri tanıtılarak, Harâbî'nin dil ve üslûp özellikleri üzerine odaklanılmış, şiirlerle ilgili fihrist ve nazım şekillerine ait tablolar verilmiştir. Üçüncü ve son bölümde ise transkripsiyon alfabesiyle eserin karşılaştırmalı metni yer almaktadır.

Anahtar Sözcükler: 19. Yüzyıl, Edîb Harâbî, Bektaşilik, Divan, Tasavvuf.

University	: Istanbul Kültür University
Institute	: Institute of Social Sciences
Department	: Turkish Language and Literature
Programme	: Turkish Language and Literature
Supervisor	: Prof. Dr. Ömür CEYLAN
Degree Awarded and Date	: MA – June 2017

ABSTRACT

DIWAN OF EDÎB HARÂBÎ (COMPARATIVE TEXT)

YILDIZ BALABAN

The Sufi teachings which started to come into Anatolia in 13th century with the Turkmen immigration constituted the foundation of beliefs of Bektashi with the influence of Yesevism. Bektaşilik, which has spread to a wide geography, has been a rich source for Turkish culture, language, art and literature for centuries in terms of reserving its unique cultural elements sensitively. Poetry, which can create rich meanings with few words, is in intimate relation with Bektashism's unique and deep word world. We do not study the comparative text of the 19th Century, the Divan of Edib Harabi, but one of the rich examples of deep-rooted Bektashi cult.

Harabi, who was born in 1853, lived in Istanbul; He passed away in 1917. He is a poet who has successfully used syllable and aruz meter on the divan of 570 pages. In our work which we have studied the comparative text of Edîb Harâbî divan, 5 copies of the full / partial which can be reached are compared. The copy that we think is author line is the copy of Süleymaniye Library Ihsan Mahvi Collection. The second copy is Çorum Hasanpaşa Public Library; The third and fourth copies are Istanbul Metropolitan Municipality Atatürk Library and the last copy is in the Library of Ali Emîrî Collection.

This study is composed of three parts. After Introduction, which gives general information about Bektashism, Chapter 1 contains biographical information about Edib Harabi. In the second chapter, divan copies and nevirs are introduced and taboos about poems and verse forms are given, focusing on the linguistic and stylistic features of Harabi. In the third and last section, the transcript alphabet and the comparative text of the work are included.

Key Words: 19th century, Edîb Harâbî, Bektashism, Diwan, Sufism

KISALTMALAR

- İM** : Dîvân-ı Harâbî, Süleymaniye Kütüphanesi, İhsan Mahvî 98.
- Ç** : Dîvân-ı Edîb Harâbî, Çorum Hasanpaşa Halk Kütüphanesi, 19 HK 36592.
- AK1** : Edîb Harabî Ahmed Edîb (1835-1916), İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Türkçe Yazma Divanları Kolekyionu, K838.
- AK2** : Edîb Harabî Ahmed Edîb (1835-1916), İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Türkçe Yazma Divanları Koleksiyonu, K541.
- AE** : Mecmûa-i Edîb Harâbî, Prevezeli, Divan, İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Koleksiyonu, 34 Ae Manzum 777.
- Bkz.** : Bakınız
- Hz.** : Hazret
- s.** : Sayfa
- t.** : Tashih

Çeviriyazı Alfabeti

a,â,e,i	ا	i, ı, î, y	ی	ş	ث
b	ب	j	ژ	ş	ث
c	ج	ķ	ق	t	ت
ç	چ	l	ل	ţ	ط
d	د	m	م	v, ū	و
f	ف	n	ن	z	ز
g, k, ñ	گ	o,ö,u,ü	او	d,z	ذ
ğ	غ	p	پ	z	ظ
h	ه	r	ر	z	ز
ħ	ح	s	س	‘	س
ĥ	خ	ş	ش	‘	ه

GİRİŞ

Bektaşilik Üzerine²

Hicretin ilk yüzyılından itibaren bir zühd ve takva hareketi olarak ortaya çıkmaya başlayan tasavvuf, Miladi 9. asırdan itibaren çok daha etkin ve renkli bir düşünce sistemine dönüşmüştür; 11. yüzyılda tarikatların kurulmasıyla da bütün İslam alemine yayılmıştır. Ahmed Yesevî okulu ve Horasan kanalıyla Orta Asya'da temelleri atılan Bektaşilik, Moğol istilası neticesinde Anadolu'ya gelen dervişler ile belirgin bir kimlik kazanmaya başlamıştır. İslami kültür dairesine girdikten sonra yurt değiştiren Türklerin, Anadolu'daki tarihi gelişim içerisinde yaşayışları ve inançları da tabii biçimde değişime uğramıştır. Tasavvuf tarihinin tarikatlar dönemi ile Anadolu'nun Türkleşme süreci aynı tarihi zaman dilimine tesadüf etmiş; Anadolu Türklüğü bir yandan farklı coğrafyalara ait tasavvuf akımlarına ev sahipliği yaparken diğer yandan da kendi bakış açısını yansıttığı özgün tarikatlar inşa etmiştir.

² Bektaşilik hakkında hemen tüm kaynaklarda verilen genel bilgilerin bir araya getirildiği bu bölüm, şu kaynaklardan faydalanılarak oluşturulmuştur:

- A.Yılmaz Soyger, *19. Yüzyılda Bektaşilik*, (İstanbul, Frida Yayınları, 2012)
Abdülbâki Gölpınarlı, *Melamilik ve Melamiler*, (İstanbul, Milenyum Yayınları, 2013)
Abdülbâki Gölpınarlı, *Türkiye'de Mezhepler ve Tarikatlar*, (İstanbul, İnkilâp Yayınları, 2014)
Ahmet Yaşar Ocak, *Türk Sufiliğine Bakışlar*, (İstanbul, İletişim Yayınları, 2014)
Baki Öz, *Bektaşilik Nedir? (Bektaşilik Tarihi)*, (İstanbul, Der Yayınları, 1997)
Bedri Noyan Dedebaba, *Bütün Yönleriyle Bektâşilik ve Alevilik*, (Ankara, Ardıç Yayınları, 2010)
Dursun, Yıldırım, *Türk Edebiyatında Bektaşi Fıkraları*, (Ankara, Akçağ Yayınları, 2016)
Erman Artun "Alevi Bektaşi Edebiyatına Genel Bakış", 2000'e Girenken Medyadaki Dilimiz ve Halk Ozanları Sempozyumu, 18-19 Aralık 1999 Ankara
Ethem Ruhi Fiğlalı, *Türkiye'de Alevilik Bektâşilik*, (İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, İzmir, 2006)
F.R. Haslok, Çev. Râgıp Hulûsi, *Bektaşilik Tedkikleri*, (Ankara, Kurgan Edebiyat Yayınları, 2015)
Fuad Köprülü, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, (Ankara, Akçağ Yayınları, 2013)
Mehmet Ersal, *Alevilik*, (Ankara, Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi Yayınları Araştırma Dizisi:25, 2016)
Müfid Yüksel, *Bektaşilik ve Mehmed Ali Hilmî Dedebaba*, (İstanbul, Bakış Yayınları, 2012)
Selçuk Eraydın, *Tasavvuf ve Tarikatlar*, (İstanbul, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2012)

Kerbela hadisesinde Hz. Peygamber'in ailesine reva görülen muamele, tüm İslam coğrafyasında belirgin bir hassasiyet yaratırken, Alevilik de bu hassasiyetin tecessüm etmiş hali olarak ilkin Orta Asya Türklüğü içerisinde yankı bulmuş, Türk göçleriyle birlikte de Anadolu'ya taşınmıştır. Anadolu'ya ulaşan ilk Türk obalarının bir kısmı o vakitler Alevi inancına sahipken, bir kısmı Müslümanlıkla Şamanlık arasında bocalamakta, bir bölümü ise henüz Şamanlık ve diğer Asya dinlerine inanmaktadırlar. Bu dönemler dinsel açıdan karmaşık bir portre çizen Anadolu coğrafyasında Alevilik ve tasavvuf giderek yaygınlık kazanmış, göç esnasında kendi inanış ve kültürlerini de yanlarında getiren dervişler aracılığıyla Anadolu, İslam medeniyet dairesine girmeye başlamıştır.

13. yüzyıl, Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslam medeniyetine girmesi bakımından dikkat çekicidir. Yesevîlik ile münasebeti neticesinde Anadolu topraklarına gelen Hacı Bektaş Veli, bu yüzyılda dinî, fikrî ve felsefî açıdan oluşan boşluğu Bektaşî öğretisiyle doldurarak inanç önderliği yapmıştır. Türkmen iskânının artarak geniş bir coğrafyaya yayıldığı Anadolu medeniyetinde kararsız kitleleri Bektaşîlik inancıyla sevgi ve birlik paydasında ve İslâm tasavvufu çatısı altında bir araya getirmiştir.

Hacı Bektaş Veli bugün Nevşehir sınırında bulunan ve Hacıbektaş köyü olarak bilinen Sulucakarahöyük'e gelerek yerleşmiştir. Bektaşîliğin kurumlaşp tarikat kimliği kazanmasında O'nun tekkesinde yetişen dervişlerin şüphesiz büyük payı vardır. 14. yüzyıldan itibaren tarikat yapısına kavuşmaya başlayan Bektaşîlik, 15.yüzyılda Balım Sultan'ın Hacı Bektaş Dergahı'nda postnişin olmasıyla tarikat yapısına bürünmüştür. Çeşitli kültür ve inanışları sûfî öğretisi yelpazesinde bir araya getiren bu tarikat, halifeler aracılığıyla Anadolu'nun pek çok yerinde samimiyetle yer bulmuş ve 19.yüzyıldan itibaren Alevi hüvviyetiyle varlığını günümüze kadar devam ettirmiştir.

Bektaşî inancı düşünce ve felsefe akımlarının yoğun olduğu bir coğrafyada, fikir üzerine bina edilmiş bir inanış sistemidir. Yesevîlik tarikatının Kırk Makam erkanına göre şekillenen bu sistem, Hacı Bektaş Veli tarafından Dört Kapı Kırk Makam olarak düzenlenmiştir. Dört Kapı ve Kırk makam Bektaşîliğe mensup olan kişinin nihayetinde olgunlaşp Tanrı'ya ulaşabilmesi –yaratılan her varlığı bir görebilmesi- için geçmesi gereken maddi ve manevi aşamalardır. İnanış esasına dayanan bu kurallar silsilesinde kişi Şerîat, Tarîkat, Hakîkat ve Mârifetten ibaret dört

kapı ve bu dört disiplinin içerisinde teşekkül eden on'ar makamdan geçerek insan-ı kâmil (olgun insan) mertebesine ulaşır ve bütün yaratılmışları bir görür.

Bektaşilik felsefesinin referans noktası insandır. Tanrı'nın kendisinde tecelli ettiği insan, içinde tüm alemleri barındıran bir makro evrendir. Kişi maddeden ve nefsinden arınarak bu aleme döndüğünde hakikati orada bulabilir. İnsan düşünen, tefekkür yoluyla idrake varan bir varlıktır. Bu nedenle insanı sevmek ve saymak Bektaşilik öğretisinde büyük önem arz eder.

Bektaşilik felsefesinde kişiler din, dil, ırk, cinsiyet gibi kıstaslara göre değerlendirilmezler. Varlık bir bütün olarak algılanır, yaratılanlar arasında ayırım yapmak Bektaşi öğretisiyle örtüşmeyen bir kavramdır. Bektaşilikte nihai hedef kâmil insan mertebesine ulaşmak olduğu için, bu yolda tarikat adabına uygun ilerleyen bütün kişiler eşit kabul edilir. Cinsî ayrımlar Bektaşi öğretisinde yerini "er"lik makamına bırakır. Nefsinden arınarak özüne intikal edebilen her kişi ulus, etnik ve din gibi kıstaslardan uzak tutularak "er" kabul edilir. Bu açıdan bakıldığında Bektaşilik evrenselci bir felsefeye sahiptir. Sınırlar gözetilmeksizin tüm canlılar doğa içerisinde, bir arada uyum içerisinde var olabilir. Bektaşi öğretilerine mensup olan Bektaşi ehli, bütün yaratılmışları bir tutarak, yeryüzünde yalnızca akli üstün görür.

Bektaşilikte Hz. Ali'ye, Hz. Peygamberin soyundan gelen Ehl-i Beyt'ine ve Oniki İmamlara gönülden bağlılık söz konusudur. "Kısaca "evin fertleri" anlamına gelen Ehl-i Beyt Hz. Peygamber'in neslinden ve yakınlarından olan kimselerdir. ³" Bu inancın tüm ritüelleri, Ehl-i Beyt ve Ehl-i Beyt soyundan gelen Oniki İmamın tarih içerisinde yaşadıkları hadiseler ve onların inanç ve erkanları üzerine bina edilmiştir.

13. yüzyılda Yesevîliğin açtığı yoldan ilerleyerek fikrî-felsefi açıdan Anadolu'da çok geniş coğrafyalarda yankı bulan Bektaşilik öğretisi, bugün dahi evrensellik anlayışını koruyarak Türkiye'nin pek çok yerinde dinamizmini devam ettirmektedir.⁴

³ Ethem Cebecioğlu, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü* (Ankara, Otto Yayınları, 2014) 143.

⁴ Örnek ve kapsamlı bir alan araştırması için bkz. Mehmet Ersal, *Alevilik* (Ankara, Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi Yayınları Araştırma Dizisi:25, 2016).

1. EDİB HARÂBÎ'NİN HAYATI, KİŞİLİĞİ VE SANATI

1.1. Hayatı

Anadolu'nun Türkleşme ve İslamlaşma sürecinde, kadim inanç pratiklerini Anadolu'ya taşıyan inanç ve yaşayış bakımından bocalama içinde olan kitleleri hoşgörü, sevgi ve birlik çizgisinde bir araya getiren Bektaşilik, sahip olduğu felsefe ve çeşitlilik bakımından Türk kültür ve edebiyatı için şüphesiz ki zengin bir kaynaktır. Bütün âlemin özü ve özeti olan insanı, varlık bilincine ulaştırmayı ve olgunlaştırmayı temel alan Bektaşi öğretisi, parçası olduğu kültür dairelerine her çağda önemli isimler ve eserler kazandırmıştır. Bektaşi şiirinin Türk tasavvuf edebiyatına kazandırdığı son ve güçlü isimlerden biri de Edîb Harâbî'dir. 1853 yılında İstanbul'da doğmuştur. İkrâr almadan önceki ismi Ahmed Edîb'dir. Kendisinin de işaret ettiği gibi:

Berzahdan kurtuldum çıkdım aradan

On yedi yaşında doğdum anadan

Mehmed Ali Hilmî Dede Baba'dan

Çok şükür hamd olsun geldim imkâna

Nâmım Edîb idi Harâbî oldum

Erenlerin ayak türâbı oldum

Hakk'ın bir mukaddes kitâbı oldum

Aşk olsun okuyan ehl-i irfâna (306)

On yedi yaşında Merdivenköy Dergâhın'da Mehmed Ali Hilmî Dede Baba'dan nasip alarak bâtinî doğumunu yaşamış ve "Harâbî" mahlasını almıştır.

Harâbî, anlam itibariyle “harâb” kelimesine dayanmaktadır. Harâb sözcüğü, virâne, yıkık anlamlarına gelmekle birlikte sözcüğün çoğul biçimi olan “harâbât”, Divân ve Tasavvuf şiirlerinde meyhâne anlamında kullanılmaktadır. Meyhâne ise izbe kalmış, insanların rağbet etmediği yerlerde, içinde bâde (aşk şarabı) sunulan ve içeni mest haline getiren tılsımlı bir mekândır. Tasavvuf şiirinde meyhâne, “beşeri vücudu tahrip, süfli duyguları imha, hayvani eğilimleri harâb etmek; kötü huyları yıkmak için gidilen⁵” tekke ve dergâhları temsil etmektedir. İçinde sunulan şarap, ilâhî aşk; sâkî, mürşid; sevgili ise Allâh’tır. Sözlükte: “aklın faaliyet ve tedbiri ile ilgiyi keserek tam anlamıyla teveccüh ve teslimiyet hali içinde bulunmak, rind, ârif⁶” olarak geçen Harâbî sözcüğü, kuvvetle muhtemel ki kendisi de bir harâbât ehli olan şaire yine bu sebeplerle mahlas olarak verilmiştir.

“Bektaşiler nasip almayı mi’râç olarak nitelerler. Çünkü nasip alma, [yükselerek] yeni bir yaşama dönüşün başlangıcıdır. Yeni bir yolculuğun, kendine [insanın kendisine] başlayacak bir seferin ilk adımıdır. Bu yeni doğuşta kişi, anasız ve babasız olarak ikinci kez dünyaya gelmektedir. ⁷” Harâbî, bir şiirinde nasip almadan önceki hâlini şu şekilde ifâde etmektedir:

Ben müslümân iken âh âb-destimi alırdım

Taşdan dîvâra karşı bir kalkar bir yatarım

Terk eylemezdim aslâ savm u salâti zîrâ

Allâh’a vâsıl olmak böyle olur sanırdım

Cennetle hûri gılmân sevdâsı vardı dilde

Bu hâl ile münkir ben Hak’dan uzaklaşırdım (444)

⁵ Süleyman Uludağ, *Tasavvuf Terğimleri Sözlüğü*, (İstanbul, Kabalcı Yayınları, 2012) s. 158.

⁶ Uludağ, s. 159.

⁷ Bedri Noyan Dedebaba, *Bütün Yönleriyle Bektaşilik ve Alevîlik*, (Ankara, Ardıç Yayınları,2010) s. 46.

“Yazdığı şiirler Bektaşiler arasında çabucak yayılmış, bestelenmiş, sazla ve sözle Türkiye’nin her tarafında söylenir hâle gelmiştir.”⁸ Buna karşılık, Harâbî’nin yaşamı ile ilgili bilgiler ayrıntılı değildir. 570 sayfadan oluşan divanında yazılı olan şiirler, şiirlerin üzerine ve divanın arkasına düşülen notlar bize kronoloji ile ilgili kısıtlı bilgiler vermektedir. Bu bilgilere göre, 19 Teşrîn-i evvel 1305 tarihinde Cuma günü kızı Zeynep Samiye Hanım, Sisam Adası’nda Tifani Limanı’nda dünyaya gelmiştir. 1308 tarihinde bir Çarşamba gecesi saat beşte Fatma Belkıs Hanım Şehremini Saray Meydanı’nda doğmuş, 1315 tarihinde ise vefat etmiştir. 1315 tarihinde Cuma sabahı oğlu İsmail Feridun Bey dünyaya gelmiştir. Annesi Hatice Hanım ise 2 Nisan 1319 Çarşamba günü vefat etmiştir.⁹ Babasının ismi İsmail’dir¹⁰. Rıza Tevfik Bölükbaşı’nın Harâbî ile ilgili yazdığı bir makaleden, evvelden beri İstanbullu olduğunu, vîran bir evceğizde oturduğunu, Hüseyin adında bir oğlu daha olduğunu öğrenmekteyiz. Yine aynı makalede Harâbî’nin fiziksel özelliklerinden “*Hayli esmer, hafif kır sakallı, orta boylu idi*” diye bahsedilmektedir¹¹.

1876 senesinde Bahriye Birik Kâtipliğine tayin edilen Harâbî¹², emekli olana kadar bu göreve devam etmiştir¹³. Memuriyeti boyunca çeşitli yerlerde görev almıştır. 1883 senesinde Rodos Adası’nda bulunduğunu şiirlerde bulunan serlevhalardan anlamaktayız. Rodos hapishanesinde bulunan mahkûmların yaptığı tütün tabakasının üzerine yazılmak üzere onlara bir beyit vermiştir. Ayrıca Rodos’taki arkadaşlarına hitaben yazdığı birçok şiiri mevcuttur. Meis Adası’nda liman başkanlığı yapmış, Tifani Limanı ve Preveze’de bulunmuştur. Yine şiirinlerden yola çıkarak Preveze’de uzun bir süre kaldığını tahmin etmekteyiz. Bir dönem Bursa’da yaşamıştır. Çanakkale Kilidbahir, İstanbul İsa Kapısı, Aksaray, Şehremini gibi semtler de divanda zikredilen yerler arasındadır.

⁸ Sefer Aytekin, *Harâbî*, (Ankara, 1959) s. 140.

⁹ Bu bilgiler, divanın arka kısmında bulunan fihristen hemen sonra şâir tarafından, kronolojik bir sırayla verilmiştir.

¹⁰ Harâbî’nin baba adı divanda yer almamaktadır. Dursun Gümüşoğlu’nun çalışmasında, kayıtlardan baba adının İsmail olduğu bilgisine ulaşıldığı belirtilmektedir.

Dursun Gümüşoğlu, *Harâbî Divanı Yaşamı ve Tüm Şiirleri*, (İstanbul, Can Yayınları 2013) s. 19.

¹¹ Abdullah Uçman, *Rıza Tevfik Bölükbaşı Tekke ve Halk Edebiyatı Makaleleri*, (İstanbul, Dergah Yayınları, 2015), s. 347-349.

¹² Divanda memuriyete giriş tarihiyle ilgili herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Dursun Gümüşoğlu’nun araştırmasında, yapılan arşiv araştırmalarından sonra bu tarihin ortaya çıktığı bildirilmektedir.

Gümüşoğlu, s.16

¹³ Bahriye kâtipliğinden emekli olduğu bilgisi Folklor Postası Dergisi’nde mevcuttur.

M. Halit Bayrı, *Halk Şâirleri Hakkında Küçük Notlar*, Edib Harâbî, *Folklor Postası*, I, sayı 17, s. 13.

Harâbî'nin yaşamı maddi sıkıntılar içinde geçmiştir. Ömrü boyunca kirada oturmuş, memuriyet maaşı ile geçimini sürdürmüştür. Balkan Harbi sırasında şeker kıtlığı nedeniyle şekerin vesika ile yalnızca hastalara verilmesi üzerine aşî memuruna vesika ricasıyla (497) ve yine tükenen mürekkep şişesinin boş gönderilmemesi talebiyle (292) yazdığı şiirlere bakılırsa Osmanlı Devleti'nin dağılma dönemi, şairin içinde bulunduğu koşulları iyice zorlaştırmıştır. Yine yaşadığı hâneyi “*Hava almaz güneş görmez karanlık hem de pek vîrân*” (503) diye tarife başlayan şair, evinin dört bir yanının örümcek ağı ve tahtakurusu ile dolu olduğunu, çatıdan gökyüzünün görüldüğünü, sağlam tek bir tahtanın dahi olmadığını haber vermektedir.

On yedi yaşında ikrâr veren Harâbî, tüm bu koşullara rağmen doğduğu “başka âlem”in içinde âdetâ bir yıldız gibi parlamıştır. Hânesinde düzenlediği cem’lerde okuduğu nefes ve devriyeleri, 570 sayfalık divanında yer alan, büyük emek ve bağlılığın ürünü olan şiirleri Bektaşî kültürü içinde sarsılmaz bir yer edinmiştir. Harâbî, “yokluk” içinde “varlık” arayışıyla geçen 64 yıllık bir ömürden sonra 1917¹⁴ senesinde Hakk’a yürümüştür. Kabristanın yeri hala bilinmemektedir.

1.2. Kişiliği ve Sanatı

Harâbî söz konusu olduğunda kişiliğinin şiirinden, şiirinin de kişiliğinden ayrı düşünülmesi mümkün olmadığı için bu iki başlığı bir arada kullanmak adeta zorunludur. Mürşidi Mehmed Ali Hilmî Dede Baba gibi Sünnî ekolden gelen¹⁵ Harâbî, Bektaşîliğe büyük bir bağlılık göstermiştir. Çünkü O’nun cezbe hâlinde olan ruhu Bektaşî öğretisi içinde karşılık bulmuş, özgürce üretebilmiştir. Harâbî şiirini anlamanın ve Harâbî mizacını tanımanın yolu; şâiri, tamamen kendisine özgü olan Harâbî edâ içerisinde değerlendirmekten geçmektedir.

Tasavvufa gönül vermiş hemen her şairin şiirinde vahdet-i vücud anlayışı ortak bir zemin teşkil eder. “İbn Arabî, vahdet-i vücud anlayışında Allah’tan başka varlık olmadığı, onun Hak ve Mutlak vücut olduğu görüşünü işlemektedir. Ona göre Hak ile halk, hâlık ile mahluk arasında bir fark yoktur. Allah zatında Hak, sıfatları

¹⁴ Sadettin Nüzhet Ergun, yazısında İhsan Mahvi Koleksiyonu’nda bulunan divanı işaret ederek “Muzkûr divanın nihâyetinde Hicrî 1334’te vefat ettiğine dair kayıt vardır” şeklinde şâirin ölümü ile ilgili bilgi vermiştir. Ancak zikredilen nüshada böyle bir bilgi bulunmamaktadır.

Sadettin Nüzhet Ergun, *Bektaşî Şâirleri*, (İstanbul, 1930) s.82.

¹⁵ Bu bilgiye şu kaynaktan ulaşılmıştır:

Müfid Yüksel, *Bektâşîlik ve Mehmed Ali Hilmî Dede Baba*, (İstanbul, Bakış Yayınları,2002) s.15, s.17.

yönünden halktır. Bu sıfatlar da zatın aynıdır.¹⁶ Varlığın Allah'tan ibâret olduğu düşüncesine dayanan bu anlayış, ehlinin dilinde, kalbinde ve ruhunda yoğrularak şekil alır. Kiminde coşup taşan bir aşk ile zuhur eder, kiminde zühd ile var olur, kimisine de tüm varlığı birlikten başka göstermeyerek “ben” dedirtir. Harâbî de vahdet anlayışı içerisinde yüksek perdeden konuşan bir şair olarak değerlendirilebilir. Düşüncelerini doğal bir yolla ifade ederken, şeklin öze gölge düşürdüğü her alanda eleştiri oklarını muhatabına çevirmekten çekinmez. Yakın dostlarından Vahit Lütfi Salcı, onu şu şekilde anlatmıştır: “Edîb Harâbî bir şâ’ir-i bî-nazir idi. Onun eserleri ve edebiyatı, ayrı, müstakil bir cihan ve bir âlemdir. Aynı zamanda onun Bektaşiliği de şahsiyetinde temessül etmiş ayrı ve müstakil bir mahiyette idi. O, eserleri gibi hür olmak istiyor, taşıyor ve coşuyordu. O her gece miraçlara çıkıyor, O her gün Meryem Ana ile görüşüyor, O her zaman İsa gibi mürdeler ihya ediyordu.”¹⁷ Yine onun “eshab-ı kirâm”ından¹⁸ sayılabilecek Rıza Tevfik Bölükbaşı da: “Az çok okumuş adamlardan sayılabilecek derecede bile malumâtı yoktu. Lâkin bütün emsâli arasında “muhayyele-i mübdi’a”, yani yaratıcı muhayyilesi, hepsininkinden üstün ve parlaktı; hele ifâde tarzında orijinal şekiller icad etmek kudreti o zamanın büyücek şairlerinde bile görülmeyen bir şahsî mevhibe idi.”¹⁹ diyerek Harâbî ile ilgili düşüncelerini samimi bir şekilde ifade etmiştir.

“Bektaşî, Tanrı’ya ve onun yasalarına samimiyetle inanan bir kişidir. O, dini ve Tanrı’yı şeriat mensuplarının anladığı gibi şeklî tarafıyla ele almaz. Tanrı’yı belli kalıplar ve kurallar içinde aramaya ve ona yaklaşılmaya çalışan kişilere karşıdır. Bektaşî için Tanrı korkulacak bir varlık değildir. Tanrı ile olan münasebeti âşık-mâşuk çerçevesindedir.”²⁰ Harâbî şiiirleri, çeşitliliği ve derinliği itibariyle Bektaşî şiiir geleneğinin tüm felsefi alt yapısını içinde barındırmaktadır. Harâbî’ye göre “şeyhliği bir gericilik vesilesi, bir sömürme, bir nüfuz sağlayış aracı olarak yürüten, inananları, rûsûme şekle bağlayan, onları bir sınıf haline getirip bağınazlaştıran”²¹ zâhit sözüne

¹⁶ A. Yılmaz Soyzer, *19. Yüzyılda Bektaşılık*, (İstanbul, Frida Yayınları, 2012) s. 181.

¹⁷ Vahit Lütfi Salcı, *Edîp Harâbî*, Yeni Türk Mecmuası, (İstanbul, 1939) s.78.

¹⁸ Vahit Lütfi Salcı makalesinde Harâbî’nin yakın dostlarını onun “eshab-ı kirâm”ı olarak nitelendirmiştir.

Vahit Lütf Salcı, s. 218.

¹⁹ Abdullah Uçman, *Rıza Tevfik Bölükbaşı Tekke ve Halk Edebiyatı Makaleleri*, İstanbul, 2015, s.347-348.

²⁰ Dursun Yıldırım, *Türk Edebiyatında Bektaşî Fıkraları*, (Ankara, Akçağ Yayınları, 2016) s. 79.

²¹ Abdükbâki Gölpinarlı, *Türkiye’de Mezhepler ve Tarikatler*, (İstanbul, İnkilâp Yayınları 2014) s. 289.

inanılmamalıdır. O'nun, Hak yolunu zâhid ile arayanlara, huri ve gılman sevdası için taş duvara duranlara, dinî taassubbun esiri olanlara sözleri oldukça vurucudur:

Ak üzre karadan sorma ey zâhid

Biz Hak'dan ders aldık zorlu âlimiz

Câhilsin müfsidsin Allâh da şâhid

Hükmümüz doğrudur âdil hâkimiz

“Lâ-ilâhe” lafzıñ kâle almayız

Bahr-i dalâlete aslâ dalmayız

Sen gibi beş vakit namâz kılmayız

Lâkin ibâdet-i Hak'da dâimiz

Sanma biz mazhar-ı mi'râc değiliz

Mi'râcımız vardır muhtâc değiliz

Ramazân'da gündüz yer aç değiliz

Karnımız tok fakat her ân sâ'imiz (416)

Harâbî'ye göre Hakk'ı arayanlar kendi vicdan ve bilincinden uzağa gitmemelidir. Tüm evrenin yaratıcısı olan Allah, insanın kendisinde zuhûr etmiştir. Kişi ne ararsa kendinde bulur. Hakikat yoluna ulaşabilmek için aradaki bütün perdeleri kaldırıp özü bulmak gerekir. Bektaşî şiirinin geleneksel bir rengini temsil eden “varlığın birliği” kavramı, Yunus Emre'den Nesimi'ye, Kaygusuz Abdal'dan Pirsultan'a tasavvuf mensubu bütün şairlerin şiirlerinde kendini var etmiştir:

Hak kendini halka bildirmek için

İnsânı kendine timsâl eyledi

Kur'ân-ı nâtıkıñ tefsîri için

Kur'ân-ı sâmiti inzâl eyledi

“Senürîhim âyâtinâ fi ’l-âfâk”

Kur’ân’da buyurdu ol Rabbü’l-felâk

Aç çeşmini kendi özüne bir bak

Hak sende sun’unu ikmâl eyledi

İnsân kâ’inâtda olmuş bî-bedel

“Ve’t-tîni” sûresi şerh etmiş güzel

Halkı îkâz için hallâk-ı ezel

Bunca peygâmbler irsâl eyledi

Zâhid bu esrâra değildir âgâh

Leyle-i mi’râcda Hazret-i Allâh

Bir sûret-i şâbb-ı emredde nâgâh

Muhammed’e arz-ı cemâl eyledi

*Epsem ol uzatma sözü **Harâbî***

Güzel sev sıdk ile çokdur sevâbı

Sûfi şekkerallâh nûş-ı şarâbı

Saña harâm bize helâl eyledi (349)

“Bektaşilik 1826’dan 1925’e kadar 99 yıllık, yasaklı olduğu bir dönem geçirmiştir. Bu dönem sosyolojik açıdan bu tarîkatin en önemli dönemidir. Çünkü II.Mahmud’un padişah olduğu dönem (1808-1839) dışında hem kanunen yasak ve kapalıdır; hem de bütün âyin ve erkânıyla faaliyetlerine devam etmektedir.²²” Bu dönemde birçok Bektaşî tekkesi yıktırılmış ve Bektaşî şeyhleri sürgüne gönderilmiştir. Kalan belli Bektaşî merkezlerinin başına da Nakşibendî Şeyhleri atanmıştır. Bu açıklamanın en çarpıcı örneklerinden biri de 1858 yılında Mervidenköy Şahkulu Sultan Dergâh’ına atanan Mehmed Ali Hilmî Dedebara’dır.

²² A. Yılmaz Soyzer, s. 77.

“Hilmî Debaba, Bektaşîliğe öyle bağlanmıştır ki, yazdığı nefes ve şiirlerde onun Nakşibendî Şeyhliğinden geldiğini anlamak olası değildir.²³” Dönemin siyasi ve sosyal atmosferi bu şekilde seyrederken Harâbî, -şatahvari de olsa- Bektaşî ve Kızılbaş olduğunu aşikâr eden şiirler yazmaktan çekinmemiş, bunları gayet açık bir üslupla dile getirmiştir:

Ne çâre zâhidâ kızılbaş olduk

Dâ'imâ bâde-i gülfâm süzeriz

Bezmimize mahbûb bir sâkî bulduk

Anîñ için böyle ser-hoş gezeriz

Bektâşîyiz yâhû etmeyiz inkâr

Nâmımız söylenir dillerde her bâr

Bizlere bir mahbûb olursa şikâr

Kırk kişiyle anı hemân düzeriz

Harâbî nedir bu melâmet hâli

Efsâne söyleyip uzatma kâli

Zâhid agzı bize torba misâli

Çekince yularıñ ağzıñ büzeriz (103)

Doğruluğunda şüphe duymadığı her konuda bütün samimiyetiyle şiir yazar Harâbî, riyakâr tavır karşısında kalemini korkusuzca kullanmış, Şeri'at ve tarîkat edebine nâil olmayan Bektaşîleri eleştirmekten de geri kalmamıştır:

Añladık ehl-i riyâ Bektâşîler de var imiş

Hem de merdûd-ı Hudâ Bektâşîler de var imiş

²³ Burhan Kocadağ, *Şahkulu Sultan Dergâhı ve İstanbul Bektâşî Tekkeleri*, (İstanbul, Can Yayınları, 1998) s. 53.

Bu tarîk-i nâzeninde nâzenîn zâtlar da var

Bi'l-akis gâyet kaba Bektâşîler de var imiş (438)

“Bektaşiliğin yasaklı dönemi, II. Meşrutiyetin ilanına kadar devam etmiştir. II. Meşrutiyetin ilanıyla birlikte, o güne kadar görülmemiş bir hürriyet atmosferini teneffüs eden Osmanlı halkı, İttihat ve Terakkî'nin diktatörlüğünü ilan edişine kadar aslında ne olduğunu pek iyi bilmediği serbestiyi yaşamıştır. Jön Türklerden Bektaşilere kadar kendisini “eski dönem mağduru” sayan birçok kişi ya da grup, 1908 sonrası İttihat ve Terakkî'nin ılımlı yönetiminden faydalanmak yolunda gayretler sarf etmiştir.²⁴” Bektaşiliğe alınan olumsuz tavır karşısında müteessir olan şair, şiirlerinde dönemin atmosferiyle uyumlu tablolar çizmiştir. İstibdad devrinde yaşanan haksızlık ve sıkıntıları dile getirmiş;

Biz halâs olduksa da esbâb-ı istibdâdan

İctinâb elzem yine erbâb-ı istibdâddan

Ağlaşırđık rûz u şeb bünyâd-ı millet ser-te-ser

Rahne -dâr olmuş idi seyl-âb-ı istibdâddan (407)

İttihat ve Terakkî cemiyetinden duyulan umudu ve sevinci bütün heyecanımla mısralarında işlemiştir:

Terakkî İttihâdı pâyidâr oldukça milletde

Te'âlî eyler inşallâh bu devlet şân u şevketde

Tekemmül etmeğe millet ma'ârifde sanâyi'de

Terakkî ittihâdı zümresi hep sa'y ü gayretde (492)

²⁴ A. Yılmaz Soyzer, s.100.

“Kadrin biliriz merd-i sühan-dân-ı zamânîñ/ Asârı bütün saçma sapandır dekadanın” (294) diye başlayarak betimlediği Servet-i Fünûn şair ve şiiirlerini kıyasıya eleştiren Harâbî, devrin “hürriyet” ve “özgürlük” kavramlarının âdetâ simgesi hâline gelen Nâmık Kemal’e büyük bir yakınlık duymuştur. “Nâmık Kemal’den himâyet, insaniyet ve teşvik gördüğü, ve Nâmık Kemal’in kendisini evlat edindiğini söylemektedir.²⁵” Divanında Nâmık Kemal şiiiri için yazdığı bir tahmis bulunmaktadır (113).

Harâbî Divanı, cezbe halinde, irticalen söylenmiş şiiirlerle dolu olması sebebiyle oldukça dikkat çekicidir. Aruz ve hece vezinlerinin başarıyla kullanıldığı divanda samimiyet ve sadelik ön plandadır. Şiiirlerin içindeki gerçek manayı kavrayabilmek ise Harâbî şiiirlerine bâtinî bir gözlükle bakmayı gerektirir.

“Tasavvufî karakterli Türk şiiiri şairlerinin aynı asırlarda ve aynı coğrafyada yaşayan diğer sanatkârlardan ayrılan en önemli özellikleri, kendi bedîi ihtiyaçlarını gidermekten ziyade tasavvufu anlatmak ve öğretmek amacıyla şiiir yazmalarıdır. Özellikle divan şairlerinde olan estetik endişe ve sanat gösterisi kaygısı tekke şairleri için söz konusu değildir.²⁶” Harâbî divanına bu açıdan yaklaştığımızda O’nun yaşamını, duygularını, dostluklarını ve kişisel ilişkilerini şiiir yoluyla kayda aldığını görürüz. Şiiiri yalnızca estetik söz söyleme amacıyla kullanmamıştır. O’nun için şiiir yazmak, hayatın tamamını kayda almak için kullanılan bir vasıtaadır. Bu nedenle divanda, Harâbî’nin kızıp üzerini çizdiği, hatta zaman zaman kendisiyle ettiği kavgaları dillendirdiği şiiirler de yer almaktadır. Neredeyse bütün şiiirlerin üzerinde bulunan serlevhalar okuyuculara zaman, mekan ve kişilerle ilgili samimi bilgiler vermektedir. Divanda zikredilen pek çok isim içinde ihvânımızdan dediği Vehbî Bey, Kenân Bey, Recaizâde Hulkî Bey özellikle dikkat çeken simalardandır. Bu isimlerden -Harâbî’nin kişisel hayatına ışık tutacağı fikriyle- bahsetmek gerekir. Düzenlediği cem’lerin müdavimi olduğunu anladığımız bu kadro, kimi zaman Harâbî’nin coşkun methlerine nail olmuş, kimi zaman ise latife yollu zemmedilerek Harâbî’i üslubun sınırlarını Harâbî okurlarına göstermeye vesile olmuşlardır. Divanda Vehbî Bey’in isteği üzerine Kenan Bey hakkında yazılmış birçok şiiir vardır:

²⁵ Bu bilgiye şu kaynaktan ulaşılmıştır:

Abdullah Uçman, s.347.

²⁶ Ömür Ceylan, *Böyle Buyurdu Süff*, (İstanbul, Kapı Yayınları 2010) s. 43.

On sekiz bin âlemin cânındaki cânânsın

Çünkü sen ismin gibi bir Yûsûf-ı Ken'ânsın

Fenn ü irfân u belâgat sende hatm olmuş bugün

Kenz-i esrâr-ı Hudâ'sın kâşifü'l-Kur'ânsın

Gülsitân-ı sırr-ı gaybî'l-gayb içinde şübhesiz

Ben hezâr-ı nâle-zen sen gonçe-i handansın (123)

Yine Kenan Bey'in ağzından kendini eleştiren “Harâbîce” güzellik taşıyan şiirleri oldukça ilginçtir:

*Ey **Harâbî** sen nasıl bir bahr-i bî-pâyânsın*

Kim Neciyyullâh'da dehşetli bir tûfânsın

Âteş-i Nemrûd tek hiç gülşen olmaz âteşin

Gelse İbrâhîm için bir âteş-i sûzânsın

Ol Yed-i Beyzâ'yı teshîr etmek âsândır sana

Sen füsûn-sâz-ı cihânsın sâhir-i devrânsın

Gelse Eflâtûn u Bokrât u Aristo Câlinûs

Halli nâ-kâbil bilinmezsın ne kenz ü kânsın

*Ey **Harâbî** sûret-i Hak'dan görünme âleme*

Çünkü sen Ken'ân-ı bî-'îzâna bir şeytânsın (127)

Müteşair dediği, yeteneğini küçümsediği fakat aynı zamanda da çok sevdiği Recaizâde Hulkî Bey'in mahlasıyla, latife yollu pek çok şiir yazmıştır:

Beni mahzûn ederek şâd ede düşmenlerimi

Görmeyim lutfunu gâyetle dil-âzâr olsun

Bu belâlar bu safâlar bu ezâlar yâ Rab

*Öyle bir kerre değil **Hulkî**'ye her bâr olsun (296)*

Ruhsârını bûs etmek için çâre ne vardır

Yâ Rab n'ola vechinde anın dâne olaydım

Kurbân edecektir bilirim aşk beni ammâ

*Gayrîye değil **Hulkî** o cânâne olaydım (243)*

“Alevi inancında hiçbir cinsiyetin kutsallığından bahsetmek ve birini diğerinden üstün tutmak için gerekçeler bulunmamaktadır. Alevi inancında kadının kutsallığı değil; “er” mertebesine ulaşan insanın kutsallığı söz konusudur. Bu dereceye kadın ya da erkek kim gelirse gelsin kutsallaştırılır. Bu nedenle Alevi inancının tek bir cinsi kendine merkez aldığı söylemek zordur. Alevi inancında tasavvufun ilk dönemlerinde olduğu gibi insanlar cinsiyetine göre değil, inançta kat ettiği yola göre değerlendirilir. Eğer kişi, bilgisi ve yaşantısı ile inanç içerisinde ilerlemiş ise, ister kadın ister erkek olsun, sıradan insanlardan daha üst seviyededir. Bilgi ve yaşantısı ile belirli bir olgunluk seviyesine ulaştığında artık o kadın değil erdir.²⁷” Harâbî de bu öğretiye gönülden bağlılık göstererek kadınların erkeklerden aşağıda olmadığını savunmuş ve “er”lik üzerine dikkat çeken kadın mahlaslı şiirler yazmıştır:

²⁷ İbrahim Bahadır, *Alevî ve Sünnî Tekkelerinde Kadın Dervişler*, (İstanbul, Su Yayınları,2005) s.112.

Yâ Muhammed bize nâkıs diyorlar

Nedendir erlerin bu hatâları

Ehl-i beyte karşı düşkün olurlar

Çünkü doğru değil iddiâları

Vâlidemiz Havvâ Bacı değil mi

Hadîcetü'l-Kübrâ Bacı değil mi

Fâtımatü'z-Zehrâ Bacı değil mi

Kur'ân'da bunların var senâları

Ezvâc-ı tâhirât nâkıs olur mu

Nâkıs diyen erler Hakk'ı bulur mu

Böyle kem söz erden hiç umulur mu

Kim doğurdu bunca enbiyâları

Abes bir şey halk etmemişdir Hudâ

Nâkıslığı kabûl etmeyiz asla

Bacılar büyüdü işte es-salâ

Bu dünyâya gelmiş evliyâları²⁸ (481)

²⁸ Edîb Harâbî, bu şiiri *Zehrâ* mahlasıyla yazmıştır.

2. EDİB HARÂBÎ DİVANİ'NA DAİR

2.1. Edîb Harâbî Divanı Nüshaları

Müellif hattı olan Edib Harâbî Divanı, Süleymaniye Kütüphanesi İhsan Mahvî Koleksiyonu 98 numarada kayıtlıdır. Bu nüsha dışında varlığından haberdar olunan, tam veya eksik 4 Divan nüshası daha mevcuttur.

2.1.1. İhsan Mahvi Nüshası

Bu nüsha, Edîb Harâbî Divanı'nın müellif hattıdır. Süleymaniye Kütüphanesi'nin İhsan Mahvi Koleksiyonu'nda 98 numarada yer almaktadır. 570 sayfa tutarındaki yazma, 1936'da vefat eden İhsan Mahvi'nin vasiyeti üzerine eşi tarafından bağışlanan eserlerden biridir. 198x125, 115x43 mm. ölçülerinde, Rika hatla yazılmış bir defterdir. Satır sayısı muhtelifdir. İlk varağında İhsan Mahvî'ye ait vakıf mührü son varağında ise kütüphanenin damgası yer alır. Gazel, Kıt'a, Müfred, Matla, Murabba, Tahmis, Muhammes, Müseddes, Müztezad, Satranç, Koşma, Nefes, Semai, Mesnevi tarzında yazılmış 518 şiir bulunmaktadır. Divanın sonunda, şairin şiirlerin türlerine dair bilgiler verdiği bir fihrist listesi bulunmaktadır. Bu kısımdan sonra Harâbî'nin kişisel hayatıyla ilgili aldığı notlar yer almaktadır. Sayfaların bir kısmı güve yeniği sonucu tahrip olmuş durumdadır. Bu kısımlardan bazılarında, Üsküdar Hacı Selim Ağa Kütüphane memurluğu sırasında Ahmet Remzi Akyürek tarafından kurşun kalemle ilave ve tashihler yapılmıştır.

2.1.1.a. Fihrist: Divanın sonunda, şairin şiirlerin türlerine dair bilgiler verdiği bir fihrist listesi bulunmaktadır. Divanın tamamına ışık tutacağını düşündüğümüz bu fihrist listesinin çevirisine aşağıda yer vermenin faydalı olacağı görüşündeyiz. Tabloda ilk sırada yer alan numaralar şiirlerin divandaki (karşılaştırmalı metindeki) sıra numaralarıdır. İkinci sırada yer alan numara ve diğer bilgiler ise şairin arka kısma düştüğü notların orijinal çevirileridir.

FİHRİST-İ KİTÂB			
1	1	Feleğin luftu bütün câhil ü nādân olana	‘Âşıkânedir
2	2	Hayrân olup güzeller ez-cân u dil beğendi	Bu daği
3	3	Ol perîniñ çok mudur verdimse dil ruhsârına	Rindânedir
4	5	İnsân şüretinde sen bir hayvânsiñ	Hezldir
5	6	Bir hadeng atıldı Āl-i Mervân’dan	Nefesdir
6	7	Var hâliñi ‘arz eyle sen ol yâre Hârâbî	‘Âşıkânedir
8	8	Ey köhne çatır vechiñi hasnâ mı şanırsiñ	Hezldir
9	9	İblis iğvâsıyla cennet-i a‘lâ	Nefesdir
10	10	Anası geberdi yazıklar oldu	Hezldir
12	12	Cemâl-i âdeme cen‘b-ı sübhân	Nefesdir
13	13	İhtirâz et Hâzret-i Mevlâ’dan etme böyle nâz	Rindânedir
17	17	Zikri çıkası gözleriñi aç ne uyursuñ	Hicvâne gibidir
21	20	Bize taqdîr imiş “kâlû belî”dan	Nefesdir
25	24	İşte tanbûr işte ney mey deff-ile şantûr istemez	Rindânedir
26	25	Sâkiyâ şem’-i semistânîñ-çün efsûs istemez	Rindânedir
27	26	Merdüm-i rind-i kâlemler hiç tezyîn istemez	Kâfirânedir
31	28	Etmeyip Şâh-ı Peyâmber’dan hayâ Hâk’dan hâzer	Merşiyedir
35	32	Çardaş muhabbeti niçün bozarsıñ	Nefesdir
33	31	Varlık deryâsına dalma ey çardaş	
36	33	Çekilmez derd ü çahrı germ ü serdi çarh-ı devrânî	‘Âşıkânedir
38	34	Ey Kâni ‘aceb hiddet ile şâd olamazsıñ	‘Âşıkânedir
	38	İşte Kân-ı ‘acib şimdi seni şâd eylerim ben de ²⁹	‘Âşıkânedir
40	40	İşte bir başka gâzel hâkķında inşâd eylerim	‘Âşıkânedir
42	41	Ey Kâni nedir sende bu sevdâ-yı tekebbür	‘Âşıkânedir
43	43	Beñzemez bir dilbere hiç dil-rübâ-yı Arnavuğ	‘Âşıkânedir
44	46	Luft et ey bād-ı şabâ ‘azm eyle Şâm’a her seher	Rindânedir
45	47	Ey zâğ-ı siyeh gezme gülistân arasında	Rindânedir
46	48	Ey geçmişi b.ħlu mene baħ ħarda yatupsan	Hezldir
47	49	Eyvâh yazık Mehmed ‘Ata’ya neler oldu	Hicvâmîzdir
55	53	Ey nâme yürü Bursa’ya cânâna selâm et	‘Âşıkânedir
57	55	Enbiyâ içinde şakķu’l-kameriñ	Nefesdir
58	56	“Kün” dedi vār etdi kevn ü mekânı	Nefesdir
60	58	Gehî turşu oluyor gâh ‘asel ‘âlemde	‘Âşıkânedir
61	60	Derd-i hicrânım görüp kân ağlasın rindâneler	‘Âşıkânedir
62	62	Āferin kargacığım bülbül-i nâlân olduñ	Hicvâmîzdir
63	64	Ey şüfi meyiñ neş’e-fezâsın ne bilirsıñ	Rindânedir
64	65	Çandil gecesı meykede bir iki çakķdım	Kâfirânedir
65	67	Dediler işte ħulûşı seni tanzîr edecek	Hicvâmîzdir
66	70	Kilidbaħrıleri ta‘rif edem bir ħoş ħikâyetdir	Hicvâmîzdir

²⁹ Bu şiir divanda yoktur.

67	73	Ol gevher-i Haqqım ki ziyā pîş ü pesimdir	Rindānedir
68	75	Mestāne-i elestiz şūfī ne çāre şimdi	Kāfirānedir
70	79	İstesem Ken‘ān-ı bī-iz‘ ānı nā-çār eylerim	Rindāne ve hicv-āmīzdir
71	81	Şabā yāre selām eyle uyansın ağlasın yansın	‘Āşıkānedir
73	84	Mey-ḥāneyi ben Mescīd-i Akşā’ya değişmem	Kāfirānedir
74	87	Yārdan cevr ü cefā olsa da hoş olmasa da	‘Āşıkānedir
75	89	Cevdet baña bu ḥāl ile sen yār olamazsın	‘Āşıkānedir
76	90	‘Ārifleriñ esrārına Cevdet eremezsin	Rindāne ve hicv-āmīzdir
77	93	Dehrin n’ideyim ben şeref ü cāh-ı şafāsın	‘Āşıkānedir
78	94	Ey Hāce Felātūn dediđiñ cāhilimizdir	Rindānedir
79	95	Dökdüğüm ḥūn-āb-ı eşki ey perī didem bilir	Kāfirānedir
80	96	Şūfī-i ḥarıñ destine peymāne yaşımaz	Rindānedir
81	97	Sākī bize şun nūş edelim dürd-i şarābı	Rindānedir
82	98	Ey dilber-i ra‘ nā saña ḥayrān olalım mıŞ	‘Āşıkānedir
83	100	Sākī kerem kıl bize gülberg-i cām	Rindānedir
84	101	Cāhillere lāyık mı bu in‘ām u mükāfāt	‘Āşıkānedir
86	103	Ey dil bu gece cānımıza cān gelecekdir	‘Āşıkānedir
87	104	Zāhidā biz zümre-i qallāş-ı ḥammārīdeniz	Kāfirānedir
88	106	Ey Vehbī bu cismimde olan cān seniñ olsun	Rindāne ve hicv-āmīzdir
89	109	“Len terānī”den ḥaber dār olmayan Mūsā’ya bađ	Rindānedir
90	112	Birtağım merdāneler Raḥmān’a imān etdiler	Rindānedir
91	113	Bağ Münīr Baba’ya kim izḥār-ı burhān etdiler	Rindānedir
92	115	Rind-i Ken‘ān’sın efendim ḥalkā hep ma‘lūmsun	Rindāne ve hicv-āmīzdir
93	116	Ādemiyyet eşeri sende yok imiş aslā	Hicviyyedir
94	118	Gönlüme doğdu muḥabbet Cidde’de ol şāhdan	Rindāne ve hicv-āmīzdir
96	120	‘Āşık-ı efgendeleriz biz meh-i tābān severiz	Rindānedir
97	121	Ġurāba rām oldu ol gül-i ra‘ nā	‘Āşıkāne bir қоşmadır
98	122	Ṭutma ey dil hele bül bül gibi gülzār eteğin	Rindānedir
99	124	“Kāf [u] nūn” ḥiṭābı izḥār olmadan	Nefesdir
100	125	Yā Rab beni ḥasretde қоma yāre қаvuşdur	‘Āşıkānedir
101	126	Bezm-i gülşen beytū’l-aḥzāndır baña dil-dārsız	‘Āşıkānedir
102	127	Debboyda tükenmez mi bu gāvġā-yı faşūlye	‘Āşıkānedir
103	129	Ne çāre zāhidā kızılbaş olduğ	Nefesdir
104	130	Ser-i kūy-ı büte durma yürü ammān dede gel	‘Āşıkānedir
105	131	Ey bād-ı seḥer ol gül-i ra‘ nā nerelerde	‘Āşıkānedir
106	133	Yā Rab beni ol dilber-i ra‘ nādan ayırma	‘Āşıkānedir
107	135	Ey dil saña n’oldu gene ḥasretde mi qaldıñ	‘Āşıkānedir
108	136	Mey-ḥāne mi bu yoksa ṭarab-ḥāne-i Cem mi	‘Āşıkānedir
109	138	Ey gönül ben heves-i tīr ü kemān etmez idim	Şā‘irānedir
113	142	Olmağda tecellī baña veḥ-i ḥasenimden	Rindāne ve şā‘irānedir
114	144	Zāhid bizi sen mā‘il-i efsāne mi şandıñ	Rindānedir
115	145	Ey kāfir-i bī-dīn niçün inkār-ı Rab etdiñ	Rindāne ve hicv-āmīzdir
116	146	“Ḳul ḥüvallāh” doğmamışdır gerçi Rabbū’l-‘ālemīn	Rindānedir
117	149	Ey dil n’olacağ sende bu sevdā-yı ḥarābāt	Rindānedir

118	153	Zâhid ne için etmediñ imân-ı harâbât	Rindânedir
119	154	Ey şûfî gel ol sen de sebağ-ĥân-ı harâbât	Rindânedir
120	157	Zâhid saña mesdüddur ihsân-ı harâbât	Rindânedir
121	160	Dehre geldik añladık kim sâķî-i devrân mest	Rindânedir
122	162	Geldi bir şeb külbe-i aĥzâna ol cānān mest	‘Āşıkānedir
123	164	On sekiz biñ ‘ālemiñ cānındaki cānānsıñ	Rindāne bir taĥķirdir
124	165	Rindsıñ mey-ĥārsıñ Ken‘ānsıñ ‘irfānsıñ	Rindāne bir taĥķirdir
125	168	Yok sözüm ‘irfān u pür-iz‘ānıña insānsıñ	Rindāne bir taĥķirdir
126	169	Ey Ĥarābî epsem ol her ĥâlde bî-imķānsıñ	Rindāne bir istihzâdır
127	170	Ey Ĥarābî sen naşıl bir baĥr-i bî-pāyānsıñ	Rindânedir
128	173	Bundan aķdem yāhū deĝildiñ böyle	‘Āşıkāne bir istihzâdır
129	176	Ben ki bir rind-meşrebim dünyā-perest olsam ‘abeş	Rindânedir
130	178	Vā‘izā koy pendî sen bu zümreden ümmîdi kes	Rindânedir
132	180	Mi‘râc dediĝiñ şûfî bizim menzilizdir	Rindânedir
133	181	Cevr etmesin ‘uşşāka deyiñ yāre ‘ayıbdır	‘Āşıkānedir
134	182	Ey dil bu cihāniñ ne şafāsın bulabulduk	Şā‘irānedir
135	183	Şûfî bu gidişle bize yoldaş olamazsıñ	Rindânedir
137	184	Şanma ey ĥâce ki biz kesb-i kemāl eylemedik	Rindânedir
139	188	Şûfî divāne misiñ kesb-i şu‘ūr eylemediñ	Rindânedir
140	189	Bezm-i ezeliñ cāmını mey-ĥānede bulduk	Kāfirānedir ve rindāne
143	191	Zâhidā büt-ĥānelerdir Ka‘be-i ‘ulyā baña	Rindāne ve kāfirānedir
144	192	Ben tecerrüd etmişim nefret verir dünyā baña	Rindânedir
145	193	Vā‘izā lâzım deĝildir cennetü’l-me’vā baña	Rindânedir
146	194	Şûfiyā lâzım deĝildir ‘ālem ü eşyā baña	Rindânedir
147	195	Şûfî nefret mi verir meclis-i rindāne saña	Rindânedir
148	196	Zâhidā mesdüddur kenz-i Resûlullāh saña	Rindânedir
149	197	Eb(b) u ceddiñ zâhidā hiç etmemiş Ĥaķ’dan ĥayā	Rindânedir
150	198	Diñlemeyiz nāfile pendî biraķ vā‘izā	Rindânedir
151	199	Biz biliriz şûfî işiñ hep riyā	Rindânedir
152	200	Nāfile uğraşma şaķın zâhidā	Rindânedir
153	201	Ĥalkı iķāz eylediñ zâhid bu bir devlet saña	Rindânedir
154	202	Nuşĥ u pendîñ vā‘izā vermezse ger zaĥmet saña	Rindânedir
155	203	Zâhidi gördükce aşlā etmeyiñ ĥürmet aña	Rindânedir
156	204	Vā‘iziñ bezmin görüp aldanmayıñ zinhār aña	Rindânedir
157	205	Zâhid-i Mervān’a baķ fetĥ olmuyor didār aña	Rindânedir
158	206	Vā‘izi gördükce destin būs edip yalvar aña	Rindânedir
159	207	Varımı etmededir her biri bir yāra fedā	Rindânedir
160	208	Zâhid iķrārımızı etmede inkāra fedā	Rindânedir
161	209	Bende cān yok ki edem şive-i ĥübāna fedā	Rindânedir
162	210	Etmişim cenneti ben meclis-i rindāna fedā	Rindânedir
164	212	Çin-i ebrû gösterip el urma ey yār ĥaçere	‘Āşıkānedir
166	213	Belki gülzāra gelir ol gül-i ĥandān dolaşır	‘Āşıkānedir
168	216	Dedim āĝyār ile gülzārda cānān dolaşır	‘Āşıkānedir
170	218	Gözlerimden o ķadar eşķ-i firāvān dökülür	‘Āşıkānedir

173	220	Cân koymadı tenimde çeşmân-ı cân-sitânîñ	‘Āşıkānedir
175	222	Beyt-i Hüdâ’dır ey şâh ‘uşşâka âsitânîñ	Rindānedir
176	224	Gisûların dağıtmış ruhsâra yâr yamandır	‘Āşıkānedir
177	226	Ey dil sen ‘andelîb-i gülzâr-ı hüsñ ü ânsîñ	‘Āşıkānedir
180	230	Oldum esîr-i ‘aşkı sen şüh-ı şive-kârîñ	‘Āşıkānedir
181	231	Āgyâr u yâre te’sîr eyleser âh u zârîm	‘Āşıkānedir
182	232	Bir bahtı karanım ben ey şüh-ı zülfü kara	‘Āşıkānedir
186	235	Ağlatır ol nâzenînim ben yetîm-i ‘askeri	‘Āşıkānedir
187	236	Çağırım dîdelerîñ sîneme çağmağ çağıyor	‘Āşıkānedir
188	238	Bir kız beni rû’yâda gelip etdi ziyâret	Hicvâmîzdir
189	239	Salmâs’a kadar yazdı mene nâme birâder	‘Acemānedir
194	242	Söylemez her kim ki soğuk kanlıdır	Ķoşma-i rindâne
195	243	Gel ey şûfî hâkîkat râhî öğren Lâ-mekânî’den	Rindānedir
196	244	Ey gönül pervâne-veş yandıñ gene ‘aşk nârına	Rindānedir
197	245	Halk-ı maşherden hicâb etmez misiñ sen ey Fu’âd	Hicviyyedir
	249	Yedi Kıt’a Şatrançdır	Rindâne ve ‘âşıkānedir
215	253	Ne çiçekdir a beyim Mîr Celâl’i biliriz	Hicvâmîzdir
219	256	Ey Recâi maşz-ı lutf-ı Hazret-i Allâhsîñiz	Rindānedir
220	257	Birkaç sene evvel ben bir güzeli	Ķoşma rindâne ve ‘âşıkānedir
221	258	Ba’zî âdem dem urur Hâk’dan fağat şeytân çıkar	Rindānedir
222	259	Vâ’iziñ bezmiñ görüp aldanmayîñ zinhâr âña	Rindānedir
223	261	Ķal’at-ı dîdârîñiz Ķal’at kaçan tâbân olur	Rindâne ve ‘âşıkānedir
224	262	Yâ Rab seniñ mekânîñ yok	Rindâne bir ilâhîdir
225	264	Erenler yolundan çıkmaz idiñ sen	Merhûm Dervîş Şânî hakkında koşmadır
226	265	Herkesiñ maşlûbu bir gül olurduñ	Bu dağî
227	266	Kimseniñ hatâsın göremez idiñ	Bu dağî
228	267	Muhabbet meveddet sevenlerdenim	‘Āşıkâne bir koşmadır
230	269	Bize buyur dersem gelemem dersiñ	Bu dağî
231	270	Bir sözüñ var saña mîrim efendim	Bu dağî
228	268	Dünyâda gâh güldüm gâhî zâr oldum	Bu dağî
232	271	... semtinde gördüm bir dergâh	Hic-vâmiz bir koşmadır
233	272	“Yedullâh” âyetiñ bilemez ise	
234	273	Ķam çekme beyim şâ’ir-i mâhir olacağsîñ	‘Āşıkānedir
235	274	Bilmezseñ eger cânımı cânân olamazsîñ	‘Āşıkānedir
236	275	Sen kendiñi bilseñ bize şâhâne gelirdiñ	‘Āşıkānedir
237	276	Himmet-i evliyâ imdâd eylese	Rindâne bir koşmadır
238	277	Bir dilberi sevdik bu gece ismi Receb’dır	Rindānedir
239	278	Zümre-i mecnûn darü’l-fende olmuş zü’l-fünûn	Hurâfâtdan ‘ibâretidir
	280	‘Ayn-ı cennet-hâne-i Aşmed Edîb	Kânî Bey’in’dır
	281	‘Ayn-ı cennet-hâne-i zât-ı Edîb	Preveze Mutaşarrıfı Abdürrefî Paşa’nıñdır
241	282	‘Ayn-ı şehvet-hânedir beyt-i Edîb	‘Ācizleri tarafından

			söylenmiştir
242	283	Yāhū burda olan muhibbāna baq	Nefesdir
243	285	Şem‘ -i ruḥ-ı dil-dārda pervāne olaydım	‘Āşıkānedir
244	286	Mā‘ il oldum göricek rüy-ı dıraşşānıñızı	‘Āşıkānedir
245	287	Gök müdür bu gürleyen yā āh u efgānım mıdır	‘Āşıkānedir
246	288	Tīr-i müjesi geçdi benim tā cigirimden	‘Āşıkānedir
247	289	Bir ğamze-i ḥūn-ḥāre benim ‘ aqlımı aldı	‘Āşıkānedir
248	290	O şūḥuñ kāfir-i zūlfü girecek qanıma	‘Āşıkānedir
249	291	A beyim zūr ile dünyāda muḥabbet mi olur	‘Āşıkānedir
250	292	Bilirim ey gül-i ra‘ nā sizi cīm dallısıñız	Hicvāmiz ve ‘āşıkānedir
251	293	Dilerim ḥazret-i Ḥaḳ’ dan seni nālān olasıñ	Bir du‘ ādır
252	295	Ben şanırdım o perī cānıma cānān olacaq	‘Āşıkānedir
253	296	Yazıq oldu o perī-peykere billāh acırım	‘Āşıkānedir
255	299	Ey dervīş açlıqdan etme şikāyet	Nefesdir
256	300	Yokdan değil vardan yoğurdu bizi	Nefesdir
257	301	Ḥaḳ yoluna doğru giden	Nefesdir
270	309	Ben vāşıl-ı Ḥaḳ olmağa pek çok qalışırdım	Rindānedir
271	310	Zāhidā maḥlūk iseñ sen dergeh-i ḥallāqı bul	Rindānedir
272	311	Enallāhū deyip Tūr’a çıqaydı ol Kelīmullāh	Rindānedir
273	312	Eski ḥāli ey şūḥ bulamazsıñız	‘Āşıkāne bir qoşmadır
274	313	Gülşen-i rüyüñ görelden murğ-ı dil zār oldu hep	‘Āşıkānedir
275	316	Ḥaḫḫ-ı rüyüñ ey perī āyāt-ı Qur’ ān oldu hep	Rindānedir
276	266	Ben deyre girip vermişim iqrār ‘ alimallāh	Kāfirānedir
	317	İncitir her dem beni baq tīr-i müjgānıñ seniñ ³⁰	‘Āşıkānedir
277	318	Kāfir olmazdıñ eger olsaydı imānıñ seniñ	‘Āşıkānedir
278	319	Sīnemi delmekde ey şūḥ tīr-i müjgānıñ seniñ	‘Āşıkānedir
279	320	La‘ net olsun dehr-i dūnuñ qarḫ-ı kec-devrānına	Vefāt-ı tārīḫdir
281	321	Derd-i ‘ aşkıñla seniñ böyle ḥayātdan bezerim	Hezldir
282	322	Ey perī peyker nedir bu ḥüsn ile ānıñ seniñ	‘Āşıkānedir
283	323	Ḥāline raḥm etmez ey dil işte cānānıñ seniñ	‘Āşıkānedir
284	324	Ey felek ey qarḫ-ı kec-devvār bu mu şanıñ seniñ	Felekden şikāyetdir
285	325	Baq beni ... ne ḥāle qoydu ḥüsn-i ānıñız	‘Āşıkānedir
286	326	Yā Rab sen Allāhu ‘ azīmü’ ş-şānsıñ	Vāḫdetden ilāḫīdir
287	328	Kim demiş ki vāşıl-ı Raḥmān olur Bektāşiler	Berāy-ı latife söylenmiştir
288	329	Baq “merace’ l-baḥreyn yeltaqiyān” a	Velādet tārīḫidir
290	330	Doğrudur Baḫşī Stānbül’ da ne çok var ‘ araba	Hezldir
291	331	Devr-i ḥüsnünde baş eğmem qaḫbe-i bed-nāma ben	Hezl olarak nazīredir
292	333	Ey Niyāzī size niyāz ederek	Manzūm bir mektūbdur
293	335	Niçin siz doğru yoldan çıkdıñız ey fitne fāsıqlar	Hicviyyedir
294	339	Qadrin bilimiz merd-i sūḥan-dān-ı zamānıñ	Deqādānlar ḥaḫqında hicviyyedir

³⁰ Bu şiir divanda yoktur.

295	340	Āgāh olaydı vā' iz āyāt-ı Zü'l-celāl'e	Nefes oğunur bir ğazeldir
296	341	İsterim devr-i felekde baña bir yār olsun	Manzüm bir bed-du'adır
297	342	Ġayb eyledim ihvānımı 'Īsā Kāpısı'nda	Berāy-ı laṭife söylenmiş bir ğazeldir
298	343	Ey Ḥasan Bey ḳalburuñ ḳaşnağını çatlatdınız	Berāy-ı laṭife söylenmiş bir ğazeldir
299	344	Gerçi muzlim yerde ḳaldık şimdi ey mīr-i Ziyā	'Āşīkâne bir ğazeldir
300	345	Bugün ihvānımız Aḥmed Efendi şulb-i pākinden	Tārīḫ-i velādetdir
304	347	Ḳalburdan alıp Ḥazret-i Ḥüssām'ı öğüdsek	Berāy-ı laṭife söylenmiş bir ğazeldir
305	348	Bir zamān cāmī' ye devām ederdim	Nefesdir
306	349	Peder ü vālidem oldu bahāne	Tārīḫ-i intisābım ile mevlüdüm ḥaḳḳında nefesdir
307	351	Göz yaşıñı bu bezme gelenler silegelsin	Rindāne bir ğazeldir
311	353	Ḥazret-i Monlā-yı Rūm ile Velī Sünbül Sinān	Tārīḫ-i vefātdır
312	354	Ey ḳomser efendi heme ān zevḳ ü şafā et	Şā' irānedir
313	355	Yazıldı yā Resūlallāh ezelden nāmıñ eflāke	Na' t-ı şerīfdir
314	356	Bilmiş ol Edīb Bey seni nā-ḳār edecekler	İstihzādır
315	357	Ey perī bīmārıñ oldum çeşm-i bīmārıñ gibi	'Āşīkānedir
316	358	Ma' zurum 'afv edersiñ ey şūḫ-ı nev-cihānım	Tārīḫ-i vefātdır
317	359	Gönlüm temāyül etdi bir şūḫ-ı ḥar-süvāra	'Āşīkānedir
318	360	Ey dervīş sen sükūt eylemiş olsañ	Hicvāmiz bir nefesdir
319	362	Ey Mu'ammer Bey Efendi acıyıñ cānıñızı	Şāirāne bir naşīḥatdır
320	363	Sözünde zerre öz yokdur velākin mağz-ı Ḳur'ānī	İstihzādır
	364	İnsān şüretinde yaratılmış bir maḥlūk ³¹	Nesren bir taḥḳīrdır
321	365	Hicr-i yāri 'āşīḳ-ı şeydāya şor şorma baña	Rindānedir
322	366	'Andelībiñ ḳadrini gülzāra şor şorma baña	Rindānedir
323	367	Āsīyāb-ı her dü-'ālem bir tecellādır döner	Rindānedir
324	368	Kemāl-i 'āfiyetle Ḥulḳī Bey 'ömrüñ mezīd olsun	Manzüm bir du'adır
325	369	Ey mü'minler beni ziyāret ediñ	Nefesdir
326	370	Ey felek ey çarḫ-ı dün yazıklar olsun şānına	Velādet tārīḫidir
327	371	Bu belāyādan seni etsin ḥalāş Rabbü'l-'ibād	Ḥulḳī Bey ḥaḳḳında laṭifedir
328	372	Ey Kāmil Efendi niye cāhillik edersiñ	Berāy-ı laṭife bir hezldir
329	373	İnşā-Allāh mürşid-i kāmīl olursuñ ey Müfid	Manzüm bir du'adır
330	374	Sizi ey mīr Şemsī 'ārif-i billāha beñzetdim	Rindāne bir istihzādır
331	375	Kimseler ḳahr eylemez Ḥulḳī Ḥudā eyler seni	Şā' irānedir
332	376	Nuşḫ u pendıñ vā' izā ehl-i dalāl eyler beni	Rindānedir
333	377	Ey bir ḫaḳım muḥibler 'irfānıñız olaydı	Rindāne bir hicviyyedir
334	379	Evlādır aḳrabādan bir merd-i meclis-ārā	Rindāne nefesdir
335	380	Vā' iz şer işlemekçün şer' i eder bahāne	Nefesdir
336	381	Güş eyleyiñ erenler bu başḳa bir beyāndır	Dedebaba ḥaḳḳında

³¹ Bu şiir divanda yoktur.

			nefesdir
337	382	Hakk'ı bilirdi vâ' iz ' işyânı olmasaydı	Nefesdir
338	383	Kim ki ünsiyyet eder ' irfân ile ' irfân olur	Hakîmâne bir nuş u penddir
339	384	Gündüzlük olarak rûy-ı zibâdan	Yoldan azmış bir şehvet-perest hakkında
340	385	Hiç kimse cihânda kalmazdı câhil	Hakkâk Hüsni Efendi hakkında
341	386	Merdûd-ı Hudâ'dır ehl-i riyâdır	Sa' atçi Hüsni Efendi'ye latîfedir
342	387	Çıkmaz Harâbî mey-hânelerden	Nefesdir
343	388	İslâm olanlar nâdân olur mu	Nefes okunur merşiyedir
344	389	Ey ' Alî Nutkî Baba ' irfân olan âgâhdır	Çamlıca Dergâhı Postnişini ' Alî Nutkî Baba'ya medhiyedir
345	390	Vâriş-i peygamber-i zîşânsîñ ey zât-ı Emîn	Meşâyih-i ' Uşşâkiyye'den Emîn Baba'ya medhiyedir
346	391	Bir güle ben bülbül oldum	Nefesdir
348	393	Ey gönül luğf eyle dünyâdan da uhrâdan da geç	Rindânedir
349	394	Hak kendini halka bildirmek için İnsâmî kendine timsâl eyledi	Nefesdir
350	395	Her umûruñda seniñ ey mîr-i ' âli-i Cevâd	Bir çocuğa medhiyedir
351	397	Gösterip vechini bir şeb baña vech-i hasenim	Rindâne bir gâzeldir
352	398	İşte Tâhir Bey'in şulb-i pâkinden	Velâdet târihidir
353	399	Biñbaşı Tâhir Bey Hazretlerini	Velâdet târihidir
354	400	Bir bir kıra' at etdim manzûm bu bir kitâbdır	Takrîzdir
355	401	Tesbîh çeke çeke Hüsni-i bi-hâr	Latîfedir
356	402	Luğf eyle ey kardaş aç çeşmânîñi Güzel bak sen varsîñ senden içeri	Nefesdir
357	403	' Âlemi halk eyleyen Allâh yokdur eş-şalâ	Herze-gü bir Melâmîyi taḥkîrdir
358	405	Vâ' iz riyâ ile namâz kılmazdı Kâlb-i selim ' abd-i Sübhân olaydı	Rindânedir
360	407	Mecma' ü'l-bahreyye vardığım zamân Hızır'ı bulup cândan gulâmı oldum	Nefesdir
361	408	Bir takım berrâniler vardır teberrâlar gibi	Hicviyyedir
362	409	Nûr-ı nübüvvet olunca âgâh	Nefesdir
363	410	Şer' -i şerîf inkâr olunmaz ammâ/ Şerî' at var şerî' atden içeri	Nefesdir
364	411	A Kâzım gerçi sen bir şulḡ-ı müsteşnâya beñzersîñ	Hicviyyedir
365	412	Bu hey' etle beyim sen tıbkı bir ḡaydûda beñzersîñ	Hicviyyedir
366	413	Kâzımâ ben seniñ ef âliñi taḥkîk etdim	Hicviyyedir

367	415	MİR Kāzım gibi ben şâ'ir-i mâhir değilim	Taḥkîr ü istihzâdır
368	416	Ba'zı 'âkil zâtlar var ḥâlleri şeydâ gibi	'Âşıkânedir
369	417	Ey mîr-i Şıdķı girme vebâle	Taḥkîr ü taḳdîrdir
371	419	Bir 'Acem vâ'izi kürsiye çıkıp baķ ne demiş	Taḥkîrdir
372	420	Luṭfen ey mîrim efendim bize teşrif ediniz	'Âşıkâne bir ğazeldir
373	421	Ey fırıladaķlar beni siz dün gece çok andınız	Laṭife bir ğazeldir
374	422	MİR Es'ad dediler fikrini taḥrîb etmiş	Taḥkîr ü taḳdîrdir
375	423	Müneḳķid Bey benim âşarımı tenkide ḳalkışmış	İstihzâdır
376	424	MİR Şıdķı-i sülḥan-dân fâzıl u 'allâmedir	İstihzâdır
377	425	Vâ'izâ gel ḳaçma böyle ḥâne-i ḥammârdan	Rindânedir
378	426	Çarḥ-ı zulmün kırılır bir gün olur bil a felek	Velâdet târiḥidir
379	427	Durma güzelim sen baña biĝâne daḥîlek	'Âşıkânedir
380	428	'Aḳlım ermez nice ta'rîf edeyim ḥâliñizi	Eĝlence tarîḳiyle söylenmiştir
381	429	Ey erenler niye terk eylediñiz râhıñızı	Taḥkîrdir
382	430	Derde düşdüm a beyim ben saña meftûn olalı	'Âşıkânedir
383	431	Zâhidâ kes meyliñi bu çarḥ-ı kec-devvârdan	Rindânedir
384	432	Terk-i dîn eyledim ey şüfi müslümân olalı	Rindâne ve kāfirânedir
385	433	Mey biyâr ey sâķi-i devrân-ı mâ	Fârisi olarak rindânedir
386	435	Sâķi baña şun durma hemân bâde daḥîlek	'Âşıkânedir
387	436	Ḥazret-i Rabb-i felâķ mîr Şalâḥaddîn'e	Velâdet târiḥidir
389	437	Geldim der-i iḥsânıña ey yâr daḥîlek	'Âşıkânedir
390	438	Diñle beni ey 'âşık-ı ğam-ḥâr daḥîlek	Alınan cevâbdır
391	439	Ey çarḥ-ı dün u sifle her zulme olduñ âlet	Vefât târiḥidir
392	440	Necl-i pāk-i güher-i Ḥazret-i Şemseddîn'e	Vefât târiḥidir
393	441	Fenâ bir ḥâlde baḥr-i faķra daldıķ yâ Resûlallâh	Devr-i istibdâdda söylenmiştir
394	442	Ḥakkâk-ı şehirdir Ḥüsni-i mey-ḥâr Emsâli bulunmaz ĝâyet şânlıdır	İstihzâdır
395	443	Ḥüsni-i ğam-ḥârın ³² ḳalbi mükedder Çerâĝ-ı ṭâli'i yanmaz sönükdür	İstihzâdır
396	445	Ḥüsni-i ḥakkâkıñ şerveti çokdur/ Geçinmesi ĝâyet kibârânedir	İstihzâdır
397	446	Müsâ Ḥaḳ'dan şordu Ṭür-ı Sînâ'da	Rindâne bir nefesdir
399	447/ 448	Be hey şüfi uzaķ durma "ene'l-Ḥaḳ"ḳıñ diyârından	Rindânedir
400	449	Ḥayder-i Kerrâr'a cânım fedâdır	Nefesdir
401	450	Ĝalaṭa muḥzırı kezzâb u riyâķâr u 'anîd	Hicviyyedir
402	451/ 452	Neye müncer olacaķ baḥriyyeniñ bu gidişi	Hicviyyedir
403	453	Ey felek çenber-i devvârıña olsun la'net	Vefât târiḥidir
404	454	Mâder-i müşfiķa-i ḥazret-i Mîr-i İḥsân	Vefât târiḥidir
405	455/ 456	Gözüm nûru beni diñle ḥazer et sevme maĝrûru	Bir nuş u penddir

³² "ĝam-ḥârın", divanda "mey-ḥârın" şeklindedir.

394	457	Ḥakkāk-ı şehirdir Ḥüsni-i mey-ḥār	İstihzâdır
406	458	Uzadı leyle-i ḥasret gibi da‘ vâ-yı Girid	Girid hakkında
407	459	Biz ḥalâş olduksa da esbâb-ı istibdâddan	Şâ‘ irânedir
408	460	Ḥaḡ ḥalâş etdi bizi âfât-ı istibdâddan	Şâ‘ irânedir
409	461	Ḥalka çok bühtân olurdu devr-i istibdâdda	Şâ‘ irânedir
410	462	Zulmler icrâ olurdu devr-i istibdâdda	Şâ‘ irânedir
411	463	İslâm oldu Foṭıka ismini koydu Lem‘ân	Taḥkîrdir
412	464	Necl-i pâk-i güher-i Lütfi Bey’e Ḥazret-i Ḥaḡ	Velâdet târihidir
413	465	Ey Ḥaḡḡı çift ḡaḡḡı gavur ḡaḡḡımı alma	Cinâs
415	466	Ḥüsni-i meyḥârîñ yoḡdur emsâli	İstihzâdır
416	467	Aḡ üzre ḡaradan ḡorma ey zâhid	Kâfirânedir
417	468	Ey Nişânım siz benim şâdıḡ bir ihvânımsıñız	Medḡiyedir
418	469	Bâḡî olamaz kimseye dünyâ Mânûḡ aḡbâr	Laṭifedir
419	470	Minâs Efendi’niñ ḡüsni-i aḡlâḡı	Medḡiyedir
420	471	Eşḡ-i çeşmimle cihânda taşmadıḡ çay ḡalmamış	Maḡşûşan Türkçe söylenmiştir
421	472	Zâhidiñ rüyunda aşlâ nûr-ı imân ḡalmamış	Rindânedir
422	473	Ḥüsni-i mey-ḡâr’ıñ seyyi’âtı var	Hicviyyedir
423	474	Câhiller çekemez ehl-i kemâli	Nefesdir
424	475	Yâ Rabbî füyûzât-ı cihân yârimiñ olsun	‘Âşıkâne bir du‘â ḡazelidir
425	477	Muḡammed Şıdıḡı Bey Allâh için doḡru demiştir ki	‘Âşıkâne bir nazîredir
426	478	Dehâ-yı Mîr-i Şıdıḡı doḡrusu bir serde yoḡdur yoḡ	Şâ‘ irâne bir istihzâdır
427	479	Bânî-i dergâh-ı ‘âlî Zeyne’l-‘Âbidîn Baba	Târîḡ-i dervîşânedir
428	480	Ḥânedândan Lesḡovikli Zeyne’l-‘Âbidîn Baba	Bu daḡî târihidir
429	481	Zâhidâ sen zühdüñü cühhâle ḡor ḡorma baña	Hicv-âmîz bir ḡazeldir
430	482	Ḥakkāk Mûsâ Kâzım Ḥüsni’yi ḡören	İstihzâ bir nefesdir
431	483	Göñlüm temeyyül etdi bir şüḡ-ı nâzenîne	Laṭife ve ‘âşıkânedir
432	484	Emînim kim bu ḡülzâr-ı fenânîñ verd-i âlinden	Ma‘ nîdâr bir ḡazeldir
433	485	Emîn-i Nevzemînim Ḥaḡ geḡer geḡçi ḡayâliñden	
435	486	Cemâle maḡzar oldum küñfekânîñ zü’l-celâlıñden	Kâfirânedir
436	487	Bu siyâh bez parçası pek ‘âlî bir züñnârdır	Ma‘ nîdâr bir ḡazeldir
438	489	Añladıḡ ehl-i riyyâ Bektâşiler de var imiş	Ma‘ lûl bir ḡazeldir
439	491	Bu fenâyâ geldi bunca enbiyâ ü evliyâ	Ḥamdî Baba’ya târihidir
440	492	Ey erenler erler naşıl ersiñiz	Bacılar hakkında nefesdir
441	493	Ey ḡâce “ḡâbe ḡavseyn” bizim makâmımızdır	Ma‘ nîdâr bir ḡazeldir
442	494	Ey vâ‘ iz-i ḡâm-ervâḡ terk eyle o kitâbı	Ma‘ nîdâr bir ḡazeldir
443	495	Ey zâhid şarâba eyle ihtirâm	Kâfirâne bir nefesdir
444	496	Ben müslümân iken âḡ âb-destimi alırdım	Ma‘ nîdâr bir ḡazeldir
445	497	Kendiñ gibi dedem sen biz şanma Mevlevîyiz	Ma‘ nîdâr bir ḡazeldir
446	498	Emîn ol emînim böyle giderse	Medḡiyedir

447	499	Ey felek dâ'imâ sen zulme olursuñ âlet	Vefât târihidir
448	500	Oldu bugün bahtiyâr Mir Şefîk-i aşil	Velâdet târihidir
449	501	Dühter-i pâkize-i 'Arziye Hânım yâ Rab	Gelin târihidir
450	502	Bahtiyârdır Hâzret-i Tâhir Efendî-i aşil	Velâdet târihidir
452	503	Ṭarîk-i nâzenîn ğâyet 'âlidir	Nefesdir
454	504	Hakkâk Mûsâ Kâzım Hüsni hayvânî	Hicviyedir
445	505	Bânî-i dergâh-ı 'âlî rehber-i râh-ı Hudâ	Türbe târihidir
456	506	Dil-güşâ bu çeşmeyi râh-ı Hudâ'da yapıran	Çeşme târihidir
459	507	Oturduğunuuz şiltede buldu ³³ bir aralık	Bir hatıradır
460	508	'Aşkın ocağını yandırmak için	İcâze Nefesidir
461	509	Mağz-ı ilhâm-ı Hudâ'dır oldu bir şâhib-eşer	Kitâb taqrizidir
462	510	Peder-i 'âliniz ölürse bir gün	Şakirdim Hasan Hülkî'ye nuş u penddir
463	511	Zâhid seniñ kitâbın Mızraklı 'İlmihâl'dir	Ma' nîdâr bir ğazeldir
464	512	Ey hoca zemzeminden efdâl bize şarâbdır	Ma' nîdâr bir ğazeldir
465	513	Hâme aldım deste bismillâhirrahmânirrahîm	Vefât târihidir
466	514	Şer' in içine hîle katan hep fuçahâdır	Ma' nîdâr bir ğazeldir
467	515	Bak zâhid-i bî-dîni gene durdu namâza	'Acîb bir ğazeldir
468	516	Ey zâhid getirmez seni cennete	Nefesdir
469	517	Çok şükür mir-i Cevâd'ın şulb-ı pâkinden bugün	Velâdet târihidir
471	518	Her huşuşunda iki 'âlemde ey Mir-i Cevâd	Cevâd Bey'e söylenmiştir
472	519	[Ey] Cenâb-ı Hâzret-i Aşmed Celâleddin Paşa	Du'âdan 'ibâret bir Ğazeldir
473	520	Dehre şâh-ı enbiyâ vaktâ ki teşrif etdiler	Rindâne Su 'âlli Bir ğazeldir
474	521	Ey şüfi râğbet etme eslâf-ı ehl-i şâma	Kâfirânedir
475	522	Gel âdeme niyâz et ey şüfi yanma nâra	Rindânedir
476	523	Şüfi ederdin imân sen Rabbü'l-'âlemîne	Rindânedir
477	524	Pîr-i muğâna zâhid şıdk ile mâ'il olduk	Rindânedir
478	525	Ey hâce bilmiş olsañ Hallâk-ı kâ'inâtı	Rindâne ve ma' nîdârdır
479	526	Ey zâhid sen bizi şanma günâhkâr Günâhımız yokdur sevâbımız var	Rindânedir
480	528	Zâhid riya ile olan 'ibâdet Haçâdır Hâzret-i Settâr'a karşı	Rindânedir
481	529	Yâ Muhammed bize nâkiş diyorlar	Rindâne ve da' vâlî ğazeldir
482	532	Ey zâhid gel benim sözümü dinle Vâ' iz sözlerine şakın inanma	Rindânedir
483	533	Mezhebinden zâhid sū'âl olursa	Kâfirânedir
484	534	Ey şüfi dünyâyı boş mu şanırsın Her zamânın vardır bir peygamberi	Rindânedir

³³ "buldu", divanda "bulmuş" şeklindedir.

485	537	Ey zâhid inanma ³⁴ sözü yalandır Hoca hey'etinde haram-zâdeye	Rindâne ve hicv-âmîz bir nefesdir
486	538	Ey şüfî cenâb-ı Hâlik-i muṭlaḳ Bu şarâbı bize in'âm eylemiş	Rindânedir
487	540	Ey hâce sen bizi câhil mi şandıñ/ Biz ledün 'ilminiñ 'ulemâsıyız	Rindâne bir nefesdir
488	541	Oruç ayı deĝil şehr-i Ramazân	
489	542/543	Ey vâ'iz sen bize va'z edemezsîñ/ Çünkü her bir 'ilmiñ deryâsıyız biz	Rindâne bir nefesdir
490	544	Ey hâce çalış bedraḳa-i râh-ı mübîn ol	Rindâne bir ĝazeldir
491	545	Ta'şşubdan riyâdan gel ferâĝat eyle ey şüfî Bir insân istese öz nefesine hiç ĝâlib olmaz mı	Rindâne bir ĝazeldir
492	546/ 547/ 548	Teraḳḳî İttiḫâdı pâyidâr olduĝça milletde	İttiḫâd Teraḳḳîsi ḫaḳḳında ḳaşıde
493	549	Ey ehl-i teberrâ ḳapanmaz aşlâ/ Pîr Balım Sulṫân'ın ulu meydânı	Nefesdir
495	550	“Lâ yüs'elü” buyurmuş Ḥallâḳ-ı ḫayy ü ḳayyüm	Vefât târiḫidir
497	551	İsm-i 'âliniz gibi ey dâderim Mîr-i Zârîf	Şeker veřîḳası ḫaḳḳında bir ĝazeldir
498	552	Şeker almak için luṫfen veřîḳa eyleyen iḫsân	Bu daḫi şeker veřîḳası verme ḫaḳḳında bir ĝazeldir
499	553	Ben sizi ĝâyet severdim var deyü 'irfânıñız	Hicvâmîz bir 'itâbdır
500	553	İlâhi Ḥazret-i Ḥaḳḳı Efendi berḫudâr olsun	Ma'a-du'â bir medḫiyedir
502	554/ 555	Ey benim 'iffetli 'işmetli ḳızım ḫayrû'l-Betül	Bir ḳıza nuşş u penddir
503	556	Havâ almaz güneş görmez ḳaranlıḳ hem de pek vîrân	İskân etmiş olduĝum vîrân bir ḫâne ḫaḳḳında
504	557	Luṫf eyle sâḳî mey şun diller münevver olsun	Müstezâd bir sâḳînâmedir
505	558	Ḥaḳ Mûsâ'ya Tûr'da etdi ḫitâbı Baña gelen bende yerleşmiş olur	Vaḫdete dâ'ir bir nefesdir
506	559	Devr-i Âdem'den beri bu çarḫ-ı dün-ı bî-vefâ	Vefât târiḫidir
507	560	Vâ'iz efendi ḫalka söyler ki mey haramdır	Rindâne bir ĝazeldir
508	561	Bu namâza ey hoca sen olma böyle pek 'acül	Rindâne bir ĝazeldir
509	561	Eger maḫbûb ise Allâh gönül ister anı öpmek	Rindâne bir ĝazeldir
510	562	Ey sâḳî şun şarâbı rindâna himmet eyle	Rindâne bir çifte sâḳînâmedir
511	562	Ey Şeyḫ Ğâlib Efendi 'ârif-i billâhsıñız	Şeyḫ Ğâlib Efendi ḫaḳḳındadır
512	563	Ey şüfî nuṫkuma gel eyle îmân Her sözüm Mevlâ'nın sözü gibidir	Vaḫdete dâ'ir bir nefesdir

³⁴ “inanma”, divanda “aldanma” şeklindedir.

513	563	Luṭf u ‘ināyet eyle ey şākī mey ulaşdır	Rindāne bir sākīnāmedir
514	564	Küfrü ederdin imān ey hāce ‘aķil olsañ	Rindāne bir ğazeldir
515	565	Herkes için bu dünyā bir eğreti kōnaķdır	Rindāne bir ğazeldir
516	566-570	Daha Allāh ile cihān yoķ iken	Vaḥdetnāmedir
517	571	Dünyāda her bir insān / Şüretle ādem olmaz	Doğru bir ğazeldir

2.1.1.b. Mensur Parçalar: Harābî Divanı'nın, şair tarafından uzun bir süreç içerisinde ve farklı zamanlarda aldığı notlardan oluştuğu anlaşılmaktadır. Nitekim kimi manzumelerin daha sonra üzeri karalanmış, kimilerininse yanlarına sonraki dönemlerde derkenarlar düşülmüştür. 500 sayfayı aşkın bir hacme sahip olan defterde, Harābî'ye ait 4 küçük parça mensur metin dikkati çekmektedir. Hemen tamamı mizahi ve ibretimiz özellikler gösteren bu mensur parçalar aşağıda kaydedilmiştir:

1
Nesren Bir Su'āl

Ey Şākīr-i bī-fikr;

İnsān şüretinde yaratılmış bir maḥlūk, nankör, sāhte-kār, sāhte-vaķār, ḥile-kār, riyā-kār, hem kel hem foğul, yalancı, iftirācı, dolandırıcı, rezil, uţanmaz, ‘arlanmaz, naşīḥat kār etmez, nīk ü bed bilmez, ‘acibü'l-aḥvāl, menba‘-ı kīl ü kāl, bed-nām, bed-aḥlāk ve serserī zümresinden olursa andan ḥayr beklemek pek büyük ḥamāķat olduğunu aḥmaķlar daḥi taşdıķ ederse ‘acabā buña i‘tirāz edenler var mıdır?

18 Kānūn-ı Evvel 323, Aḥmed Edīb

Ḥarābī

2

Kendi Kendime Bir Ḥiṭābdır

Ey Ḥarābī insān olan insānīñ her bir kelimāti maġz-ı Kur‘ān-ı ‘azīmü’ş-şān ve her küfr ü ṭāġutu maṭla‘-ı nūr-ı imān ve her ḥarekāt u mu‘āmelāti maķbül-i Rabb-i Raḥmān’dır.

13 Şubat 1323

1 İM, 364; Ç, 244.

2 İM, 392; Ç, 268.

3

Mensür Bir Tulu'ât-ı Ācizî Olduğundan Buraya Kayd Olundu

Uçmasını bilmeyen insânlar uçmağda olan kuşları uçmağdan men'ederler ve uçmağda kanâdları olmayan ba'zı zevât-ı kirâmı uçan kuşdan daha ziyâde uçmuşlardır. Fe-sübhânallâh.

12 Mart 1324

4

Tulu'ât-ı Mensûre

Dervîşlik insânı bulur. Bir dervîş dervîşlikde ne buldum der ise naşıl olur?

2.1.1.c. Harâbî'ye Ait Olmayan Manzumeler: Yaygın bir eğilim olmamakla birlikte Harâbî'nin kendisine ait olmayan 10 parça şiiri de divanına kaydettiği görülmektedir. Defterde yer alan ama Harâbî Divanı'na ait olmayan bu manzumeler şöyledir:

1

Reşâdetli Mehmed Recâi Baba'nın Mahdûm-ı Necâbet-Mevsûmlarının Bir Ğazeli Olup Teberrüken Buracığ Yazılmışdır

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

1 Bir yâr-ı vefâdar seni şandım ben efendim
Kim va' d-i vişâliñe inandım ben efendim

2 Pervâne gibi şem' -i cemâlinde dolandım
Mağv oldu tenim kalmadı yandım ben efendim

3 Gör hâlimi Āllah için olsun kerem eyle
Firkatle hayâtımdan uşandım ben efendim

4 Batsın yere sensiz n'ideyim ben bu cihânı
Bağ külbe-i aHzâna kapandım ben efendim

3 İM, 396; Ç, 272.

4 İM, 401.

1 İM, 4; Ç, 3.

(3a,b,5a,b): İM'de Yırtıktır.

5 Hicrân ile âvâre perîşân baña yazık
Dünyâda hiçim nârına yandım ben efendim

6 Bildim ki senin Hülkî'ye hiç merhametiñ yok
Şimden-geri Allâh'a dayandım ben efendim

2

Üç Yüz Sekiz Senesi Mehmed Recâi Baba'nın Münir Baba'nın
Hakkında Söylemiş Olduğu Zirde Muḥarrer İki Kıta' Gazeliñ
Tanzirine Münir Baba Muḥibbânından Vehbî Bey'in İltimâsı Üzerine
Tanzir Olunan Gazellerle Nazirleridir

Mehmed Recâi Baba'nın Birinci Gazeli

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

1 Anası babası laḳlaḳ bülbül-i gūyâya baḳ
Dem urur her bir maḳâmdan olunan da' vâya baḳ

2 Bî-ḥaber ef'âl-i Hâḳ'dan zât sıfât esmâ nedir
Ehl-i tevḥîd-i tarîḳle etdiği ğavgâya baḳ

3 Varmamış aṣlâ hicâza ḥacü'l-ekber sözleri
Bilmiyor sa'y ü tavâfı yediği herzâya baḳ

4 Eylemiş nefsin müzeyyen tâc ile ḥırḳa giyip
Câme-i 'irfânı giymiş etdiği ifşâya baḳ

5 Ey Recâi baḥr-i 'ummân bilmeyen â'mâ-yı şırf
Ḳatre-ber-âbî derûnda vaḳ vaḳ-ı ḳurbaya baḳ

3

108. Şaḫîfede Zikri Sebḳat Etmiş Olan Mehmed Recâ'i Baba'nın
Münir Baba ile Muḥibbândan Vehbî Bey Hakkında Söylemiş Olduğu

2 İM, 108, Ç, 76.

(1a) babası: baba Ç.

3 İM, 111, Ç, 78.

*108. Şaḫîfede: Ç'de bulunmamaktadır.

* Başlık Ç'de bulunmamaktadır.

Tahkîr-âmîz Bir Ğazeliniñ Tanzîrine Haķîre Olunan İlticâ Üzerine
Tanzîr Etmiş Olduğum Ğazel ile Nazîresi Buracığa Derc Olundu*

Gazel-i Mehmed Recâ'î Baba*

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 Haķ yoluñ bātıl görüp kim küfr-i imān etdiler
Tābi' -i dünyā olup gör secde şeytān etdiler
- 2 Naķme-i ifsāda tābi' bir taķım ķallāşa baķ
Haķ[1] nā-haķ gördüler hem emr [ü] fermān etdiler
- 3 O demi bu dem demişler ehl-i dil ' irfān olan
Ĥāne-i İslām'ı anlar nice vîrān etdiler
- 4 Şūretā bî' at yolunda gösterip hāl ehline
Zann-ile anlara ān-ı vaşl-ı erkān etdiler
- 5 Bu Recāi fehm kıldı bir olur olmaz iki
Māye-i aşlında yok kim böyle iz' ān etdiler

4¹⁶

Beyt-i Lā-edrî

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

Cāmi'e varsam riyākārān gök ķandil olur
Şem' -i ser-dūd-ı fenārımdan gelir bŷy-ı şarāb

5

Dîger Beyt-i Lā-edrî

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

Bir ayağım başdığı yerden geķen ser-sām olur
Tā o rŷtbe reh-güzārımdan gelir bŷy-ı şarāb

6

Ķıı' a-i Na' imā

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

Ķabrime ĝam-gīn gelen aķbāb olur hep neş'e-yāb
Rīze rīze ŷstŷhānımdan gelir bŷy-ı şarāb
'Azra'ıl ser-mest olur bir kerre gelse yanıma
Ben o rindānım ki cānımdan gelir bŷy-ı şarāb

(2b) gördüler: gördüler de Ć.

4 İM 190, Ć 124.

5 İM 190, Ć 124.

6 İM 190, Ć 125.

7

Müşārün İleyh (Preveze Mutaşarrıfı Şu‘arâdan Abdürrefî Paşa)
Hâzretleriniñ İki Beyitden ‘İbâret Nazîresidir

[- - */* - - */* - - */* - -]

- 1 ‘Aynımdadır eşbâh ile ervâh mütecessim
Gönlümde her ‘âlem ne muşanna‘ ne resimdir
- 2 Her dem ki dem-â-dem dem-i cân-süz ile dem-keş
Gülzâr-ı haķıķatde ki murğ-i hevesimdir

8

Prevezede Me‘mür İken İskân Etmekde Olduğum Hâne Bir Gülistân
Ortasında Bulunduğundan Preveze Tahîrân Baş Kâtibi Kânî Bey’iñ
Söylemiş Olduğu Ğazeldir

[- * - - / - * - - / - * - -]

- 1 ‘Ayn-ı cennet hâne-i Aḥmed Edîb
Havlısı bir gülsitân-ı dil-firîb
- 2 Lâ-yu‘ ad gül-bünle memlû her cihet
Her ağaçda âşiyân-ı ‘andelîb
- 3 Ķaplamış eṭrâfını bülbülle gül
Ortada ḳalmış o beyt-i pür-naşîb
- 4 Görmedim ‘ömrümde hîç emşâlini
Dense ger bağ-ı irem aña muşîb
- 5 Çoḳ misâfir oldu ḳaldı şerm-sâr
Ânda Kânî-i ĝarîb-ender-ğarîb

11 Teşrîn-i Şânî 1303

7 İM, 74; Ç, 56.

(1b) ne resimdir: resmidir İM.

(2a) dem-i cân-süz: can-süz Ç.

8 İM, 280; Ç, 186.

9

Preveze Mutaşarrıfı ‘ Abdürrefi Paşa’nın Kānī Bey’e Söylediği
Nazîredir

Nazîre Ammā Laṭîfe

[- * - - / - * - - / - * -]

- 1 ‘ Ayn-ı cennet ḥāne-i zāt-ı Edīb
Ḥavlısıdır bir kilisā-yı ‘ acīb
- 2 Lā-yu‘ ad aşnāmla memlū her cihet
Her ağaçda var birer resm-i şalīb
- 3 Kāplamış eṭrāfını kıssīsler
Zulmet içre kalmış ol beyt-i garīb
- 4 Görmemiş ‘ ālem anıñ emşālini
Dinse zangoçhāne aña pek muşīb
- 5 Çok misāfir kāfir oldu ey Refi‘
Kānī Yani oldu anda bī-şekīb

12 Teşrîn-i Şānī 1303

10

Meḥmed Recāi Babazāde Ḥasan Ḥulķī Bey’in Ğazelidir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

1. İncidir her dem beni baķ tîr-i müjgānıñ seniñ
Nār-ı dūzahdan beterdir dağ-ı hicrānıñ seniñ
2. Şems-i ḥüsnüñdür seniñ bu kā’ināta şevķ uran
Ol sebebdendir ki ‘ uşşāķ oldu ḥayrānıñ seniñ
3. Görmedim bir gülşen içre kadd-i mevzūnuñ gibi
Kağı gülzār içre var serv-i ḥırāmānıñ seniñ
4. Şerḥa şerḥa kıldı ey şūḥ tîğ-i ğamzeñ cismimi
Ğam yemem bu cān u dil ger olsa kurbānıñ seniñ

9 İM, 281; Ç, 187.

10 İM, 317; Ç, 209

5. Yoğ şarâb-ı nâbda şîrîn dehâniñ lezzeti
Mest edet üftâdegâni la' l-i handâniñ seniñ
6. 'Ahd u peymâni ferâmüş eylediñ ey bî-vefâ
Kanı ey meh böyle miydi 'ahd u peymâniñ seniñ
7. Hülkîyâ beyhûde feryâd eyleme ğayrı yeter
Çekmeĝe bu derd-i 'aşkı var mı dermâniñ seniñ

2.1.2. Çorum Hasanpaşa Halk Kütüphanesi Nüshası

Divan-ı Edîb Harâbî adı ile Çorum Hasanpaşa Halk Kütüphanesi, 19 HK 36592 numarada kayıtlı bulunmaktadır. Çorumlu Saatçi Ömer Lütfü Ulueren'in talebi üzerine, Üsküdar Hacı Selim Ağa Kütüphanesi Memuru Ahmed Fevzi Aral tarafından, 1938 yılında, müellif hattı nüsha istinsah edilmiş ve forma forma Çoruma gönderilen metin, Ömer Lütfü Ulueren tarafından yeniden istinsah edilerek bir defterde bir araya getirilmiştir. Rika tarzında yazılmış, 432 sayfadan oluşmaktadır. Satır sayısı 17-18, ölçüsü 195x130 mm'dir. Siyah karton kapaklı, çizgili defter kağıdına yazılmıştır. Yazmanın başında ve sonunda kütüphane mührü bulunmaktadır. Birkaç manzume dışında müellif hattında bulunan bütün manzumeleri ihtiva etmektedir. Ahmet Remzi Akyürek tarafından müellif hattı nüshaya yapılan tashihler, istinsah sırasında göz önünde bulundurulmuştur. Manzumeler Gazel, Kıt'a, Müfred, Matla, Murabba, Tahmis, Muhammes, Müseddes, Müztezad, Satranç, Koşma, Nefes, Semai, Mesnevi tarzında dağınık halde yazılmıştır. Sonda Divanın İstanbul'daki ilk istinsah sürecini anlatan Ahmet Remzi Akyürek imzalı notla, Sadettin Nüzhet'in Milli Mecmua'da yayınlanan "Harâbî ve Divanı" adlı makalesinin bir kopyası da verilmiştir.

2.1.3. Cafer Ergin Nüshası

"Edîb Harabî Ahmed Edîb (1835-1916)" ismiyle, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Türkçe Yazma Divanları koleksiyonunda K838 numarada kayıtlıdır. Müstensihi Cafer Ergin'dir. İstinsah tarihi belli değildir. Yazma 105 sayfadır, defterin sağ yaprakları ve son 20 sayfası boştur. 250x180 mm ölçülerinde, Rika hatla yazılmıştır; satır sayısı muhteliftir. Başında ve sonunda kütüphanenin damgası bulunmaktadır. Yazma, Harâbî'nin hayatı ve edebî kişiliği ile ilgili bilgi veren bir giriş kısmıyla başlamaktadır. Toplam 34 adet manzûme yer almaktadır.

2.1.4. Atatürk Kitaplığı 2. Nüsha

“Edîb Harabî Ahmed Edîb (1835-1916)” ismiyle, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Türkçe Yazma Divanları koleksiyonunda K541 numarada kayıtlıdır. 2 defterden oluşan eserin kapağında “Divan-ı Harâbî Edîb Harâbî” başlığı bulunmaktadır. Müstensihî ve istinsah tarihi belli değildir. Her bir yazma 100'er sayfadan oluşmaktadır, rika tarzında yazılmıştır. Satır sayısı 20'dir. 190x130 mm'dir. Defterin sağ yaprakları boştur. Başında ve sonunda kütüphane damgası bulunmaktadır. Toplam 120 civarında manzûme yer almaktadır. Yazmadaki şiirler siyah ve mavi mürekkep ile kaleme alınmış, daha sonra şiirlerin üzerinde düzeltmeler yapılmıştır. Yazma görsellerine bakıldığında belli sayfaların yırtılmış ya da kopartılmış olduğu anlaşılmaktadır.

2.1.5. Ali Emîrî Nüşhası

“Mecmûa-i Edîb Harâbî, Prevezeli, Divan” ismiyle, İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Koleksiyonu'nda 34 Ae Manzum 777 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. Müstensihî ve istinsah tarihi belli değildir. Rika hattıyla yazılmıştır. Toplam 11 sayfadır. 16 adet manzume bulunmaktadır. Yazmanın başında kütüphane mührü ile beraber Ali Emiri'nin vakfiye mührü bulunmaktadır. Bazı manzumelerde kırmızı mürekkep ile düzeltmeler mevcuttur.

2.2. NÜSHALARA DAİR DEĞERLENDİRMELER

2.2.1. İM ve Ç Nüşhaları

Müellif hattı olan Süleymaniye Nüşhasının (İM) ilk 45 sayfasında tahribattan kaynaklı yırtıklar bulunduğundan, bu sayfalara denk gelen şiirlerin bir kısmı nüshada mevcut değildir. Eksik olan şiirler, yukarıda adı geçen nüshalardan tamamlanmıştır. Tamamlama esnasında nüshalar arası farklar olduğu tesbit edilmiştir. Divanın Karşılaştırmalı Metin bölümünde bütün ayrıntılarıyla ortaya konan bu farklar, bize nüshalarla ilgili dikkat çekici bilgiler de vermektedir. Müellif hattı nüshada kimi kelimeler imlâ bakımından özensiz kullanılmıştır. Çorum nüshası müstensihinin kimi yerlerde bu imla ve tercihlere müdahale ettiği görülmektedir.

Mâdâm ki sen âleme Hak'dan dem urursun

Söyle ne işin var hele hûbân arasında

Kendin gibi sen herkesi hayvân mı zannetdin

Mümkün mi riyâ satmaga irfân arasında (45/4)

Müellif hattı nüshada (4a), “zannetdin” biçimiyle geçen ve vezni bozan sözcük, Ç müstensihî tarafından “**sanırsın**” şeklinde değiştirilmiştir.

Rüsvây edip âhir seni Hak'dan dem ururken

Verdi fenâ hâlde hicâb uskulemento (48/8)

İM'de (8b), “verdi” şekliyle yazılan sözcük, Ç'de “**verirdi**” şeklinde düzeltilmiş ve beyit vezne uyumlu hâle getirilmiştir. Ç müstensihinin bu şekilde müdahale ettiği birçok örnek görmekteyiz. Bu durum şüphesiz müstensihînin yetkinliğine işaret etmektedir.

2.2.2. AK Nüshaları

Atatürk Kitaplığı'nda bulunan nüshalar da oldukça ilginçtir. İM nüshasında tahrîp olmuş şiirler Ç nüshasında da eksiktir; ancak Atatürk Kitaplığı'ndaki nüshalarda tamdır.

Kâle alma kavm-i şûm-âsâ Mu'âviye 'yi hiç

La'net ile ismini yâd etme aslâ kıl hazer (44/5)

Yukarıdaki beyit, İM'de baş kısmından yırtıktır, Ç'de de eksiktir. AK nüshalarında ise görüldüğü gibi ölçüye uygun şekliyle bulunmaktadır.

Peymâne eder kible-i ma'nâyı irâ'e

Sen mest-i Hudâ kible-nümâsın ne bilirsin (63/5)

Yukarıdaki beyit İM'de (5a) tahrîp olmuş; Ç müstensihî “rindâna” şeklinde tamir etme yoluna gitmiştir. Doğru varyant olan “irâ'e” ise yalnız AK2 nüshasında bulunmaktadır. Bunun gibi bilgiler göz önüne alındığında AK2 nüshasının Ç nüshasından önce istinsah edildiği kuvvetle muhtemeldir.

Yüz sürmek için sâkî ayağına Harâbî

Cûlar gibi cûş eyleyerek durmayıp akdım (64/5)

Bu beyit İM’de eksiksizdir. Buna rağmen aynı beyit AK2 nüshasında “her ân u zamân” olarak farklı bir varyantıla yer almaktadır. Bunun gibi bir örnekte yine:

Fermân-dih-i rindân-ı cihânım sipehim mest

Cemşîd rikâbımda sebû-keş ‘asesimdir (67/4)

İM nüshasında “rindân” şekliyle eksiksiz olan kelime AK2 nüshasında “mey-hâr” olarak geçmektedir.

1 *Ben ki bir rind-meşrebim dünyâ-perest olsam ‘abes*

Mâl ü mülke etmedim etmem gene meyl ü heves

5 *Ey Harâbî ben Süleymân-ı zamândım bir vakit*

Mahmilimde nefha-i Dâvûd’u etmişdim ceres (129)

Bu şiirin 1.beyiti (1b) İM’de çizilip tashih edilmiştir. AK2 nüshasında ise tashih edilmeden önceki hâli vardır. Yine 5.beyitte (5a) İM’de yer alan “vakit” kelimesi AK2’de “zamân” şekliyle bulunmaktadır.

Hakk olan erkân-ı ehlullâhı tebdîl eyleyen

Mûcid-i şerr ü hatâ Bektâşiler de var imiş (438/11)

Bu beyit ise yalnızca AK2 nüshasında bulunmaktadır. Bu ve benzer örnekler, AK2 nüshasının, günümüze intikal etmemiş ya da henüz ulaşamadığımız bir başka nüshadan istinsah edilmiş olduğunu düşündürmektedir.

2.3. Divan Neşirleri

Edîb Harâbî Divanı ilk tez çalışması, **Fikret Yürükoğlu** tarafından 1944-45 yılında bitirme tezi olarak hazırlanmıştır. Çalışma, Bektaşî edebiyatıyla ilgili genel bilgiler verilerek başlamakta, Edîb Harâbî’nin biyografik bilgi ve edebî şahsiyetine dair bilgilerle devam etmektedir. Harâbî Divanı’ndan seçme şiirlerin yer aldığı 35 sayfalık bölüm ile çalışma tamamlanmıştır³⁵.

³⁵Yürükoğlu, Fikret, “*Edip Harabî Hayatı ve Eserleri*”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türkoloji Mezuniyet Tezi, İstanbul, 1944-45.

Abdullah Boğaz ve **Hasan Şahin** de 2003 yılında Harâbî Divanı'nın bazı bölümlerinden oluşan tez çalışmaları yapmışlardır. Bu çalışmalar Harâbî şiirlerinin transkripsiyonlu bir kısmını ve şiirlerin dini-tasavvufî açıdan incelenmesini ihtiva etmektedir³⁶.

Bir diğer çalışma ise **Kemal Üçüncü** tarafından doktora tezi olarak yapılmıştır. Bu çalışma toplam beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Harâbî'nin biyografisi, edebi kişiliği ve içinde bulunduğu sosyal çevre anlatılmıştır. İkinci bölümde, Harâbî'nin tasavvuf anlayışına değinilmiş, üçüncü bölümde tasavvuf edebiyatının özellikleri ile Harâbî Divanı'nın icra ortamlarından bahsedilmiştir. Dördüncü bölümde Harâbî'nin dil ve üslup özellikleri verilmiş, beşinci bölümde ise nüsha tasvifi, başvuru diğer kaynaklar ve metnin kurulmasında takip edilen yol anlatıldıktan sonra Edîb Harâbî Divanı transkripsiyonlu metin olarak verilmiştir. Aruz ve hece ile yazılan şiirler türlerine göre sınıflandırılmıştır. Çalışma, sözlük ve kaynakça bölümüyle son bulmaktadır. 2002 yılında doktora tezi olarak yapılan bu çalışma, 2012 yılında 2 cilt halinde basılmıştır. Çalışmada Harâbî Divanı'nın müellif hattı incelenip, var olan diğer nüshalar çalışmaya dahil edilmemiştir. Atatürk Kitaplığı'nda bulunan bir nüshadan bahsedilmişse de bu nüsha müellif hattında eksik olan şiirleri tamamlamaya yardımcı olmayacağı gerekçesiyle çalışmada yer almamıştır³⁷.

Bir diğer neşir ise **Dursun Gümüšoğlu**'na ait olan çalışmadır. İlk olarak 2003 yılında yayınlanmıştır. Bu baskıda yalnızca Harâbî Divanı müellif hattı incelenmiştir. İlerleyen zamanlarda ise Çorum'da bulunan nüsha ve Atatürk Kitaplığı'nda bulunan bir nüsha da dahil edilerek 2008 yılında yeniden yayınlanmıştır. Yapılan çalışmanın ilk bölümünde Harâbî'nin biyografisine, yaşadığı sosyal ve yakın çevreye, Harâbî ve divanı hakkında yazılan makale, kitap ve tezlere dair bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde Harâbî Divanı yer almaktadır. Şiirlerin aktarımında transkripsiyon alfabesi kullanılmamıştır. Şiirler tür ya da ölçü gibi herhangi bir sınıflandırma ile verilmemiştir. Çalışmanın son bölümünde ilk baskıda bulunmayan şiirler, birinci mısraya göre şiirlerin listesi, Osmanlı arşiv kayıt

³⁶ Boğaz, Abdullah, “*Edîb Harâbî Divanı'nın Dördüncü Kısmının Transkripsiyonu ve Dini- Tasavvufî Açısından İncelenmesi Seminer Çalışması*”, Danışman Prf. Dr. Ali Torun, Kütahya, 2003.

Şahin, Hasan, “*Edîb Harâbî Divanı'nın Beşinci Kısmının Transkripsiyonu ve Dini- Tasavvufî Açısından İncelenmesi Seminer Çalışması*”, Danışman Prf. Dr. Ali Torun, Kütahya, 2003.

³⁷ Kemal Üçüncü, *Edîb Harâbî Baba Divânı*, (Ankara, *Alevilik Araştırmaları Dergisi Yayınları*, 2012)

örnekleri, Harâbî'ye ait bir mektup ve divan nüshalarından örnekler yer almaktadır³⁸.

Hazırlanmış bulunduğumuz bu çalışma ise Edîb Harâbî Divanı'nın -kısmi veya tam- 5 nüshasından hareketle oluşturulmuş ilk karşılaştırmalı bilimsel neşri özelliğini taşımaktadır.

³⁸ Dursun Gümüőöđlü, *Harâbî Divanı Yaşanı ve Tüm Şiirleri*, (İstanbul, Can Yayınları 2013).

2.4. Edîb Harâbî Türkçe ve Türk Aruzu

“Türkçe, tarih boyunca Alevi-Bektaşiliğin yegâne kültür ve yazın dilidir. Hacı Bektaş Veli'nin mesajını etkili ve sürekli kılabilmesi; felsefesinde toplumsal yaşam unsurlarını ön planda tutması ve fikirlerini çok yalın biçimde anlatmasıyla mümkün olmuştur. Hacı Bektaş Veli (ve Bektaşilik), özellikle erken dönemde Anadolu'nun köylerine yönelmiş ve çevresindeki insanlara, o dönemin aydın geleneği dili olan Farsça yerine Türkçe ile hitap etmiştir.³⁹”

“Bektaşilik kendi kültürünü; Türkçeyi kullanmayı gelenekleştirerek, inancını eski Türk örf, adet ve gelenekleriyle donatarak, yaşayışını eski Türklüğün boysal yapısının dayanışmacı, paylaşımcı yanına dayandırarak yaratmıştır. Alevi-Bektaşiliğin özünü oluşturan cem, görgü törenler, durular, gülbanglar tümüyle Türklük kökenlidir.⁴⁰”

“Uzun bir sürece yayılan tasavvuf-şiiir münasebeti içerisinde, bir yandan şiiirin zihnî alt yapısını terimleriyle belirleyip şekillendiren tasavvuf, bir yandan da Doğu şiiirinin vazgeçilmez kelime kadrosunu değiştirmese bile kendi anlayışı doğrultusunda yeniden inşa etmeye çalışmıştır. Şiiir dilinin herkesçe bilinen, yaygın kelimelerini, kendisine mahsus bir çağrışım örgüsü doğrultusunda birbirlerine bağlayarak âdeta rumuzlardan oluşan ve ancak erbabının anlayabileceği yeni şiiir dili oluşturmuştur.⁴¹”

“Tasavvufî Türk edebiyatı şairleri, -pek çok farklılıktan söz etmek mümkünse de- özellikle samimiyet, yerlilik bakımlarından divan şairleri ve fikrî-felsefî derinlik bakımından halk şairlerinden ayrılarak kendilerine has dil, sanat ve estetik anlayışları, duyuş tarzları ve üslûpları ile bağımsız bir edebî disiplin oluşturmuşlardır. Teknik bakımdan belli kurallara uygunluktan ziyade samimiyetin peşinde koşan mutasavvıf şairler şiiiri, âdeta gönülden kabul ettikleri Tanrı inancını bildirmek ve yaymak için ifade aracı olarak kullanmışlardır.⁴²”

³⁹ Uğur Küçüközyiğit, “Hacı Bektaş Veli'nin Mesajı ve Bektaşiliğin Güçlenmesinde Etkili Olan Dinamikler”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 72/2014.

⁴⁰Baki Öz, *Bektaşilik Nedir? (Bektaşilik Tarihi)*, (İstanbul, Der Yayınları ,1997) s. 413.

⁴¹Ömür Ceylan, *Böyle Buyurdu Sûffî*, (İstanbul, , Kapı Yayınları ,2010) s. 43-44.

⁴² Ömür Ceylan, s. 45.

Bu açıklamalar doğrultusunda Harâbî divanını değerlendirdiğimizde, divanda hemen bütün şiiirlere sinmiş olan, tasavvuf öğretisinin fikrî-felsefî alt yapısı, söylemlerde samimiyeti oluşturan yerlilik ve doğallık göze çarpar. Büyük bir başarı ile kullanılan aruz ve hece vezinlerinin tüm imkanları Harâbî divanında tasavvufî şiire hizmet eder. Şiir dilinin Türkçeleştirilmesi için cesur hamleler yapan Harâbî, klasik estetiğin yerleştirdiği kuralları bilinçli bir şekilde esnetir. Bir yandan **fırıldak-ı İlâhî, hatt-ı ak, müstehâb-ı gönül** gibi Türkçe kelimelerle kurulan Farsça terkipler;

Bu dergâh içre firfir fırlanıp pek çok semâ⁶ etdin

***Fırıldak-ı İlâhîden** haberdâr olmadın gittin (261)*

Zâhidâ mahlûk isen sen dergeh-i hallâkı bul

*Oku bu hatt-ı siyâhı sonra **hatt-ı akı** bul (271/1)*

Gene nâdim olup merd-i sühan-dân olduğum söyler

***Kitâb-ı müsteşâb-ı gönlümü** teclîde kalkışmış (375/6)*

diğer yandansa doz, jurnal, familya, ceket, pantolon, model, moda, soda, diploma vb. Batı kökenli sözcüklere açılan mevzun mısralar, Harâbî'nin son derece bilinçli tercihlerle poetik bir tavır içinde olduğunu belgelemektedir:

*Seni berbâd etdi rakının **dozu***

Fark eylemez oldun söz ile özü

Yalnız Harâbî demez bu sözü

Herkes bilir senin rezâletini (318/3)

*Bî-günâh bir kâmilî **jurnal** edince bir denî*

Nâ'îl-i ihsân olurdu devr-i istibdada (409/3)

Başına türlü belâlar açmak için Hulkiyâ

*Baldızınla kaynanan **familyân** etmiş ittihâd (327/5)*

*Yırtılsa **çaket** pantolonunun düğmesi kopsa*

İplik bulamazsan anı sen neyle dikersin (328/2)

“Lî ma‘ Allâh” da benim “innî enallâh” da benim

*Ey Harâbî **model**-i hazret-i Sübhân olalı (384/5)*

Kadife döşeli odası vardır

*Gözler kamaşdırır **modası** vardır*

*Teknesi sabunu **sodası** vardır*

Lakin yemekleri bekârânedir (396/2)

Cehâlet bahrine pek fenâ daldın

Okuyup yazmaktan bî-behre kaldın

*Tembellik ‘ilminde **diploma** aldın*

Velâkin başına belâ olacak (462/2)

Divanın kimi yerlerinde ise tamamen Harâbîye özgü sözcük tercihleri ve anlam genişletmeleri/değiştirmeleri ile karşılaşmak mümkündür. Aşağıdaki

dörtlükte, “Haklık/Tanrılık taslamak” anlamında kullanılan “Haklan-” sözcüğü bu durumun tipik bir örneğidir:

*Bizim üstümüze **Haklanıyorsun***

Fakat niçin bizden saklanıyorsun

Hem varlanıp hem de yoklanıyorsun

Göster cemâlini gel işte meydân (397/3)

Divanın bütününde fark edilen rahat ve samimi söylem, şüphesiz ki Harâbî'nin şiirlerini Türkçenin sınırları içerisinde var etme gayretinden kaynaklanmaktadır. Yukarıda vokabüler düzeyde verilen örneklerle ortaya konmaya çalışılan Türkçeleştirme gayreti, fonetik düzlemde, yani vezin konusunda da açıkça görülür. Yunus'tan bugüne pek çok mutasavvıf şairde rastlandığı üzere 7+7, duraklı 14'lü hece ölçüsünü Harâbî de aruza [Mefûlü/Fâilâtün/Mefûlü/Fâilâtün (--./-./-./-./-./-)] yaklaştırarak kullanmayı tercih eder (ör. ş.463, 464, 474, 475, 477, 478, 510 vb.). Fakat bundan daha da önemlisi Arapça ve Farsça sözcüklerin, ait oldukları dillerdeki özgün ses yapılarından ziyade, Türkçedeki telaffuzlarını vezne ve şiire taşıyan (nân<nan, âhret<ahret, yâr<yar, amân<aman vb.) Harâbî, bu eğilimiyle şüphesiz “Türk Aruzu” için emek harcayan sanatkârlar arasında sayılmalıdır:

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

‘Âlem yer iken lokma-i bî-minnetimizden

*Eyvâh ki nâ-merdlere muhtâc-ı **nan olduk** (134/2)*

[* - * - / * - * - / * - * - / * - * -]

Anı **ahretde** de tenhâ koma rahm et amân yâ Rab

Habîbin Hazret-i Peygamber-i zîşâna mihmân et (136/6)

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

Hulkî şimden-geri Mecnûn gibi düş dağlara sen

*Rahmı yokdur o **yarıñ** hâl-i perîşânımıza (248/5)*

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

Kaldırıp ellerini işte du‘â eyler Edîb

*O güle merhamet eyle **aman Allâh** acırım (253/5)*

Türkçenin ses yapısı ile barışmakta zorlanan Arapça ‘ayın ve hemze harfleri, hecenin son sesi iken fonetik olarak kapalı (**câmi**‘/--) ve ulamaya müsaade etmeyen yapısına (**şey’imiz**/-*-, **sen ’andelib**/--*-) rağmen klasik estetik çağları boyunca vezinde korunmuştur. Hâlbuki Türkçe konuşma dilinde aynı sözcükler bu katı tutumlarını koruyamazlar. Türkçeyi aruza değil, aruzu Türkçeye uydurmaya kararlı olan Harâbî, bu tür durumlarda da cesur hamlelere girişmekten geri kalmaz:

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]
[- - */ * - -]

*Allâh yalnız **câmi**‘de tâ‘atle bulunmaz*

Vâsıl da olunmaz

Mey-hâne de put-hâne de bir beyt-i Hudâ’dır

Zühhâda salâdır (466/3)

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

Ey dil ‘acabâ hânemize yâr gelecek mi

*İkrâmı için **her şey’imiz** var gelecek mi (229)*

[- - */ - * - - / - - * / - * - -]

Ey dil sen ‘andefb-i gülzâr-ı hüsn ü ânsın

Nâlân-ı verd-i handân oldukça kâmurânsın (177/1)

2.5. Edîb Harâbî Dîvanı’nda İktibaslar

“Alevi-Bektaşî geleneğinde insan “Kur’ân-ı nâtık” yani konuşan Kur’ândır. Çünkü Hacı Bektâş Hz. Peygamber’in hadisine dayanarak var olan her şeyin ilim ve esrarının Kur’ân’da olduğunu Kitab’ın ve kâinatın esrarının ise insanda dürüldüğünü ifade eder.⁴³ Tasavvuf şiirinde ortak ve yaygın bir zemin oluşturan, çoğu kez ayet-i kerimeler, hadis-i şerifler, dört halife ya da geçmiş ünlü sûfilerin vecizeleri gibi kalıp sözlerden kısmi ya da tam alıntılarla uygulanan iktibas, Harâbî divanında da oldukça önemli bir yer teşkil etmektedir. Aşağıda bu iktibasların listesi çıkarılmış; en sık kullanıma sahip olanlar örnekledirilmiştir.⁴⁴

Allâhu’ş-şâmed: “Her şey ona muhtaçtır; O hiçbir şeye muhtaç değildir.”
(İhlâs-2)

E’ d-dünyâ mezra’ i âhîret: “Dünya ahiretin tarlasıdır.” (Hadîs-i Şerîf)

E’ l-fakru fahrî: “Fakirlik benim övüncümdür.” (Hadîs-i Şerîf)

E’ l-veledü sırrı ebîhi: “Oğul babanın sırrıdır.” (Hadîs-i Şerîf)

E’ ş-şabru miftâhü’ l-ferec: “Sabır, kurtuluşun anahtarıdır.” (Hadîs-i Şerîf)

El cinsü ile’ l-cinsi yemîlü: “Her cins, kendi cinsine meyillidir.”

El-cinsü ma’ a’ l-cins: “Her cins, kendi cinsi ile beraberdir.”

⁴³Emrah Dindi, *Alevî-Bektâşî Geleneğinde Kur’ân Anlayışı*, (İstanbul, İz Yayıncılık,2011) s.61.

⁴⁴İktibas açıklamaları için şu kaynaklardan yararlanılmıştır:

Mehmet Yılmaz, *Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler*, (İstanbul, Enderun Kitabevi, 1992)

Mehmet Yılmaz, *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler*, (İstanbul, Kesit Yayınları,2013)

Ömür Ceylan, *Tasavvufî Şiir Şerhleri*, (İstanbul, Kapı Yayınları,2007)

Ene'l- Hâk: “Ben Hakkım.” Ünlü sufi Hallac-ı Mansur tarafından söylendiğine inanılan ve hemen tüm mutasavvıflarca sıklıkla iktibas edilen söz.

Hakk'ı bulmaktır hüner kim gayrıdan bil kendini

Hakk'a vâsıl olmayan çıkmaz “Ene'l- Hak” dârına (196/4)

Hakk ile Hakk ol “Ene'l- Hak” sırrına ol âşinâ

Cânını cânâna ver havf eyleme ber-dârdan (383/6)

Gece gündüz benim evrâdım “ene'l-Hak” oldu

Hak gönül Ka'be'sine şevk ile mihmân olalı (384/4)

Ehad: “Bir(dir)” (İhlâs-4)

Ev ednâ: “Daha da yakın” (Necm-9)

Fetahnâ: “Fethettik” (Fetih-1)

Hâzihi “cennâtü”...: Bunlar (Adn) cennetleridir.” (Taha-76)

Hâzihi “cennâtü ‘adnin” “F’edhulûhâ hâlidîn”: Burası ‘Adn cennetleridir’, ‘ona giriniz ve ebedi olarak kalınız.’” (Taha-76, Zümer-73) .

Hâzihi ehli cehennem: “(İşte) bunlar cehennem ehlidir”

Hel etâ: “Geçti mi?” (Dehr-1)

İllâ: “...’den başka” Kelime-i tevhidin “İsbat” kısmından iktibas.

İnnâ fetahnâ: “Fethettik” (Fetih-1)

İnneme'l-hamr: “... Ancak şarap” (Mâide -90)

İnni ene'llah: “Ben Tanrırım” (Kasas-30)

İrci' î: “Dön” (Fecr-28)

İsrâ: “Gece yürüttü...” (İsra-1)

Kâbe kavseyn: “İki yay arası kadar” (Necm-9)

Sûre-i “ve’l-leyl” zülfü “kâbe kavseyn”dir kaşı

Âyet-i “ve’n-necm”dir bak çeşm-i pür-envârına (3/2)

“Kâbe kavseyni ev ednâ” remzin idrâk etmeden

Dem urur nûr-ı nübüvvetden kuru da’vâya bak (89/4)

“Kâf [u] nûn” hişâbı izhâr olmadan

Biz bu kâi’nâtın ibtidâsıyız

Kimseler vâsıl-ı dîdâr olmadan

O! “kâbe kavseyn”in “ev-ednâ”sıyız (99/1)

Ebruvânın “kâbe kavseyni ev ednâ”dır senin

Sıdk ile pûs eyleyenler tâbi’-i Kur’ân olur (223/4)

Kâf u nûn: Allah’ın yaratmadaki gücünü ve süratini anlatmak üzere âyetlerde yer alan “kün” (كن = ol!) emrini telmihen kelimeyi oluşturan harflerin ismen okunmasıyla elde edilen dinî-tasavvufî terim.

Kâlû belî: “Evet (Rabbimizsin) dediler” Allâh, ruhları yarattığı zaman, “Elestü birabbiküm”(Ben sizin Rabbiniz değil miyim?) buyurdu. Ruhlar da “Kâlû belâ” (evet Rabbimizsin) diye cevap verdiler.

Ke’l-kevşer: “Sana Kevser’i (verdik)” (Kevser-1)

Kellim en-nâse: “İnsanlara (anlayabilecekleri ölçüde) konuş.”

Kenz-i lâ-yüfnâ: “(Kanaat) tükenmez bir hazinedir.”

Ḳul er-rûḥî: “De ki ruh...” (İsrâ-85)

Ḳul hüvallah: “De ki o Allah (birdir)” (İhlas-1)

Ḳul hüvallahü eḥad: “De ki o Allah birdir” (İhlas-1)

Küllü şey’in bi’s-sebeb: “Her şeyin bir sebebi vardır”

Küllü şey’in yerca’u: “Her şey (soyuna) çeker.”

Kün fe-kân: “Ol (der) ve olur” (Bakara-117)

Kün: “Ol” (Bakara-117)

Küntü kenz: “Ben (gizli bir) hazineydim” (Hadîs-i Kudsî)

*Sûfî-i ahmak ne bilsin “**küntü kenz**” esrârını*

Kendini ‘âkil kıyâs eyler bizi sersem bilir (79/7)

*“**Küntü kenz**” remzinin olduk agâhı*

‘Ayne’l-yaḳîn gördük cemâllulâhı

Ey hâce bizdedir sırr-ı ilâhî

Biz Hacı Bektaş’ın fuḳarâsıyız (99/4)

*Cism-i pâkin “**küntü kenz**”in “kenz-i lâ-yüfnâ”sıdır*

Kim ki îmân etmedi billâhi şeytân oldu hep (275/2)

*Harâbî “**küntü kenz**”in sırrını nâdâna fâş etme*

Resûlullâh’ı incitme

Uzatma destini zinhâr şerî‘at perdesin çâke

Yakışmaz ehl-i imsâke (313/7)

Lâ ḥavle velâ kuvvete: “Güç ve kuvvet ancak Allah’tandır”

Lâ takrebû: “(Sarhoş olduğunuz halde namaza) yaklaşmayınız” (Nisâ-43)

Lâ yus-elu ammâ yef’ alu: “O yaptığından dolayı sorgulanamaz” (Enbiyâ-23)

Lâ: “Yoktur” Kelime-i tevhidin “Nefy” kısmından iktibastır.

La’netullâhi ‘aleyhim ecmaîn: “Allah’ın laneti onların üzerine olsun”

Laḥmüke lahmî:”Etin benim etim” Hz. Muhammed’in Hz. ‘Ali’ye söylediğine inanılan söz.

Lâ-taknaṭû: “Ümit kesmeyin” (Zümer-53)

Lâ-takrabü’ş-şalâte ve entüm sükârâ: : “Sarhoş olduğunuz halde namaza yaklaşmayınız” (Nisâ-43)

Lem-yelid ve lem-yüled: “O doğurmadı ve doğurulmadı.” (İhlâs-3)

Len-terânî: “Beni asla göremezsin (A’râf- 143)

“Len terânî”den haberdâr olmayan Mûsâ’ya bak

Hem-dem-i Cibrîl’den bî-behre bir ‘Îsâ’ya bak (89/1)

Enallâhü deyip Tûr’a çıkaydı ol Kelîmullâh

Ana hiç söylemezdi “len terânî” Hazret-i Allâh (218)

Ben cemâlullâhı ru’yet eyledim hakka’l-yakîn

“Len terânî” gussasın Mûsâ’ya sor sorma bana (321/2)

Levlâke Levlâke: "Sen olmasaydın, sen olmasaydın (bu gök kubbelerini yaratmazdım.)" (Hadîs-i Kudsî)

Levlâke: "Sen olmasaydın, (sen olmasaydın bu gök kubbelerini yaratmazdım.)" (Hadîs-i Kudsî)

“Kün” dedi vâ r etdi kevn ü mekânı

Bu kudret Hazret-i Kibriyâ’nındır

“Levlâke Levlâke” emr-i sübhânı

Ki ‘âlem Muhammed Mustafâ’nındır (58/1)

Yazıldı yâ Resûlallâh ezelden nâmın eflâke

Hafîdir ehl-i işrâke

Buyurdu Hazret-i Allâh senin şânında “Levlâke”

Bu hikmet şığmaz idrâke (313/1)

Dehre şâh-ı enbiyâ vaktâ ki teşrîf etdiler

Ayet-i “levlâke levlâk” ile taltîf etdiler (473/1)

Lî-ma‘ allâh: “Allâh’ın benimle olduğu (zamana...)”

Mâ-‘arefnâke: “(Seni bilinmesi gereken ölçüde bilip) tanıyamadık.” (Hadîs-i Şerîf)

Mâ-remeyte iz-remeyte: “Attığında sen atmadın” (Enfâl-17)

Men ‘aref: “Kim (ki nefsinin) bildi...” (Hadîs-i Şerîf)

“Men ‘aref” sırrını idrâk eylemek

Mansûr tek “Ene’l- Hak” nutkun söylemek

Mürşid-i kamilin pendin dinlemek

Harâbî vâkıf-ı esrâra mahşûş (57/3)

“Men ‘aref” hem “nokta-i bâ” remzinin âgâhısın

Böyle î mân eylerim kim sırr-ı sırrulâhsınız (219/4)

Vâkîf olmaksâ murâdın “men ‘aref” esrârına

Gît “Ene’l-Hak” söyleyen berdâra sor sorma bana (322/6)

Râh-ı Hakk’a zâhid doğru giderdi

Evlâd-ı Resûl’ü cândan severdi

“Men ‘aref” sırrını idrâk ederdi

Eğer bu keyfiyyet kolay olaydı (340/2)

“Men ‘aref” sırrını halleyip âgâh oldum

Çok şükür bende-i peygamber-i zîşân olalı (384/2)

Merace’l- bahreyn: “(Birbirleriyle kavuşmak üzere) iki denizi salıverdi.”
(Rahman-19)

Merace’l-bahreyni yeltaqıyân: “Birbirleriyle kavuşmak üzere iki denizi salıverdi.” (Rahman-19)

Meşelüllezîne hummilü’t-Tevrât: “Kendilerine yazılı ve şifahî bilgileri, sünneti içeren Tevrat öğretilip...” (Cuma-5)

Mûtû kâble: “(Ölmeden) önce ölünüz”

Nahnü kâsemnâ: “Biz paylaştırdık.” (Zuhrûf-32)

Rabbî er(i)nî: “Rabbim bana (kendini) göster.” (Araf-143)

Ra’eytû Rabbi: “Rabbimi gördüm”

Şemme Vechullâh: “(Nereye dönerseniz) Allah’ın yüzü oradadır” (Bakara-115)

Senürîhim âyâtinâ fi’l-âfâk: “Varlığımızın delillerini (kainattaki uçsuz bucaksız) ufuklarda onlara göstereceğiz.” (Fussilet-53)

Seḳâhüm: “Ve onlara içecek sundu” (İnsân /Dehr-21)

Sirâcen vehâcâ: “Alev alev yanan aydınlatıcı ve ısıtıcı bir kandil...” (Nebe-13)

Şakku’l-kamer: “Ayın Yarılması.” Hz. Peygamber zamanında ayın bir mucize olarak ikiye ayrıldığı ve sonra yeniden birleştiği mucizeyi telmihtir.

Tecrî min-taḫtihe’l-enhâr: “Onun altından nehirler akar.” (Burûc-11)

Tebbet yedâ: “(Ebû-Leheb’in) iki eli kurusun” (Tebbet-1)

Ve’l-kâzîmine’l-ḳayza ve’l-‘âffin: “(Onlar) öfkelerini yutanlar ve affedenlerdir.” (Âlî İmrân-134)

Ve’l-leyl: “(Ortalığı bürüdüğü zaman) geceye andolsun” (Leyl-1)

Ve’n-necm: “(Battığı zaman) yıldıza andolsun.” (Necm-1)

Ve’t-tîni: “İncire andolsun” (Tin-1)

Ve’ḏ-ḏuḫâ : “Kuşluk vaktine andolsun.” (Duhâ-1)

Ve’ş-şemsü: “Güneşe andolsun” (Şems-1)

Yedullâh: “Allâh’ın eli” (Fetih-10)

Gel hicâb eyle “Yedullâh” âyetinden epsem ol

Ey Harâbî bil bu remzi söyleyen Mevlâ’ya bak (89/9)

“Yedullâh” âyetin bilemez ise

Hak nasîb etmemiş zâhid neylesin

Allâh’ın emrini dinlemez ise

Cân kulağı yokdur nasıl dinlesin (233/1)

Sizde oldu müncelî sırr-ı “yedullâh” âyeti

Sizdedir râh-ı hakikat sizdedir erkân u dîn (345/2)

Sizde oldu müncelî “sırr-ı yedullâh” âyeti

Vâkıf-ı remz-i hafâyâ-yı Kelîmullâhsınız (511/3)

Yevme lâ-yenfa’u: “(Zalimlere bahanelerinin) fayda vermeyeceği gün.”
(Mümin-52)

2.6. Edîb Harâbî Divanı’nda Nazım Şekilleri ve Vezin

Toplam 518 farklı manzumeye ev sahipliği yapan Harâbî Divanı’nda, 16 farklı nazım şekli ve bu nazım şekillerinde 6 farklı hece, 24 ayrı aruz vezni kullanılmıştır. Aşağıdaki tablolarda da görüleceği üzere, geleneğin bütünü ile uyumlu bir biçimde en çok tercih edilen nazım şekli gazel ve en sık kullanılan aruz bahri remeldir:

FİHRİST-İ KİTÂB

ARUZ İLE YAZILANLAR

VEZİNLER	GAZEL	KIT'A	MÜFRED	MATLA	MURABBA	MUHAMMES	MÜSEDDES	MÜSTEZAD	TAHMİS	SATRANÇ
[* * - - / * * - - / * * - - / * * - -] [Fe i lâ tün/ Fe i lâ tün/ Fe i lâ tün/ Fe i lün]	48	5	1	7		3				
[- - * / - * - - / - - * / - * - -] [Mef û lü/ Fâ i lâ tün / Mef û lü/ Fâ i lâ tün]	16			1				1		
[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -] [Fâ i lâ tün/ Fâ i lâ tün/ Fâ i lâ tün/ Fâ i lün]	120	8	8	17		1	2		1	
[- - * / * - - * / * - - * / * - -] [Mef û lü/ Me fâ î lü/ Me fâ î lü/ Fe û lün]	71	3		11	1	1		9	1	
[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -] [Me fâ î lün/ Me fâ î lün/ Me fâ î lün/ Me fâ î lün]	21	3	2	4		1	7	1		
[* - - - / * - - - / * - - - / * - -] [Me fâ î lün/ Me fâ î lün/ Me fâ î lün/ Fe û lün]				1						
[* * - - / * * - - / * * - - / * * - -] [Fe i lâ tün/ Fe i lâ tün/ Fe i lâ tün/ Fe i lâ tün]	3									
[- * * - / - * * - / - * * - / - * * -] [Müf te i lün/ Müf te i lün/ Fâ i lün]	3			1						
[- * * - / - * * - / - * * - / - * * -] [Müf te i lün/ Müf te i lün/ Müf te i lün/ Müf te i lün]	1									
[* - * - / * - * - / * - * - / * - * -] [Me fâ i lün/ Me fâ i lün/ Me fâ i lün/ Me fâ i lün]	1									
[- * * - / - * - - * * - / - * - - * * - / - * - - * * - / - * - -] [Müf te i lün/ Fâ i lün/ Müf te i lün/ Fâ i lün]										2

[- * - / - * - / - * - / - * -] [Müs tef i lâ tün/ Müs tef i lâ tün/ Müs tef i lâ tün/ Müs tef i lâ tün]										2
[- * - / - * - / - * - / - * -] [Müs tef i lün/ Müs tef i lün/ Müs tef i lün/ Müs tef i lün]										3
[- * - / - * - / - * -] [Fâ i lâ tün/ Fâ i lâ tün/ Fâ i lün]	2	1	1							
[- * - / - * - / - * - / - * -] [Müs tef i lün/ Fe û lün/ Müs tef i lün/ Fe û lün]	6									
[- * - / - * -] [Müs tef i lâ tün/ Müs tef i lâ tün]					2					
[* - - / * - - / * - - / * - - / * - -] [Me fâ î lün/ Me fâ î lün/ Me fâ î lün/ Me fâ î lün]	3									
[- * * - / - * - / - * * - / - * -] [Müf te i lün/ Fâ i lün/ Müf te i lün/ Fâ i lün]	2									
[* - - / * - - / * - -] [Me fâ î lün/ Me fâ î lün/ Fe û lün]		2								

HECE İLE YAZILANLAR	KOŞMA	NEFES	KIT'A	MESNEVİ	MÜFRED	SEMAİ
<i>VEZİNLER</i>						
[6+5=11]	26	55	2	3		1
[4+4=8]		2				1
[7+7=14]			14			
[4x4= 16]					1	
[5+5=10]	1					
[3+4=7]	1					

**3. EDÎB HARÂBÎ DÎVANI
(KARŞILAŞTIRMALI METİN)**

1

[** -- /** -- /** -- /** --]

- 1 Feleğîñ luḡfu bütün câhil ü nâdân olana
Yağdırır derd ü belâ kâmil-i ‘ irfân olana
- 2 Söyle Allâh için ey dâder-i vâlâ-güherim
Tilki mümkün mi ki gâlib gele arslan olana
- 3 Ne eder cûşiş-i deryâ ile tûfân-ı ‘ azîm
Himmet ü ‘ âtıfet-i Nûḡ ile ıaptân olana
- 4 Añladık zerre kadar râḡat ü râğbet yok imiş
Bu fenâ-ḡâne-i kâşâne mihmân olana
- 5 Gerçi ismiñ gibi sen nâzik-edâsiñ ammâ
Neye tiğ urmadasıñ pâyıña kırbân olana
- 6 Ey şabâ luḡf et **Edîb**âne oḡu bu ġazeli
Ehl-i ‘ irfân olana merd-i sūḡan-dân olana

2

[-- */ - * -- / -- */ - * --]

- 1 ḡayrân olup güzeller ez-cân u dil beğendi
Bu ḡüsn ile görünce ol şūḡ-ı bî-menendi
- 2 Müştâḡ-ı la‘ li güller ḡayrân olur nihâlân
ḡülzârda görünce ol serv-i ser-bülendi
- 3 ‘ Uşşâḡ derd ü ġamla Mecnûn olup gezerler
Zincîr-i âḡ olmuş Leylîleriñ kemendi
- 4 Ey dil ne meyl edersiñ ruḡsârı üzre ḡâle
Kim dâm-ı murğ-ı dildir ġîsû-yı bend-bendi
- 5 Şabr eylemek ne mümkün yok elde iḡtiyârı
Feryâd eder **ḡarâbî** gördükçe dil-pesendi

1 İM, 1; Ç, 1.

(4a,b) İM’de tahrîp olmuştur.

2 İM, 2; Ç, 1.

(3a,b) İM’de tahrîp olmuştur.

(5a) İM’de tahrîp olmuştur.

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Ol perîniñ çok mudur verdimse dil ruhsârına
Çünkü yazmış “hâzihi cennâtü” Hâk dîdârına
- 2 Sûre-i “ve’l-leyl” zülfü “kâbe kavseyn”dir kaşı
Âyet-i “ve’n-necm”dir bak çeşm-i pür-envârına
- 3 Biz kanâ‘at ehliyiz hem “kenz-i lâ-yüfnâ” biziz
Meylimiz yok şüfî dehriñ genc-i gevher-bârına
- 4 Hiç riyâkârân olur mu vâşıl-ı sırr-ı Hudâ
Zâhidiñ aldanma zinhâr cübbe vü destârına
- 5 Dem vurur Hâk’dan dönüp Hâk’ı yine inkâr eder
Ey **Hârâbî** yûf şad yûf münkiriñ inkârına

[6+5=11]

- 1 İnsân şüretinde sen bir hayvânsiñ
Sen mâye-i aşlıñı insân mı şandıñ
Sözünü bilmezsiñ gâyet nâdânsiñ
‘ Aceb sen kendini ‘ irfân mı şandıñ
- 2 Severiz seveni aşlâ bıkmayız
Kimseniñ kalbini kırıp yıkmayız
Hiç râh-ı insândan taşra çıkmayız
Bizi kendiñ gibi hayvân mı şandıñ
- 3 **Hârâbî** der saña bir iş yaparlar
Aç gözüñü güzel soñra açarlar
Ağzınıñ içine birgün ş.çarlar
Sen her şakallıyı babañ mı şandıñ

3 İM, 3; Ç, 2; AK1, 37a; AK2, 22a.

(1a) ol perîniñ çok mudur: çok mudur ol dilberin AK1. , AK2.

(4a,b) İM’de tahrîp olmuştur.

(4a) Hudâ: İlah AK1, AK2.

(4b) zinhar: yâ hû İM.

4 İM, 5; Ç, 3.

(3b) güzel soñra açarlar: soñra elbet açarlar Ç.

[6+5=11]

- 1 Bir h adeng atıldı  Al-i Merv an'dan
H ayme-i H ayder'i deldi de ge di
U ud'da atılan ta lar o yandan
Ru -ı Pey amberi deldi de ge di
- 2  Al-i Mu tafa'ya zulm ettiler  ok
Ez  v  cef n  nih yeti yok
Fır t ken rından atdılar bir o 
Ma'  um-ı A  ar'ı deldi de ge di
- 3 D m d-ı Pey amber f ti -i H ayber
Eyledi bir nice cih d-ı ekber
S h-i t z-i '  l  cen b-ı H ayder
 im h-ı K anber'i deldi de ge di
- 4  Al-i S fy n'ın  okdur i leri
Nefret olsun c na i ler  i leri
Hindiyy-i mel' unu  murd r di leri
Mu addes cigeri deldi de ge di
- 5 Hep  an ile doldu r h-ı Kerbel 
Neler  ekti neler   h-ı Kerbel 
T r-i ha ı atdir  h-ı Kerbel 
H ar b  kemteri deldi de ge di

[- - */ * - - */* - - */* - -]

- 1 Var h ali i ' arz eyle sen ol y re **H ar b **
Belki o bulur derdine bir  are H ar b 
- 2 Her la za fi  an etmededir g kde melekler
Bu h l-i per  ana b - are **H ar b **
- 3 Bu r tbe fi  an etti ini duymadı c n n
Yandırdı seni hicr ile bu n ra **H ar b **
- 4  o latsa idi b y-ı vef  ol g l-i ra' n 
B lb l gibi d  mez idi bu z ra **H ar b **

5  M, 6;  , 4.

(2b, 3a,b, 4a,b)  .M.'de tahrir olmu tur.

6  M, 7;  , 5.

(4a,b)  M' de tahrir olmu tur.

- 5 Allāh için öldür beni ğamzeñle dedim āh
Raħm eylemedi aşı gz ara **arābī**

7

Kı'a

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

Kendiñi Şanma gzel m'il olup da zñe
Fehm edersin hele bir āyine al ba yzñe
Vlideynin hele isminde aa eylediler
Saña BaŐrī dediler bamadılar kr gzne

8

[- - */* - - */* - - */* - -]

- 1 Ey khne atır vechinī ğasn m Şanırsın
Murdr teninī mcib-i sevd m Şanırsın
- 2 Ey muŐmula yzl seni kimler sevecekdir
Sen kendiñi bir dilber-i ra' n m Şanırsın
- 3 Her sylediğin Őama Şapan vezni de yoktur
Sen her szn ll-i ll m Şanırsın
- 4 A gzlerini ğaddinī bil Őoñra aarlar
Şaşkın seni sen Ő'ir-i dn m Şanırsın
- 5 Eyler mi **arābī** saña 'alemde tenezzl
A' lları kendiñ gibi edn m Şanırsın

9

[6+5=11]

- 1 İblis iğvsıyla cennet-i a' l
Ne Ādem'e ne de Ħavv'ya aldı
MıŐır ahire'yle ol Tr-ı Sın
Ne Fir'avn'a ne de Ms'ya aldı
- 2 Dem-i Cibril Emn oldu bahne
B-peder Mesih geldi cihna

7 İM, 7; , 6.

8 İM, 8; , 6.

(3 a,b) İ.M.de tahrir olmuştur.

(5a,b) İ.M.de tahrir olmuştur.

9 İM, 9; , 7; AK2, 51.

Dünyâ ne sulţāna ne Süleymān'a
Ne Meryem'e ne de 'Īsā'ya  aldı

- 3 Bir kimse felekden olmamiş memnūn
 anı Bo rat So rat  anı Eflāţun
 arābī zengindi  ayetle  arūn
Lākin dūnyā malı dūnyāya  aldı

10

[6+5=11]

- 1 Anası geberdi yazı lar oldu
Y k taşımak artık şıpaya  aldı
B b ller dağıldı  oncalar şoldu
Feryād-ı 'andelīb  urbāya  aldı
- 2 Nerde o c nbişler na' re-i yā hey
şular kenārında sākī ile mey
şikest şant r  an n kemān ile mey
İşimiz davulla zurnāya  aldı
- 3  almadı şofrada ba lava b rek
Peynir ekmek bize şekerli gevrek
 arābī bu hāle dayanmaz y rek
Ba' d-ez- n  idāmız zırvāya  aldı

11

[6+5=11]

- 1 Evvel beni ařlā hi  bilmez idi
şimdi a bāb oldu bildi z g rtl k
Yanıma u rayıp hi  gelmez idi
Bize mihmān oldu geldi z g rtl k
- 2 Merdāne gezerdim  ahramān idim
C merd oğlu c merd bir insān idim
Elim  utulmazdı pehlivān idim
Eyvāh ayağımı  eldi z g rtl k

(3b)  anı Bo rat So rat  anı Eflāţun: Ne so rat bo rat ne de Eflāţun AK2.

10 İM, 10;  , 8.

(1 a,b) İM'de tahrir olmuştur.

(2 a,b) İM'de tahrir olmuştur.

11 İM, 11;  , 8.

(1a) beni aşla hi : beni hi   .

- 3 Ocağımda incir ağacı bitdi
Edīb bu zügürtlük canıma yetdi
Beş para kalmadı hepisi bitdi
Kesenin dibini deldi zügürtlük

12

[6+5=11]

- 1 Dīdār-ı ādeme Hāzret-i Sübhān
Huṭūṭ-ı mübhemi taṣṭir eylemiş
Nüşḥa-i kübrādır vücūd-ı insān
Māye-i hikmetle taḥmīr eylemiş
- 2 “Kābe kavseyn” yazmış ebrūvānıña
“Sirācen vehācā” dü çeşmānıña
İki ğamzeñ ile hep müjgānıña
Sūre-i “fetaḥnā” taḥrīr eylemiş
- 3 Qur’ān’da buyurmuş Hāllāk-ı ezel
İnsāndan yoğ imiş bir nesne güzel
Harābī resmīni ressām-ı ezel
Hāme-i kudretle taṣvīr eylemiş⁹⁰

13⁹⁰

[- * - -/- * - -/- * - -/- * -]

- 1 İhtirāz et Hāzret-i Mevlā’dan etme böyle nāz
Merḥamet etmez misiñ ‘ uşşāķıña ey serv-i nāz
- 2 Derd-i hicrānıñla ben bir ḥaste-i nevmīdīñim
Ey ṭabībim derd-i cān-fersāma gel ol çāre-sāz
- 3 Ebrūvānıñ çünki miḥrāb-ı ḥāķīķāttir seniñ
Kāfir olsun kim gelip etmez aña her dem niyāz
- 4 Pāre pāre etseler cismiñ ya dāra çekseler
Vāķıf-ı sırr-ı İlāhī eylemez ifşā-yı rāz

12 İM, 12; Ç, 9; AK2, 52.

(1a) dīdār-ı: cemāl-i

(2a) kavseyn: kavseyni AK2.

(2a,b) İ.M.’de tahrir olmuştur.

(2c) ğamzeñ: ğamze AK2.

(3c) Harābī: Ey Harābī Ç.

(3d) taṣvīr: taḥrīr AK2.

13 İM, 13; Ç, 10.

(4a,b) İM’de tahrir olmuştur.

- 5 Kūy-ı ğurbetde perīṣān ḥāle geldik ‘aşk ile
Ḥūn-ı eṣkiñle **Edībā** yāre böyle nāme yaz

14

[- * - -/- * - -/- * - -/- * -]

- 1 Ḳanda görsem ol perī-peyker baña biñ nāz eder
Ḥālime raḥm et desem cevri etmeğe āġāz eder
- 2 Bezm-i vālā-yı dil-ārāsında eyvāh rūz ü ŧeb
İstemez ‘uṣṣāķıñı āġyārı hep dem-sāz eder
- 3 Ḳatli-i ‘uṣṣāķ etmeğe ḥāhiṣger olmuş sevdiğim
Āh her dem ġamze-i cellādını ibrāz eder
- 4 Ḥasret-i ruḥsār-ı āl-i verd-i terle dā‘imā
‘Āṣıķ-ı ŧūrīdeler bülbul gibi āvāz eder
- 5 Bilmiyor bir kimseyi derd-i derūnum ‘arz ede
Kūy-ı ğurbetde **Ḥarābī** kimleri hem-rāz eder

15

[- * - -/- * - -/- * - -/- * -]

- 1 Ol ġül-i ra‘nā meded ‘uṣṣāķımı nālān eder
Raḥmı yoķdur āteṣ-i hicrānına sūzān eder
- 2 Tīṣe-i zūlm ü sitemle Āllāh Āllāh dā‘imā
Ḳalbgāh-ı ‘āṣıķ-ı bī-çāreyi vīrān eder
- 3 Kim ḳara zūlfūñ ġörüp düṣmez ḳara sevdālara
Ḳorḳarım ki ‘ālemi hep vālih-i ḥayrān eder
- 4 Kim recā-yı vaṣl içün pā-būsuna eyler heves
ġamze-i cellādına ḳān etmeğe fermān eder
- 5 Ey ġöñül var ḥāliñi ‘arz eyle ol bī-raḥma kim
Belki bir ŧeb ‘iyd-i vaṣlıñda seni ḳurbān eder

14 İM, 14; Ç, 10.

(2a) rūz ü ŧeb: rūz-ı ŧeb İM.

(3a,b, 5a,b) İ.M.’de tahrir olmuṣtur.

(5a) derūnun: derūnum İM; edem: ede İM.

15 İM, 15; Ç, 11.

- 6 Çok mudur ben sâcîd-i mihrâb-ı ebrûsu isem
Muşhaf-ı dîdârına kâfir bile î' mân eder
- 7 Cân verir cânân olur cân vermez aşlâ kimseye
Ey **Harâbî** yârîne her kim fedâ-yı cân eder

16

[6+5=11]

- 1 Şâ' irlik dâd-ı Hâk ehl-i İslâm'a
Ermeni'den Faṭîn şâ' ir olur mu
Dört lâf öğrenmekle şanma ' allâme
Câhiller şâ' ir-i mâhir olur mu
- 2 Câhiliñ şi' irinde olmaz selâset
Şâ' irim demesi büyük cehâlet
Zâten mâyesinde yoḡtur necâbet
Alçaqlar ṭayyib ü ṭâhir olur mu
- 3 Edeb ' irfân olmaz câhil olanda
Hiç benlik olur mu ' âkil olanda
Söyle Allâh için kâmil olanda
Enâniyyet aşlâ şâdir olur mu
- 4 Câhil fehmi eylemez şi' ir söyleseñ
Neş'e bulamazsıñ şi' rin diñleseñ
Şi' riñ âdâbımı su'âl eyleseñ
Harâbî cevâba kâdir olur mu

17

Hicviyye

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

- 1 . . . çkası gözleriñi aç ne uyursuñ
Hicv etmede sen âlemi bilmem ne bulursuñ
İnsân değılseñ hele sen kelb-i ' aḡursuñ
Noḡşân seni ḡalk etti ḡudâ çünkü bodursuñ
La' net saña mecrâ-yı fesâd fitne fücürsuñ

(6a,b) İM'de tahrip olmuştur.

16 İM, 16; Ç, 12.

(3a,b) İM'de tahrip olmuştur.

17 İM, 17; Ç, 13.

(1a) İlk sözcük metinde de “...” ile geçilmiştir.

Ç'de ilave bir dize vardır. (1d): “Ey cehl-i mürekkebe ne yazarsıñ ne okursuñ”

- 2 Ben ehl-i ʔarīkim deyu daʕ vālar edersin̄
 Bir Һırka giyip hey ʕet-i dervīşle gezersin̄
 Lākin biliriz biz seni her bir b.ķu yersin̄
 Noķşān seni Һalk etti Һudā ķunki bodursuñ
 Laʕ net saña mecrā-yı fesād fitne fücürsuñ
- 3 Ehl-i dil olan mürşid olan ğıybet eder mi
 Cāhil işine kāmīl olan rağbet eder mi
 Bu ħāl ile ālem saña hıķ ħürmet eder mi
 Noķşān seni Һalk etti Һudā ķunki bodursuñ
 Laʕ net saña mecrā-yı fesād fitne fücürsuñ
- 4 Mürşid deyu senden hele baķ himmet ararlar
 Şeytānı ʔutup raĥmet-i raĥmānı ırarlar
 Һaķ vergisi bir ʕ illeti senden mi şorarlar
 Noķşān seni Һalk etti Һudā ķunki bodursuñ
 Laʕ net saña mecrā-yı fesād fitne fücürsuñ
- 5 ʔaʕ n eyledi ķün ħükm-i ķazāyā-yı Һudāʕyı
 Şimden-gerü bilmiş olasin̄ sen de fedāyı
 Bu beyt ile yād eyleyelim . . . Babaʕyı
 Noķşān seni Һalk etti Һudā ķunki bodursuñ
 Laʕ net saña mecrā-yı fesād fitne fücürsuñ

18

[* - - -/* - - -/* - - -/* - - -]

- 1 Ƙaşırken g.tünü gördüm o p.şt zannım gidişmişdir
 Bir ʕ illettir aña ķalmış ki vaķtiyle s.ķişmişdir
- 2 Anı mīzāna urduķ añladıķ biz olduĝuñ .bne
 S.kenler kün-ı murdārın̄ kilāb-āsā bitişmişdir
- 3 Aşınmışdır verāsı ķunki işletmekdedir her ân
 Verāsında fenā ħālde g.tünüñ aĝzı şişmişdir
- 4 Eşeklikden yaña yoķdur mişāli mār-ı ħayvāndır
 Anı çiĝ şanmayın̄ siz ʔuĝla ħarmānında pişmişdir

18 İM,18; Ƙ, 14.
 (3a,b) İM'de tahrip olmuştur.

- 5 Bu deyyūsu bu rütbe kâle almazdın **Harābī** sen
Seniñ bir şey'e zannım gālibā göñlün ilişmiştir

19

Müfred

[* - - - / * - - - / * - - - / * - -]

Felek görmüş müdür Mehmed Efendi gibi mey-ḥārı
Teraşşuh-sâz-ı meydır hep meşâmm-ı bûy-ı murdârı

20

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Derd-i cān-sûz ile sen dehrde nālân olasıñ
'Ömrün oldukça yüzün gülmeye giryân olasıñ
- 2 Etmediñ ḥâtır-ı nâ-şādıma aślâ hürmet
Sen de dünyâda ḥay oldukça perişân olasıñ
- 3 Dil-i vîrânımı def'ât ile taḥrîb ettiñ¹²⁰
Tâ temelden dilerim sen daḥi vîrân olasıñ
- 4 Ḥaḳ seni etmeye emşâline fa'îḳ aślâ
Böyle bî-behre kâlıp cāhil ü nādân olasıñ
- 5 Seni âlemlere eḡlence vü rüsvâ ede Ḥaḳ
La' n ile ḥaşre kadar dillere destân olasıñ
- 6 Ḥışmına uğrayasıñ Şâh-ı Resûlullâh'ın
La' net-i ins ü melek nefret-i insân olasıñ
- 7 Ḥâşılı kalmaya saḡlıqdan eşer cismiñde
Bister-i ḥâke düşüp derd ile ḡalṭân olasıñ
- 8 Âh edip aḡlayasıñ ḥâtırına geldikce
Ettiḡiñ ḥâli **Ḥarābī**'ye peşimân olasıñ

(5a,b) İM'de tahrip olmuştur.

19 İM, 18; Ç, 15.

20 İM, 19; Ç, 15.

(1a) 'ömrün oldukça: İnşâllâh İM; Ç.

(3a) taḥrîb: şikest Ç.

(7a,b) İM'de tahrip olmuştur.

(7b) düşüp: dâ'ima Ç.

[6+5=11]

- 1 Bize taq̄dīr imiş “q̄ālū belā”dan
Āniñçün sākin-i meyhāneyiz biz
“Seq̄āhüm” hamrını tā ezelīden
İçdik dost elinden mestāneyiz biz
- 2 Hāq̄q’ı her bir şey’e q̄ādir biliriz
Dünyā vü uḡrāya nāzır biliriz
Her nereye baq̄saḡ ḡāzır biliriz
Sācid-i Ka‘be vü bütḡāneyiz biz

- 3 Şūfi[yâ] sen bizi dīvāne şanma
Özünü fehm etmez mestāne şanma
Yıq̄ılmış çürümüş kâşāne şanma
Gencīneler dolu vīrāneyiz biz

[- * - -/- * - - /- * - -/- * -]

- 1 Merdüm-i nā-puḡtenin efsānesinden q̄anmayız
Ṭūṭiyāne söyleyen insānı insān şanmayız
- 2 ‘İlm ile āyīne-i idrākimiz olmuş celâ
Jeng-i cühhāl eylemez te’sīr hīç paşlanmayız
- 3 Biz ki deryā-yı ‘ulūm içre düşüp ışlanmışız
Ba‘dezīn bārān-ı ebr-i cehlden ışlanmayız
- 4 Öyle sīr etmiş bizi ḡān-ı na‘īm-i feyz-i ‘aşq
Kim ta‘ām-ı cāhil ü nādāna loḡma banmayız

21 İM, 20; Ç, 16; AK2, 53.

(1a) imiş: olmuş Ç; AK2.

(1c) hamrını: hamrın Ç. tā ezelīden: rüz-ı ezelden Ç.

(1d) içdik: içip Ç.

(3a,b) İM’de tahrir olmuştur.

(3a) Şūfi[yâ]: Ḥarābī AK2.

(3b) özünü: sözünü AK2.

(3c) yıq̄ılmış çürümüş: çürümüş yıq̄ılmış AK2.

22 İM, 14a; Ç, 10b.

5 Āteşistân-ı fûnûn içre semender olmuşuz
Dûzağ-ı bezm-i sebük-mağzâna girsek yanmayız

6 Hem **Edîb**iz hem Felâtûn-ı zamânız şübhesiz
Lîk bir dîvâneyiz şûretde kim uşlanmayız

23

[- * - - /- * - - /- * - - /- * -]

1 Dilberâ vaşlîñ içindir böyle efgân etdiğim
Geceler tâ şubha dek çeşmim kızıl kan etdiğim

2 Hüsni-rûz-efzûnunuñ mecbûruyum ‘ayb eyleme
Hasretiñle dâ’imâ çâk-i giribân etdiğim

3 Serv-ğaddiñçün seniñ ey şüh-âşüb-ı zamân
Eşk-i çeşmim ağıdıp mânend-i ‘ummân etdiğim

4 Āsitân-ı devletiñ ‘uşşâka beytullâhdır
Ol sebebdendir ser-i kûyuñda cevlân etdiğim

5 Böyledir ‘uşşâklarıñ âdâbı taḥkîr eyleme
Ey **Ḥarâbî** cânımı cânâna qurbân etdiğim

24

[6+5=11]

1 Gönül niçün böyle giryân edersiñ
Yoksa giriftâr-ı sevdâ mısıñ sen
Şâm u seher durmaz nâlân edersiñ
Bir güle bülbül-i şeydâ mısıñ sen

2 Esrâr-ı derûnum etdiñ âşikâr
Çün derd ü belâya oldum giriftâr
Hep ‘aql u şu‘ûrum oldu târ u mâr
Başıma püsküllü belâ mısıñ sen

3 Bî-çâre **Edîb**’i dîvâne etdiñ
Bir şem‘-i cemâle pervâne etdiñ
Rûz u şeb sâkin-i meyḥâne etdiñ
Mâ’il-i sâğar u mînâ mısıñ sen

23 İM, 22, Ç, 18.

(3a) çaddiñçün seniñ: çaddiñçündür ey Ç.

24 İM, 23; Ç, 18.

(3b) Ç’de yok.

[- * - - /- * - - /- * - - /- * -]

- 1 İŝte ŧanbūr iŝte ney mey defle ŧanŧūr istemez
Serv-ŧadler var iken meclisde ŧanbūr istemez
- 2 Lāübālīdir bu meclis ictināb etme ŧaŧın
Her ne isterseñ buyur pardon vü destūr istemez
- 3 Hāydarāne ŧun bize peymāne-i rindāneyi
Sākī luŧ et kāse-i zerrīn ü fāġfūr istemez
- 4 Müstaŧil re 'yinde herkes etme ibrām zāhidā
Bezm-i nūŧ-ā-nūŧ-ı meyde iĉ deyü zūr istemez
- 5 Baŧ koyup pīr-i ħarābāta kemer-best olmuŧuz
Cismimiz zer-düz kemer zünnār-ı Lāhūr istemez
- 6 Nola çıkmazsaŧ ħarābāt-ħāneden ŧa' n eyleme
Būmlar görmez misiñ kim cāy-ı ma' mūr istemez
- 7 El verir rind-i pelās-pāre-be-dūŧ-ı ĉāk ĉāk
Ey **Ĥarābī** ħırħa vü destār-ı maħrūr istemez

[- * - - /- * - - /- * - - /- * -]

- 1 Sākīyā ŧem 'i semistāniñ-ĉün efsūs istemez
Māh rüyuñ var iken bezminde fānūs istemez
- 2 Cübbe vü destāriñi meyħāneye rehn eyle var
Kim gelir bāzār-ı ' aŧħa 'ār nāmūs istemez
- 3 ŧūfī sen nūŧ-ı ŧarāb ekl-i kebāb etmez misiñ
Merdüm-i rind ü ŧalender ŧab' -ı me 'yūs istemez

25 İM, 24; Ć, 19.

(1a) ney deff-ile: ney mey defle İM.

(2b) isterseñ: ister isen Ć.

(5a,b) İM'de tahrip olmuŧur.

(7b) Ey Ĥarābī: Gel Edibā İMD.

26 İM, 25; Ć, 20.

Bu gazel Ć'de 8 beyittir ve matlaı ŧöyledir:

Sākīyā parlat ŧarābı cām-ı menkūs istemez

Māh rüyün sevdiġim bir laħza meksūf istemez

(1a) Sākīyā: Zāhidā İM/t.

(1b) Māh rüyün: Māh-rūlar İM/t.

- 4 “İnneme'l-ḥamr” ile hem “lā taḳrebū” tefsīrini
Şanma bilmez mey-perestān şerḥ-i sālūs istemez
- 5 Vār iken nev-reste bütler nāle-i peymāneler
Deyr-i ‘ aşḳ içre çelīpā ile nāḳūs istemez
- 6 Cīfe-i dünyāya kerkes-vār meyyāl olmayan
Cāh içün taḳbīl-i dāmen hem de pā-būs istemez
- 7 Şāḥib-i ‘ ilm ü edeb ehl-i kemāldir şübhesiz
İlticā etmez **Edībā** şerḥ ü ḳāmūs istemez

27

[- * - - /- * - - /- * - - /- * -]

- 1 Merdüm-i rind-i ḳalender hīç tezyīn istemez
Kim şehīd-i ‘ aşḳ olan techīz ü tekfīn istemez
- 2 Sen du‘ āñi ey ḥoca luṭf eyle şaḳla kendiñe
Vāşıl-ı sırr-ı İlāh ıṣḳāt u telḳīn istemez
- 3 Sāḳī eski taşı doldur şun bize köhne şarāb
Rindler peymāne vü mīnā-yı zerrīn istemez
- 4 Ālemi peymānedən seyr ü temāşā eyleriz
Merdüm-i çeşmān-ı Ḥaḳ-bīnān dūr-bīn istemez
- 5 Deyr-i ‘ aşḳ içre **Ḥarābī** şıdḳ ile sākīnleriz
Bezm-i Cem’dir bizde āyīn başḳa āyīn istemez

(7a) ehl: ‘ ilm Ç.

27 İM, 26; Ç, 21; AK1, 36a; AK2, 22a; AE 1b.

(1a) hīç: hīç de İM; AK1, AK2.

(3a) köhne: eski AE.

(3b) rindler: rind olan AK1, AK2.

(5a,b) İM’de tahrip olmuştur.

(5a) sākīnleriz: İM’de yok.

(5) AK1, AK2:

Büt-perestiz deyr-i ‘ aşḳ içre **Ḥarābī** şıdḳ ile

Kim bize kāfī bu āyīn başḳa āyīn istemez

28

Müfred

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

Sākiyā şahbā-yı la' liñle seniñ bî-hûş olan
Bir daħi def'-i ħumāra āb-ı engūr istemez

29

Dīger

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

Gūş edenler nuṭq-ı şiriniñ seniñ ey tıfl-ı nāz
Meyl-i sükker eylemez maḥşul-i zembūr istemez

30

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Zāhidā taḥkīk-i aḥvāl-i riyānı n'eyleriz
Biz cemālinden derūn-ı ādemi keşf eyleriz
- 2 'Ayn-ı ḥikmetdir bizim her nuṭq-ı pür-esrārımız
Şanma kendiñ gibi yüzden tūṭiyāne söyleriz
- 3 Mey-kede küncünde bulduḡ genc-i feyz-i 'aşkı biz
Ol sebep pīr-i muḡāniñ nuş u pendiñ diñleriz
- 4 Berḡ u tūfan āhımız gözyaşıımız ...
Ra' d-ı nüh-tāq-ı felekdir her kaçan ...
- 5 Şūfi-i ḥar-meşrebiñ 'indinde menfūruz **Edīb**
Līk bu ḥāl ile biz maḡbūl-i ins ü cinleriz

31

Merşiye

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Etmeyip Şāh-ı Peyāmbere'den ḥayā Ḥaḡ'dan ḥazer
Kūfiyān-ı bî-vefālar naḡz-ı 'ahd etmiş meḡer

28 İM, 26; Ç, 21.

29 İM, 26; Ç, 22.

30 İM, 27; Ç, 22.

(4) İM'de sayfa kısmen tahrip olmuştur; Ç'de mısra sonları eksiktir.

(5a) Ey **Ḥarābī** şūfi-i ḥar-meşrebe hoş gelmeyiz İMD

31 İM, 28; Ç, 22; AK1, 14a; AK2, 5a.

(1a) Peyāmbere: Peygamber Ç

Çurretü'l-‘ayn-ı Resül’ü eylemişler der-be-der
Var ise gel hâtır-ı Şâh-ı Resülullâh eger
Ey şabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Ver bize luţf et Hüseyn ibni ‘Alî’den bir haber

2 Teşnegâna kıl nazar bir kaçre şu bulmuş mudur
Gülsitân-ı Aḥmed-i Muhtâr’ı gör solmuş mudur
Kerbelâ toprağı hep al kan ile dolmuş mudur
Bul Hüseyn-i Kerbelâ’yı bak şehîd olmuş mudur
Ey şabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Ver bize luţf et Hüseyn ibni ‘Alî’den bir haber

3 Kırdılar mı bî-muḥâbâ Şâh Nebî’niñ dalını
Kesdiler mi ol ‘Alîyyü’l-Murtażâ’nın bâlini
Bir şoran yok mu ğarîbânîñ ‘aceb aḥvâlini
Eyle taḥkîk ḥânedân-ı ehl-i beytiñ ḥâlini
Ey şabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Ver bize luţf et Hüseyn ibni ‘Alî’den bir haber

4 Gel yetimler ḥâline raḥm et Hudâ’niñ ‘aşkına
Şâdîku’l-va‘du’l- emîn ol Muştafâ’niñ ‘aşkına
Fâtîh-i Hayber ‘Alîyyü’l-Murtażâ’niñ ‘aşkına
Kâffe-i ervâḥ-ı pâk-i enbiyânîñ ‘aşkına
Ey şabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Ver bize luţf et Hüseyn ibni ‘Alî’den bir haber

5 Hâzret-i ‘Abbâs şehîd olmuş mu eyle cüst ü cû
Çavm-ı Süfyân ordugâh-ı Şâh’a etmiş mi gulû
Zabtına almış mıdır nehr-i Fîrât’ı ol ‘adû
Verdiler mi bak yetimâna ‘aceb bir kaçre şu
Ey şabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Ver bize luţf et Hüseyn ibni ‘Alî’den bir haber

6 Anda mı var bak Ḥabîb-i Kibriyâ’niñ ḥâlini
Sâkî-i kevşer ‘Alîyyü’l-Murtażâ’niñ ḥâlini
Evliyâ vü enbiyâ ḥayrû’n-nisânîñ ḥâlini
Eyle taḥkîk büsegâh-ı Muştafâ’niñ ḥâlini
Ey şabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Ver bize luţf et Hüseyn ibni ‘Alî’den bir haber

(2b) İM; Ç 2c.

(2b) vefâlar: vefâyân: İM; AK1.

(2c; 3a,c; 8b,d) İM’de tahrîp olmuştur.

(3a) bî-muḥâba: gül-bün-i AK1, AK2.

(3c) bir soran yok mu: hîç soran var mı: AK1, AK2.

(6) Ç’de yoktur.

- 7 Zūlm ile seddoldu mu rāh-ı şehīd-i Kerbelā
Çıkdı mı eflāke dek āh-ı şehīd-i Kerbelā
Bağ zevāle erdi mi māh-ı şehīd-i Kerbelā
Hūn ile ālūde mi šāh-ı şehīd-i Kerbelā
Ey šabā var Kerbelā deştinden eyle bir güzer
Ver bize luţf et Hüseyn ibni ‘Alī’den bir haber
- 8 Ma‘ şūmān-ı mazlūmān hep anda qurbān oldu mu
Dāmen-i pāk-i Sekīne Zeyneb al qān oldu mu
Kāsım ü Leylā Zelīhā hep perīşān oldu mu
Ehl-i Beyt’e bađ esīr-i bend-i dūşmān oldu mu
Ey šabā var Kerbelā deştinden eyle bir güzer
Ver bize luţf et Hüseyn ibni ‘Alī’den bir haber
- 9 Bir haber yođ mu **Edīb** ol Šāh’dan haşretdeyiz
Ađlayıp šām u seher kim dūzađ-ı firqatdeyiz
Hātır-ı nā-şād u pūr-ğūzn ü keder ‘uzletdeyiz⁵⁷
Biz harābız mātem-i cānsüz ile miñnetdeyiz
Ey šabā var Kerbelā deştinden eyle bir güzer
Ver bize luţf et Hüseyn ibni ‘Alī’den bir haber

32

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Tefekkür kıll nice hikmetleri var hālikü’n-nāsıñ
Ki me’vā-yı penāh olmuş Sivās toprağı hannāsıñ
Kime şordumsa tađkīr eyledi billāh ecnāsıñ
Bu yerde münteşir fitne fesād ü şerri vesvāsıñ
Timurlenk kāşki hedm ü harāb etseydi āsāsıñ
Ki zīrā cāhil ü nādāndır insānı Sivas’ıñ
- 2 Hele herkesle gūyā şadıqāne ülfet eylerler
Yalandan hātırıñ su’āl ederler rağbet eylerler
Riyā-yı kızb ile şıdđ u hulūş-ı ‘izzet eylerler
Gülerler arqadan biñ türlü şoñra ğıybet eylerler
Timurlenk kāşki hedm ü harāb etseydi āsāsıñ
Ser-ā-pā cāhil ü nādān-ı bed-ğāh halkı Sivas’ıñ

(8d) bend-i dūşmān: Āl-i Mervān: Ç; AK1, AK2.

(9a) Edīb: **Harābī**: Ç, AK1, AK2.

(9b) kim: āh: Ç, AK1, AK2.

(9c) pūr-ğūzn ü: pūr-ğūzn-i İM

(9d) miñnetdeyiz: dil-besteyiz AK1.

32 İM, 30; Ç, 25.

(1f) ki zīrā: ser-ā-pā Ç.

- 3 Bilinmez eski millettir kıyās etme yeñilerdir
Ḥamiyyet olduĝuñ bilmezler ašlā pek denīlerdir
Faķīrlər[dir] fenālıķdan yana ĝāyet ĝanīlerdir
Ma' āz-Allāh ĝammāz u yalancı Ermenilerdir
Timurlenk kāşkī hedm ü ḥarāb etseydi āsāsīñ
Ki zīrā cāhil ü nādān-ı bed-ḥāh ḥalkı Sivas'ıñ
- 4 ' Aceb nā-merd ādemler bulunmaz merd bir insānı
Hele ben görmedim var mı gören bir ehl-i ' irfānı
Deĝil Raḥmānī hiç aḥvālleri vallāhi şeyṭānī
Bulunmaz başka bir yerde o şehriñ mişli nādānı
Timurlenk kāşkī hedm ü ḥarāb etseydi āsāsīñ
Ser-ā-pā cāhil ü nādān-ı bed-ḥāh ḥalkı Sivas'ıñ
- 5 Yere geçsin İlāhī ḥānümānı daĝı Sivās'ıñ
Kesilsin menba' ından çeşmesi ırmaĝı Sivās'ıñ
Periřān ḥāle gelsin gülsitān[1] baĝı Sivās'ıñ
Ḥarābī ḳalmasın hiçbir yeşil yapraĝı Sivās'ıñ
Timurlenk kāşkī hedm ü ḥarāb etseydi āsāsīñ
Ki zīrā cāhil ü nādāndır insān[1] Sivas'ıñ

33

[6+5= 11]

- 1 Varlıķ deryāsına dalma ey ḳardař
Ḳardařlıķda birlik dirlik isterler
Benlik da' vāsından geç yavaş yavaş
Muḥiblikde birlik dirlik isterler
- 2 Er ol ḥaķīķatle geçir bu demi
Berzaḥa düşürür benlik ādemi
Resūllullāh dedi "Laḥmūke lahmī"
Dervişlikde birlik dirlik isterler
- 3 Cem' oldu bir yere bunca evliyā
Göñül birliĝiyle fetḥ oldu dünyā
Gücenip sürüden ayrılma ašlā
Ḥaķ erenler birlik dirlik isterler

(3a,c,4a,c) İM'de tahrip olmuştur.

(3f) ki zīrā: ser-ā-pā Ç.

(4d) mişli: aşla İM.

(5f) ki zīrā: ser-ā-pā Ç.

33 İM, 31; Ç, 27; AK2, 51.

(1) 1c,d AK2'de yok.

- 4 **Ḥarābī** kemteri söyleten Ḥaḫ'dır
Senlik benlik lafzı Ḥaḫ'dan ıraḫdır
Kendini beğenmek çıkmaz soḫaḫdır
Bu ṭarīḫde birlik dirlik isterler

34

Kıṭ' a

[- -*/ * - - */* - - */* - -]

Sīnem gibi 'aşkıñla yanan sīne bulunmaz
Gönlüm gibi ey māh saña āyīne bulunmaz
Gel bezm-i ḥarābāta ara gevher-i 'aşkı
Bir yer ki ḥarāb olmaya gencīne bulunmaz

35

[6+5= 11]

- 1 Ḳardaş muḥabbeti niçün bozarsıñ
Ḥaḫ erenler buña ḳā'il olur mu
Ādāb u erkāndan yoldan azarsıñ
Bu ḫāl ile ādem kāmīl olur mu
- 2 Meyvesiz gölgesiz sen bir şecersıñ
Ḥaddinden ziyāde dolu içersıñ
Her sözüñ öñüne durmaz geçersıñ
İnsān muḥabbete ḫā'il olur mu
- 3 Bu yolda ḫāk ile yeksān olanlar
Ḳadeḫ tek boşalıp yine dolanlar
... özüñde Ḥaḫḳ'ı bulanlar
Seniñ gibi Ḥaḫ'dan ḡāfil olur mu
- 4 Ṭabīb-i ḫāzıḳ bul gel ḳalma sersem
Şavuşdur yarañı var iken merhem
[Ḥarābī söz]ünü fehm eden ādem
Hiç kendi sözüne mā'il olur mu

(4b) Ḥaḫ'dan ıraḫdır: burda yasaḫdır AK2.

(4b,d): İM'de tahrir olmuştur.

34 İM, 31; Ç, 28.

35 İM, 32; Ç, 28; AK2, 56.

(1c) ādāb u : ādābdan AK2.

(3a,c) İM'de tahrir olmuştur.

(3b) tek: veş AK2.

(3c) ...: arayıp AK2, İM'de tahrir olmuştur; Ç'de eksiktir.

(3d) Bāb-ı erenlerden ḡāfil olur mu" İM/t, Ç.

(4a) ṭabīb-i ḫāzıḳ bul: diñle tabībī AK2.

(4a,c) İM'de tahrir olmuştur.

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Çekilmez derd ü ahrı germ ü serdi ar-ı devrānıñ
Bilinmez ıymeti zīrā cihānda ehl-i irfānıñ
Ne ikmet ālī' i yāver olur bī-behre nādānıñ
Varılmaz oldu artı yanına emsāl ü arānıñ
Mürrüvet meramet hī almadı ivāna ivānıñ
Güvenme dostuna zīrā bilinmez albi insānıñ
- 2 Cihānda kimseden bir kimseye aqlā vefā yodur
aın derde giriftār olma kim soñra devā yodur
Parañ yosa aıbbādan saña hī merabā yodur
Seni gördükleri yerde aarlar āşınā yodur
Mürrüvet meramet hī almadı ivāna ivānıñ
Güvenme dostuna zīrā bilinmez albi insānıñ
- 3 Hazer ıl sırrıñı bir kimseye faş etme aldanma
Ta'ām-ı cāhil ü nādāna a dur lomañı banma
Belāya uğrama eller için āteşlere yanma
Saña cānım fedādır her diyen insānı dost şanma
Mürrüvet meramet hī almadı ivāna ivānıñ
Güvenme dostuna zīrā bilinmez albi insānıñ
- 4 Şanırsıñ ālemi sen şādıāne ülfet eylerler
Yalandan ātırıñ su'āl ederler rabet eylerler
Riyā-yı kizb ile şıd u ulūş-ı izzet eylerler
Gülerler aradan biñ türlü soñra ğıybet ederler
Mürrüvet meramet hī almadı ivāna ivānıñ
Güvenme dostuna zīrā bilinmez albi insānıñ
- 5 **Edīb** ol ey Hārābī gel muabbet etme nādāna
Görüşmek tilkilerle hī yaışmaz çünkü arslana
Hemān her gördüğüñ şem' -i cemāle olma pervāne
aın sen ālīñi  arz eyleme abāb u yārāna
Mürrüvet meramet hī almadı ivāna ivānıñ
Güvenme dostuna zīrā bilinmez albi insānıñ

36 İM, 33; ,29.

(3b) İM'de tahrir olmuştur.

(3c) her: 'de yok.

(4a) hep: 'de yok.

(4b) ātırıñ: geri ātırıñ .

(5c,d) İM'de tahrir olmuştur.

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Ne hikmetdir vişâl-i gönçe-i n'eşkûfte hep hâra kalmışdır
Hemân beyhûde bülbül gülşen içre zâra kalmışdır
- 2 Saña bâkî kalır zannetdiğîñ şûh ey dil-i şeydâ
Görünmez oldu şimdi ol daği ağıyâra kalmışdır
- 3 Göñül sen ictinâb etmez misiñ 'aşk âfetinden hiç
Düşenler sâha-i 'aşka müdâm âvâre kalmışdır
- 4 Tenim âmâc idi bir gamze-i cellâda vaqtiyle
Meded çekmekdeyim hâlâ gönülde yâre kalmışdır
- 5 **Harâbî** dehre geldiñ gülmediñ şâd olmadıñ bir dem
Benim bahtım gibi bahtıñ seniñ de kara kalmışdır

Preveze Meclis İdâre Baş Kâtibi Kânî Efendi Hakkında Söylenmişdir

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

- 1 Ey Kânî 'aceb hiddet ile şâd olamazsıñ
Bir lahza gam u guşşadan âzâd olamazsıñ
- 2 Şaldı seni gözden gâzab-âlûd nigâhıñ
Bu vahşet ile bir vaqit irşâd olamazsıñ
- 3 Nâdân u fûrû-mâyeye maşşûş tekebbür
Fikr eyle ki öz nefsiñe cellâd olamazsıñ
- 4 Kadriñ heme maşv oldu gurûr u 'azametle
Heyhât ki şimden-geri âbâd olamazsıñ
- 5 Bu rütbe kec eṭvâr u bed ahlâk ile hâşâ
Hiçbir peder ü mādere evlâd olamazsıñ
- 6 Gerçi biliriz bâkire vü şeyyibeler çok
Lâkin nidelim kimseye dâmâd olamazsıñ

37 İM, 35; Ç, 31.

(4a,b) İM'de tahrip olmuştur.

(5b) bahtıñ: Ç'de yok.

38 İM, 36; Ç, 31.

(2b) seni: Ç'de yok.

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Öyle kec-eṭvār u bed-aḥlāk deġilsĩñ şübhesiz
Bir kıızım olsa seni elbette dāmād eylerim
- 2 Ger verirsem tīşe-i kīr-i kebīrim destīne
Bīsütün-ı kūnuña ḥāhişle Ferhād eylerim
- 3 ‘Ömrüm olduġca çıkar mı ḥāṭırımđan luṭfuñuz
Ḥāşe-lillāh ḥayr ile hep şerr ile yād eylerim
- 4 Şaçma sūz bārūt-ı ṭab‘ iñ var iken ey nev-civān
Ben seni bir deşt-i pūr-naḥcīre şayyād eylerim
- 5 Kimse incinmiş degil senden vü sen de kimseden
Sen **Edībsiñ** ben seni bu bābda üstād eylerim*

*: İşbu beyt Preveze gibi bir şehirde otuz yedi kişiyle dargın olduğundan gūyâ “Senden kimse incinmiş deġil, ben seni bu bābda üstād eylerim” diyerek istihzâ makâmında söylenmiştir.

Bu da Mûmâ-ileyhiñ Ḥaġķında Söylenmiştir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 İşte bir başka ġazel ḥaġķında inşād eylerim
Ben seni şimden-geri hicvimle nā-şād eylerim
- 2 Zişṭ-sīret olduġuñ İslām u Rûm aġzındadır
Ben de uydum onlara ḥāmemele imdād eylerim
- 3 Şāḥib-i Sīnā gibi kilik-i füsün-sāzım ki var
Ol ‘aşā ile seni teşḥīr ü münķād eylerim
- 4 Sen beni Berber Selīm Aġa mı şandıñ ey denī
‘Aġlıñı topla seni billāh berbād eylerim

(6) Burada bir yaprak kopmuştur. Nitekim Ç’de “Burada bir yaprak eksiktir” notu düşülmüştür. Gazelin devamı kopan yaprakta olmalıdır.

39 İM, 39; Ç, 32. (Gazelin önceki beyitleri kopan yaprakta olmalıdır.)

40 İM, 40; Ç, 33.

(3a,b) İM’de tahrip olmuştur.

(3a) füsün-sāzım: füsün-kārim Ç.

- 5 Halka karşı büsbütün terk-i edeb etdiñ yeter
Gel **Edīb** ol şoñra ben bu hicvi mu‘ tād eylerim

41

Mûmâ-ileyh Hâkķında Kıtı‘ adır

[- * - - /- * - - /- * - - /- * -]

İctinâb et Kânî mâ lâ-ya‘ ni taħrîr etme kim
Ben Sürürî’den beter hicviyye icâd eylerim
İhtirâz et kûn-ı pür-müyuñ perîşân olmadan
Kim seni kîr-i kebîrim üzre iķ‘ âd eylerim

42

Mûmâ-ileyh Hâkķında Söylenmiş Diğer Hicv-âmîz Ğazeldir

[- - */* - - */* - - */* - -]

- 1 Ey Kânî nedir sende bu sevdâ-yı tekebbür
Hâliñ ediyor herkese îmâ-yı tekebbür
- 2 Bu perdede hîç gezme maķâmât bulamazsıñ
Beyhûde yere üfleme zurnâ-yı tekebbür
- 3 Yol verme bu girdâba şaķın fülküñe zîrâ
Çok Nühları ğark eyledi deryâ-yı tekebbür
- 4 Gel bu ovada av peşine düşme şaķın hâ
Çok avcıları avladı şahrâ-yı tekebbür
- 5 Hâddin midir âbdest alasıñ sen bu kenârdan
Ğark-âb eder elbet seni dalĝâ-yı tekebbür
- 6 Sâķisi ‘Azâ’zil daħi peymânesi şavruk
Zehr-âb ile memlû saña mînâ-yı tekebbür
- 7 Vâşıl olamaz Kâf-ı kemâlâta **Edîbâ**
Her dâma giriftâr olur ‘anķâ-yı tekebbür

41 İM, 41; Ç, 34.

42 İM, 41, mükerrerer 45; Ç, 34.

(2a) perdede: perde Ç.

(5b) ğark-âb: ber-bâd İM. seni: seni elbet Ç.

(5b) İM’de tahrip olmuştur.

(6a) ‘azâ’zil: ‘azrâ’il Ç.

Preveze Nüfûs Me'mûru Priştinalı Ferhâd Fehmî Efendi Hakkında
Söylenmiş Bir Ğazeldir

[- * - -/- * - -/- * - - / - * -]

- 1 Beñzemez bir dilbere hîç dil-rübâ-yı Arnavuṭ
Şûḥ-ı âşûb-ı zamândır mehlikâ-yı Arnavuṭ
- 2 Āhûvân-ı deşti hep ḥayrân u ser-gerdân eder
Bir nigâh-ı mest ile çeşm-i elâ-yı Arnavuṭ
- 3 Ehl-i 'iffet pâk-dâmendir perî-rüyânı hep
Bir şadâkâtten 'ibâretdir vefâ-yı Arnavuṭ
- 4 Arnavuṭluḡ ḡalmanı gezdım de gördüm ser-te-ser
Kim şenâ' at-çün degil nâz u edâ-yı Arnavuṭ
- 5 Hem şecâ' at hem şadâkat eylemiş iḥsân Hâḡ
Bir vaḡıt dönmez sözünden yoḡ riyâ-yı Arnavuṭ
- 6 Şübhe yoḡ kim cânını eyler fedâ iḥvânına
Merd-i meydân-ı 'Alîdir aşdikâ-yı Arnavuṭ
- 7 Bî-tekellüf vârimı hep şarf eder miḥmânına
Bir saḡiye beñzemez cûd u seḡâ-yı Arnavuṭ
- 8 Bilmeyen ba' zı sebük- maḡzâna ḡoş gelmez velî
Her cihet taḡdîre şâyândır zekâ-yı Arnavuṭ
- 9 Şûretâ bir ḡavm-ı ḡam-nâk u perişân u sefil
Lîk yoḡdur kimsede zevḡ [u] şafâ-yı Arnavuṭ
- 10 Ser-te-ser ḡülzâr u enhâr u dirâḡt-ı bârver
Cennet-i â' lâya beñzer hep ḡurâ-yı Arnavuṭ
- 11 Arnâvûṭdur ced-be-ced Ferhâd Fehmî ey **Edîb**
Maşḡat-ı re'si bugünkü deşthâ-yı Arnavuṭ

43 İM, 43; Ç,35.

(6a) eyler fedâ: fedâ eder Ç.

(8a) ba' zı: Ç'deyok.

(8a,b) İM'de tahrir olmuştur..

(9a) perişân u: perişân-ı İM.

(10a) enhâr u: enhâr-ı İM.

(10 a,b) İM'de tahrir olmuştur.

[- * - / - * - / - * - / - * -]

- 1 Luṭf et ey bād-ı şabā ‘azm eyle Şām’a her seher
Ḥānedān-ı Ehl-i Beyti et ziyāret pür-keder
- 2 Ḥāk-i ‘ıtır-nāk-i Ehlullāh’ı būs et sür yüzün
İhtirām u resm-i ādāb ile her dem et güzer
- 3 Kerbelā deştinden elbetde seniñ uğrar yoluñ
Ver bize ol Şāh Ḥüseyn-i müctebādan bir ḥaber
- 4 Ḥışm-nāk ü pür-ğazab ‘azm eyle Kūfe şehrine
Eyle Allāh ‘aşkına bir laḥzada zīr ü zeber
- 5 Kāle alma ḳavm-i şüm-āsā Mu‘āviyye’yi hîç
La‘net ile ismini yād etme aşlā kııl ḥazer
- 6 Ravza-i Peyğamber-i zîşāna ‘arz et sad selām
Bu **Ḥarābî** kemtere olsun şeffi‘ yevmü’l-mefer

[- - */ * - - */* - - */* - -]

- 1 Ey zāğ-ı siyeh gezme gülistān arasında
Bu nağme ile bülbül-i nālān arasında
- 2 Ey Şūfi-i ḥod-bīn ḥalaḳallāh baḳarsıñ
Bu ḥāl ile gel gezme sen insān arasında
- 3 Mādām ki sen ‘āleme Ḥaḳ’dan dem urursuñ
Söyle ne işiñ var hele ḥübān arasında
- 4 Kendiñ gibi sen herkesi ḥayvān mı şanırsıñ
Mümkin mi riyā şatmağa ‘irfān arasında

44 İM, 46; Ç, 36; AK1, 38b; AK2, 23a.

(2a) ḥāk-i: ḥātır-ı Ç.

(2a,b) AK1 ve AK2’de yok.

(2b) resm-i: resm ü Ç.

(3a) AK1 ve AK2’de yok.

(3b) ol Şāh: luṭf et; AK1, AK2.

(4a) Ḥışm-nāk ü: Ḥışm-nāk-i İM, Ç)

(5a,b) İM’de tahrip olmuştur; Ç’de eksiktir.

(5a) Mu‘āviye’yi hîç: şakım Mu‘āviye’yi İM, Ç.

(6a) arz et: arz Ç.

45 İM, 47; Ç, 37.

(4a) şanırsıñ: zannetdiñ İM.

- 5 Yokdur tatalım sen gibi bir doğru müselmān
Var cāmi‘e git durma bu rindān arasında
- 6 Kendiñ gibi cāhillere ‘ arz eyle merāmiñ
Lāf urma şaķın merd-i sūhan-dān arasında
- 7 Ğayb etmiş idiñ bu ğazeli ğayli zamāndır
Kalmış meger evrāk-ı perişān arasında
- 8 Birkaç senedir cüst ü cū eylerdik **Edībā**
Bulduķ hele şimdi anı cüzdān arasında

46

Aĥter Ğazetesi Muĥarriri Tebrizi* Mehdī Bey Ğaķķında Söylenmiş
‘Acemāne Bir Ğazeldir

[- - */ * - - */* - - */* - -]

- 1 Ey gećmişi b.ĥlu mene baĥ ĥarda yatupsan
Danış ki n’olupsan
Kūnuñ heni bes Vālide Ğāni’nda şatupsan
Ğaç tümen alupsan
- 2 Yıldız Ğāni bilmem ki sene teng mi gelüptür
Mehdī kör ölüptür
Ğurbāniñ olam söyle balam başdan atupsan
Pes ĥarda ĥalupsan
- 3 Tebrizi ise Mehdī ‘ Alī men Ğarabaĥlı
Ğanćer ĥama zāĥlı
Tā kör ĥapurĥana ş.ĥum o ne ćatupsan
Menden ne ĥaçupsan
- 4 Mirzāne kişidir ki yanaĥıñ ĥoparupdur
Özzün aparupdur
... ne yaman yaĥşi ĥorumaĥı bulupsan
Dadaşı olupsan
- 5 ... Meşhed’ine r.spi babalı
Gećmiş mi ĥanalı
... birbirine bes ki ĥatupsun
Pulları şoyupsan

46 İM, 48; ć, 38. (4b’den itibaren İM’de tahrir olmuştur, ć’de eksiktir.)

*Tebrizi: Tebrizli ć.

(3a) tebrizi: tebrizli ć. mehdī: meşhed İM, ć.

- 6 ... daħar ħâl ü müjende
Bir kerre gülende
Baciñ s.kerem gör gene İnan'a kaçupsun
Dağlardan aşupsun
- 7 Men hem **Edîb**em hem 'Arabam hem 'Acem oğlu
Kaçma g.tü b.hlu
Ş.ħħum dedene sen mene Türk oğlu deyüpsen
B. ħlar mı yiyüpsen

47

Rodos Pasaport Me'mûru Meħmed 'Aġâ Efendi Ĥaġķında
Söylenmişdir

[- - */* - - */* - - */* - -]

- 1 Eyvâh yazıķ Mehmed 'Aġâ'ya neler oldu
Mûsâ gülünü koķlamadı der-be-der oldu
- 2 Ĥaħam David'in ħânesine postunu serdi
Yâhûdilere uydu nihâyet kaşer oldu
- 3 Terk etmeğe yaklaşdı hemân dîn-i mübîni
Ĥavrâya gidip geldiği pek çok sefer oldu
- 4 'Ayb eylemeyiñ meslegini eyledi tebdîl
Ester idi evvelleri şimdi baķar oldu
- 5 Ey dâder-i vâlâ-güherim Râsim Efendi
Bu ħâl **Edîb** çâkerine pek keder oldu

48

Preveze Meclis İdâre Kâtibi * Ĥaġķında Ġazeldir

[- - */* - - */* - - */* - -]

- 1 Perhîzle każanmakda şavâb usķulamento
Etmez ebedî nûş-ı şarâb usķulemento
- 2 Ferc-i 'Arab'a kûs-ı ħara rağbeti yoķdur
Ĥiç olmadı düçâr-ı 'iķâb usķulemento

47 İM, 49; Ç, 40.

48 İM, 50; Ç, 40.

*Kâtibi: Başkâtibi Ç

- 3 ‘İşret ile ekşi mezeye meyli ki yoğdur
Yoğdur zararı yerse kebâb uskulemento
- 4 Ne zevke mesâğ verdi ne de ekl ile şürbe
Memnû‘ diyerek kesdi cevâb uskulemento
- 5 ... ‘âkillere aşlâ zarar etmez
... etdi harâb uskulemento
- 6 Habs etdi riyâzetle seni cürm [ü] riyâdan
Te’dîb ederek etdi ‘itâb uskulemento
- 7 Ne hâb u ne râhat ne tahâret kodu eyvâh
Her lahza verir renc ü ‘azâb uskulemento
- 8 Rûsvây edip âhîr seni Hâk’dan dem ururken
Verirdi fenâ hâlde hicâb uskulemento
- 9 Doktor yok idi zerre kadar havfımız ammâ
Eyvâh s.kime ördü çorâb uskulemento

49²¹

Beyt

Preveze Hânedânından Hüseyn Bey Dersa‘ âdet’e Gideceği Gün Bi’l-
bedâhe Söylenmiştir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

Bendeñe söyletdi bu nuşku Hudâ-yı ‘azze vü cel
Hıfz-ı Raḥmân ile teşrîf eyle ‘avnillâhla gel

50

Beyt

Narḫa Hânedânından ‘İzzetli Celâl Beyefendi’ye Ğazinoda Bedâheten
Söylenmiştir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

(4) Ç’de yok.

(5a,b) İM’de tahrip olmuştur; Ç’de eksiktir.

(6a) cürm [ü]: cerḫ-i Ç.

(8b) Verirdi fenâ hâlde: Verdi fenâ bir hâlde Ç.

49 İM, 51; Ç, 41.

50 İM, 51; Ç, 42.

Cenneti meyḥāne mi kārḥāne mi etdim su 'āl
Hem şarābı ḥūrīsi vardır dedi mīr-i Celāl

51

Beyt

Preveze mutaşarrıfı Refī' Paşā'nıñ maḥdūmu Bedī' Beyefendi'ye
Bedāheten Söylenmiştir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

Fırqatıñle ben ḥarāb-ender-ḥarāb oldum Bedī'
Ḥālime raḥm eylemezseñ māderin s.ksin Refī'

52

Beyt

Laṭife tarīkiyle Prevezeli İḥvānlarıma Söylenmiştir.

[- * - - / * * - - / * * - - / * * - -]

Bak neler etdi Ḥalīlim bize şehr-i Perveze
Biz sükūt ehli idik şimdicek olduḡ geveze

53

Beyt

Rodos Ḥabs-ḥāne-i 'Umūmīsinde Bulunan Mücrimīniñ İ' māl
Etmekde Olduḡları Tütün Ṭabaḡası Üzerine Yazılmaḡ İçün Maḥall-i
Mezkūrda Söylenmiş Bir Beyit*

[* * - - / * * - - / * * - - / * * - -]

Ceyş-i zenbūr-ı ḡamı etmeḡe dilden iḥrāc
Ederiz kendimize şürb-i duḡān ile ' ilāc

54

Şabuna Ġāyet Merāḡı Olduḡundan A' lā Şabunu Her Nerede Görse
İḡtizāsı Olmadıḡı Ḥālde Şatın Almaḡda ve Bendeñize Māh-be-māh İki
Ḳıyye Miḡdārı* Vermeḡe Mu' tād Edinmiş Olan ' Ālī Sīnā Bey Her
Naşılsa Bir Ay Vermediginden İş Bu Ġazel Şikāyet Ḳılıklı
Gönderilmiştir

51 İM, 51, Ç, 42.

5a2 İM, 51; Ç, 42.

53 İM, 52; Ç, 42.

*söylenmiş bir beyit: söylenmiştir Ç.

54 İM, 52; Ç, 43.

*Ḳıyye Miḡdārı: Ḳıyye Ç.

[- * - -/- * - -/- * - -/- * -]

- 1 Bî-vefâ reftârdan bir laḥza memnûn olmadık
Var mıdır eslâfdan bir kimse maḥzûn olmadık
- 2 Varsın etsin câhil ü nādânı her dem kâmyâb
Biz anıñ iḳbâline biñ cânla meftûn olmadık
- 3 Biz ḳanâ‘ atle ğmâdan fâriġü’l-bâl olmuşuz
Cîfe-i dünyâya kerkes-vâr maḳrûn olmadık
- 4 Bû ‘ Alî Sînâ bizi efsûnla taḥhîr eylese
Çün bu ayda nâ’il-i iḥsân-ı şâbûn olmadık
- 5 Bu ḥikâyetdir **Edîb**-i bende-i ğam-ḥârdan
Haḳ bilir kim sâye-i luṭfuñda dil-ḥûn olmadık

55

Ḥudâvendigâr Vilâyet-i Celîlesi’nde Bulunan Ba‘zı İḥvânıma
Göndermiş Olduġum Ğazeldir

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Ey nâme yürü Bursa’ya cânâna selâm et
Şor ḥâtırımı âfet-i devrâna selâm et
- 2 Dür etdi gönülden bizi âh Artin Efendi
Lâyıḳ mı ki olsun bize biġâne selâm et
- 3 Aḳmakda gözüm yaşı piñâr başına döndü
Gelmez mi o kâfir ‘ aceb imâna selâm et
- 4 Irgândı’ya Sedbaşı’na doğru yürü luṭf et
‘ İḫret-geh-i ‘ uşşâḳda rindâna selâm et
- 5 Ḳurtoġlu gülistânını var eyle ziyâret
Ötmekde olan bülbül-i nâlâna selâm et
- 6 Her nuṭḳu cevâhir gibi bir ehl-i hünerdir
Bûs eyle elinden Baba Diḳrân’a selâm et

(1a,b) İM’de tahrip olmuştur.

55 İM, 53; Ç 43.

(5a) gülistânını: mezâristanını İM/t; gülistânını var: gülistânını var mezâristanını Ç.

(6a) ehl-i: Ç’de yok.

- 7 Bedros Beyefendi gene sâkîlik ederse
Versin hele benden de birer dâne selâm et
- 8 Ey âh eger uğrarsa yoluñ bâri kerem kıł
Benden o Işıklar'daki sultâna selâm et
- 9 Luţf eyle **Edîb** ' aşıkça ey bād-ı seher-hîz
Anda bulunan merd-i sühân-dâna selâm et

56

Doğsân Üç Senesi Tuna Kumândanı ' Ârif Pâşâ Hazretlerine
Söylenmişdir

Ġazel*

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Raĥm eyle efendim dil-i ġam-ĥâr u sefîle
Koyma ki ezile
Bir ħandili yandırırsa kişi kendi eliyle
Bağmaz mı fetîle
- 2 Hep kendi ħuşûrum çekerim ħalmadı râĥat
Hep bende ħabâĥat
Bülbül ne çeker bağ hele ol ' ağı-ı ħalîle
Hep kendi diliyle
- 3 La' net baña nâdân ile ger ülfet edersem
Yâ ' işret edersem
İşlâĥıma bu madde benim oldu vesîle
Ben zâr u zelîle
- 4 "Ve'l-kâzımîne'l-ğayzu ve'l-'âfîn" demiş Ĥağ
Ol Ĥâlîğ-ı muţlak
Bilsem ' acabâ var mı sözün böyle delîle
Ĥur'an-ı Celîle
- 5 Gel eyle **Edîb** çâkerine luţf u ' inâyet
Ey kân-ı mürrüvet
' Arz eyledim aĥvâlimi ben merd-i ' adîle
Raĥm eyle ĥacîle

56 İM, 54; Ç, 45.

*Ġazel: Ç'de yok.

(3b) İM'de tahrîp olmuştur.

(4a,b) İM'de tahrîp olmuştur.

Nazîredir

[6+5= 11]

- 1 Enbiyâ içinde şakku'l-ķameriñ
İcrâsı Aħmed-i Muħtâr'a maħşûş
Zülfekâr u Düldül fetħi Ĥayber'in
Cenâb-ı Ĥayder-i Kerrâr'a maħşûş
- 2 Ne erler halk etdi Ĥazret-i Bârî
Kimi şîre bindi gem etdi mârî
Velâkin yürütmek cânsız dîvârî
Ĥacı Bektâş Velî Ĥünkâr'a maħşûş
- 3 “Men ‘aref” sırrını idrâk eylemek
Mañşûr tek “ene'l-Ĥaķ” nuṭķuñ söylemek
Mürşîd-i kâmilîñ pendin diñlemek
Ĥarâbî vâķıf-ı esrâra maħşûş

Ṭopdan Söylenmişdir

[6+5= 11]

- 1 “Kün” dedi vâr etdi kevn ü mekânı
Bu ķudret Ĥazret-i Kibriyâ'niñdir
“Levlâke Levlâke” emr-i sübhânı
Ki ‘âlem Muħammed Muştafa'niñdir
- 2 ‘Aķla fikre sıġmaz Ĥazret-i Settâr
Yârı âġyâr eder nârı da ġülzâr
Sûre-i “hel etâ” seyf-i Zülfikâr
Cenâb-ı ‘Aliyyü'l-Murtażâ'niñdir
- 3 Her gemisi olan ķapdân degildir
Her zengin olanlar sulṭân degildir
Bu nuṭķuñ şâķibi ‘irfân degildir
Edîb ü **Ĥarâbî** budalâniñdir

57 İM, 55; Ç, 46, AK2, 45.

58 İM, 56, Ç, 46, AK2, 45.

(3a,b) İM'de tahrip olmuştur.

İsmâ' il ve Luţfi Efendiler* Hakkında Söylenmiştir

[- * - -/- * - -/- * - -/- * -]

- 1 Bir takım ihvânımız dün size teşrîf etdiler
Maqtem-i teşrîfleriyle halkı talîf etdiler
- 2 Zümre-i kânûn-ı me'bûndan iki şahş-ı kerih
Yazdılar jurnalleriñ imlâyı taħrîf etdiler
- 3 Ol iki dür-dâneyi bî-cürm iken şad hayf kim
Zırhlı Meş'ûdiyye'de eyvâh tevķîf etdiler
- 4 "Sâķıt olmaz kıymetinden yere düşmekle güher"
Cümle ihvân anlara biñ cânla tazÿif etdiler
- 5 Bir denî bed-aşl u bed-aħlâķ ta' n etdi **Edîb**⁴³
Lîk hayır-ħâh u ' irfân-ı ķadri taz' if etdiler

Preveze Mutaşarrıfı ' Abdurrefî Paşa ile Dâmâdı Fîrûz Bey'iñ
Müştereken Tanzîm Etmiş Oldukları Ğazele Hezl Tarîķiyle Nazîredir

[* * - - / * * - -/* * - -/ * * -]

- 1 Gehî turşu oluyor gâh ' asel ' âlemde
Bâĝa terciħ olunur ba' zı cebel ' âlemde
- 2 Yürümek istemeyiz ĝayrı Beyoĝlu yoķuşuñ
Çıķarır yüsr ile bir anda tñnel ' âlemde
- 3 Kumesiñ bābımı sedd etmege ceħd et geceler
... -ħâr olur elbetde ķonel ' âlemde
- 4 Var iken tab' -1 beşerde tama' -1 çâh-1 fenâ
İttiħâd eyleyemez heft düvel ' âlemde

59 İM, 57; Ç, 47.

* Efendiler: Efendi İM.

(4b) anlara; anları Ç.

(4b) cânla: Ç'de yok.

(5a) denî: denî vü Ç.

60 İM, 58; Ç, 48.

(1a) Gehî: Gâh Ç

(3b) İM'de tahrip olmuştur; Ç'de eksiktir.

5 Kimse tanzir edemez bu gazel-i bi-bedeli
... gordun mu cemel 'alemde

6 Aferin-han olacakti su' ara-yi eslaf
Ey **Edib** gorse idi boyle gazel 'alemde

61

Dader-i Vefa-Si' arim Seyyid Beyefendi Hakkinda Soylene mis Bir
Gazeldir

[- * - -/- * - -/- * - -/- * -]

1 Derd-i hicranim gorup kan aglasin rindaneler
Nagme-i heyhat ceksin halime mestaneler
Suzisim gorsun ta' accub eylesin pervaneler
Ates-i ahimla yansin ba' d-ez-in meyhaneler
Sakiya bari bu seb bos kalmasin peymaneler

2 Olmada gunden güne halim harab-ender-harab
Nar-ı firkat eyledi zira cigergahim kebap
Siselerde kalmamis mi hic 'arak ile sarab
Ates-i ahimla yansin ba' d-ez-in meyhaneler
Sakiya bari bu seb bos kalmasin peymaneler

3 Hasret-i dil-dar ile etmekdeyim feryad [u] zar
Aglamaqdan hab girmez cesmime leyl u nehar
Cunki aglarmis benim-cun ruz u seb ol nazli yar
Ates-i ahimla yansin ba' d-ez-in meyhaneler
Sakiya bari bu seb bos kalmasin peymaneler

4 Carh-ı kec-devvare bak kim 'aksi devran eyledi
Cesmimi mecray-ı derya eskimi kan eyledi
Dost u dusmen halime feryad u nalan eyledi
Ates-i ahimla yansin ba' d-ez-in meyhaneler
Sakiya bari bu seb bos kalmasin peymaneler

5 Kuse-i mihnetde kaldim meskenim gulzar idi
Bezm-i nus-a-nus-ı meyde hem-demim dildar idi
Yok **Edib** meclisde hic anlar ki evvel var idi

(5a) İM'de tahrir olmustur.

(5b) İM'de tahrir olmustur; Ç'de eksiktir.

61 İM, 60; Ç 49.

(2b) kebap: harab Ç.

(5b) hem-dem Ç.

Āteş-i āhımla yansın ba' d-ez-în meyhâneler
Sâkiyâ bârî bu şeb boş kalmasın peymâneler

62

Çarğa Lağabıyla Ma' rûf Olub Me'mûren Dedeâğacı'na Gitmiş Olan
Muḥiddîn Efendi'ye Yazılıp Gönderilmiştir

[* * - - / * * - - / * * - - / * * - -]

- 1 Āferîn çarğacığım bülbül-i nālân olduñ
Giderek dâhil-i bezm-i gül-i ḥandân olduñ
- 2 Başladıñ nağmeleriñ vezn ile hep söylemeğe
Mâşaallâh ne güzel şâ' ir-i ' irfân olduñ
- 3 Şüphesiz bülbül-i güyâya tekaddüm etdiñ
Demesinler saña zâğ murğ-ı hoş-elḥân olduñ
- 4 Yuva yapıdñ Dedeâğacı'na uçduñ yuvadan
Zümre-i murğ-ı siyâh üstüne sultân olduñ
- 5 Ürkütüp çarğayı taş atdıñ **Edîbâ** ammâ
Yazık etdiñ taşına şimdi peşimân olduñ

63

Me'mûren Preveze'de Bulduğum Sırada* Ḥâkim-i Şer'-i Şerîf
Muḥsîn Efendi'ye Söylenmiştir

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

- 1 Ey şūfî meyiñ neş'e-fezâsın ne bilirsîñ
Mey-ḥâr olaniñ zevk u şafâsın ne bilirsîñ
- 2 Bimâra şifâ mürdeye cân baḥş ediyor hep
Sen meykedeniñ âb u havâsın ne bilirsîñ
- 3 Rindâna ' arağ âb-ı ḥayât-ı ebedîdir
Bir çatresiniñ kadr ü bahâsın ne bilirsîñ

62 İM, 62; Ç, 50.

(3b) İM'de tahrir olmuştur.

63 İM, 64; Ç, 51; AK2, 35a.

* Sırada: Zamân Ç.

(3a,b) İM'de tahrir olmuştur.

(3a) âb-ı: cām-ı AK2.

- 4 Bir bâde hezâr derde devâdır dedi Loğmân
Ey haste-i şehd-âbe şifâsın ne bilirsîñ
- 5 Peymâne eder kıble-i ma' nâyı irâ 'e
Sen mest-i Hudâ kıble-nümâsın ne bilirsîñ
- 6 Olmağda hemân vâşıl-ı dîdâr-ı İlâhî
Zâhid mey-i nâbiñ şühedâsın ne bilirsîñ
- 7 Bu şâkî-i sîm-sâğdan içdikçe **Harâbî**
Sen seyrine bak tûr budalâsın ne bilirsîñ

64

Me'mûren Preveze'de Bulduğum Şırada Bir Gece Demhânedede Bir Fıçıya Arka Verip 'İşret Etmekte Olduğumu Arkadaşlarım Görüp: "Bu Gece Kandıil Gecesidir Yâhû!" Demeleri Üzerine Bedâheten Söylediğim Bir Ğazeldir*

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Meyhânedede kândil gecesi bir iki çağdım
Gönlümdeki mînârede kândilleri yağdım
- 2 Herkes koşarak ta' at için câmi' e gitdi
Ben bir fıçıya yaşlanarak zevkime bağdım
- 3 İçmez dediler böyle muğaddes gecelerde
Zanneylediler mezheb-i rindânı birağdım
- 4 Her nuğkuna ben pîr-i muğâniñ edip imân
Hem ribğa-i emrin öperek boynuma tağdım
- 5 Yüz sürmek için sâkî ayağına **Harâbî**
Cûlar gibi cûş eyleyerek durmayıp ağdım

(5a) peymâne: rindâna İM, Ç.

(5a) İM'de tahrip olmuştur.

(7b) tûr: dur AK2.

64 İM, 65 Ç, 52; AK2, 37a.

*bir Ğazeldir: Ç'de yok.

(1a) İM/t; AK2:

Ğandil gecesi meykedede bir iki çağdım

(3a) içmez: içilmez AK2.

(5) İM/t:

Ol muğ-beçeniñ pâyına yüz sürmege her an

Cûlar gibi billâhi **Edîb** durmayıp ağdım

(5b) cûş eyleyerek: her an u zamân AK2

Preveze Maḥkeme-i Bidāyet Baŝkātibi Ḥalīl Ḥulūŝī Efendi ile
Eğlenmek İçin Göndermiş Olduğum Ğazeldir

[* * - - / * * - - / * * - - / * * - -]

- 1 Dediler işte Ḥulūŝī seni tanzīr edecek
Sāḳ-ı ʿ irfānını biñ cān ile teşhīr edecek
- 2 Ben dedim yok ḥaberi vezn ü sūḥandan aŝlā
Ne bilir kāʿ ide-i ŝiʿ ri ne taŝvīr edecek
- 3 Dediler ŝiʿ riñi tanzīr edemezse o çocuk
Muṭlaḳā neŝr ile olsun seni tekdīr edecek
- 4 Durmuşum karşı dedim nazmına da neŝrine de
Līk bilmez o zavallı neyi taḥrīr edecek
- 5 Dediler hicviñ ile uğraŝacak leyl ü nehār
Ṭaʿ n u teşnīʿ ile hep ismiñi tezkīr edecek
- 6 Dedim ʿ ırz u edebiyle oṭuruken eyvāḥ
Kendini ʿ āleme bed-nām ile teşhīr edecek
- 7 Nazm u yā neŝr ile ğālib gelemmezse dediler
Gördüğü yerde rövolle seni teşhīr edecek
- 8 [Ben] dedim Martin ü Vinçester [ü] Torpil ü Rövol
Hiç mümkün mi ki bunlar beni tazrīr edecek
- 9 Dediler ŝaçmalama zırhdan olsa bedeniñ
Ya ŝarampel ya ḥamıstron(?) gene te ʿ şir edecek
- 10 Sözüñüz doğru dedim çünkü kolaydır yıḳmak
Bir yıḳılmış evi gelsin beri taʿ mīr edecek
- 11 Söyle Allāḥ için İskender Efendi ḳardaŝ
Beni aḥbābım olan böyle mi taḥḳīr edecek

65 İM, 67; Ç, 52.

(1b) teşhīr: teşhīr Ç.

(2b) ne: neyi İM, Ç.

(7b) rövolle seni: seni rolle Ç.

(8b) tazrīr: taḳrīr Ç.

(10a) doğru: doğrudur Ç.

12 Bir naşîhat veriñiz fikrini ta‘ dîl etsin
Çünkü düşmenleri bu hâl ile tesrîr edecek

13 Almasın destîne bir kerre **Edîb** hâmesini
Kim bilir hiddet ile soñra ne taqrîr edecek

66

Me‘mûren Qal‘a-i Sultâniye’de Bulduğum Şırada* Kilidü’l-baħr
Ahâlîsi Haqqında Söylenmiştir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

1 Kilidbaħrîleri ta‘ rîf edem bir hoş hikâyetdir
Kibarlık zâdegânlık anlara Haq‘dan ‘ inâyetdir
Balıkcızâdeler bey çağırılır billâh rezâletdir
Kimiñ bir kel keçisi var ise o ehl-i şervetdir
Kilidü’l-baħr’de beylik kıru lâfdan ‘ ibâretdir

2 Ceħâlet ber-kemâldir görmedim bir ehl-i ‘ irfânîñ
Giderse aç kıalır baqmaz yüzüne kimse mihmânîñ
Kayıkcılar bile hep bey çıkarmış anda ‘ unvânîñ
Kimiñ bir kel keçisi var ise o ehl-i şervetdir
Kilidü’l-baħr’de beylik kıru lâfdan ‘ ibâretdir

3 Bulunmaz merd-i ‘ irfânı bütün insânı câhildir
Görüp hey‘etlerin şaşdım dedim bu kıavm-i sâildir
Velâkin mâşâ‘allâh cümlesi beyliğe nâ‘ildir
Kimiñ bir kel keçisi var ise o ehl-i şervetdir
Kilidü’l-baħr’de beylik kıru lâfdan ‘ ibâretdir

4 Baña gösterdiler bir bey başında eski bir terlik
Ağarmış paralanmış mâi bezden giydiği dizlik
‘ Aceb kimden dedim mîrâş kıalmışdır buña beylik
Kimiñ bir kel keçisi var ise o ehl-i şervetdir
Kilidü’l-baħr’de beylik kıru lâfdan ‘ ibâretdir²⁷¹

66 İM, 70; Ç, 54.

*Şırada: Zamân Ç.

(1a) edem: edeyim Ç.

3 ve 4. bentler Ç’de yer değiştirmiştir.

Preveze Mutaşarrıfı Şu'arâdan Abdürrefî Paşa'ya Berây-ı Tanzîr
Gönderilmiş Bir Ğazeldir

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Ol gevher-i Hakkım ki ziyâ pîş ü pesimdir
Envâr-ı serâ'ir heme feryâd-resimdir
- 2 Feyfâ-yı fenâya düşemez 'ârif olanlar
Gülbâng-ı Hudâ râh-ı hüdâda ceresimdir
- 3 Ol kûlzüm-i 'aşkı ki hezârân ser-i Mecnûn
Fersûde-i mevc-i heves-i hâr ü hasimdir
- 4 Fermân-dih-i rindân-ı cihânım sipehim mest
Cemşid rikâbımda sebû-keş 'asesimdir
- 5 Güncâyîşe yok çâre ki taḥrîk-i per etsem¹⁷⁴
Bir 'âlî hümâyım ki cihân tar kafesimdir
- 6 Bir laḥza feraḥ-nâk olamam bî-ğam olursam
Her derd ü belâ baña gelir dâd-resimdir
- 7 Ol şâh-ı şehîm-i büleğâyım ki **Edîbâ**
Revnâk veren eş'ârıma 'İsî nefesimdir

[- - */- * - -/- - */- * - -]

- 1 Mestâne-i elestiz şûfî ne çâre şimdi
Duymaz şimâḥ-ı mestân koy gayrı nuş u pendi
- 2 Biz pîr-i meyden aldık her 'ilme bir icâzet
Bu sırra 'aklıñ ermez uğraşma ey efendi
- 3 Kânûn-ı 'aşka şığmaz şavm u şalâḥ olur mu
Âyîn-i ḥaḫ-perestân zühd-i riyâ-revendî

67 İM, 73; Ç, 55; AK2, 40a.

(4a) rindân: mey-hâr AK2.

(5,6) AK2'de yok.

(6b) derd ü belâ: derd-i belâ İM

(7a) Edîbâ: Ḥarâbî AK2.

68 İM,75; AK1, 24;Ç, 56.

- 4 Meyhâneler olupdur dershâne-i haqîkat
Şûfî gel ol sebağ-hân öğren bu ‘ilm ü fendi
- 5 Maşşerde de ayılmağ mümkün değıl **Harâbî**
Çün boynumuzda merbûţ pîr-i muğân kemendi

69

Preveze Nüfûs Me‘mûru Ferhâd Fehmî Efendi’ye Laţîfe Tarîkiyle
Söylenmiş Bir Ğazeldir Mağall-i Mezkûrda Bir Kelimeniñ İbtidâsıyla
Nihâyetine Birer Elif ‘İlâve Ederek Kuşdili T‘abîr Olunmaktadır
Haqîr Dağı İşBu Ğazeliñ Kafiyelerini O Yolda Tertîb Etmiş Olduğum
Cihetle Elifli Kafiyeleriñ İbtidâ İle Nihâyetinden Elifleri Kaldırıldığı
Halde Haqîkat-i Kelime Zâhir Olur

[- * - -/- * - -/- * - -/- * -]

- 1 Fehmiyâ çağmağ gibidir ebrûnâ-y1 Arnavuğ (burun demektir)
İktifâniñ câmlarıdır âgözâ-y1 Arnavuğ (göz demektir)
- 2 Kazma dişli lif saçlı dev dudağlı zîşt-rû
Kefçeden hiç fark olunmaz âgûşâ-y1 Arnavuğ
(güş ya‘ nî kulağ)
- 3 Ejdehâlar girse çıkşa uyğuda almaz haber
Hân kapısından geñişdir âkûnâ-y1 Arnavuğ
(kûn ya‘ nî g.t demektir)
- 4 Eylesen yıllarca tefhîm bir kelâmı añlamaz
Bir hamâm toğmağıdır şanki kukâ-y1 Arnavuğ
(Arnavuğça baş demektir)
- 5 Aç kalır insân eger mihmân olursa ez-kazâ
Ey **Harâbî** hiç yenilmez lakruvâ-y1 Arnavuğ
(Arnavuğluk’da bir nev‘ börekdir ki
kendilerince en güzel yemektir. Allâh
eksik etmesin.)

69 İM, 77; Ç 57.

İM 78’de “Tarîkat-i ‘Aliyye-i Nâzeninden ... ‘Ârif Baba’ya Bedâhетен Söylenmişdir” serlevhası altında, 3 beyit olduğı anlaşılan tamamen karalanmış bir manzume bulunmaktadır.

İhvânımızdan Ken'ân Efendî'ye Laṭîfe Ṭarîkiyle Söylenmiştir

[- * - -/- * - -/- * - -/- * -]

- 1 İstesem Ken'ân-ı bî-iz'ânı nâ-çâr eylerim
Tîğ-ı hicvimle cihânı başına ıar eylerim
- 2 Ger “Ene'l-ḥaḳ”dan gelirse menzile Manşûr-vâr
Kırımıñ bir müyuna ben anı ber-dâr eylerim
- 3 Ger dirîğ etmezse bizlerden vişâl-i ḥâherin
Mu'cîz-i “şakḳu'l-ḳamer”den de ḥaber-dâr eylerim
- 4 Ḥâba varsa kehf-i rindânımda ger Ḳıtmîr tek
Devr-i 'İsâ gelmeden bîdâr u seyyâr eylerim
- 5 Ey **Ḥarâbî** Bû-'Alî Sînâ-yı vaḳtem nazmda⁸²
Baḳ ne deñlü kil-k-i efsûn-sâzı seḥḥâr eylerim

Seksen Üç Senesi Gülḥâne'de Beylik Furûnu Kitâbetinde Bulunan
Abdullâh Remzi Efendî'ye Söylenmiştir

[* - - -/* - - -/* - - -/* - - -]

- 1 Şabâ yâre selâm eyle uyansıñ ağlasıñ yansıñ
Benim hicrimle tâ şubḥa ṭayansıñ ağlasıñ yansıñ
Cihânı görmesiñ çeşmi ḳapansıñ ağlasıñ yansıñ
Düşünsün zevḳleri ağzı şulansıñ ağlasıñ yansıñ
Beni yâd eylesin dâ'im utansıñ ağlasıñ yansıñ
Nihâyet tatlı cânından uşansıñ ağlasıñ yansıñ
- 2 Cihâniñ derd ü bî-dâdı aña hem-vâre yâr olsun
Ġam u âlâm ile âh eylesiñ dünyâda zâr olsun
Beni zülfü gibi etdi perişân târümâr olsun
'Ömür versiñ Ḥudâ derd ü kederle ihtiyâr olsun
Beni yâd eylesin dâ'im utansıñ ağlasıñ yansıñ
Nihâyet tatlı cânından uşansıñ ağlasıñ yansıñ

70 İM, 79; Ç, 58.

(4a) ger: Ç'de yok.

(5a) vaḳtem: fikrem İM/t; nazmda: fikr-i nazmda Ç.

(5b) Baḳ ne deñlü: Kim bu rütbe İM/t; Kim bu rütbe baḳ ne deñlü Ç.

71 İM, 81; Ç, 59.

- 3 Ayğa kalkmasıñ hep bister-i miñnetde yan versıñ
Feminden dā'im öksürdükce parça parça kan versıñ
Çürüyüp cism-i nāzı hāke düşsün dehre şān versıñ
Ne sağlıktan eşer kıalsın ne de 'ālemde cān versıñ
Beni yād eylesin dā'im utansıñ ağlasıñ yansıñ
Nihāyet tatlı cānından uşansıñ ağlasıñ yansıñ
- 4 Gözüm yaşı gibi yağdır aña yüz biñ belā yā Rab
Düşür bir derd-i cān-fersāya kim verme devā yā Rab
Kabül eyle du'āmı gel be-ħaqq-ı Muştafā yā Rab
Cihān durduğca dursun görmesin zevk ü şafā yā Rab
Beni yād eylesin dā'im utansıñ ağlasıñ yansıñ
Nihāyet tatlı cānından uşansıñ ağlasıñ yansıñ
- 5 Revā mıdır **Ĥarābī** 'āşıkı terk eyleyip şalsıñ
Āñıñ derd ü firākıyla yem-i miñnetlere dalsıñ
Kuruyup ben gibi o da kemikle bir deri kıalsıñ
Aña ben inkisār etmem demem Ĥaqq cānını alsıñ
Beni yād eylesin dā'im utansıñ ağlasıñ yansıñ
Nihāyet tatlı cānından uşansıñ ağlasıñ yansın

Ƙırk sekiz sene evvel söylemiş olduğum bālāda muħarer ğazeli bugün gördüm. O zamanki ĥālim ile şimdiki ĥālime şaşdım kıaldım fe-sübħānallāh. 10 Mayıs 1332 yevm-i çeħārşenbe, **Edīb Ĥarābī**.

72

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

Seksen Yedi Senesi Eytām Şandığından Ƙarzen Para Almağ İçin Me'mūru Bulunan Şu'arādan ve Şūrā-yı Baħriyye Başkātibi Sa'ādetli Rātib Bey'e Taqdīm Ƙılınan Ğazeldir

- 1 Ey Rātib-i dānā-yı süħān ey şeh-i 'irfān
'Ömrüñ ile ikbālīñi müzdād ede Sübħān
- 2 Ĥıfz eyleye Mevlā seni ālām u kederden
Şihħat vere mesrūr u feraħnāk ede her an
- 3 Yüsr-ile murādıñ gele hem-vāre ĥuşüle
Dönsün emeliñ üzre müdām çenber-i devrān

(5a) **Ĥarābī**: Edībī İM/t.

(5c) ben gibi o da: ol daħi ben tek İM/t; kemikle: bir kemikle Ç.
72 İM, 85; Ç, 61.

- 4 Kalmışdı gönül ye's ile zulmetde velâkin
Sâyeñde çerâğ-ı emelim oldu fûrûzân
- 5 Hıyfa ki bu dem kîse-i şad çâk tehîdir
Hâlim gene olmağda diger-gün ü perîşân
- 6 Eytâmdan ey mîr-i kerem-kârım efendim
Birkaç gurusuñ eyleseñ i' tāsına fermân
- 7 Sâyeñde gene def' -i zarûret olunurdu
Mümkinse eger eyle **Edîb** çâkeri hândân

73

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

- 1 Meyhâneyi ben Mescîd-i Aqşâ'ya değışmem
Aqşâ'ya değıl Ka'be-i 'ulyāya değışmem
- 2 Zâhid siziñ olsun hele gılmân ile hürî
Bu meclisi ben cennet-i ā' lāya değışmem
- 3 Fermân-dih-i iklîm-i harâbât olalıdan
Sultânlığım İskender-i Dārâ'ya değışmem
- 4 Bu tâc-ı melâmet baña mîrâş-ı pederdir
Biñ efser ile hatem-i kistrāya değışmem
- 5 Bu rind-i pelâs-pāre ki ālûde-i meydır
Dîbāya değıl atlâs-ı zîbāya değışmem
- 6 Ādem mi olur cübbe vü destâr ile şûfî
Bir köhne 'abām var hele dünyāya değışmem
- 7 Bu şî' r-i güher-pāre-i şeh-vârîñ **Edîbâ**
Bir noqtasını lülû-yı lālāya değışmem

73 İM, 86; Ç, 61, AK2 39a.

(7a) Bu nazm-ı güher-pāreñi billâhi **Harâbî** İM/t, Ç/t; Billâhi **Harâbî** bu güher-pāre-i şî' riñ İM/t; Bu nazmıña söz yok diyecek bil ki Harâbî İM/t; Bu nazmıña söz yok diyecek Harâbî Ç/t.

[- * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Yârdan cevri ü cefâ olsa da hoş olmasa da
‘ Āşığı luṭf u a‘ ṭā olsa da hoş olmasa da
- 2 Kanda görsek severiz dilber[i] dil-dādeleriz
Çekeriz cevri vefâ olsa da hoş olmasa da
- 3 Hâne-ber-düş-ı harâbât u perîşânız biz
Bize bir köhne ‘ abâ olsa da hoş olmasa da
- 4 Kanda olsağ bize bir bâğ-ı iremden yeğdir
Mu‘ tedil âb u havâ olsa da hoş olmasa da
- 5 Ser-fürü eylemeyiz çarha bize rûz şebân
Yârsız derd ü belâ olsa da hoş olmasa da
- 6 Derd-i bî-dād u ğam-ı yâr ile bîmâr olduğ
Ġayrı bu derde devâ olsa da hoş olmasa da
- 7 Hâylidir çekmedeyiz derd ü belâ-yı dehri
Ba‘ d-ez-în zevk ü şafâ olsa da hoş olmasa da
- 8 Ehl-i ‘ irfân olan âdem bize rağbet eyler
Ey **Edîb** cebde para olsa da hoş olmasa da

İhvânımız Cevdet Efendi’ye Gönderilen Ġazeldir

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

- 1 Cevdet baña bu hâl ile sen yâr olamazsın
Ben ‘ âşıkım ammâ baña dil-dâr olamazsın
- 2 Merd ile konuş merd ile düş merd ile ol git
Câhiller ile vâkıf-ı esrâr olamazsın

74 İM, 87; Ç, 63.

(2a) dilber[e]: Ç’de yok.

(4a) bir: Ç’de yok.

(7b) Ba‘ d-ez-în zevk ü şafâ: Ġayrı bu derde devâ İM/t.

75 İM, 89; Ç, 64.

(1a) sen: Ç’de yok.

- 3 Ben bülbül-i âteş-demim ey Cevdet Efendi
Bu bâğda sen gönçe-i bî-ğâr olamazsın
- 4 Hâşâ ki değildir seniñ aḥvâlini taḥkîr
Ḳadriñ biliriz doğrusu inkâr olamazsın
- 5 Ḳâf Dağı gibi kâh ağır kâh hafifdir
‘Ârifleri sen tartmağa ḳanḳâr olamazsın
- 6 Mânend-i **Edîb** pend-i Gülistân okusan da
Bu yolda gene nâzım-ı eş‘âr olamazsın

76

Bir Gece Cevdet Bey’in Sâķîlik Etmekte Bulunduğı Şırada Alamam
Veremem Demesi Üzerine Söylenmiş Bir Ğazeldir

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

- 1 ‘Ârifleriñ esrârına Cevdet eremezsin
Bu bâğda rindânelere gül deremezsin
Bu bezm-i ḥarâbâta a yavrum giremezsin
Zîrâ küçücüksün alamazsın veremezsin
- 2 Bitmez bu ḥikâyât ebedî çünki füzündür
Fehm etmeyen âdem hele bu remzi cünündür
Aldanma erenlerde y.r.ḳ hayli uzundur
Zîrâ küçücüksün alamazsın veremezsin
- 3 Pervâne gibi şem‘-i muḥabbetde dolaşma
Cânıñ veremezsin hele beyhûde savaşma
Bu meclise bir daḥi ḳuzum gelme yanaşma
Zîrâ küçücüksün alamazsın veremezsin
- 4 Sen daha çocuḳsuñ beni diñler mi ḳulağıñ
Ḳanğı köşede ḳaldı çelik ile çomağıñ
O g.tle durulmaz önüne böyle y.r.ğıñ
Zîrâ küçücüksün alamazsın veremezsin
- 5 Ey ḥâme **Edîb**âne yürü ğayrı buñalma
Bir câhil için başıñı ğavğalara şalma

(5b) sen ḫartmağa: ḫartmağa sen Ç.

(6a) pend-i: pend ü Ç.

76 İM, 90; Ç 64.

(1c) a yavrum: yavrum Ç.

Her k̄ir-i keb̄ir̄iñ öñüne durma domalma
Z̄irā küçücüksün alamazsın veremezsin

77

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Dehrin n'ideyim ben şeref ü cāh-ı şafāsın
Tek başıma yağıdırmaya bārān-ı belāsın
- 2 Ḥayfā beni dūr eyledi ol gönçe-i terden
Estirmesin isterse felek bād-i şabāsın
- 3 Çünkü ğam u ālām ile etdi beni bīmār
Çalsın başına hoşka-ı dārū-yı devāsın
- 4 Çarhıñ meh [ü] mihr̄i hele bākī kalacak mı
Elbetde bulur nāvek-i āhımla cezāsın
- 5 Ümmid-i vefā eyleme bī-çāre Ḥarābī
Var mı gören ādem feleğıñ mihr̄ ü vefāsın³⁰⁴

78

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Ey Ḥāce Felāṭūn dediğıñ cāhilimizdir
Mecnūn-i beyābān bizim 'ākilimizdir
- 2 'Ālem bize muḥtāc ki biz kenz-i Ḥudāyız
Kārūn-ı cihān olsa bile sā'ilimizdir
- 3 Meftūn bize ḥüsn içre Zelīḥā daḫi olsa
Yūsuf ki bizim tā'ezelī mā'ilimizdir
- 4 Rind olmayan ādem ne bilir Āl-i Ḥüseyn'i
Her kim ki mey içmezse bizim kāt'ilimizdir

77 İM,93; Ç, 66.

(1a) ben: Ç'de bulunamaktadır.

(1a)cāh-ı: çāh-ı İM.

(1b) bārān u İM, Ç.

(4a) meh ü: meh-i İM;Ç.

(5b) mihr ü: mihr-i İM.

78 İM, 94; Ç, 66.

(3a) daḫi: bile Ç.

(4b) bizim: Ç'de yok.

- 5 Yârdan bize gelmekde haber çünkü **Ḥarâbî**
Bu bād-ı seher dâ'imâ Cebrâ'ilimizdir

79

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Dökdüğüm hūn-âb-ı eşki ey perî dîdem bilir
Zahm-ı tîğ-ı ğamze-i hūn-ḥarîñi sinem bilir
- 2 Derd-i hicrânîñ su'âl et 'aşık-ı ğam-ḥârdan
Zūr-ı 'aşkı şanma Zâl-i hizber ü Rüstem bilir
- 3 Yâre-i 'uşşâka Loḳmân gelse de bulmaz devâ
Derd-i 'aşka var mıdır dünyâda bir merhem bilir
- 4 Biz ḥarâbâtız deyü vâ'iz ne bilsin ta'n eder
Terk-i dünyâ lezzetin İbrâhîm-i Edhem bilir
- 5 Bî-peder derler Mesîhâ'yı ki Rûḥullâh'dır
Kimseler bilmez bu sırr-ı mübhemi Meryem bilir
- 6 Biz ne buğday ekl eder ne hūrî ğilmân isteriz
Cennetiñ derd ü belâsın Ḥâzret-i Âdem bilir
- 7 Şûfî-i aḥmaḳ ne bilsin "küntü kenz" esrârını
Kendini 'âḳil kıyâs eyler bizi serssem bilir
- 8 Bâb-ı Ḥaydar'dan diger bir bâba etmem ilticâ
Ey **Ḥarâbî** ben Kızılbaş olduğum 'âlem bilir

80

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

- 1 Şûfî-i ḥarîñ destine peymâne yaḳışmaz
Her bâde çeken meclis-i rindâna yaḳışmaz
- 2 Bu encümene başma ayaḳ zâhid-i bî-dîn

79 İM, 95;Ç, 67 ; AK1, 67; AK2, 23a ; AE, 3b .

(2b) zâl-i: zâl ü Ç; AK1; AK2; AE.

(4a) vâ'iz: zâhid AK1, AK2.

(4b) İbrâhîm-i : İbrâhîm ü İM, Ç.

(5a) Rûḥ-ullâh'dır: Rûḥ-ullâh imiş AK1, AK2.

(7a) şûfî-i:zâhirân AK1, AK2

80 İM, 96; Ç, 68; AK2, 37a .

(1b) çeken: içen AK2.

Kim zāğ-ı siyeh şahñ-ı gülistāna yaqışmaz

- 3 Çek rüy-i dil-ārādan eliñ vā' iz efendi
Çün kāfir eli şahfe-i Qur' ān'a yaqışmaz
- 4 Vallāh seni yāriñ ser-i kūyunda keserdim
Hıñzır n'ideyim Ka' be'de qurbāna yaqışmaz
- 5 Kāfi bu kadar epsem ol artık a **Hārābī**
İtnāb-ı sūhan merd-i sūhan-dāna yaqışmaz

81

Hārābī Maħlaşını Qabul Etmiş Olduğum Gece Bedāheten
Söylenmişdir - 1286

Müstezād

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Sākī bize şun nüş edelim dürd-i şarābı
Şoğutma kebābı
Ruhsārıñı göster bize ref' eyle niqābı
Qaldır bu hicābı
- 2 Varsın bizi ta' n eylesin ol vā' iz efendi
Kim diñler o pendı
Derse bize bu nüş-ı meyiñ var mı şevābı
Var bizde cevābı
- 3 Biz dersek aña bāde bizim kevşerimizdir
Cennet yerimizdir
Cāhildir o fehm eyleyemez böyle hitābı
Bilmez bu hesābı
- 4 Ey sākī-i gül-çehre bize bāde kerem kııl
'Uşşāka himem kııl
Cemşid 'acabā gördü mü bu 'ālem-i ābı
Döndür bu dolabı

(2a) başma: koyma AK2.

(3a) vā' iz efendi: sürme raqībā İM/t; hāce vā' iz efendi Ç .

(4a) İM/t: Ağyārı ser-i kūy-ı dil-ārāda keserdim; Vallāh: Billāh AK2.

(5a) İM/t, Ç/t: Bu remziñi elbet bilir erbābı **Hārābī**; İM/t, Ç/t: Bu nuţkuñu taşdıq eder erbābı
Hārābī; a: ya AK2.

81 İM, 97; Ç, 69; AK2 35a ; AE, 3a .

(1a) dürd-i: dārū AK2.

(2b) bize: eğer AE.

(3a) AE'de yer almamaktadır.

- 5 Mümkinse eğer eyleyegör terk-i melâmet
Gel çekme sefâlet
Durma yürü gülşende şafâ eyle **Ḥarâbî**
Nûş et mey-i nâbî

82

Her Gece Bezmimizde Sâkilik Etmekde Olan Maḥzar Beyefendi'ye
Söylenmiştir Ḥüsn ü ânı ile Berâber Ḥakîkaten Sâkî idi

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Ey dilber-i ra' nâ saña ḥayrân olalım mı
Bülbül gibi gül rüyuña nâlân olalım mı
- 2 Bu şem' -i şebistân-ı cemâliñde efendim
Pervâne gibi her gece sūzân olalım mı
- 3 Bu nâle-i cāngâhımıza eyle teraḥḥum
Yazık bize biz böyle perişân olalım mı
- 4 Ger cānımıza var ise meyliñ bize emr et
Ḥāk-i der-i eyvāniña ḳurbân olalım mı
- 5 Tā rûz-ı ezelden beri biz böyle Ḥarâbız
Tekrâr yeñiden bir daḥi vîrân olalım mı

83

Sâkî-nâme

[- * * -/- * * -/- * * -]

- 1 Sâkî kerem ḳıl bize gülberg-i cām
Eyle bu nâ-şād dili şād-kām
- 2 Bâde erişdir bize Allāh için
Bâde-i gül-fāmıña dil oldu rām
- 3 Ḥacc u zekât şavm u şalât bilmeyiz
Mest ü ḥarâbâtîleriz şubḥ u şām
- 4 Bâdeyi kevşer deyu nûş eyleriz
Zâhid eger der ise kim mey ḥarām

82 İM, 98; Ç, 70.

(5a) İM/t: Hicriñle perişânız Edîbâ ki ezelden; Ç/t: Ki ezelden hicriñle perişânız Edîb

83 İM, 100; Ç, 71; AK2, 84.

(4a) bâdeyi: bâde-i İM, Ç.

5 Hâne-be-düş mest ü harâb olmuşuz
İstemeyiz dehrîde hiç nîk nâm

6 Eyle **Hārābī** kulunu öyle mest
Etmeye tâ haşre kadar hiç kıyâm

84

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

1 Cāhillere lâyıķ mı bu in‘âm u mükâfât
‘Ākillere maḥşûş u muḳadder mi mücâzât

2 Gördükce bizi zûlm ile me‘yûs u mükedder
Feryâd eder aḥvâlimize ehl-i semâvât

3 Ğurbetde ğarîb-ḥâl ü perîşân u faķîriz
Bir daḡı ne mümkün vaṭan u yâre mülâķât

4 Āzürde-i dil eyleme bî-çâreleri kim
Bu zûlme rızâ-dâde deĝil ķađı-i ḥacât

5 Luṭf eyle **Edîb** ḡaste-i nevmîde ṭabîbâ
Bir çâre bul oldum gene muḡtâc-ı müdâvât

85

93 Senesi Rif‘at Ḳapudân Efendi Ṭarafından Tertîb Edilmiş Olan İşbu
Ḳâfiyelerin Üzerine Eşref Efendi’nin Ḳahvesinde Bedâheten
Söylenmiş Ğazeldir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

1 O ṭıfl-ı nâzenin ‘uşşâķına ĝâyetle nâz eyler
O nâz etdikce ‘aşîķlar aña her dem niyâz eyler

2 Du‘â-yı zümre-i şâm-ı ĝarîbân ile elbetde
Ḳudâ taḡt-ı melâḡatde âñı bir ser-firâz eyler

3 Çıķarsa âteş-i âhım ocaĝ-ı dilden ey dilber
Şitâñin berd ü serdin maḡvedib bir anda yaz eyler

(5b) nîk: nîk ü İM, Ç.

84 İM, 101 ; Ç, 71.

85 İM, 102; Ç, 72.

4 Şabādan perde tutmuşdu seher vaqtinde ol muṭrib
Fenā bir hālde mest olmuş ki taḫsīm-i Ḥicāz eyler

5 Ḥarāb-ender-ḥarāb oldum **Ḥarābī** cevr-i cānāndan
Firāvān eyleyip cevr ü cefāsın luṭfun az eyler

86

Seksen Doḫuz Senesinde* İḥvānımızdan ve Ḥübān-ı Zamāndan
Seyyid ve Maḫhar Beyefendileriñ Ḥāne-i ‘Ācizime Teşriflerini
Mübeşşir Almış Olduğum Bir Tezkere Zahrına Bedāheten Söylenmiş
Ġazeldir

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

1 Ey dil bu gece cānımıza cān gelecekdir
Aldıḫ haber-i vuşlatı cānān gelecekdir

2 Cem‘ iyyetimiz nūr ile ğarḫ olsa ‘aceb mi
Kim bezmimize ol meh-i tābān gelecekdir

3 Allāh bizi ḥıfz eyleye şemşir-i ḫazādan
Bu semte bu şeb āfet-i devrān gelecekdir

4 Şād olsa n’ola zümre-i dervīş ü ḫalender
Zirā bu gece tekyeye ḫurbān gelecekdir

5 Ol Seyyid-i dānā ile Maḫhar Beyefendi
Ney meyle **Ḥarābī** saña miḥmān gelecekdir

87

İḥvānımızdan Rind ü Ken‘ān-ı bī-iz‘ān Bey’in Bir Ġazel-i
Mübtezeline Eğlence Tarīḫiyle Nazīre Olmaḫ Üzere Söylenmiş İse de
Ġarīḫ-i Baḫr-i ‘İşyān Olduğuma da Şübhe Yoḫdur - 1308

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

1 Zāhidā biz zümre-i ḫallāş-ı ḥammārīdeniz
Āb-ı kevşerden beri maḫrūm meyhārīdeniz

2 Ne nübüvvet ne ulūhiyyet tanır müfsidleriz
“Hāzihi ehli cehennem” ḫavm-i küffārīdeniz

86 İM, 103; Ç, 73.

* Senesi Ç.

87 İM, 104 ;Ç, 74a.

- 3 Mâyemiz hâşâ bizim nūr-ı nübüvvetden değil
Menba^c -ı şerr ü dâlâlet fâsid-i nârîdeniz
- 4 Bezm-i vesvâsın bugün biz sâķı-i hânâsıyız
Kim şarâb-ı küfr ile memlû sebû-dârîdeniz
- 5 Yoķ yoķ ey vâ^c iz bu kavli rindler etmez ķabûl
İsmi mevcûd kendisi nâ-bûd Settârîdeniz
- 6 Şübhesiz her nuķkumuz bir mu^c ciz ü şîhr-i helâl
Çünki biz ol Aħmed-i Muħtâr-ı seħķârîdeniz
- 7 Darbe-i seyf-i zebân-ı şirkimizden yoķ ħalâş
Şûfiyâ biz Ħayder-i Kerrâr-ı ħûn-ħârîdeniz
- 8 Seng-i şerle çekmişiz Ye^c cüc-ı fıķha seddi biz
Ħacı Bektâş-ı Velî Ħünkâr-ı dîvârîdeniz
- 9 Peyrev-i Ke^c nân-ı bî-iz^c ân olursañ söyleme
Ey **Ħarâbî** kâmil ü ^c irfân u ħüşyârîdeniz

88

Üç Yüz Doķsan Sekiz Senesi İĦvân-ı Bâ-şafâmızdan Vehbî
Beyefendi'ye Gönderilmiş Bir Ėazel Olub Sebeb-i Nażmı ise Ėazelde
Siyâķ u Sibâķdan Erbâb-ı Kemâle Güneş Gibi Āşikâr Olacağı
Şübhesizdir

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Ey Vehbî bu cismimde olan cân seniñ olsun
Cân içre duran cân ile cânân seniñ olsun
- 2 Mâdâm ki ben “irci^c ĩ” fermânını aldım
Şimdengerü bu meclis-i rindân seniñ olsun
- 3 Bed-mest ile hem-şoĥbet olan neş^c e bulur mu
Bu keşmekeş-i şofra-i sekrân seniñ olsun
- 4 Ben ülfet-i rindân u süĥandâna fedâyım
Lezzet bulamam şoĥbet-i nâdân seniñ olsun

(3a) nūr-ı: nev Ç.

(3b) nârîdeniz: zünnârîdeniz İM, Ç.

88 İM, 106; Ç, 75.

- 5 Çün şem^c -i muhabbet nefes-i şüm ile söndü
Artık duramam ben şeb-i hicrân seniñ olsun
- 6 İşte bakıñız kendimi bir kûşeye çekdim
Allâh mübârek ede meydân seniñ olsun
- 7 Vîrâneleriñ manzarası baykuş şadâsı
Yeğdir baña bülbülle gülistân seniñ olsun
- 8 Kârğa sesini doğrusu hazz etmedi göñlüm
Siz diñleyiñ ol murğ-ı hoş-elhân seniñ olsun
- 9 Bâr olduğumu bilmez idim yâr şanırdım
Çekdim elimi şimdi bu dîvân seniñ olsun
- 10 Yok yok gene inkâr edemem pîr-i muğânı
Lâkin kerem-i sâkî-i fettân seniñ olsun
- 11 Ben ğayrı Zelîhâ olamam söyle **Harâbî**
Ol vech-i âbûs Yûsuf-ı Ken^c ân seniñ olsun

89

Üç Yüz Sekiz Senesi Mehmed Recâi Baba'nın Münîr Baba'nın
Haqqında Söylemiş Olduğu Zîrde Muħarrer İki Kıta^c Ğazeliñ⁴⁵
Tanzîrine Münîr Baba Muħibbânından Vehbî Bey'in İltimâsı Üzerine
Tanzîr Olunan Ğazellerle Nazîrleridir

Zikri Sebkat Etmiş Olan Ğazele Söylemiş Olduğum Nazîredir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 “Len terâni”den haberdâr olmayan Mûsâ’ya baķ
Hem-dem-i Cibrîl’den bî-behre bir ‘İsâ’ya baķ
- 2 Nehr-i Ürdün’de Mesîh’i mesh edenden bî-ħaber
Böyle bir da^c vâ-yı bâtil eyleyen Yahyâ’ya baķ
- 3 Âdem’e buğdayını kapdırdığından münfa^c il
Hûşe-i Âdem’le ašlâ doymayan Ğavvâ’ya baķ
- 4 “Kâbe kavseyni ev ednâ” remzin idrâk etmeden
Dem urur nûr-ı nübüvvetden kıru da^c vâya baķ

89 İM, 108-109, Ç, 76-77.

⁴⁵Söz konusu gazeller, “Divan’da Yer Alan ve Harâbî’ye Ait Olmayan Şiirler” başlığı altında ele alınmıştır.

(2a) ürdün’de: yordan’da İM.

- 5 İktidârı yok iken mâh-ı münîrin şakqına
Leyletü'l-İsrâ'ya meyl etmiş hele sevdâya bak
- 6 Dem urup Hakk'dan gene Hakk'ı dönüb inkâr eder
Cehliñ izhâr eylemişdir Lâ'ya bak İllâ'ya bak
- 7 Kendüsin irşâd için bir mürşide muhtâc iken
İşte da'vâ-yı reşâdet eyleyen babaya bak
- 8 Bülbüle heyhât taqaddüm etmek ister bir gurâb
Nâya karşı peşreve âgâz eden zurnaya bak
- 9 Gel hicâb eyle "Yedullâh" âyetinden epsem ol
Ey **Hārâbî** bil bu remzi söyleyen Mevlâ'ya bak

90

Zahr-ı Şahîfede Muḥarrer Meḥmed Recâi Baba'nıñ Ğazeline Söylemiş
Olduğum Nazîredir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Birtaķım merdâneler Raḥmân'a imân etdiler
Ḥasbinallâh kim demiş şeytâna imân etdiler
- 2 Kendisi Raḥmân olaydı Hâķ görürdü 'âlemi
Çünkü ehlullâha böyle emr ü fermân etdiler
- 3 Kendisi şeytân iken Raḥmân'a şeytân söyledi
Ḥazret-i Meḥmed Recâ'î gör ne bühtân etdiler
- 4 Sen Münîr Baba'yı taḥķir etmeğē ḥaddiñ midir
Kim anı 'uşşâķlar cân içre cânân etdiler
- 5 Tārümâr etmek-çün a'ḋâyı erenler nuḥkumu
Ey **Hārâbî** Zülfeķâr-ı Şâh-ı Merdân etdiler

(7b) da'vâ-yı reşâdet: Şu da'vâ-yı irşâd Ç.
90 İM, 112; Ç, 79.

Dīger Nazīredir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Baḡ Münīr Baba'ya kim ıẓhār-ı burhān etdiler
Āsitānın kıblegāh-ı ehl-i 'irfān etdiler
- 2 Ṭalibān-ı Hāḡ aña ikrār u imān etdiler
Leyletü'l-İsrā'da seyr-i 'arş-ı Raḡmān etdiler
- 3 Bendegān-ı 'ārifi billāhdır lā-reyb kim
Mu' ciz-i Peyḡamber-i zīṣānı mīzān etdiler
- 4 Mübtelā-yı 'aşḡı bir dārü'ş-şifā-yı kenz-i Hāḡ
Öyle kim Loḡmān ile Soḡraṭ'a dermān etdiler
- 5 Mevc-i deryā-yı belādan eylemezler iḡtirāz
Çünkü anlar Nuḡ Neciyyullāh'ı ḡabṭān etdiler
- 6 Dergeh-ı vālāsı bir dārü'l-emān-ı kā'ināt
Çok gedāyān-ı cihānı ṣāh u sulṭān etdiler
- 7 Ey **Hārābī** bir gece gördüm ta' accüb eyledim
Ānda İbrāhīm'i İsmā' il'e ḡurbān etdiler

Kenān Bey'in Hāline Münāsib Bir Ġazel Olub Hāline Tevāfuḡ Etmiş
Mümā-ileyhiñ Gözleri de Şaşıdır

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Rind-i Ken' ān'sıñ efendim ḡalḡa hep ma' lūmsuñ
Līk ḡadriñ bilmeyenler içre nā-ma' lūmsuñ
- 2 Cilve-i Meryem doğurmuşdur seni mādām kim
Eb(b) ü cecdiñ bilmedik sen kimlere maḡdūmsuñ
- 3 Nām-ı 'ālī Yūsuf-ı Ken' ān denilmiş ḡayf kim
Vuşlat u 'aşḡ-ı Zelīḡā'dan bugün maḡrūmsuñ
- 4 Çünkü sen bir sāḡī-i küffār elinden şübhesiz
Zehr-i esrār-ı ḡalālet nūş edib mesmūmsuñ

91 İM, 113; Ç, 79.

(2b) aña: varıp İM/t; aña varıp Ç.

92 İM, 115; Ç, 80.

- 5 Nokta-i maḥlūbdan çeşmiñ tek etdiñ inḥirāf
Ol sebebden nükte-dānān içre pek mezmūmsuñ
- 6 Hāşılı bir kān-ı feyz-i dehrīsīñ ammā çī sūd
Çanda olsañ bir belā eksik değıl meş'ūmsuñ
- 7 Ey **Ḥarābī** bu ḥarāb-ābādı ābād etmediñ
Ġālība Ken' ān-ı bī-iz' āndan mağmūmsuñ

93

89 Senesi Ḥalīl Necāti Efendi Ḥaqqında Söylenmiş Bir Hicviye-i
Cāhilānedir

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Ādemiyyet eşeri sende yoğ imiş aşlā
B.ğ yemişsiñ benim ardımca işitdim ḥayfā
Murdār olmaz köpeğīñ b.ğ yemesiyle deryā
Beni zemm eylemeğī göstereyim ben de saña
Ey edebsiz teneke dinli yezīd p.şt kerata
- 2 'Ālemiñ ġıybeti lāzım mı saña yoğ mu işiñ
Eyleyip ḥalt-ı kelām ḥaqqıma sözler demişsiñ
Saña şad āferīn olsun ne güzel b.k yemişsiñ
Beni zemm eylemeğī göstereyim ben de saña
Ey edebsiz teneke dinli yezīd p.şt kerata
- 3 Kīr-i hicvim hem uzun hem de kalındır ġāyet
Tā g.tünden çıkarır cānıñı birgün elbet
Yediden yetmiş dek silsileñe biñ la' net
Beni zemm eylemeğī göstereyim ben de saña
Ey edebsiz teneke dinli yezīd p.şt kerata
- 4 Ey lağım faresı çoğ b.ğ yeme artık yetişir
Sen g.tünden s.kişirsiñ çarıñ evde s.kişir
Sürünürsüñ baña bilmem ki g.tüñ mü gidişir
Beni zemm eylemeğī göstereyim ben de saña
Ey edebsiz teneke dinli yezīd p.şt kerata

(7a) etmediñ: etmeğe Ç.

93 İM, 116; Ç, 81.

(3) Ç'de yok.

5 Etmedim ben seniñ aḥvāliñi bir bir tavşif
Fehm eder ḥāliñi ‘ irfāna ne lāzım ta‘ rīf
G.tüñü s.ksiñ eşekler senin ey .bne ḥerif
Beni zemm eylemeği göstereyim ben de saña
Ey edebsiz teneke dinli Yezid p.şt kerata

6 Şu‘ arā zümresi taḥķir olunur mu aşlā
Seni b.ķdan b.ķa şoķmaz mı şanırsıñ ‘ acabā
Şimdi bildin mi **Edib**’i ey edebsiz budalā
Beni zemm eylemeği göstereyim ben de saña
Ey edebsiz teneke dinli yezid p.şt kerata

94

89 Senesi arındāşımız Rükñi aptān Efendi Cidde’de Me’mur iken
Ḥicāz’a Gidip ‘ Avdetinde Aķçe ve Eşyāsını ‘ Arablar Sirkat Etmiş
Olduğlarını Mübeyyen Göndermiş Olduğu Mektübunuñ arşılığı
Yazıldığı Şırada Leffen Göndermiş Olduğum Ğazeldir

[* * - - / * * - - / * * - - / * * - -]

1 Göñlüme doğdu muḥabbet Cidde’de ol şāhdan
Bize ḥacc etme naşib oldu bu yıl Allāh’dan

2 Ne meşakķat çekiyor āfile-i ehl-i ḥücāc
O Yezid ibni Yezid ‘ Arab-ı gümrāhdan

3 Cümlesi fitne vü sārīķ ol kilāb-ı ‘ urbān
Bunu mu añladılar nuş-ı Kelāmullāh’dan

4 Ne para aldı ne eşyā heme sirkat oldu
Cıs cıbirdaķ geriye döndük a Beytullāh’dan

5 Hicve alkışma **Edib**āne yürü ey Rükñi
Ḥazer et eyle ḥayā şāh-ı Resūlullāh’dan

95

Müfid Bey’iñ Zevcesi Ḥamlini Va‘z Ederken ocuđuyla Beraber
Terk-i Ḥayāt Etmiş Olduğlarına Dā’ir Söylenmiş Tāriḥdir

[- - */* - - */* - - */* - -]

1 Fermān-ı Ḥudā “İrci‘i”yi ta‘ rife ne ḥacet
Ḥāk olsa gerekdir kişi ‘ ālemde nihāyet

94 İM, 118; , 83.

(3a) cümlesi cümleten .

95 İM, 119; , 84.

- 2 Vaz^ç eyler iken hamlini terk etdi hayâtın
Oldu kuzucağıyla bile ^ç āzim-i cennet
- 3 Ma^ç şüm-ı güher-pâresini eyledi taqdim
Hem-nâmı olan ^ç Āyişe Şiddîka'ya şervet
- 4 Bir Fâtiha luğf eylesin Allâh için olsun
Her kim ki gelip kabrimi eylerse ziyâret
- 5 Yazdım güher-i eşkile târih-i vefâtın
Zîrâ ki yakıp cânımızı âteş-i hasret
- 6 Hasret-keş olan rûz-ı kıyâmetde **Harâbî**
Cennetde bulur ^ç Āyişe Şiddîka'yı elbet (1297)

96

[- * * - / - * * - / - * * - / - * * -]

- 1 ^ç Āşık-ı efgendeleriz biz meh-i tâbân severiz
Bülbül-i nâlendeleriz gonce-i handân severiz
- 2 Dişleri dürdâne gibi gözleri mestâne gibi
Her sözü merdâne gibi şanma ki nâdân severiz
- 3 Kimseye yok minnetimiz merd iledir şöhetimiz
Boşuna değil ülfetimiz kâmil ü ^ç irfân severiz
- 4 Tilki tabî^ç atlı olan âdemi sevmez er olan
Bilse gerek ^ç ârif olan âdemi arslan severiz
- 5 Bunca belâyâ çekeriz aşlâ keder eylemeyiz
Yâr ile aḥbâb ile biz seyr-i gülistân severiz
- 6 Kimseye bed söylemeyiz söylese de diñlemeyiz
Karğa sesi seslemeyiz bülbül-i nâlân severiz
- 7 Şöhret için kıılma nâmaz Haḳḳ'a gerek nâz u niyâz
Biz yemeyiz öyle piyâz doğru müselmân severiz
- 8 Gerçi biz olduksa ġarîb raḥm eder elbetde ḥabîb
Cennet eger olsa naşîb anda da ġilmân severiz

(4b) kim ki: kim Ç.
96 İM 120; Ç. 84

- 9 Kıoyma **Harābī** edebi bu ğazeliñ var sebebi
Şanma o Hengāmī gibi biz dağı oğlan severiz

97

Kıoşma

[6+5= 11]

- 1 Ğurāba rām oldu ol ğül-i ra‘ nā
Beyhūde per açma ğülzāre bñlbñl
Ađyāre kıoğlatdı kendini ĥayfā
Durma bu ğñlşende bī-çāre bñlbñl
- 2 Her seğer nāle vñ giryān edersiñ
Nāleñle ‘ uşşākı ĥayrān edersiñ
Ğonca derdiyle mi nālān edersiñ
Kim dñşñrdñ seni bu zāra bñlbñl
- 3 Pervāne cān verir çıkmaz avāzı
Şem‘ -i şebistāna yanmağ niyāzı
Harābī’den öğren nihān bu rāzı
Bal ù periñ gel yađ bu nāra bñlbñl

98

[- * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Tñtma ey dil hele bñlbñl gibi ğñlzār eteğin
İĥtiyār eyleme ğñl-geşt ù çemenzār eteğin
Tñtma bir yār-ı sitemkār içñn ađyār eteğin
Cāhiliñ tñtmayalım dehrde zinhār eteğin
Tñtalım var ise bir vākıf-ı esrār eteğin
- 2 Nefs-i emmāreden artığ yeter ey dil geçelim
Şeref ù cāhımı iķbālını çarĥıñ n’idelim
Rñ-siyeh cñrm ù ğñnāh ile mi burdan gidelim
Raĥm eder belki bize ĥālimizi ‘ arz edelim
Rñz-ı maĥşerde tñtup Aĥmed-i Muĥtār eteğin

(9a) edebi : Edīb’i Ç.

(9b) gibi: gibi ki Ç.

97 İM, 121; Ç, 85b.

98 İM, 122; Ç, 86, AK1, 31a; AK2, 16a.

(2c) burdan: Ĥađđa Ç.

(2c) ğñnāh: ĥatā AK1, AK2.

- 3 ‘ Afv eder cürm [ü] haṭāyāmızı elbet Mevlā
“Levme lā-yenfā‘ u”da çekmeyelim cev̄r ü ezā
Teşne-leb kalmayalım cehd edelim rüz-ı cezā
Āb-ı kevşerle bizi eyleye sîr-âb u şafā
Ṭotalım şîr-i Ḥudā Ḥayder-i Kerrār eteğin
- 4 Çekilir çille midir cev̄r ü cefāsı feleğîñ
Tükenir mi ğam u ālām u belāsı feleğîñ
Var mı bir kimseye hîç zerre vefāsı feleğîñ
Hep kuru şafşatadır zevk [u] şafāsı feleğîñ
El-ḥazer ṭutmayalım çenber-i devvār eteğin
- 5 Ey **Ḥarābî** koma elden yürü git doğru rehi
Kimseniñ nîk ü bed-i ḥāline etme nigeḥi
Herkesiñ çekdiği bu dehrde kendi güneḥi
Ṭotalım ğayret edip kalmayalım dest-i teḥî
Ḥacı Bektāş-ı Velî Ḥazret-i Ḥünkār eteğin

99

Nefes

[6+5=11]

- 1 “Kāf [u] nūn” ḥiṭābı izḥār olmadan
Biz bu kāi ’nātūñ ibtidāsıyız
Kimseler vāşıl-ı dīdār olmadan
Ol “kābe kavseyñ”in “ev-ednā”sıyız
- 2 Yok iken Ādem’le Ḥavvā ‘ âlemde
Ḥaḳ ile Ḥaḳ idik sırr-ı mübhemde
Bir gececik mihmān kaldık Meryem’de
Ḥazret-i ‘ İsā’niñ öz babasıyız
- 3 Bize peder dedi ṭıfl-ı Mesîḥā
“Rabbi er(i)nî” deyü çağırdı Mūsā
“Len-terānî” diyen biz idik aña
Biz Ṭūr-ı Sīnā’niñ tecellāsıyız
- 4 “Küntü kenz” remziniñ olduḳ agāhı
‘ Ayne’l-yaḳîn gördük cemāllulāhı
Ey ḥāce bizdedir sırr-ı ilāhî
Biz Ḥacı Bektāş’ın fuḳarāsıyız

(3a) elbet: belki İM, Ç.

99 İM, 124; Ç, 88; AK2, 48a.

(4b) ‘ Ayne’l-yaḳîn: Ḥaḳka’l-yaḳîn AK2.

- 5 Zāhidā şānımız “innā fetahñā”
Harābī kemteri serserī şanma
Bir kılı kırk yarar kāmiliz ammā
Pīr Balım Sulţān’ıñ budalāsıyız

100

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Yā Rab beni Һasretde Һoma yāre Һavuşdur
Fırkatle Һarāb eyleme dil-dāra Һavuşdur
- 2 Hālīm gene olmağda diğər-gün u perişān
Luţf et beni ol yār-ı vefā-dāra Һavuşdur
- 3 Baykuş gibi vīrānede Һoyma dil-i zārı
Bir cāy-ı ferağ-nāk-i çemenzāra Һavuşdur
- 4 AҺvāl-i perişānımı ‘ arz etmeğe bir bir
Bir kān-ı kerem vāqıf-ı esrāra Һavuşdur
- 5 Yā Rab yalıñız Һoyma Harābī’yi bu yerde
Bir yār-ı vefā-dār u Һafā-dāra Һavuşdur

101

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Bezm-i gülşen beytü’l-ağzāndır baña dil-dārsız
Nüş-ı mey semm-i helāhilden beterdir yārsız
- 2 Ğonçeniñ Һadrin hezāra bildiren hep Һardır
Kağı ‘ aşık yār sevmiş dehrde āğyārsız
- 3 Mużtarib-hāl olma ey dil cevr ü istiğnā görüp
Kağı şūhdur luţf eder ‘ uşşākına āzārsız
- 4 Keşret-i āğyārdan terk etme kūy-ı dilberi
Kağı gülşen gülbününde Ğonçe vardır Һārsız

(5c) kırk: biñ: İM, Ç.

100 İM, 125; Ç, 89.

(5a) Firkatle Edib’i tek ü tenhā Һoma yā Rab, İM/t; Miğnetle Edib’i tek ü tenhā Һoma yā Rab,
Ç/t:

101 İM, 126; Ç, 89.

- 5 ‘Aşk ‘azābından **Harābī** gel şikāyet eyleme
Vāşıl-ı vuşlat olur mu zārsız efgārsız

102

87 Senesi Bahriyye Debboyunda Hāşbe’l-icāb Söylenmiş Bir Ğazeldir

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Debboyda tükenmez mi bu ğavġā-yı faşülye
Zannım ki sürer maḥşere da‘vā-yı faşülye
- 2 Bir gün yemesem gözlerimiñ hiç ferî kıalmaz
A‘lā oluyor kış günü şorbā-yı faşülye
- 3 Yā Rab n’ola ḥuşk olmaya hiç şayf u şitāda
Pāyende vü bākī ola tarlā-yı faşülye
- 4 Şanma yalıñız ekline mecbūr Lazistān
Yayıldı bütün ‘āleme sevdā-yı faşülye
- 5 Bilmem bu ne ḥikmet ki seniñ ḥāmeñ **Edībā**
Ḥāhişle yazar yazsa ger imlā-yı faşülye

103

Ḳoşma

[6+5= 11]

- 1 Ne çāre zāhidā kızılbaş olduġ
Dā’imā bāde-i ġulfām süzeriz
Bezmimize maḥbūb bir sākī bulduġ
Anıñ içün böyle ser-ḥoş gezeriz
- 2 Bektāşiyiz yāhū etmeyiz inkār
Nāmımız söylenir dillerde her bār
Bizlere bir maḥbūb olursa şikār
Ḳırk kişiyile anı hemān düzeriz
- 3 **Harābī** nedir bu melāmet ḥāli
Efsāne söyleyip uzatma ḳāli
Zāhid aġzı bize torba mişāli
Çekince yularıñ aġzıñ büzeriz

102 İM, 127; Ç, 90.

(2b) şorbā-yı çorbā-yı Ç.

103 İM, 129;Ç, 91; AK2, 100.

Rind ü Kalendar-meşreb Koşulu Nâmında Bir Mevlevî Dervîşine
Söylenmiştir*

Ġazel

[* - * - - / * * - - / * * - - / * * - -]

- 1 Ser-i kûy-ı büte durma yürü ammân dede gel
Raḥm kıl ḥâl-i perişânıma sulṭân dede gel
- 2 Cân fedâdır saña ey dilber-i ra' nâ billâh
Der-i dergâhına olsam n'ola ḳurbân dede gel
- 3 Sen bu cem' iyyeti baḳî mi şanırsıñ ey şûḫ
Bir siyâḳ üzre değil dönmede devrân dede gel
- 4 Raḥm et ' uşşâḳıña gayrı yeter insâf eyle
Gül-i ruḥsârıña bülbül gibi nâlân dede gel
- 5 Söyledim himmet-i Molla ile ben bu ğazeli
Ey şabâ sende **Edîb**âne var ammân dede gel

Aḫıbbâ'dan Seyyîd Efendi Ḥaḳḳında Söylenmiştir* Sene 89

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

- 1 Ey bād-ı seḫer ol gül-i ra' nâ nerelerde
Çıḳmaz sesi hîç bülbül-i şeydâ nerelerde
- 2 Bir ḫayli zamândır bizi terk eyledi gitdi
Ol yâr-ı vefâ-dârımız âyâ nerelerde
- 3 Pervâne gibi cismimi sūzâne giderdim
Bilseydim eger şem' -i şeb-ârâ nerelerde

(3d) yularıñ: yuları AK2.

104 İM, 130; Ç, 92.

*Ġazeldir: Söylenmiş Ġazeldir Ç.

(1a) kûy-ı büte: kûyına Ç.

(5b) şabâ: Ç'de yok.

105 İM, 131; Ç, 92.

* Söylenmiş Ġazeldir Ç.

4 Cûlar gibi yüz sürmeğe eşkim ki revândır
Elbet bulur ol kâmet-i zîbâ nerelerde

5 Luţf eyle **Ĥarâbî**'ye gel ey bād-ı seher-ĥîz
Bir bû getir ol zülf-i semen-sâ nerelerde

106

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

1 Yâ Rab beni ol dilber-i ra' nâdan ayırma
Bir laĥza ser-i kûy-ı dil-ârâdan ayırma

2 Ben bülbül-i âteş-dem-i nâlendesi oldum
Luţf u kerem et ol gül-i zîbâdan ayırma

3 Zencîr-i cünûn oldu baña ĥalka-i zülfü
Bu Ĥays-ı dili ġayrı o Leylâ'dan ayırma

4 Gîsû-yı semen-bûsuna koyma beni ĥasret
Raĥm eyle baña zülf-i semen-sâdan ayırma

5 Yâ Rab bu **Ĥarâbî** kuluña merĥamet eyle
Bir laĥza dil-i zârı bu sevdâdan ayırma

107

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

Müstezâd

1 Ey dil saña n'oldu gene ĥasretde mi ħaldıñ
Yazık saña yazık

Derd ü ġam-ı dil-dâr ile firĥatde mi ħaldıñ

Yazık saña yazık

2 Hem-bezm idiñ ol yâr ile ĥandân u ferah-nâk

Şimdi saña n'oldu

Pür-ĥüzn ü keder kûşe-i miĥnetde mi ħaldıñ

Yazık saña yazık

3 Zannım seni dūr etdi felek ġonçe terinden

Vâh ey dil-i şeydâ

Me'yûs u ġarîb hier ile ġurbetde mi ħaldıñ

Yazık saña yazık

(5a) **Ĥarâbî**'ye gel: Edîb ' aşıkça, İM/t.

106 İM, 133, Ç, 93.

(5a) Luţf eyle Edîb bende-i bî-ĥareñe yâ Rab, İM/t; Ç/t.

107 İM, 135.

4 Sen yār ile aḥbāb ile zevk eylerdiñ hep
Eyvāh saña eyvāh
Şimdi tek ü tenhā gene ‘uzletde mi qaldıñ
Yazık saña yazık

5 Sen kâdî-i ḥacāta niyāz eyle **Ḥarābî**
Bir cāy-ı selāmet
Ye’s ile sükût eyleme ğafletde mi qaldıñ
Yazık saña yazık

108

(299 Senesi) İşbu Ğazeliñ Maṭla‘ Beyti Taẓmîn Ṭariḫiyle Usūlen
Alınmıŝdır

Ğazel

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

1 Mey-ḥāne mi bu yoḡsa ṭarab-ḥāne-i Cem mi
Peymāne mi bu efser-i dārāt-ı ḥaşem mi

2 Ey dil ne ‘aceb cāy-ı şafādır bu ne ‘ālem
Bu meclis-i rindāne mi yā baĝ-ı İrem mi

3 Yüz sürmede ‘ālem der-i dergāhına her dem
Sākî mi bu yā Pādişeh-i Rūm u ‘Acem mi

4 ‘Uşşāka degil oldu maṭāf-ı heme ‘ālem
Yariñ ser-i kūyu mu bu yā Beyt-i Ḥarem mi

5 Ḥayretde ḡoduñ ehl-i süḥan-dānı **Edībā**
Bu nev ğazeli sen mi dediñ yoḡsa qalem mi

109

7 Haziran 1329 Tarihiiyle Celāl Bey’in Ğazeline Söylenmiş Naziredir

Ğazel

[- * - - / * * - - / * * - - / - * -]

1 Ey gönül ben heves-i tîr ü kemān etmez idim
Sînemi nāvek-i müjgāna nişān etmez idim

(5a) **Ḥarābî**: Edībā İM/t.

108 İM, 136; Ç; 94.

(5a) Edībā : Ḥarābî, İM/t.

109 İM, 138; Ç, 94.

- 2 Sen düşürdüñ beni bu dām-ı belāya ey dil
Yoğsa kendim bilerek meyl-i civān etmez idim
- 3 Rağma gelseydi cünūnum görüp ol Leylī eger
Böyle kühsār-ı belā üzre mekān etmez idim
- 4 Beni āzürde-i hār eylemeseydi ol gül
Böyle şeb-tābe-seşer āh u figān etmez idim
- 5 Görmeseydim kerem ü himmetini pīr-i meyiñ
Künc-i meyḥāneyi ben dārü'l-emān etmez idim
- 6 Peyrev-i Mīr Celāl oldu semend-i ṭab'ım
Yoğsa bu bādiyeye 'atf-ı 'inān etmez idim
- 7 Etmeseydi beni ğam böyle perīşān **Edīb**
Çekdiğim derd [ü] belāyāyı 'ayān etmez idim

110^{MS}

'İzzetlü 'Alī Sinān Bey'in Ṭalebi Üzerine Rodos Cezīresi'nde
Söylenmişdir 1299

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Firkatiñle dil ḥarāb ey bī-mürüvvet bilmiş ol
'Āşığa böyle değıl resm-i muḥabbet bilmiş ol
- 2 Nāzenīnim gerçi cānımdan 'azīz bir yār idiñ
Āh kim etdi teḳarrüb vaqt-i firḳat bilmiş ol
- 3 Āsitānīñdan şabā etmiş güzer verdi ḥaber
Rūşen oldu etdiğıñ ağıyāra ülfet bilmiş ol
- 4 Yağma cānım 'āşık-ı şūrīdeniñ encām-ı kār
Kim bu miḥnet-ḥāneden eylersiñ 'uzlet bilmiş ol
- 5 Şon peşimānlık ne mümkin sūd versin ey **Edīb**
Etdiğıñ birgün bulur insān elbet bilmiş ol

111

(6b) bādiyeye: bādiyede Ç.

(7a) Edīb: **Ḥarābī** İM/t, Ç/t.

110 İM, 139; Ç, 95.

Bu Dahı ‘ İzzetlü ‘ Alī Sinān Bey’iñ Talebi Üzerine Söylenmişdir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 Ayrıldan hāk-pāyından nigārım bilmiş ol
Ateşim oldu füzün artmağda zārım bilmiş ol
- 2 Hâtır-ı nâ-şādıma geldikçe bezm-i ‘ işretiñ
Hağ bilir kim qalmıyor şabr u qarārım bilmiş ol
- 3 Çıkmıyor bir lağza hâtırdan o şirīn sözleriñ
Hasretiñle āh edip dā ’im yanarım bilmiş ol
- 4 Luğf edib bāri dirig etme peyām-ı şıhhatiñ
Gözlerim yollarda qaldı şive-kārım bilmiş ol
- 5 Bu **Edīb**’iñ bağrımı deldi sinān-ı firqatiñ
Haste-i nevmīdinim ey nazlı yārım bilmiş ol

112

Nefes

[6+5= 11]

- 1 Seb’-i semāvātdan yāhū dem urma
Gökdeki buluğlar ile qarışma
Mādem yeñemezsiñ hiç qarşı durma
Qırarlar qafañı bāri uruşma
- 2 Ehl-i Beyt’e cāndan ‘ āşığım dersin
Niçün qardaş mā lā-ya’ nī söylersin
Söyleyip kendiñe ziyān edersin
‘ Aqlıñ ermediği yere qarışma
- 3 Haqıqati bilmek lāf ile olmaz
Bu hālde olanlar Mevlā’yı bulmaz
Derler ki mü ’minde darğınlıq olmaz
Ey **Harābī** dayan şağın barışma

113

Tahmisdir

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

111 İM, 140; Ç, 96.

112 İM, 141; Ç, 97.

113 İM, 142; Ç, 97.

- 1 Olmağda tecellî baña veç-i ḥasenimden
Envâr-ı Hudâ düşdü dile şūḥ-ı şenimden
Leyl oldu nehâr meş‘ al-i tâb-ı bedenimden
‘ Aksi ki verir şa‘ şa‘ a bu cân u tenimden
Biñ Yūsuf-ı Ken‘ ân görünür pîrehenimden
- 2 Gönlüm kırılır dem-be-dem ol dil-şikenimden
Çanlar dökülür yerlere çeşm-i fitenimden
Âteş saçılır her gece beytü’l-ḥazenimden
Dūzaḥ tuṭuşur şu‘ le-i dâğ-ı bedenimden
Maḥşer yıkılır nâle-i dehşet-figenimden
- 3 La‘ net baña nâ-merde eger minnet edersem
Nâ-merd olayım câh ile iḳbâli seversem
Ma‘ zūr olarak câm-ı şehâdetden içerssem
Ben maḥşere bu zaḥm-ı miḥen ile gidersem
Güller saçılır dâmen-i ḥūn-ı kefenimden
- 4 Mādâm ki teslîm olacağdır bu emânet
Beyhûde yere etme beni hıfzına âlet
Yâ Rab bu ne ḥâlet ne ‘ adâlet ne sa‘ âdet
Cânı dem-i tîğîñ ki eder mest-i şehâdet
Tâ ‘ arşa çıkar na‘ re-i yâ Ḥay dehenimden
- 5 Dünyâda benim şimdi o şemşîr-zebân kim
İşte benim ol âteş-i sūzân-ı yamân kim
Söylerse **Ḥarâbî**-i sūḥân-dân-ı zamân kim
Nâmıḳ benim ol Çays-ı beyâbân-ı beyân kim
Âşâr-ı melâmet görünür her sūḥanımdan

114

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Zâhid bizi sen mâ’îl-i efsâne mi şandıñ
Kendiñ gibi hep ‘ âlemi dîvâne mi şandıñ
- 2 Biz nâ’îl-i envâr-ı çerâğ-ı ebedîyiz
Fânūs-ı ḥayâlâtıña pervâne mi şandıñ

(1d) cân u tenim: cân-ı tenim Ç.

(5b) yamân: nihân yamân Ç.

114 İM, 144; Ç, 99; AK2, 36a.

(1b) Kendin gibi hep ‘ âlemi: ‘ Ârifleri kendiñ gibi İM/t, AK2

(2a) envâr: AK2’de yok.

- 3 Bil haddiñi biz maḥrem-i esrār-ı İlāhız
Şaşkın bizi sen Allāh'a bīgāne mi şandıñ
- 4 Çarpar seni git aldıgıñ ābdestle girilmez
Bu dergehi mescid gibi şüm-ḥāne mi şandıñ
- 5 Cām-ı ezeli bezm-i **Ḥarābī**'de bulundu
O genc-i Ḥudā'dır teḥī vīrāne mi şandıñ

115

Ken'ān Bey Ḥaḫkında Söylenmişdir

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Ey kāfir-i bī-dīn niçün inkār-ı Rab etdiñ
Mādām ki sen Ka'be'de ikrār-ı teb etdiñ
- 2 Kimse gelip imāna seni etmedi da'vet
Allāh seni ber-bād ede kendiñ taleb etdiñ
- 3 Allāh'ı da Peygamberi de eylediñ inkār
Şād etdiñ Ebū-Cehl'i özüñ Bū-Leheb etdiñ
- 4 Bu ḥāl ile sen tābi'-i küffār-ı Ḳureyşsiñ
La'net saña kim dūzaḥa cismiñ ḥatab etdiñ
- 5 Tercīm olunursuñ bu yakında göreceksiñ
Sen çünkü o şeytān gibi terk-i edeb etdiñ
- 6 Ḥaḫ ḳahr eder elbetde **Ḥarābī** o ḥabīşi
Şabret ne şıķıldıñ ne bu rütbe ğāzab etdiñ

116

Taḥmīs-i Ġazel-i Recā'ı Baba

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 “Ḳul hüvallah” doğmamışdır gerçi Rabbü'l-ālemīn
Līk nereden geldi bunca enbiyā-yı mürselīn

(3a) Çok söyleme bil haddiñi biz maḥrem-i rāzız Ç; Bil haddiñi: Çok söyleme İM/t.

(3b) bizi sen Allāh'a: hele baķ sen bizi İM/t.

(4b) dergehi mescid gibi şüm-ḥāne mi: Ka'be'yi sen mescid ü büt-ḥāne mi İM/t.

115 İM, 145; Ç 100.

116 İM, 146; Ç, 100.

(1b) enbiyā-yı: enbiyā vü Ç.

İşte mâderden zuhûr etdi şefî'ü'l- müznibîn
Kim doğardı olmasaydı nefî-i Cibrîl-i emîn
Bil te'ehhül ' âleminde olmuşum hakka'l-yakîn
Böyledir çünkü hakîkat böyledir erkân-ı dîn

2 Hâzret-i Qur'an'la emretmiş Cenâb-ı Zü'l-Celâl
Ahsenü'l-takvîmdir âdem nûr-ı Mevlâ'dır cemâl
"Merace'l- bahreyn" i bir mürşidden eyle var su'âl
Kim seni ikâz edip etsin haber-dâr-ı me'âl
Hâlline mâni' olan bir nev' kâtil var mişâl
Hem kabûl etmiş bu kavli ba'zı kavm-i müşrikîn

3 Ba'zı müfsidler bu yolda ' ahd-i tecrîd eyleyip
Cân kulağın delmeden sûret kulağından delip
Eylemiş taklîd-i 'İsâ sûret-i Hâk'dan gelip
Âdem ü Havvâ gibi dünyâda çok buğday yiyip
Hâk'a karşı durmağa vâh iltizâm-ı küfr edip
Oldular mağrûr hep mânend-i şeytân-ı la'în

4 Gezdiren kim söyleten kim kimdir âyâ söyleyen
Cân gözüyle kudret-i Mevlâ'yı kördür görmeyen
Nuḡku aınlar ' ârif-i billâh ise ger dînleyen
"Küllü şey'in bi's-sebeb" ey bu hadîşi bilmeyen
Bil tezevvüc ' âlemdir Hâk'ı işbât eyleyen
İctimâ' dan hâlî kalmaz ez-kağım rüy-ı zemîn

5 Nerde doğmuşdur eger dersên tarîkât mâhını
Gönlüme gel gir de gör sen burc-ı ârâmğahını
Ey **Hârâbî** etmezem inkâr mücerred şâhını
Çünkü inkâr eylemez mü'min olan Allâh'ını
Şûretâ inkâr edersem ben tecerrüd râhını
Gel su'âl et bu recâdan olasıñ sen de emîn

(1f) erkân-ı: erkân u İM.

(5e) ben: Ç'de yok.

(5f) sen de: Ç'de yok.

Ḥarābāt-nāme-i ‘Ācizimdir

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Ey dil n’olacak sende bu sevdā-yı ḥarābāt
Ḥālīñ ediyor dem-be-dem imā-yı ḥarābāt
- 2 Bu fikriñi ta‘ dīle çalış çünki muḥāldir
Bu rāh-ı ḥaṭarnākde icrā-yı ḥarābāt
- 3 Mansūr u Nesīmī vü Cüneyd Edhem ü Behlül
‘Āciz idiler etmeğe ifā-yı ḥarābāt
- 4 Bu perdede gel gezme maḳāmāt bulamazsıñ
Beyhūde yere üfleme zurna-yı ḥarābāt
- 5 Yol verme bu gird-āba şaḳın fülküñe zīrā
Çok Nūḥları ğarḳ eyledi deryā-yı ḥarābāt
- 6 Ḥaddiñ midir āb-dest alasıñ sen bu kenārdan
Ber-bād eder elbet seni dalġa-yı ḥarābāt
- 7 Ḥükm eylemeden mürçeye etdi perīřān
Çok Şāh Süleymān’ı bu dārā-yı ḥarābāt
- 8 Gel bu ovada av peşine düşme şaḳın hā
Çok avcılarını avladı şahrā-yı ḥarābāt
- 9 Sākisi belā neş’esi endūh u melāmet
Cemşid’i ḥarāb eyledi şahbā-yı ḥarābāt
- 10 Mūsā bile tā zirvesine olmadı vāşıl
Pek mürtefi‘ dir Ṭūr-ı tecellā-yı ḥarābāt
- 11 Cibril’i de bir vādī-i ḥayretde bıraḳdı
Peyġamberi de “Leyletü’l İsrā”-yı ḥarābāt
- 12 Fesh eyledi Kur’ān ile İncil ü Zebūru
Çok mezhebi laġv etdi fetāvā-yı ḥarābāt

117 İM, 149; Ç, 102; AK2, 86.

(1a) ḥarābāt: ḥaḳīḳat bütün redifler AK2’de bu şekildedir.

(3a) Mansūr u: Mansūr’la AK2.

(4b) zurna-yı: nāyı AK2.

(6a) bu: böyle Ç.

- 13 Maḥv eyledi hep ‘ālemi tūfān-ı belāya
Bir vaqt ki cūş eyledi mecrā-yı ḥarābāt
- 14 Loḡmān aradı derdine hīç bulmadı çāre
Gönderdi ‘adem mülküne eczā-yı ḥarābāt
- 15 “Rabbī erinī” lafzına eyler mi tenezzül
Öyle cebel-i Tūr’da Mūsā-yı ḥarābāt
- 16 Fira‘ vn ile Mūsā’yı a‘ şāsıyla berāber
Hep etdi musahḥar yed-i beyzā-yı ḥarābāt
- 17 Halletmedi Sokrāt u Aristo ‘ Alī Sīnā
Bir pūteye hīç sığmadı kimyā-yı ḥarābāt
- 18 Mūsā’yı da ‘İsā’yı da Yaḥyā’yı da gör kim³⁹
İmāna getürdi bu çelīpā-yı ḥarābāt
- 19 Bir vech-ile dünyāya da ‘ uḡbāya da sığmaz⁴⁰
Bir cüz ki ola lā-yetecezzā-yı ḥarābāt
- 20 Cehd etdi nice fāzıl u ‘ allāme velākin
Bir vech-ile şulḥ olmadı da‘ vā-yı ḥarābāt
- 21 Sākī-i ḥaḳīḳāt seni mest etdi **Ḥarābī**
Etdiñ bu kadar ‘ālemi ifşā-yı ḥarābāt

118

Ḥarābāt-nāme-i Dīgerdir

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Zāhid ne içün etmediñ imān-ı ḥarābāt
Zor geldi saña var ise erkān-ı ḥarābāt

(14a) hīç bulamadı: bulamadı hīç K2.

(18a) Muḥtārını Musā’sını ‘İsā’sını gör kim İM/t.

(19a) Dünyāya ve ‘ uḡbāya Ḥudā şıḡdırabilmez İM/t.

(21) İM 153’te mükerrerdır; Ç:

Sākī-i ḥarābāta ḳapılmış ki **Ḥarābī**

Nüş etmededir cām-ı belāyā-yı ḥarābāt

(21a) ḥaḳīḳāt: ḥarābāt Ç

(21b) ḥarābāt: ḥaḳīḳāt Ç

118 İM, 153; Ç, 105.

- 2 Bu hâl ile bu kâl ile haddiñse ayak baş
Meydânda durur işte bu meydân-ı Һarâbât
- 3 Gel cübbe vü destârıña zinhâr güvenme
Şoñra seni ber-bâd eder ‘ irfân-ı Һarâbât
- 4 İmâna getirmekdedir ey şüfî-i bî-dîn
Kendiñ gibi çok kâfiri merdân-ı Һarâbât
- 5 Dünyâda vü ‘ uqbâda fûrûzân olacağdır
Sönmez ebedî şem‘ -i şebistân-ı Һarâbât
- 6 Tevrât u Zebûr İncil ü Kur‘ân ile gör kim
Mevlâ bile olmağda şenâ-Һân-ı Һarâbât
- 7 Bâl açdı gülistân-ı Һarâbâta **Һarâbî**
Bağ oldu gene murğ-ı hoş-elĥân-ı Һarâbât

119

Һarâbât-nâme-i Dîgerdir

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

- 1 Ey şüfî gel ol sen de sebağ-Һân-ı Һarâbât
Gör añla ne emr eyledi Raĥmân-ı Һarâbât
- 2 Bu fıkĥ-ı ferâ’izle Һaber-dâr olamazsıñ
Dersin eger olmaz ise Kur‘ân-ı Һarâbât
- 3 Var pîr-i Һarâbâta oğru ders-i ĥaĥîķî
İrşâd eder elbet seni ol kân-ı Һarâbât
- 4 Ğılmân ile ĥürî dediğîñ ‘ abd-ı Һarâbât
Cennet dağı bir külbe-i vîrân-ı Һarâbât
- 5 Mevlâ’yı koyup Leylî’ye meyl etmedi aşlâ
Dîvâne değil Ķays-ı beyâbân-ı Һarâbât
- 6 Hîç Ķâf-ı Һarâbâtide eyler mi tenezzül
Belķîs-ı perî-zâde Süleymân-ı Һarâbât

(3a) güvenme: gerünme Ķ.

(7b) murğ: Ķ’de yok.

119 İM, 155; Ķ, 106.

- 7 Bir gârda mesmûm idi bir berg-i nebâtdan
Loğmân'a devâ eyledi Loğmân-ı ħarâbât
- 8 Ol vaqt ki mi' râc-ı nebî oldu hüveydâ
Peyğamber-i zîşân idi mihmân-ı ħarâbât
- 9 Mevlâ'da gelip etmiş idi kendi eliyle
İbrâhîm'i İsmâ'îl'i ħurbân-ı ħarâbât
- 10 Nûĥ çok aradı bulmaya mersâ-yı selâmet
Bir vaqt ki ħopmuş idi tûfân-ı ħarâbât
- 11 Emvâc-ı belâyâ ile ber-bâd edecekdi
Dünyâyı da ' uqbâyı da ' ummân-ı ħarâbât
- 12 Göstermemiş olsaydı yolu maĥv olacaĥdı
Ėurtardı gelip fûlkünü ħaptân-ı ħarâbât
- 13 Tâvus-ı melek rütbesin iĥrâz edemezdi
Cibrîl-i emîn olmasa der-bân-ı ħarâbât
- 14 Ėurtarmaĥ için cânını ĥüssâm-ı ħazâdan
' Azrâ'îl'e bir vâsıta ħalkân-ı ħarâbât
- 15 Şemşîr-i ħarâbât ile ĥarb eyle **Ėarâbî**
Kim yâd olasıñ şaf-der-i ĥâĥân-ı ħarâbât

120

Ėarâbât-nâme-i Dîgerdir

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Zâhid saña mesdüddur iĥsân-ı ħarâbât
Ėaddîñ mi seniñ etmeĝe mîzân-ı ħarâbât
- 2 Bu bezme yanaşma ki seni etmeye iĥrâĥ
Evrâĥıñı da âteş-i süzân-ı ħarâbât
- 3 Şındı per ü bâli nice ' anĥâ-yı cihâmiñ
Âzürde-i ĥâr etdi gülistân-ı ħarâbât

(8) İM Derkenar, Ç:

Ân vaqt ki mi' râc-ı nebî geşt hüveydâ

Peyğamber-i zîşân şüde mihmân-ı ħarâbât

120 İM, 157; Ç, 108.

(2) Ç'de yok.

- 4 Şūr düşdü elinden yatırıp eyledi bî-hûş
İsrâfil'i bir na' rede mestân-ı ħarâbât
- 5 Ālûde-i çirk-âb-ı ħaḩâ oldu Mesîḩâ
Taḩîr ediverdi anı Yordan-ı ħarâbât
- 6 Rağbet mi eder vaşl-ı Züleyḩâ'yı görünce
Eyvân-ı ħarâbâtide Ken'ân-ı ħarâbât
- 7 Bu şaḩn-ı melâmet saña vaḩset verir ammâ
Çok Yûsuf'u şâh eyledi zindân-ı ħarâbât
- 8 Bu bezm-i ḩarab-ḩâne-i Cemşid'e sıgar mı
Dünyâlara hiç şıgmadı rindân-ı ħarâbât
- 9 Baḩ kâtib-i dîvân-ı ħarâbâta **ḩarâbî**
Yazmış seni bir merd-i süḩân-dân-ı ħarâbât

121¹¹⁹

‘İzzetlü Vehbî Bey’iñ İltimâsı Üzerine Söylenmişdir

Ġazel

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Dehre geldik añladık kim sâķî-i devrân mest
Ol sebebdendir ki biz de olmuşuz her an mest
- 2 Şâribü'l-leyl ü nehâr olsaḩ ‘aceb mi ḩaşre dek
Çünkü bu kâşânedede miḩmân mest mîzbân mest
- 3 Bu ħarâbât-ḩâneye çok mest geldi gitdi lîk
Kimse mâni‘ olmamışdır ġâlîba der-bân mest
- 4 Cür‘a-i cām-ı İlâhî mest etmiş ‘âlemi
Çeşm-i ‘ibretle baķılsa gebr ü müslîmân mest
- 5 Cennet-i a‘lâya ḩâricden ḩomazdı kimseyi
Olmasaydı ḩûr mest ġilmân mest riḩvân mest
- 6 Derd-i cân-fersâsınıñ bil ki bulurdu çâresin
Olmayaydı ol zamânlar ḩazret-i Loḩmân mest

121 İM, 160; Ç, 109; AK1, 42a; AK2, 26a.

(4b) gebr ü müslîmân: mûr u Süleymân AK1.

- 7 Nüş edip mi' rācda bir kaçre ki baķ rüz ü şeb
Şādıkü'l-va' dü'l-emīn ol şāhib-i Qur'an mest
- 8 Bulmamışlar var ise def -i humāra bir ' ilāc
Hāba varmış kāffe-i peygamber-i zīşān mest
- 9 Hizmetinde çünkü bir maṭrūdu istiḥdām eder
Añlaşıldı şübhesiz Raḥmān mest şeytān mest
- 10 Bu sefine ğarķ olur birgün görürsün ' āķıbet
Çāre vü tedbīr yok ' ummān mest kaçtān mest
- 11 Ey **Ḥarābī** mest-i lā-ya' kıl mısıñ sen epsem ol
Cilve-sāz olmazdı ḥalka olmasa Sübhān mest

122¹²³

(93 Senesi) Her Gece Bezmimizde Sākīlik Etmekde Olan Şūḥ-ı Āşüb-ı Zamān Maḥzar Bey Birkaç Gece Ğaybūbet Etdikten Şoñra Bir Taķım İḥvānımla Hāne-i Faķīrīde Bir Gece Muḥabbet ü ' Iyş-ı ' İşret Etmekde İken Sā' at Üç Rāddelerinde ve Mestāne Bir Hāle Mümā-ileyh Maḥzar Bey['iñ] Ansızın Teşrīfleri Külbe-i Aḥzānımızı Bir Bağ-ı İrem Şekline Dönüşdüğünden Bi't-tanzīm Kendilerine Taķdīm Olunan Bir Ğazel-i ' Āşıkānedir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Geldi bir şeb külbe-i aḥzāna ol cānān mest
Āteş-i ruḥsār ile hem nergis-i mestān mest
- 2 Allāh Allāh bu ne ḥikmetdir ki böyle nāgehān
Çıķdı evc-i rif' atinden ol meh-i tābān mest
- 3 Añladık ol şūḥ-ı aşüb-ı zamānı ğālibā
Eylemiş kendi gibi bir sākī-i fettān mest
- 4 Şubḥa karşı bir terennüm eyledi Dāvūd-vār
Gül perişān oldu ol dem bülbul-i nālān mest
- 5 La' l-i meygūnuñ eger görse olurdu şübhesiz

(8b) var ise: ğāliba AK1, AK2.

(9b) ' ummān mest kaçtan: kaçtan mest ' ummān AK1, AK2.

122 İM, 162; Ç, 110.

Hem Zelîhâ-yı zamân hem Yûsuf-ı Ken'ân mest

- 6 Serv-i nâzım eyledi mestâne tek 'azm-i hırâm
Ol zamân 'uşşâkı oldu vâlih ü hayrân mest
- 7 El verir Allâh için olsun **Harâbî** epsem ol
Oldu nazm-ı dil-keşiñle hep sühan-sencân mest

123

Vehbî Bey'in İltimâsı Üzerine Ken'ân Bey'in Hakkında İstihzâ
Tarîkiyle Tanzîm Olunan Medhiyyedir

[- * - - / - * - - / - * - - / - -]

- 1 On sekiz biñ 'âlemiñ cânındaki cânânsiñ
Çünkü sen ismiñ gibi bir Yûsuf-ı Ken'ânsiñ
- 2 Fenn ü 'irfân u belâgat sende hatm olmuş bugün
Kenz-i esrâr-ı Hudâ'siñ kâşifü'l-Qur'ânsiñ
- 3 Gülsitân-ı sırr-ı gaybü'l-gayb içinde şübhesiz
Ben hezâr-ı nâle-zen sen gonçe-i handânsiñ
- 4 Allâh Allâh her sözüñ bir mağz-ı Qur'andır seniñ
Gâlibâ bu şüret-i insân ile Rahmânsiñ
- 5 Ey **Harâbî** nazm ile şâh-ı velâyetsiñ meğer
"Noқта-i bâ"dır mekânıñ anda sen pinhânsiñ

124

Vehbî Bey'in İltimâsı Üzerine Ken'ân Bey'in Hakkında Söylenmiş
İstihzâ Tarîkiyle Bir Medhiyyedir Mümâ-ileyh Ken'ân Bey'e Ken'ân-ı
Bî-iz'ân Laqabı Verildiğinden Kendisi 'İşrete 'Adem-i
Taḥammülünden Nâşî Doğru Yürüyemediğinden ve Ba'zı Def'alar
Bed-mestlik Etmekde Bulduğundan Bu Hâlleri Andırarak Tanzîm
Olunmuştur

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Rindsiñ mey-hârsiñ Ken'ânsiñ 'irfânsiñ
B.k yesin her kim saña söylerse bî-iz'ânsiñ

123 İM, 164; Ç, 111.

124 İM, 165; Ç, 112.

- 2 Kanda olsañ dād-ı Hâk'dır meclis-ârâlık saña
Baħr-i meyde fülk-i şahbâ üzre hoş qaptânsıñ
- 3 İnħirâf etmez ayağıñ zerre râh-ı râstdan
Kim demiş bed-mest ü ser-gerdânsıñ ğalğânsıñ
- 4 Hâk vücûduñ dâ'im etsin zümre-i sekrâna kim
Her belâya karşı bir arslansıñ kâlkânsıñ
- 5 Halğ eden haqqıñda zannım ki **Hârâbî**'dir seniñ
Nazm ile sedd eyle ağızın şahib-i divânsıñ

125

Vehbî Bey'in İltimâsı Üzerine;

“Hamd-i Yezdân dâhil-i erkân-ı Hünkârîdeniz
Devr-i Cem'de noқта-i imân-ı Kerrârîdeniz”

Ġazelini Andırarak İstihzâ Tarîkiyle Medhiyedir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Yok sözüñ ‘irfân u pür-iz’ âniña insânsıñ
Hâşılı Ken‘ân Efendi fâ'ikü'l-aqrân'sıñ
- 2 Ben ne hâcet söylemek sen söylemişdiñ nazm ile
Bende-i Hünkârsıñ kim dâhil-i erkânsıñ
- 3 Devr-i Cem'de noқта-i imâna imân etdiğîñ
Der-miyân etdiñ ki muṭlağ şahib-i imânsıñ
- 4 Ben bile oldum seniñ meftûn-ı bezm-i ‘işretîñ
Çünkü sen bir merd-i hoş-güftârsıñ hoş-ânsıñ
- 5 Hâl ü kâl-i âdemi vezn etmede fikriñ müdâm
Ey **Hârâbî** ben de şaşdım sen naşıl mizânsıñ

126

125 İM, 168; Ç, 113.

(3a) devr-i Cem'de: devr ü Cem'de Ç.

(5a) kâl-i âdemi: kâl ü âdem İM.

126 İM, 169; Ç, 114.

Vehbî Bey'in İltimâsı Üzerine Ken'ân Bey'in Dilinden Hakk-ı
'Acizânemde Söylemiş Olduğum Hicviyedir

[- * - / - * - / - * - / - * -]

- 1 Ey Hārābî epsem ol her hâlde bî-imkânsîñ
Diñle Ken'ân söylesiñ kim sen ne deñlü cânsîñ
- 2 Şi' rden bî-behresiñ kim sözleriñle her gece
Mûcib-i teşvîş-i zihñ-i zümre-i rindânsîñ
- 3 Sen ne istersiñ benim vech-i ' abûsumdan hele
Kîrimiñ bir mûyuna mādām ki qurbânsîñ
- 4 Cāhil ü nādānlar elbet müreccaħdır saña
Şāhib-i vicdān değıl insān değıl hayvānsîñ
- 5 Hāzır u āmādesiñ ger istesem ben çünki sen
Kîrime g.tüñle dermān etmeye Loqmānsîñ
- 6 Hicviñe qarşı nazîrem bî-bedeldir şübhesiz
Sen de gel yaz şî' rime biñ cān ile hayrānsîñ
“Mumā-ileyhiñ hemşiresiniñ ismi
Nazîre Hānım'dır”
- 7 Hîrsto'nuñ meyhānesinde söylemişdim ben saña
Bir **Hārābî** var idi sen şî' rine cüzdānsîñ

127

Vehbî Bey'in İltimâsı Üzerine Kendi Tarafından Hakk-ı 'Acizide
Tanzîm Olunan Ğazeldir

[- * - / - * - / - * - / - * -]

- 1 Ey Hārābî sen nasıl bir baħr-i bî-pāyānsîñ
Kim Neciyyullāh'da dehşetli bir tūfānsîñ
- 2 Āteş-i Nemrūd tek hiç gülşen olmaz āteşiñ
Gelse İbrāhîm için bir āteş-i sūzānsîñ
- 3 Ol yed-i beyzāyı teşhîr etmek āsāndır saña
Sen füsün-sāz-ı cihānsîñ sāħir-i devrānsîñ
- 4 Gelse Eflātūn u Bokrāṭ u Aristō Cālinūs
Halli nā-qābil bilinmezsiñ ne kenz ü kānsîñ

- 5 Ey **Harābī** şüret-i Hāq'dan görünme 'āleme
Çünkü sen Ken'ān-ı bī-i' zāna bir şeytānsıñ

128

Kürt Mehmed ile Pesendī-i Ābādī Hāqkında Söylenmişdir

[6+5=11]

- 1 Bundan aqdem yāhū deęildiñ böyle
Hep hayretde qaldıq bilmem n'olmuşsuñ
Verd-i ruhsārīña ne oldu söyle
Yazıq oldu saña niçün şolmuşsuñ
- 2 Bir zamān gönülde mihmān idiñiz
Her hālde āgāh u 'irfān idiñiz
Bundan evvel yā hū insān idiñiz
Allāh Allāh şimdi hayvān olmuşsun
- 3 Sühan-sencān ile ülfet ederdin
Her bezm-i 'uşşāqa koşup giderdin
Eski **Harābī**'yi gāyet severdin
Şimdi yeñi Ābādī'yi bulmuşsuñ

129

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 Ben ki bir rind-meşrebim dünyā-perest olsam 'abeş
Māl ü mülke etmedim etmem gene meyl ü heves
- 2 Kāfirim ger rind ü mey-hārāna etmezsem fedā
Genc-i Qārūn'a bugün dünyāda olsam dest-res
- 3 Qāf-ı endūh-ı melāmetdir yerim kim ruz ü şeb
Her gelen derd ü belā olmuş baña feryād-res
- 4 Hāne-ber-düş u harābāt olduğum gün şükr kim
Rāhat etdim bister-i hāk üzre yāhū bir nefes

İM 172'de "Tariqat-i 'Aliyye-i Melāmiyye Şeyhi Reşādetlü Kerim Efendi'niñ Rehberi 'Abdullāh Efendi'niñ Hāqkında Söylenmişdir." serlevhası altında, 5 beyit olduğu anlaşılan tamamen karalanmış bir manzume bulunmaktadır.

128 İM, 173; Ç, 115.

129 İM, 176; Ç, 116; AK2, 28a.

(1a) bir: İM'de yok.

(2a) İM nüshasında "Şāh-ı fakrım hāl-i dehre eylemem meyl ü heves" şeklinde yazılıp üzeri karalanmış ve yukarıdaki beyit yazılmıştır.

(2a) Şāh-ı fakrım hāl-i dehre eylemem meyl ü heves, AK2.

- 5 Ey **Harābī** ben Süleymān-ı zamāndım bir vāķit
Maħmilimde nefħa-i Dāvūd'u etmiřdim ceres

130

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 Vā' izā koy pendi sen bu zümreden ümmīdi kes
Çünkü bu dürd-keřān bi'z-zāt Haķ' dan aldı ders
- 2 Geldi pey-der-pey bu dehre gerçi çok ' allāme līk
Etmemiş rind ü ħarābāta taķaddüm hīç kes
- 3 Hāce-i ehl-i ħarābātı görüp biñ cān ile
Būs edip pāyīñ mühelhel etdi İmrü'l-Ķays pes
- 4 Ehl-i ħāle karşı maķbūl olmadı ķāl ehli hīç
Şūfiyā çün bir deęil kıymetde zünbūr u meges
- 5 Āb-ı kudretle şulanmışdır meğer rüz-ı ezel
Kim **Harābī** gülşen-i şab' ında yoķdur ħār u ħas

131

Zırde Muħarrer Ğazel ' İşmetlü Ħikmet Ħanım' ıñ Ricāsı Üzerine
Tanzīm Olunmuşdur

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

- 1 Bu ' ālem-i fānīde ne çok cāhil olan var
Cāhillere nisbetle pek az kāmīl olan var
- 2 Her ādemi bir ħāl ile ħalk eylemiş Allāh
Dīvāne olan abdāl olan ' āķil olan var
- 3 Yā Rab bu ne ħikmet kimi řādān kimi giryān
Fırķatle ölen sevdiğine vāřıl olan var
- 4 MiĦnetle yaşar ba' zısı ba' zısı řafāda
Bī-çāre olan zengin olan sā' il olan var

(5a) vāķit: zamān AK2.

130 İM, 178; Ç, 117.

(5b) ħār u ħas: ħār-ı ħas İM.

131 İM; 179; Ç, 117.

- 5 urbn olalım hikmet-i Mevl'ya **arb**
Dnyda nice chil olan fzl olan var

132

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Mi' rc dediğiğ Őf bizim menzilizdir
Kim anda melekler Őtr-i mağmilimizdir
- 2 db u hiĉb zre per  bl ile Cibrl
Bir bende-i crb-keş-i mağfilimizdir
- 3 Bir bağr-i ' amkiz ki ann ' umk bulunmaz
ĉnki yedi dery denilen shlimizdir
- 4 Dnyya gelen kffe-i Peyđamber-i zŐn
L-Şek ki bizim cmlesi de mrselimizdir
- 5 Ol Tr-ı tecell-yı nihnz ki **arb**
Ms bile bilmez bizi bir gfilimizdir

133

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Cevr etmesin ' uŐŐka deyiğ yre ' ayıbdır
Var sende Őab syle o dil-dre ' ayıbdır
- 2 Mdm ki firĉatle bizi eyledi bmr
Bulmazsa eger derdimize ĉre ' ayıbdır
- 3 Ağvl-i perŐnmz olmağda dige-gn
Gezdirmesin artk bizi vre ' ayıbdır
- 4 Siz syleyiğiz vaŐlna etsin bizi Őyn
Biz sylesek ol yr-ı vefdra ' ayıbdır
- 5 ' AŐknla fen hlde arb oldu **arb**
Zulm eylesen gyr o gm-ĉra ' ayıbdır

134

132 İM, 180; ĉ, 118.

133 İM, 181; ĉ, 119.

(4b) syley isek: sylesek ĉ.

(4b) Biz sylesek ol yr-ı: Biz syley isek yr u, İM/t.

134 İM, 182; ĉ, 119.

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Ey dil bu cihānıñ ne şafāsın bulabulduğ
Geldik bu fenā mülküne beyhūde yorulduğ
- 2 ‘Ālem yer iken loğma-i bī-minnetimizden
Eyvāh ki nā-merdlere muhtāc-ı nān olduğ
- 3 Biz manşıb u cāh kaydını çekmez idik evvel
Şimdi bu yolun silkini güç hāl ile bulduğ
- 4 Bir gönçe idik gülşen-i erbāb-ı vefāda
Bir bād-ı hařarnāk u hazān esdi de şolduğ
- 5 Bu dehre gelelden beri çok kere **Harābī**
Peymāne gibi gāhī boşaldığ gehī dolduğ

135

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Şūfī bu gidişle bize yoldaş olamazsıñ
Hem bende-i şādıķ Hacı Bektāş olamazsıñ
- 2 Biz ‘ilm-i ledün dersini gördük hele var git
Bu hāl ile bu kāl ile kallāş olamazsıñ
- 3 Sen zümre-i aķbaş u yeşilbaşā kıl olduñ
Şimdengeri kurbān-ı kıızılbaş olamazsıñ
- 4 Tā hamr ile çok ğasl u vüzu’ eylemeyince
Bu Ka‘be-i ‘irfānda ferrāş olamazsıñ
- 5 İtnāb-ı sühān eyleme kim sen de **Harābī**
Ol dergeh-i rindānede bir taş olamazsıñ

136

Şa’im Bey Haķķında Bir Du‘adır

(3b) bir: bu Ç.

135 İM, 183; Ç, 120.

İM 184’te, “Şarkı Bestesiyle Oğunmak İçin Hikmet Hanım’ın Ricası Üzerine Tanzım Olunmuştur” serlevhası ile başlayan manzumenin üzeri karalanarak altına; “Doğru yazılmadığından çizilmiş ve doğrusu 179’uncu şahıfeye yazılmıştır” şeklinde not düşülmüştür. (Bkz. 131. manzume.)

136 İM, 185; Ç, 120.

[* - * - / * - * - / * - * - / * - * -]

- 1 İlāhī Ḥazret-i Şā'im Bey'i sen şād u ḥandān et
Kemāl-i 'āfiyetle 'ömrünü yā Rab firāvān et
- 2 Görüp ḥāl-i perīşānım beni luṭfuyla şād eyler
Anı sen de sevindir ver murādıñ luṭf u iḥsān et
- 3 Maşūn et şer-i düşmenden kaçādan derd ü ekdārdan
Selāmet ver 'adūsu var ise ḳahr u perīşān et
- 4 Hemīşe her şebi bir ḳadr ü her eyyāmı 'id olsun
Zevāl gösterme şems-i ṭālī' in her dem dıraḥşān et
- 5 Ḥudāyā bād-ı idbār-ı felekden şakla söndürme
Ocağ u şem'ini hep dest-i ḳudretle fūrūzān et
- 6 Anı aḥretde de tenhā ḳoma raḥm et amān yā Rab
Ḥabībiñ Ḥazret-i Peyğamber-i zīşāna miḥmān et
- 7 Ḥaṭāsı var ise 'afv eyle ḡaffārü'z-zünūbsuñ sen
Cemālīñle müşerref olmağa yā Rabbi şāyān et
- 8 **Ḥarābī** dā' iniz ez-cān u dil her an du'ā eyler
Size mīrim anı luṭfuñ ile mesrūr u şādān et

137

[* * - / * * - / * * - / * * -]

- 1 Şanma ey ḥāce ki biz kesb-i kemāl eylemedik
Eyledik līk seni maḥrem-i ḥāl eylemedik
- 2 İşte gör kim biziz ol 'ilm-i ledün üstādı
Ki bu dersḥānede taṭvīl-i maḳāl eylemedik
- 3 Gördüğüñ ḥaṭṭ u ḥurūfātı biz etdik tertīb
Bilemezsñ oḳusañ şerḥ-i me'al eylemedik
- 4 Etmışiz sen gibi çok Yūsuf'u ḥayrān ammā
O Zelīḥā gibi biz 'arz-ı cemāl eylemedik

137 İM, 186; Ç, 121; AK1, 32a; AK2, 18a.

(2a) İşte gör kim biziz ol: İşte bağ gör ki biziz AK1; İşte gör ki biziz AK2.

- 5 Biz de miḥmān idik ol Ādem ü Ḥavvā gibi līk
Ekl-i buġday ile cennetde vebāl eylemedik
- 6 Nice Yahyā nice ‘Īsā’yı doğurduk lâkin
Öyle Meryem gibi taq̄dīm-i visāl eylemedik
- 7 Ne bu rindāne sūḥan rind ṭabī‘ at sende
Ey **Ḥarābī** saña bir kerre su’āl eylemedik

138

[* * - - / * * - - / * * - - / * * - -]

- 1 Şanma ey ḥāce ki biz ḥaşre fütūr eylemişiz
Çünkü biz bunda temāşā-yı nüşūr eylemişiz
- 2 Dem urup Cisir-i Şirāt’dan bizi tehdīd etme
Bākimiz yok anı çok kerre ‘ubūr eylemişiz
- 3 Ḥamdü lillāh biz o mest-i ezeliz kim dehre
Rind ü mey-ḥār u ḥarābātī zuhūr eylemişiz
- 4 Öyle bir dürd-keş-i bezm-i elestiz şūfī
Kim sebū-yı meyi İsrāfil’e şūr eylemişiz
- 5 Ey **Ḥarābī** biz o Mūsā-yı Kelīm-i mestiz
Künc-i meyḥāneyi cilvegeh-i Ṭūr eylemişiz

139

[* * - - / * * - - / * * - - / * * - -]

- 1 Şūfī dīvāne misiñ kesb-i şu‘ūr eylemediñ
Kim bu sinniñle daha farq-ı kuşūr eylemediñ
- 2 Epsem ol urma şağın nūr-ı nübüvvetden dem
Çünkü gönlünde olan zulmeti nūr eylemediñ
- 3 Göremezsiñ hele sen şāhid-i maqşūdumuzu
Dīde-i nefsiñi mādām ki kūr eylemediñ

(7a) Ne bu: Bu ne AK1, AK2.

138 İM, 187; Ç, 122; AK2, 19a.

(5b) Künc-i: Bām-ı, İM/t; Der-i, İM, Ç/t.

139 İM, 188; Ç, 123; AK1, 33a; AK2, 18a.

(1b) kim bu sinniñle: ki başka bu kesbinle AK1, AK2.

(2a) Ebsem ol urma: Urma zinhār, İM/t.

4 Nâ'îl olmazsîñ o dîdâr-ı Hüdâ'ya zîrâ
Terk-i sevdâ-yı sivâ cennet ü hür eylemediñ

5 Sen **Harâbî** gibi Ku'ân'a qarışma çünki
Fehm-i İncîl ile Tevrât u Zebûr eylemediñ

140

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

1 Bezm-i ezeliñ cāmını meyhānede bulduğ
Esrâr-ı ulūhiyyeti mestānede bulduğ

2 Gūş etmeyiz efsāneñi ey vâ' iz efendi
Biz gevher-i 'aşkı dil-i rindānede bulduğ

3 Gel bezm-i harābāta ara kenz-i Hüdâ'yı
Çünki anı da bir der-i vîrānede bulduğ

4 Pek çok aradık Ka' be'de Allāh'ı velâkin
Gizlenmiş idi kûşe-i büthānede bulduğ

5 Zinhâr sen elinden kadehi koyma **Harâbî**
Biz her ne ki bulduğ ise peymānede bulduğ

141

Bālâda Muḥarrer Eslâfiñ Söylemiş Oldukları Beyitlere⁴⁶ Karşı ve
Gitmiş Oldukları Vādî-i Rindāneye Peyrevlik Etmekliğimi 'İzzetlü
Cemâl Beyefendi'niñ Teşvîkleri Üzerine Söylemiş Olduğum Kıt'a-i
'Ācizîdir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

Öyle mest etmiş beni ol sâkî-i bezm-i ezel
Tâ ebed böyle dehânımdan gelir bûy-ı şarâb
Ger varırsam eylerim ser-mest halk-ı maḥşeri
Çünki bu rûḥ u revānımdan gelir bûy-ı şarâb

(5b) İncîl ile: İncîl ü İM/t.

140 İM, 189; Ç, 124; AK2, 34a; AE, 2b.

141 İM, 190; Ç, 125.

⁴⁶ Söz konusu manzumeler, "Divan'da Yer Alan ve Harâbî'ye Ait Olmayan Şiirler" başlığı altında ele alınmıştır.

Orada Bulunan Vehbî ve Ken'ân Beylere Laîfe Tarîkiyle Söylenip
Gülünmüşdür

[- * - / - * - / - * - / - * -]

Destiñe Ken'ân-ı bî-iẓ'ân alırsa mest olur
Kim meşâmm-ı müy-ı kîrimden gelir bûy-ı şarâb
Mîr Vehbî mest olur bir zarfa çeksem burnuna
Öyle mey-ğârım ki kûnumdan gelir bûy-ı şarâb

[- * - / - * - / - * - / - * -]

- 1 Zâhidâ büthânelerdir Ka'be-i 'ulyâ baña
Kûşe-i meyhânelerdir cennet-i a' lâ baña
- 2 Kıbleğâhım "ğabe kavseyn"-i cenâb-ı pîr-i mey
Ol sebebden rûşen oldu sırr-ı "ev-ednâ" baña
- 3 Destgâh-ı meykede Tûr-ı tecellâdır baña¹⁶¹
İftihâr eyler anınçün Hâzret-i Mûsâ baña
- 4 Himmet-i mestânla hep hüşyârı teşhîr eylerim
Çün yedimde oldu mînâ bir Yed-i Beyzâ baña
- 5 Ey **Hârâbî** işte bu âyâtı ta'lim eyledi
Seyyidü'l-kevneyn ile ol Hâzret-i Mevlâ baña

[- * - / - * - / - * - / - * -]

- 1 Ben tecerrüd etmişim nefret verir dünyâ baña
Ey hoca lâzım değil hem ba'd-ez-în 'uğbâ baña
- 2 Hür u ğilmân ravza-i Rıdvân'ı terk etdim saña
Çün muğadderdir ezelden "lâ" saña "illâ" baña
- 3 Kavm-i Süfyân Âl-i Mervân dest-gîr olsun saña
El verir Şâh-ı Velâyet Seyyidü'l-Bağhâ baña

142 İM, 190; Ç, 125.

143 İM, 191; Ç, 126; AK2, 32a.

(3a) tecellâdır baña: tecellâ-yı celîl AK2

(3b) İftihâr eyler anınçün: Olduğundan tebrik eyler, AK2.

144 İM, 193; Ç, 126.

4 “İnneme'l-ḥamr” āyeti “Lā-taḫrabū” olsun saña
Līk remz-i “Hel etā” vü sūre-i Ṭā-hā baña

5 Ey **Ḥarābī** öyle yāḳūt [u] zeberced istemem
Şükr kim seng-i Necef'dir lūlū-i lālā baña

145

[- * - / - * - / - * - / - * -]

1 Vā' izā lāzım deġildir cennetü'l-me'vā baña
El verir çünki cemāl-i Ḥazret-i Mevlā baña

2 Sen düşün Cısr-i Şırāṭ ile cehennem āteşin
Vermemiş yevmü'l-ḥesāb için Ḥudā pervā baña

3 Ḥazret-i Qur'an'ı ben biñ dürlü tefsir eylerim
Çekme zaḫmet boş yere gel verme sen ma' nā baña

4 Deşt-i ḫayretde ḳomaz elbet olur feryād-res
Rūz-ı maḫşerde görürsün zāde-i Zehrā baña

5 Ben bugün te'min-i istiḳbāle nā'il olmuşum
Şükrü lillāh ey **Ḥarābī** yok ġam-ı ferdā baña

146

[- * - / - * - / - * - / - * -]

1 Şūfiyā lāzım deġildir 'ālem ü eşyā baña
Kim tecerrüd eylemek geldi daha evlā baña

2 Çünki ben rind ü ḫarābāt u ḳalender-meşrebim
Al seniñ olsun gerekmez aṭlas u dībā baña

3 Bisterim ḫāk sengdir bālīn-i nerm-i raḫātim
Şükr kim dārü'l-emān olmaḳdadır her cā baña

4 Gör kim ibriḳ-i vuzū düşmekde zāhid ḫişşeñe
Bil o taḳşimde verilmiş bu mey ü minā baña

5 Ey **Ḥarābī** eylemem her bāb-ı kaşra ser-fürū
Külbe-i pīr-i muġandır dergeh-i vālā baña

(5b) lūlū-i: lūlū ü İM, Ç.

145 İM, 193; Ç, 127.

146 İM, 194; Ç, 127.

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Sūfī nefret mi verir meclis-i rindāne saña
Yoğsa şıķlet mi verir şoğbet-i mestāne saña
- 2 Neş'e-i ĥamr-ı Ĥudā'dan ĥaberiñ yoğ zīrā
Sāķī-i bezm-i ezel şunmadı peymāne saña
- 3 Cür'a-i cām-ı İlāhīden eger içse idiñ
Bir olurdu o zamān mescid ü meyğāne saña
- 4 Saña göstermeyecek şāhid-i mağşūd cemāl
Çünkü tā "kālū belā" da dedi biğāne saña
- 5 Eyleme gebr ü müselmānı **Ĥarābī** tefrīķ
Çünkü birdir biliriz Ķa' be vü büğhāne saña

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Zāhidā mesdūddur kenz-i Resūlullāh saña
Çünkü iğsān etmemişdir Ĥazret-i Allāh saña
- 2 Nokta-i "bā" nolduğūñ bilmekse kaçdıñ söylemez
Vāşıl-ı sırr-ı 'Alī hem sırr-ı Bismillāh saña
- 3 Mağz-ı Ķur'ān-ı celīlü'ş-şānı tefhīm eylemez
Vāķıf-ı remz-i ĥafāyā-yı Kelīmullāh saña
- 4 Nā'il-i dīdār olam derseñ eger mümkin değil
Olmayınca küşe-i büğhāne řā' atğāh saña
- 5 Ey **Ĥarābī** 'ārif-i billāh olanlar söylüyor
Genc-i esrār-ı Ĥudā hem 'ārif-i billāh saña

147 İM, 195; Ç, 128.

148 İM, 196; Ç, 129; AK2, 33a.

(1a) etmemişdir: etmemiş Ç.

(3a) Ķur'ān-ı: Ķur'ānı İM, Ç.

(3a) Ķur'ān: Ķur'ān'ı Ç.

(3b) ĥafāyā-yı: ĥafā Ç.

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 Eb(b) u ceddiñ zāhidā hīç etmemiş Hāç'dan hayā
Kavm-i Mervān u Yezīd'e eylemişler ilticā
- 2 Dīn ü imān-ı Resūlullāh'ı inkār eyleyip
Sen de şimdi mezheb-i Süfyān'a etdiñ iktidā
- 3 Nerdedir evlād u aḥfād-ı Şeffī' u'l-Müznibīn
Hep şehīdān etdiler 'azm-i ḥuzūr-ı kibriyā
- 4 Ey ḥoca sen rüz-ı maḥşerde görürsün ḥālīñi
Kim girībāñiñ tutunca kāffe-i ḥayrū'n-nisā
- 5 Āh edip kan ağlarım hīç ḥātırımdan çıkmıyor
Ey **Hārābī** vaḳ' a-i dil-süz-ı Şāh-ı Kerbelā

[- * * - / - * - / - * * - / - * -]

- 1 Diñlemeyiz nāfile pendı biraḳ vā' izā
Dem urup Allāh'dan şatma bize gel riyā
- 2 Cennet ü ğilmān ü ḥūr istemeyiz epsem ol
Vermemiş Allāh bize anlar içün iştiḥā
- 3 Sāḳī-i bezm-i elest etdi bizi mey-perest
Anıñ içün böyle biz bāde-keşiz dā'imā
- 4 Pīr-i muġāndır bizim kıble-i ḥācātımız
Meykededir kıblemiz Ka'be deĝil iktizā
- 5 Hāçç'ı arasañ ḥaber gel bu **Hārābī**'den al
Rehber-i rāh-ı Hudā işte benim eş-şalā

[- * * - / - * * - / - * -]

149 İM, 197; Ç, 129; AK1, 40a; AK2, 25a.

(1a) zāhidā: Ç'de yok.

(4a) sen rüz-ı maḥşerde: rüz-ı cezāda sen AK1, AK2.

150 İM, 198; Ç, 130.

(3a) biz bāde-keşiz: mest gezmedeyiz Ç.

151 İM, 199; Ç, 131.

- 1 Biz biliriz şūfī işiñ hep riyā
Kendiñi gösterme bize evliyā
- 2 Şavm u şalâtdan bize dem urma hîç
Ecri eger var ise olsun saña
- 3 Kes sesiñi ħaddiñi bil epsem ol
Terk-i edeb eylediñ etdiñ ħaṭā
- 4 Vāşıl-ı Ĥaḫ nā' il-i dīdār olan
Ĥūrī vü ğilmāna deĝil mübtelā
- 5 Ĥaḫḫ'ı Ĥarābī arayan lā-cerem
Mezheb-i 'irfāna eder iḫtidā

152

[- * * - / - * * - / - * -]

- 1 Nāfile uğraşma şaḫın zāhidā¹⁵¹
Derdiñe mescidde bulunmaz devā
- 2 Ger emeliñ Ka' be-i rindān ise
Ĥamr ile var eyle vuzū' ibtidā
- 3 İster iseñ cān gözünü açmaĝa
Ĥāk-i der-i meykededir tūtiyā
- 4 Pīr-i meyiñ nā' il-i elṭāfi hep
Hîç der-i demḫāneden olmaz cūdā
- 5 Kūşe-i büḥānede Ĥaḫ yok mudur
Göstereyim işte geliñ eş-şalā
- 6 Rind ü ħarābāt-ı Ĥudā'dan olan
Nuḫkuma elbetde olur āşinā
- 7 Doğru müselmān olayım der iseñ
Dīn-i Ĥarābī'ye gel et ilticā

(4b) ĥūrī vü ĥūr u İM, Ç.

152 İM, 200; Ç, 131; AK2, 85.

(1a) zāhidā: zāhid AK2.

(2c) var: git AK2.

(6a) ħarābāt-ı Ĥudā'dan olan: ħarābāt olan 'irfānlar: AK2.

[- * - / - * - / - * - / - * -]

- 1 Halkı ikâz eylediñ zâhid bu bir devlet saña
Kim olurmuş tâ' atından Haqq'a kurbiyyet saña
- 2 Niyyetiñ uçmaksa bağ-ı cennete lâzım değil
Cübbe vü destârı terk et vermesin şiklet saña
- 3 Hür u ğilmân muntazırlardır seniñ teşriñe
Durma pervâz et açılmışdır der-i cennet saña
- 4 Enbiyâ vü evliyâ şaf-beste istikbâliñe
Haq bile eyler giderseñ ' izzet ü hürmet saña
- 5 Ey **Harâbî** dâmen-i zühhâdı elden koyma kim
Cennet-i a' lâya alsın eğlesin şefkat saña

[- * - / - * - / - * - / - * -]

- 1 Nuş u pendiñ vâ' izâ vermezse ger zahmet saña
Yâ niçün kürsiye çıkdıkca gelir hiddet saña
- 2 Añladık hiddet değildir sen riyâkârıñ meger
Kim gelir düzah ' azâbından o dem dehşet saña
- 3 Vuşlat-ı ğilmân u hûra nâ' il olmağçün müdâm
Bağ ne deñli tâ' at etdirmektedir şehvet saña
- 4 İşte çirk-âb-ı haţâdan dâmeniñ âlûdedir
Vermemiş hallâk-ı ' âlem ' iffet ü ' işmet saña
- 5 Ey **Harâbî** "la' netullâhi ' aleyhim ecma' in"
Söylenip bu zümreden etmek gerek ' uzlet saña

[- * - / - * - / - * - / - * -]

- 1 Zâhidi gördükce aşlâ etmeyiñ hürmet aña
Çünkü Allâh vermemişdir ' işmet ü ' iffet aña

153 İM, 201; Ç, 132.

154 İM, 202; Ç, 133.

155 İM, 203; Ç, 133.

(1a) aşla: Ç'de yok.

- 2 Ehl-i sünnet mezhebinden dem urur her dem velî
Hiç müyesser olmamış bir mezheb-i millet aña
- 3 İftirā eyler Cenāb-ı Hāzret-i Peygamber'e
Kim bıyık kestirmesi andan imiş sünnet aña
- 4 Yüz çevirmiş kıble-i taḥkīk-i vechullāhdan
Secdegāh etmiş verā-yı 'ālemi la'net aña
- 5 Ey **Ḥarābī** Seyyidü's-Sādāt u Faḥr-i Kā'ināt
Rūz-ı maḥşerde görünce der mi hiç ümmet aña

156

[- * - / - * - / - * - / - * -]

- 1 Vā'iziñ bezmin görüp aldanmayıñ zinhār aña
Ey müselmānlar kaçıñ şeytānlar olmuş yār aña
- 2 Dem urur Allāh'dan Allāh'ı bilmez қandadır
Ger bileydi kıblegāh olmazdı bir dīvār aña
- 3 La'net olsun çünki seyfullāha karşı durmağa
Kendi қavlince sipermiş tevbe istiğfār aña
- 4 Yüklениp a' mālını geldikde ḥavl-i maḥşere
Ehl-i imān eyleyip nefret güler küffār ana
- 5 Ey **Ḥarābī** sen zebānilerden öğrendiñ meğer
Kim olursuñ nazm ile bu rütbe āteş-bār aña

157

[- * - / - * - / - * - / - * -]

- 1 Zāhid-i Mervān'a baқ fetḥ olmuyor dīdār aña
Çünki setr etmiş cemāliñ Hāzret-i Settār aña
- 2 Var iken cennet cemāli neylesin mādām kim
Ḥūriler ğilmānlar cünbişler anda var aña

156 İM, 204; Ç, 134.

157 İM, 205; Ç, 135; AK2, 33a.

(1a) zāhid-i: zāhidā AK2.

(2b) anda var: çoқdur AK2.

- 3 İŖte gr maĖŖerde de terk-i edebdir niyyeti
La‘ net olsun cānına ĖaĖ’dan da gelmez ‘ār añā
- 4 Sālifü’t-ta‘ dād Ėilāf-ı Ŗer‘ iün yevmü’l-Ėisāb
Müdde‘ī olsun cenāb-ı AĖmed-i MuĖtār añā
- 5 Ey **Ėarābī** epsem ol kim el verir te’dīb iün
Zülfekār-ı cān-sitān-ı Ėayder-i Kerrār añā

158

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 Vā‘ izi gördükce destin būs edip yalvar añā
Kim seni Firdevs’e göndermek değil düŖvār añā
- 2 ‘Afv eder cürm ü ĖaĖā-yı ‘ālemi görmez misin
Fıtralar ıŖĖātlar olmağda hep iŖār añā
- 3 VāriŖ-i PeyĖamber-i zīŖān odur sen diñleme
İftirā etmiŖ diyenler Ėāce-i eŖrār añā
- 4 Va‘z ederken kürsiden doğru uçardı cennete
Olmasaydı cübbe vü destār ü tesbīĖ bār añā
- 5 Ey **Ėarābī** sen de birlikde giderdiñ cennete
Āb-dest aldığca zāhid olsañ ibrik-dār añā

159

[* * - - / * * - - / * * - - / * * - -]

- 1 Varını etmededir her biri bir yāra fedā
Eyledim ben de neyim var ise dil-dāra fedā
- 2 Var idi Ėusl u vüzü Ŗavm u Ŗalāta meylim
Eyledim cümlesini Ėazret-i Settār’a fedā
- 3 Mezheb ü milletimi dīn ile imānımı hep
Terk edip eylemiŖim AĞmed-i MuĖtār’a fedā

(3b) cānına: Ŗad hezār AK2.

158 İM, 206; Ė, 135.

(2a) cürm ü: cürm-i İM.

159 İM, 207; Ė, 136; AK1, 34; AK2, 21a.

(1a) Varını etmededir: Zāhid-i Mervānlarıñ İM; Ehl-i ‘aŖĖ olmadadır Ė; Varını terk etmededir AK1.

(2b) cümlesini: kaffesini AK2.

- 4 Hâtır-ı Şâh-ı Şehîdân için ikrâh etdim
İstemem kevşer ola Hâyder-i Kerrâr'a fedâ
- 5 Kalmadı zerre kadar zevk-i behište hâhiş
Etmişim hür ile gılmânını dîdâra fedâ
- 6 Eyledim zümre-i aķbaşı kızılbaş olalı
Hacı Bektâş-ı Velî Hâzret-i Hünkâr'a fedâ
- 7 Ey **Hārâbî** bize yâr olmadan evvel etdik
Zemzem ü hacc u zekâtı mey-i hâmmâra fedâ

160

[* * - - / * * - - / * * - - / * * - -]

- 1 Zâhid ikrârimızı etmede inkâra fedâ
Kahr ola yârimizi eyliyor aġyâra fedâ
- 2 Yar edip kendine İblis-i Hudâ'yı aġyâr
Ol sebebden ediyor hâyır işi eşrâra fedâ
- 3 Mezheb ü tâ' atine cânına olsun la'net
Kim eder kıble-i Peyġamber'i dîvâra fedâ
- 4 Ehl-i taķvâ görünür cübbe vü destâr ile lîk
Eylemiş dîn ile imânını dînâra fedâ
- 5 Ey **Hārâbî** edemez Hâķķ'ı bilenler lâ-şek
Tab' -ı rindâne vü mestâneñi hüşyâra fedâ

161

[** - - / * * - - / * * - - / * * - -]

- 1 Bende cân yok ki edem şive-i hûbâna fedâ
Etmişim çünkü anı bir gece cânâna fedâ
- 2 İşte cânân diyerek cânımı etdim sūfi
Şükr kim hâzret-i Peyġamber-i zîşâna fedâ
- 3 Ben fedâ olsam aña çok mu aniñçün Allâh
Yaratıp eyledi kevneyni o sulţâna fedâ

(7b) Zemzem ü: Zemzem-i AK2

160 İM, 208; Ç, 137.

161 İM, 209; Ç, 137.

4 Kütüb-i sā'ire fesh oldu anıñ uğruna
Kıldı ahkâmını Hâk Hâzret-i Qur'âna fedâ

5 Ey **Hārābī** seni ol kân-ı şefâ' at hâşâ
Eylemez haşr günü etdiğün ' işyâna fedâ

162

[** - - / * * - - / * * - - / * * -]

1 Etmışim cenneti ben meclis-i rindâna fedâ
Hür u ğilmânını hem sâķi-i devrâna fedâ

2 Rind ü mey-hâr u hârâbât u perişânım ben
N'edeyim kevşeri olsun mey-i mestâna fedâ

3 Kaşr-ı Firdevs ki yâķût u zebercetdendir
Eyledim külbe-i vîrân-ı Hudâ-dâna fedâ

4 Mescidi meykedeye hayli zamândır edeli
Dağı ol Ka'be'yi büthâne-i ' irfâna fedâ

5 Ey **Hārābī** biliriz kıymet-i nazmın hâşâ
Etmeyiz biz seni her merd-i sühan-dâna fedâ

163

Gürüh-ı Çenâğinden* Tulumbacı Kanarya Ra' dî'niñ Ricâsı Üzerine
Söylenmiş ve Kendisine Baħş Edilmiş Bir Hezeyân Ğazelidir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

1 Rezâletden hicâb etmem tayakla ülfetim vardır
Kelebce prangadan korkmam habisinde râhatim vardır

2 Ölüm Allâh'ın emri kimseden hiç eylemem pervâ
Hovarda meclisinde pek ziyâde rağbetim vardır

3 Polis candarma olsun anları beş pâreye almam
Gebertirim urursam yumruğumla kuvvetim vardır

162 İM, 210; Ç, 138; AK1, 32, AK2, 19a.

(1a) Etmışim cenneti ben: Etmışim ben cenneti Ç, Etmışiz cenneti biz AK1, AK2.

(2a) perişânım ben: perişânız biz AK2.

(2b) N'edeyim kevşeri: N'edelim zezemi AK2.

163 İM, 211; Ç, 139.

* Çepakin İM, Ceyâkin Ç.

- 4 Hovardayım benim çapkınlığım hîç kimsede yoktur
Gerek burda gerek karşı yakada şöhretim vardır
- 5 Bana her kim çatar ise belâsını bulur benden
Bıçağı şaplarım karnına billâh hiddetim vardır
- 6 Omuzdâşlar urun hîç korkmayın ben var iken burda
Sizi kurtarmaya her bir belâdan kudretim vardır
- 7 Kuş olsa yine kurtulmaz elimden bu or.spular
Alıp da bunları kırlarda gezmek niyyetim vardır
- 8 Benim çapkınlığımdan şaşdı kaldı bâb-ı zabıyye
Gedikpaşa'da Külhâncı Baba'dan himmetim vardır
- 9 Otuzbirler çopuklar serseriler cem' olup gelsek
Çukurbostan'da esrâr-keşlere bir da' vetim vardır
- 10 Kanarya Ra' dî merdâne size bu sözleri söyler
Hovardalık yolunda gezmeye çok ğayretim vardır

164

Şâhib-i Tabî'at-ı Şi'riyyeden İhvânımız Ziyâ Efendi'niñ Pencere
Hançere Gibi "nün" ve "cîm"li Olmak Şartıyla "râ" Kafîyesinde Bir
Gazeliñ Tanzîmi Mümkün Değildir Demesi Üzerine Âtîdeki Gazel
Söylenmiştir

[- * - / - * - / - * - / - * -]

- 1 Çîn-i ebrû gösterip el urma ey yâr hançere
Zahm-ı tîğîñ açdı bak sinemde yüz biñ pencere
- 2 Olmuyor hiç kârger ey seng-dil zârım saña
Güllere te'sîr eder mi nağme-i pür-hencere
- 3 Hâl-i dil müncerr olur cân vermeye encâm lîk
İntizâr etmek baña düşvâr gelir ol müncere
- 4 Bozalar kaynatdı eñsemde o şuh-ı Arnavuţ
'Aql u fikrim kalmadı âh başım oldu tencere

(6b) bir: Ç'de yok.
164 İM, 212, Ç, 140.

5 Ey **Ḥarābī** çin-i ğam ṭabūr ṭabūr gelmede
Ḥarbe āġāz eylemekçün durma emr et Sencer'e

165

Dīger Beyt-i Müfred*

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

Mey zekātıyçün gezem meyḥāneden meyḥāneye
Çünkü māh-ı rūze yaqlaşdı gerek çıkmak cere

166

İḥvānımızdan 'İzzetli Vehbī Bey'in İltimāsı ve Teşvīkleri ile
Söylenmiş On Üç kıt'a Ğazeldir

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Belki gülzāra gelir ol gül-i ḥandān dolaşır
Diyerek mürġ-i dilim vālih ü ḥayrān dolaşır
- 2 Dāne-i ḥāl-i siyeh-fāmına meyyāl olmuş
Korqarım gerdenine zūlf-i perīşān dolaşır
- 3 Ey göñül sen mi şanırsıñ yalıñız bir dolaşan
Reh-i 'aşkında niçe zümre-i ḥubān dolaşır
- 4 Verd-i gül-gonçe-i ḥandānını būs etmek için
Dağılıp elden ele çāk-ı girībān dolaşır
- 5 Kādem-i pākiñe yüz sürmek için leyl ü nehār
Baş urup taşlara enhār şitābān dolaşır
- 6 Zūlfünün nüktesini bulmak için bād-ı şabā
Nice şahrā nice kühsār u gülistān dolaşır
- 7 Bezm-i vālāsına fānūs olabilsem diyerek
Kürre-i arza inip berç-ı dirahşān dolaşır
- 8 Yüzünü görmek içindir ki semāvāt üzre
Gündüzün şems [ü] gece ol meh-i tābān dolaşır

165 İM, 212; Ç, 141

*Müfred Beyt Ç.

166 İM, 213; Ç, 141.

(4a) Verd-i gül: Vardılar İM, Ç.

- 9 Ser-i kûyunda **Ḥarābī** dolaşan seglerine
Cân fedâ eyleyerek olmağa kurbân dolaşır

167

Ḥasebü'l-icâb Ḥakkâk Kâzım Efedî'ye Gönderilmiş Bir Ğazeldir

[6+5= 11]

- 1 Ey Kâzım temeli dîn-i mübîniñ
Ebû Bekir ' Ömer ' Oşmân zi'n-nüreyn
Aḥiretde olsun seniñ mu'îniñ
Ebû Bekir ' Ömer ' Oşmân zi'n-nüreyn
- 2 Ḥazret-i Resûl'ün emri muṭlağdır
Ḥilâfete dedi bunlar elyağdır
Bunlarıñ üçü de maḳbûl-i Ḥaḳ'dır
Ebû Bekir ' Ömer ' Oşmân zi'n-üreyn
- 3 Nebiyy-i zîşâna yâr-ı ğâr olan¹⁴
Şadâqatle yâr-ı vefâdâr olan
Ḥulûş-i ḳalb ile fedâkâr olan
Ebû Bekir ' Ömer ' Oşmân zi'n-nüreyn
- 4 Āyâtı cem' edip muşḥaf yazdıran
Her yana dağdııp eyleyip iḥsân
Cennetle mübeşşer şâhib-i imân
Ebû Bekir ' Ömer ' Oşmân zi'n-nüreyn
- 5 **Ḥarābī**'niñ işte budur bildiği
Raḥmetdir bunlarıñ dehre geldiği
Resûlullâh ḳadar Ḥaḳḳ'ın sevdiği
Ebû Bekir ' Ömer ' Oşmân zi'n-nüreyn

168

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Dedim âğyâr ile gülzârda cânân dolaşır
O melekdir niye birlikde o şeyṭân dolaşır

167 İM, 215; Ç 142.

(3a,b) yâr-ı: yâr u İM, Ç.

168 İM, 216; Ç, 143.

(1b) o: Ç'de yok.

- 2 Dedi üftâdeleri şimdi mi gördük yalnız
Seg-i hûn-hârı ser-i kûyunu her an dolaşır
- 3 Añladım ki yok imiş zerre kadar merhameti
Acıdım zümre-i ‘uşşâkına nâlân dolaşır
- 4 Sîne vü çâk-ı girîbân ederek leyl ü nehâr
Her biri Kays-ı beyâbân gibi ‘uryân dolaşır
- 5 Ğâlibâ korğdu **Ğarâbî** bu melâmetden kim
Gelmiyor kûy-ı dil-ârâmıza yan yan dolaşır

169

Ğakkâk Mûsâ Kâzım Efedî’ye Gönderilmiş Mektûb Şeklinde Bir
Ğazeldir

[6+5= 11]

- 1 Mûsâ Kâzım Hüsni Gedâ Efendi
Cân kulağı ile dinle bu pendî
- 2 Bu gece sen bize teşrîf edersin
Ne hâcet Ka’be’ye koşup gidersin
- 3 Ka’be-i haķîkat nerde bilirsin
Tavâf etmek için elbet gelirsin
- 4 Kendin gel getirme başka bir âdem
İkimiz birlikde olalım hem-dem
- 5 El-minnetü lillâh yemeğimiz çok
Faķat ğanî ğanî ekmeğimiz yok
- 6 Luţf eyle gelirken nâmin ile gel
Vicdânin imânin ‘irfânınla gel
- 7 Cân u dilden maşşûş selâm ederek
Ğaķ-ı pâye ‘arz-ı merâm ederek
- 8 Bu nâmeyi işte taħrîr eyledim
Zât-ı ‘âlînize tesyîr eyledim

(5b) yan yan: yayan Ç.
169 İM, 217; Ç, 144.

9 On yedi teşrîn-i evveldir târîh
Ma' lûm olsun deyu eyledi taşrîh

10 İmzâya gelince ayak türâbı
Kardeşiniz Aḥmed **Edîb Ḥarâbî**

170

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

1 Gözlerimden o kadar eşk-i firāvân dökülür
Göricek yâr kıyâs etdi ki bārân dökülür

2 Bād-ı âhım mı ' aceb oldu kūsûfa bā' iş
Şems-i ruhsâra neden zülf-i perişân dökülür

3 La' l-reng oldu ser-i kûyı nigârîñ çünki
Bağrımîñ çäklerinden yere hep kan dökülür

4 Gelmeiñ yanıma kim başıma her ân zamân
Nice biñ seng-i belâ nâvek-i hicrân dökülür

5 Āh [u] feryâdîñ ile gör ki **Ḥarâbî** bir gün
Çerḥden şems ü kamer necm-i dıraḥşân dökülür

171

Şâhib Ṭabî' at-ı Şi' riyyeden İḥvânımız Mülâzım Ken'ân Bey'i Sekr
Ḥâlinden Ṭolayı Tevķîf Etmiş Olduklarından Laṭife Ṭarîķiyle
Söylenmiş Olan Târîḥdir

Ṭârîḥ

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

Gevherîn târîḥini yazdım der-i meyḥâneye
Rind olan ol Yūsuf-ı Ken'ân'ı tevķîf etdiler (Sene 1310)

172

Dîger

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

Geldi bir Rûm yazdı târîḥ-i güher Mîlâddan
Āh kim Ken'ân-i bî-iz' ânı tevķîf etdiler

170 İM, 218; Ç, 145.

171 İM, 219; Ç, 146.

172 İM, 219; Ç, 146.

(a) mîlâddan: mîlâdın İM.

173

[- - */ - * - - / - - */ - * - -]

- 1 Cān kıoymadı tenimde çeşmān-ı cān-sitānıñ
Tır ü kemāndır ey şūh müjgān u ebrūvānıñ
- 2 Etme fedā hadengiñ ağıyār-ı bed-şikāra
Luř eyle kesme benden sīneme ger nişānıñ
- 3 Kıurbān-ı ʿ aşkıñ etmiş üftādegānı ey meh
Hūn-hār-ı tıg-i ğamzeñ cellād-ı bī-amānıñ
- 4 Rüstem'le Sām Nerīmān görse esir olurdu
Bu tır ile kemānıñ şemşir-i hūn-feşānıñ
- 5 Sen bir **Harābī** şanma hayrān-ı rūyuñ olmuş
Ğılmān u hūr melā'ik müştāk-ı hūsn ü ānıñ³²⁴

174

[- - */ - * - - / - - */ - * - -]

- 1 Her bir huşūşda ey Şeyh Ğālib Efendi yāriñ
Hallāk-ı her dü ʿ ālem Allāhu ekber olsun
- 2 Nūr-ı nübüvvetinden luř u ʿ ināyetinden
Dür etmesin muʿ ĩniñ şāh-ı peyāmbere olsun
- 3 Bir kāse aşla sīr-āb etdiñ bizi İlāhī
Her hālde dest-giriñ sākī-i kevşer olsun
- 4 Bu luř-ı ʿ ālīñizden ğāyetle memnūn oldum
Sizden de böyle memnūn Şebbīr ü Şübber olsun
- 5 Şeyhim saña Harābī olsun ayak türābı
Yardımcımız hemişe cümle erenler olsun
- 6 Allāhu ekber olsun şāh-ı peyāmbere olsun
Sākī-i kevşer olsun Şebbīr ü Şübber olsun

173 İM, 220; Ç, 146; AE, 5a.

(5b) hūsn ü: hūsn-i İM, Ç.

174 İM, 221; Ç, 147.

Münir Baba Hazretleri İçin Söylenmiştir

Gazel

[- - */ - * - - / - - */ - * - -]

- 1 Beyt-i Hudâ'dır ey şâh ' uşşâka âsitânîñ
Hem kıblegâh-ı taḥkîk mâ-beyn-i ebruvânîñ
- 2 Cây-ı niyâzımızdır didâr-ı pâkiñ ey dost
Ḳur'an'adır imânı elbetde müslümânîñ
- 3 'Uşşâka rüşen eyler dünyâ vü mâ-fihâyı
Şems-i Münir-i rüyîñ mışbâhı dü-cihânîñ
- 4 Küffârdan eşedir her kim ki secde etmez
Çünkü gümânımız yok ma' nâsısîñ ezânîñ
- 5 Herkes gibi Ḥarâbî muḥtâc-ı himmetiñdir
Luṭf eyle kesme zinhâr gülbâng-ı armağânîñ

[- - */ - * - - / - - */ - * - -]

- 1 Gîsûların dağıtmış ruḥsâra yâr yamandır
Rüyüñ görünce şandım ebr içre meh nihândır
- 2 Ey dil sen ictinâb et ol şûḥdan amân kim
Müjgânları ḥadengdir ebrûları kemândır
- 3 Luṭf u ' aṭâsı yokdur cevri ü cefâsı çoḡdur
Resm-i vefâyı bilmez bî-rahm nevcivândır
- 4 Gülzâr-ı kûy-ı yâre serv-i ḳad-i nigâre
Seyl-âb-ı eşk-i çeşmim leyl ü nehâr revândır

175 İM, 222; Ç, 147; AE, 4a.

Söylenmiştir Gazel: Söylenmiş Gazeldir Ç.

(1a) şâh: şûḥ AE.

(2a) didâr-ı pâkiñ ey dost: ey dost cemâl-i pâkiñ İM/t, Ç/t.

(2b) elbetde: elbet AE.

(3b) şems-i Münir-i rüyîñ: şems-i fûrûğ-ı vechiñ İM/t, Ç/t.

(4a) secde etmez: inkâr eder AE.

(5b) zinhâr: benim AE.

176 İM, 224; Ç, 148; AE, 4b.

- 5 Yüklense bār-ı ʿaşkı kühsār-ı āhenīne
Çekmez naşıl taḥammül etsin bu cism ü cāndır
- 6 Deşt-i belāda ḳalmış bir Ḳays-ı lā-mekānım
Mürġān-ı hicr-i yāre gönlüm bir āşiyāndır
- 7 Umma vefā **Ḥarābī** ḥübān-ı bī-vefādan
Mihir ü vefā gören yok gördüm diyen yalandır

177

[- - */ - * - - / - - */ - * - -]

- 1 Ey dil sen ʿandelīb-i gülzār-ı ḥüsn ü ānsıñ
Nālān-ı verd-i ḥandān olduḳca kāmurānsıñ
- 2 Ey āh-ı pür-şihābım dehri münevver etdiñ
Ḳorḳutma gel nigāri çün berḳ-i asumānsıñ
- 3 Mercān-ı laʿl-i eşki çekdiñ diyār-ı yāre
Ey çeşm sen meġer kim sālār-ı kār-bānsıñ
- 4 Ey cān-ı nā-tüvānım benden de ḳahramānsıñ
Tīg-i belā-yı yāre her laḫza sen nişānsıñ
- 5 Dünyāda ḥānumāniñ olmuş ḥarāb **Ḥarābī**
Sen de müdām anıñçün lā-ḳayd u lā-mekānsıñ

178

[- - */ - * - - / - - */ - * - -]

- 1 Ey mürġ-i dil nigāh et nev-rüz u nev-bahāra
Sen de fiġān u zār et hem-dem olup hezāra
- 2 Gülşende güldü güller şeb-büy u yāsemenler
Zümür-rüd-reng çemenler baḳ oldu āşikāre
- 3 Berg-i gül ü nihālān feryād-ı ʿandelībān
Vermekde hoş leṭāfet gülzār u cüybāre

(5b) cism ü: cism-i Ç.

177 İM, 226; Ç, 149.

(4a) benden de: bedende Ç.

(5b) lā-mekānsıñ: bī-mekānsıñ İM/t, Ç/t.

178 İM, 227; Ç, 150.

4 Her reng çiçek şüküfte olmağda refte refte
Herkes nigârın aldı ‘azm etdi lâle-zâre

5 Mey devrini işitmiş mürgân-ı hoş-nevâdan
Tebşîr eder **Harâbî** rindân-ı bâde-hâre

179

Fu ’âd Bey Hâkında Ğazeldir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

1 Her huşûşuñda iki ‘âlemde ey mîr-i Fu ’âd
Nâşırın olsun cenâb-ı Hâzret-i Rabbü’l-‘ibâd

2 Luţf edip bâb-ı şefâ’ atden sizi dîr etmesin
Hâzret-i Peyğamber-i zîşânımız yevmü’t-tenâd

3 Zât-ı ‘âliñizi Hâk derd ü kederden hıfz edip
İzdiyâd-ı ‘ömr ü âfiyyetle etsin ber-murâd

4 Her gününñ ‘ıyd her geceñ kadr olsun inşallâh seniñ
Eylesin Allâh seni leyl ü nehâr hândân u şâd

5 Düşmen-i bed-hâhıñı güldürmeyip kahr eylesin
İnşâ-Allâh cümleten nâ-bûd olur ehl-i fesâd

6 ‘Avn-i Hâk’la şervet ü samanıñız olsun füzûn
Dest-i kudret ede bâb-ı tâli’ inñ her dem küşâd

7 Şıdk ile tekrâr du’â eyler **Harâbî** dâ’ inñiz
‘Âfiyyetle ‘ömr ü iqbâliñ ede Allâh ziyâd

180

[- - * / - * - - / - - * / - * - -]

1 Oldum esîr-i ‘aşkı sen şüh-ı şive-kârın
Bir ben değıl esiriñ herkes senin şikârın

2 Görseydi çeşm-i mestiñ biñ cân ile olurdu
Maqtûl-i seyf-i ebrûñ hûbânı her diyârın

179 İM, 229; Ç, 150.

(3a) Hâk: Ç’de yok.

(6b) ede bâb-ı tâli’ inñ: bâb-ı tâli’ inñ ede İM.

180 İM, 230; Ç, 151.

(1b) herkes senin şikârın: biñ cân ile olurdu Ç.

(2a) Ç’de yok.

- 3 Dünyâda yok mişâliñ sen meh-cemâle nisbet
Mir 'ât-ı hüsn [ü] ânı pür-jeng Zengibâr' iñ
- 4 Lezzet verir mi heyhât ' uşşâka zehre beñzer
La' l-i lebiñ yanında hep kıandı Kıandehâr' iñ
- 5 Mest ü ħarâb ederdi âhû-yı deşt-i Çin'i
Bâd-ı şabâ getirse gîsû-yı müşk-bârîñ
- 6 Seyl-âb-ı eşk-i çeşmim dünyâyı ġark ederdi
Âh olmasaydı ħâ 'il ger gerd-i reh-güzârîñ
- 7 Kıurbân-ı tîġ u ġamze olduġda ey **Ĥarâbî**
Kûyunda ol nigârîñ belki olur mezârîñ

181

[- - * / - * - - / - - * / - * - -]

- 1 Âġyâr u yâre te 'sîr eyleser âh u zârım
Bilmem neden teraġġum etmez görüp nigârım
- 2 Gülzâr-ı ' ays u zevķim âhımla şoldu gitdi
Bâd-ı ħazâna döndü hevâ-yı sâzgârım
- 3 Böyle giderse muţlak ber-bâd eder yerinden
Bünyâd-ı kâ 'inâtı çeşmân-ı eşk-bârım
- 4 Cismim edeydi bâri âmâc-ı tîr-i müjġân
Çünkü fedâ-yı cânân olmaķdır iftiġârım
- 5 Kıurbân-ı tîġ-ı ġamze olmaķ baña vişâldir
Lâkin o intizâra olsaydı iķtidârım
- 6 Dest ü leb-i nigârı ba' de' l-vefât öperdim
Peymâne yoġrulaydı yâ Rab n'ola ġubârım
- 7 Aġvâl-i ser-güzeştım yâd etmeġe **Ĥarâbî**
İşte bu nazmım olsun ' uşşâka yâdigârım

181 İM, 231; Ç, 152; AE, 5b; AK2, 98.

(2b) sâzgârım: sâz u ârım AK2.

(4b) Çünkü fedâ-yı: Kıurbân-ı ' aşķ-ı İM/t, Ç/t.

(5a) Kıurbân-ı: Şehîd-i İM/t, Ç/t.

[- - * / - * - - / - - * / - * - -]

- 1 Bir bahtı karanım ben ey şūḥ-ı zūlfü kıara
Raḥm eyle cān hedefdir ebrū-yı Zūlfekār'a
- 2 Müştāk-ı zahm-ı tūḡiñ lezzet bulur meḡer kim
Cān çıkmıyor tenimden ten oldu pāre pāre
- 3 Daḡıtmasaydı āhım zer-tār-ı ḡīsūvāniñ
Başıñ iün verirdim āḡyārı rūzigāra
- 4 Ger ḡülsitān-ı kūyuñ incitmeseydi eşkim
Her yanı döndürürdü seyl-āb u cūy-bāra
- 5 Ey yār **Harābī** zārı kıurbān-ı 'āşkıñ eyler
Cellād-ı tūḡ-i ḡamzeñ elbetde vara vara

Ṭarīkat-i 'Āliyye-i Melāmiyye Ricālinden İḡvānımız Şālih Efendi'nin
Şayd u Şikāra Maḡşūş Olan Tezkiresiniñ Zarfı Üzerine Yazmış
Olduḡum Kıt'adır

[* * - - / * * - - / * * - - / * * - -]

Bā' iş-i zulm ü ta' addī olur erbāb-ı rūsūm
Ḥaşre dek böyle gider bir deni dünyādır bu
Şer' a taṭbīk ederek verdi mesāḡı kāmūn
Cānları yakmak iün Şālih'e fetvādır bu

Biñ Ü Yüz Doḡuz Senesi Gümrük Ketebelerinden ve Ṭabī'at-ı
Şi'riyye Ricālinden İḡvānımız Ḥamdi Bey'iñ İkām etmekte Olduḡu
Ḥāneleri Aḡsaray'da Vāki' Cāmi' Derūnunda Olduḡundan ve
Müşkilāta Uḡratılmış Olan Ḥuşūşatı Ḥaḡḡında Dergāh-ı Ḥazret-i
Ḥudā'ya Du'acı Bulunduḡundan Laṭife Ṭarīkiyle Söylenmiştir

Beyt-i Müstezād

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

1823 İM, 232; Ç, 153; AE, 5a.

(4b) Her yanı: dünyayı AE.

183 İM, 233; Ç, 154.

184 İM, 234; Ç, 154.

Ger cāmi‘ derūnunda du‘ āñ etmedi te’şir
İşte saña tedbîr
Var bāb-1 kilisāda otur Ḥamdî Efendi
Gel diñle bu pendî

185

Mūmā-ileyh Ḥamdî Efendi ile Şayd u Şikārda Bulduğumuz Bir Gün
Bıldırcına Atıp Yarı Belinden Aşağısını Yaralamış Olduğundan
Bedāheten Söylenmiştir

Beyt

[- * / * - - * / * - - * / * - -]

İkrāh ediverdim gene bıldırcın etinden
Ḥamdî Bey urup yaraladı çünkü g.tünden

186

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 Ağlatır ol nāzeninim ben yetim-i ‘askeri
Ġālibā ṭābūr-1 bahtım eylemiş sağdan geri
- 2 Şardı istiḥkām-1 cismim cünd-i ğam imdād yok
Nerde kaldı şāh-1 ḥübāniñ mürüvvet leşkeri
- 3 Dāne-i bî-dād ile top-1 felek dil şehrini
Yıkdı vîrān eyledi hîç kalmadı sağlam yeri
- 4 Āh eger tutsam ser-i kūyunda bir ḥarb noqtası
Bir hücūm ile kırdım ol ‘adū-yı ekberi
- 5 Ey **Ḥarābî** ric‘ at etmem ben muzaffer olmadan
Kendime çünkü mu’în etdim cenāb-1 Ḥayder’i

187

Aksaray’da Langā’da Uzun Odalardaki Mey-kedede Çaķır Gözlü Bir
Bey Ḥaķķında Bedāheten Söylenip Taķdīm Olunmuş Bir Ġazeldir

[* * - - / * * - - / * * - - / * * - -]

185 İM, 234; Ç, 154.

186 İM, 235; Ç, 154.

(1a) Ağlatır: Ağlardı Ç

187 İM, 236; Ç, 155.

- 1 Çakırım dîdeleriñ sîneme çakmak çağıyor
Hağ bilir kim beni tâ cān u ciğerden yağıyor
- 2 Çeşm-i pür-nûrunu setr etmek içindir her dem
Şanma za' fû'l-başarından göze gözlük tağıyor
- 3 Hayf şad hayf ki hüsni nazarıñdan düşeli
Nerde rāst gelse baña hışm ile yan yan bağıyor
- 4 Giryeme oldu sebep çeşm-i kebūd-ı cānān
Çemimiñ yaşı dönüp çeşmeye her ān ağıyor
- 5 Nān-ı vaşliycün **Edīb** etdi gene terk-i edeb
Der-i ihsānımı sâ'il gibi her dem kağıyor

188

‘Adliye Hulefāsından Ziyā Bey Bir Gece Mest Olduğu Hâlde Hānesinde Beslemekde Olduğu Bir Kazı Kümesinden Çıkarıp Kendi Odasına Götürerek Kazıñ Burnundan Tutup Dögmeye Başlayınca Kaz Feryād u Fiğān Etmeye Başlar. Hānesi Hülkī Beyefendi Böyle Gece Yarısı Bu Kazdan Ne İstiyorsuñ Dediklerinde Siz Şuşuñ Bilmesiñiz Ben Bu Kazı Terbiye Edeceğim Cevābımı Vermiş. Ertesi Gün Bu Hāli Komşularından Birisi Faķire Haber Verdiğinden Zirdeki Ğazeli Yaptım. Her Gece Oturduğumuz Meykedede Kendisine Verince Şaşırp Kaldı. Orada Bulunan Cümle Aħbāb Gülüşüp O Gece Güzel Bir Eğlence Olduğundan Mezkūr Ğazeli Buracığa Yazdım.

Ğaz Ğazeli

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Bir kaç beni rü'yāda gelip etdi ziyāret
Şaşdım bu ne hālet
Aħvālini feryād ederek kıldı hikāyet
Diñle dedi luţf et
- 2 Vardır bir efendim ki anıñ ismi Ziyā'dır
Başımda belādır
Zulmüyle beni eyledi dūçār-ı sefālet
Bilmem ne 'adāvet
- 3 Zil zurna olup her gece tutmağda ğağamdan
Bıkdım bu adamdan
Vermez bu efendi gece gündüz baña rāhat
Bī-cürm ü kabāhat

- 4 Ey az dedim efkârı nedir söyle seniñle
Az dur dedi diñle
Terbiyye beni etmeği ister bu hıyânet
Bu mîr-i cehâlet
- 5 Mümkin mi ki terbiyye ola az gece vağtı
Çok cânımı yağdı
Yumruqla beni döğmeye alkışdı cenâbet
Yok bunda hiçâbet
- 6 Vardır sebebi şuş dedim erken bađırırısñ
Ėađ Ėađ ađırırısñ
Ta‘ cîz ediyorsuñ beyefendiye a la‘ net
Şekvâya ne hâcet
- 7 Bâl ü perini sen de Ziyâ her gece yolma
Câhil ocuk olma
Bu zulm ü ta‘ addiye veriñ Ėayrı nihâyet
Ber-vech-i ‘adâlet
- 8 Sen merd-i sühân-dân u Edîb ü ‘ualâsñ
Hem mîr Ziyâsñ
Bir az seni lâyı mı ede böyle şikâyet
Billâhi rezâlet

189

Abâbdan Salmâslı ‘Acem Hüseyn Ağa’nıñ Hâında Söylenmişdir

Ėazel

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Salmâs’a adar yazdı mene nâme birâder
Avâli ser-â-ser
Occađıñı yığdı gene oğlun ‘Ali Ekber
Gel mâlını Ėaytar
- 2 İslambol’a geldim ki görem hâda alupdı
Bes ki ne olupdı
Gidende birağdım men ona munca atarlar
Arslan kimi hırlar

- 3 Vîrân alası Yengişehir cānımı yadı
Occağımı yıdı
Zen ahbeler ayardı mütün yolları yek-ser
Gitdi ar u ester
- 4 ‘Abbāř’ı iřitdim ki dūnen Yıldız anı’nda
Dadaşı yanında
Kūngāhına řokmuř dediler kerb ‘Ali Ca’ fer
Başımla berāber
- 5 Gōrdüm acı Mirzā’nı bir oğlan ucağında
Sāķī abağında
ardan ayarupdur ne mene yařı pūserler
Her gece s.kerler
- 6 řaālına bir ba dedim utan kōpeyođlu
Ey gemişi b.lu
İtler ř.a tā meşhedine tā dem-i maşer
Mervān’la berāber
- 7 Yaldanma gilen alamışam işden elin ek
N’oldu rezīl eşşek
Bacciñ s.kerem orđu danış ardadı gōster
İşte ğama aner
- 8 āmūř ol **Edīb** yařı kelāmlar danuřupsun
Sen başdan aşupsun
Bu řehrīde yodur bilūrem hī sene minder
oř nazm u sūanver

190

iyā Bey aında Sōylenmiř Bir Beyitdir

Beyt

[- - * / - * - - / - - * / - * - -]

Sen merd-i bī-riyāsiñ ismiñ gibi iyāsiñ

Her bir belāya arşı billāhi biñ belāsiñ

191

Beyt

190 İM, 240; , 160.

191 İM, 241;  160.

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

Ey gönül şabr eyle sen olmaz işiñ hîç herc ü merc
Çün buyurmuşdur Nebî “eş-şabru miftâhü'l-ferec”

192

Dîger

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

Hayvân ile hayvân konuşur ins ile hem ins
Çün Şâh-ı Nebî söyledi “el-cinsü ma‘a'l-cins”

193

Dîger

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

Öyle sarğa burğa nuş u pendi yâhû tutmayız
Karnımız toğdur yalancı toлма molma yutmayız

194

Mart 1311

[6+5=11]

- 1 Söylemez her kim ki soğuk kanlıdır
İsterse genç olsun kara kaş olsun
İnsân var sevilir çünki ânlıdır
İster sağal birağsın ister tıraş olsun
- 2 Erbâb-ı kîl u kâl olmaz mu‘teber
Ef‘âli riyâdır Hâk‘dan bî-haber
Doğru insânları Allâh da sever
İster ağbaş ister kızılbaş olsun
- 3 **Hārâbî** her kişi kendini söyler
Böyle buyurmuşdur çünki erenler
Neylerse bir âdem kendine eyler
İster pek sert ister pek yavaş olsun

195

192 İM, 241; Ç 161.

193 İM, 241; Ç 161.

194 İM, 242; Ç, 161.

195 İM, 243; Ç, 162; AK2, 42a. (AK2 nüshasında manzumenin redifi “gel **Hārâbî**’den” şeklindedir.)

Sādāt-ı Kirāmdan ve Tarīkāt-i ‘Aliyye-i Şa‘bāniyye Meşāyihinden
Reşādetli Muştafā Lā-mekānī Efendi Hakkında Söylenmiş Bir
Ġazeldir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Gel ey şūfī haqīkat rāhı öğren Lā-mekānī’den
Niyāz et “Semme Vechullāh”ı öğren Lā-mekānī’den
- 2 Haber-dār olması mümkün değil fiḫ u ferā’izle
Rumuzāt-ı Kelāmullāhı öğren Lā-mekānī’den
- 3 Açılısın cān gözün cānānı görsün nokta keşf olsun
Ne sırdır bā-yı bismillāhı öğren Lā-mekānī’den
- 4 Yüzün bu kıbleden gel kıble-i taḫkīke döndür de
Makāmāt-ı Resūlullāh’ı öğren Lā-mekānī’den
- 5 Murādın Hakk’ı bilmekse **Edīb**-āsā edībāne
Mekān-ı Hāzret-i Allāh’ı öğren Lā-mekānī’den

196

Bu Daḫi Mūmā-ileyh Muştafā Lā-Mekānī Efendi Hāzretleri’nin
İltimāsı Üzerine Zırde Muḫarrer Ġazeliñ Maṭla‘ Beytiyle Beyt-i
Şāniye Tazmīn Tarīkiyle Söylenmiştir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 Ey gönül pervāne-veş yandıñ gene ‘aşk nārına
Yanmayınca kimse vāşıl olmamışdır yārına
- 2 Ten kafesdir yaḫ vücūduñ şehrinin bulsun fenā
Tā ki bu cān bülbulü vuşlat bula dīdārına
- 3 “Küllü şey’in yerci‘u” fermānını bil ‘ārif ol
Gel bu ḫaşrın boş yere cehd eyleme i‘mārına
- 4 Hakk’ı bulmaḫdır hūner kim ḡayrıdan bil kendiñi

(1a) gel ey: behey İM/t.

(2a) fiḫ u: fiḫ-ı İM, Ç.

(3a) ne sırdır: nedir gel İM/t, Ç/t.

(4a) gel: sen İM/t.

(5a) **Hārābī**’ye tecellī eylemiştir Hāzret-i Allāh İM/t, Ç/t.

196 İM 244; Ç, 162.

Muştafā: Ç’de yok.

Hakḳ'a vâsıl olmayan çıkmaz "Ene'l- Hak" dârına

- 5 Ey **Harâbî** "men 'aref" dersin 'arefden almayan
Vâkıf u 'ârif değil 'ârifleriñ esrârına

197

Bâb-ı Vâlâ-yı Ser-'askerî Hulefâsından Fu'âd Bey Hakkında
Söylenmiştir

Ġazel-i Hezl

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Halk-ı maḥşerden hicâb etmez misiñ sen ey Fu'âd
S.kdiğîñ g.tler gelirse karşıña yevmü't-tenâd
- 2 Kîr-i menhûs u ḥabîşîñ bağla zabı et ba' d-ez-în
Vermemekçün g.t saña maḥbûblar etmiş ittihâd
- 3 Tevbe etmiş şanmayîñ g.t vermeğe p.şt Aḥmed'i
Kûnunuñ ağızı kapanmış nuḫfe etmiş incimâd
- 4 Şimdi ma' zûrdur Fu'âd'a kendini s.kdirmeye
Yoksa g.t vermekçün aşlâ etmemişlerdir 'inâd
- 5 Tevbe etmiş de **Edîb** olmuş Ebâ Eyyûb'da
Söylüyorlar gerçi ben bu kavle etmem i'timâd

198

İhvânımızdan Vehbî Bey Hakkında Laṭife Tarîkiyle Söylenmiştir

Müfred

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

Şeyṭânîñ vechini sen görmeğe ḥâhişger iseñ
Vech-i tâbânîña bir âyîne al baḳ Vechî

199

Dîğer

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

Şeyṭânetle beni sen dün gece ihlâl etdiñ
S.kdirip g.tüñü imânımı ihlâl etdiñ

197 İM, 245; Ç, 163.

198 İM, 246; Ç, 164.

199 İM, 246; Ç, 164.

200

Dīġer

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

Vech-i řābāniña ey Vechī sinekler ř.çsın
Aġzınıñ ortasına cümle köpekler ř.çsın

201

Dīġer

[- * * - / - * * - / - * * -]

Vech gibi Vechī göñül hırsız
Reng-i ruġı ġonçe gibi kırmızı

202

Dīġer

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

Gördüğüm günden berü ey Vechī-i dānā seni
Ĥasret her şeb çalka uğratdıñ beni

203

Ĥelvāci ‘ Ömer Aġa-zāde çal‘ at Efendi Ĥaġķında Söylenmişdir

Müfred

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

Nuřķumu ġüş eyle çal‘ at şalma zinhār bī-hüner
Nuřķumu ġüş eylemezseñ māderiñ s.ksin ‘ Ömer

204

200 İM, 246; Ç, 164.

(b) cümle: Ç’de yok.

201 İM, 246; Ç, 164.

202 İM, 246; Ç, 164.

(a) günden berü ey: gündenberi vay Ç.

(b) uğratdıñ: uğratdı Ç.

“...” kısmı metinde de bu şekildedir.

203 İM, 247; Ç, 164.

204 İM, 247; Ç, 164.

Dîğer

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

Mest olur tâ haşre dek bir kişi şâyed etse nûş
Tatludur şahbâ-yı la^c li-zâde-i helvâ-furûş

205

İhvânımızdan Tabur İmâmı Hoca Muştafa Efendi'ye söylenmiştir

Beyt

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

Qalma ey hâce şağın âyet-i “ke'l-kevşerde”
Söyle Allâh için olsun baña Allâh nerede

206⁸³

Beyt

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

Bu çifte kaçırılar darılınca çekişirler
Şoñra barışıp yek-diğeriyle s.kişirler

207⁸⁴

Qıt^c a

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

Ey Haqqı seniñ haqqıñı ibtâl edecekler
Beyhûde yere fikriñi işğâl edecekler
Nâ-hağ yere yirmi paralık bir pulu heyhât
Altı liraya zâtıñıza mâl edecekler

208

Şatranç

[- * * - / - * - / - * * - / - * - / - * * - / - * -]

Tâ ezel illâ dedik	terk-i sivâ eyledik	tâ ezel ü tâ ebed	dost bize settârdır
Terk-i sivâ eyledik	Hâzret-i Allâh için	şâhid-i ‘âdil buña	Ahmed-i Muhtârdır
Tâ ezel ü tâ ebed	şâhid-i ‘âdil buña	Ahmed-i Muhtâr’dır	Hayder-i Kerrâr’dır
Dost bize settârdır	Ahmed-i Muhtâr’dır	Hayder-i Kerrâr’dır	Hâzret-i Hünkâr’dır

205 İM, 247; Ç, 165.

“ke'l-kevşerde”

206 İM, 248, Ç, 165.

207 İM, 248; Ç, 165.

208 İM, 249; Ç, 165.

209

Dīġer

[- ** -/- * -/- ** -/- * -/- ** -/- * -/- ** -/- * -]

Bülbül-i şeydāsıyım	ben gül-i ruhsārınıñ	merħamet et ħālime	gel meleġim yanıma
Ben gül-i ruhsārınıñ	vālih ü ħayrānyım	başıñ için ey perī	raħm kıl efgānıma
Merħamet et ħālime	başıñ için ey perī	yārelar açdı baña	ħançer-i ebrūlarıñ
Gel meleġim yanıma	raħm kıl efgānıma	ħançer-i ebrūlarıñ	kıydı benim cānıma

210

Dīġer

[- - * - -/- - * - -/- - * - -/- - * - -]

Ey dil-pesendim	zūlfü kemendim	ben saña bendim	ķadd-i bülendim
Zūlfü kemendim	ben derd-mendim	ħüsnüñ beġendim	ħūrī-menendim
Ben saña bendim	ħüsnüñ beġendim	cāndan özendim	yandım tükendim
Ķadd-i bülendim	ħūrī-menendim	yandım tükendim	raħm et efendim

211¹⁸⁸

[- - * -/- - * -/- - * -/- - * -]

Gördüm yüzüñ	sevdim seni	āh eyleyip	ey mehlikā
Sevdim seni	ķan ağlarım	leyl ü nehār	ey dil-rübā
Āh eyleyip	leyl ü nehār	eşkim nişār	olsun saña
Ey mehlikā	ey dil-rübā	olsun saña	cānım fedā

212

Şaṭranc-ı Dīġer

[- - * - -/- - * - -/- - * - -/- - * - -]

Dīvāneñ oldum	girdim bu ħāle	görmez misiñ sen	ey şive-kārım
Girdim bu ħāle	hicriñle ey meh	Allāh için gel	artdırma zārım
Görmez misin sen	Allāh için gel	yandım tıtuşdım	raħm eyle artık
Ey şive-kārım	artdırma zārım	raħm eyle artık	gel nazlı yārım

209 İM, 249; Ç, 166

210 İM, 250; Ç, 166.

211 İM, 250; Ç, 167.

(a) āh eyleyip: ey gonçe-fem İM/t; Ç/t.

212 İM, 251; Ç, 167.

(b-c) raħm eyle artık: raħm et Edibe İM/t; Ç/t.

213

Dīġer

[- - * -/- - * -/- - * -/- - * -]

Raġm et yeter	bī-ċāreñe	aġlatma gel	ey ŧuġ-ı ŧen
Bī-ċāreñe	cevr eyleme	nāz eyleyip	ġonċe-dehen
Aġlatma gel	nāz eyleyip	ġoŧter yūzūñ	Allāh iċün
Ey ŧuġ-ı ŧen	ġonċe-dehen	Allāh iċün	luġf eyle sen

214

Dīġer

[- - * -/- - * -/- - * -/- - * -]

Allāh iċin	cevr eyleme	‘uŧŧāķıñā ey	ey verd-i ter
Cevr eyleme	ey ŧuġ-ı ŧen	ŧubġ u mesā	raġm et yeter
‘Uŧŧāķıñā	ŧubġ u mesā	nāz eyleme	luġfuñ diler
Ey verd-i ter	raġm et yeter	luġfuñ diler	üftādeler

{İŧ bu yedi kıt‘ a ŧaġranc ġazeli cān ŧıķındısıyla vaķıġ geċirmek iċin sōylenmiŧ olduġundan beġenmedim; lākin yırtıp atmadım, yazdım. Varsın bulunsun.}

215¹⁹⁴

Alay Emīni Celāl Bey ġaķķında ve İġvānları ġaķķında Sōylenmiŧdir

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Ne ċiċekdir a beyim Mīr Celāl’i biliriz
Hem de yanındaki ġizmetci Bilāl’i biliriz
- 2 Bezm-i ‘iŧretdeki ādābına herkes meftūn
Rütbe-i keŧmekeŧ-i sekrini ‘ālī biliriz
- 3 Vardıġı bezmde iġvānını taġķir eyler
Mīr Vehbī’de olan ķil ile ķālī biliriz
- 4 Ķafası parċalanır hem döġölür hem koġulur
Ķoca Dervīŧ Muġammed’deki ġālī biliriz
- 5 Dün gece geldi **ġarābī** bize tefġim etdi
Bunlarıñ daldıġı ol baġr-i vebāli biliriz

213 İM, 251; Ć, 168.

214 İM, 252, Ć, 168.

215 İM, 253; Ć, 169.

216

Ma'ârif Nezâret-i 'Aliyyesi Müfettişlerinden ve İhvânımız Tevfik Bey
Düz Raqıyı Terk İle Şarâba Başladığını Haber Aldığım Şırada
Kendisine Bir Yemek Dolabı Yapmış İdim Mezkûr Dolabı Almak İçin
Yazıp Gönderilmiştir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 Düz içersiñ da'îmâ nûş-ı şarâb etmez misiñ
Düz fenâdır za'f-ı kîrinden hesâb etmez misiñ
- 2 Şâribü'l-leyl ve'n-nehâr olmağ saña lâyıq mıdır
“İnneme'l-ğamr” âyetinden ictinâb etmez misiñ
- 3 'Â'ileñle devlet ü ikbâl ile döndürmeğe
Hânemi teşrîf edip ağız-ı tolâb etmez misiñ

{Mâ-ba' dı soñra deyü yazılmışdır}

217

Ṭarîkat-i 'Aliyye-i Mevleviyyeden Bağrıyye Ma'âş Mümeyyizi
'İzzetlü Hüsâmeddîn Efendi Hakkında Söylenmiş Kıta' adır

Ḳıta'

[* * - - / * * - - / * * - - / * * - -]

Himmet-i Ḥazret-i Monlâ ile muṭlağ ey dil
Müjde olsun saña doğru çıkacak taḥmîniñ
Rişte-i fakrımızı kaṭ' eder inşâ-Allâh
Ḳuvve-i kâti' a-i luṭfu Hüsâmeddîn'in

218

Beyt

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

Enallâhü deyip Ṭür'a çıkaydı ol Kelîmullâh
Aña hiç söylemezdi “len terâni” Ḥazret-i Allâh

216 İM, 254; Ç, 170.

“İnneme'l-ğamr”

217 İM, 255; Ç, 170.

(1b) Çıkacak: çıkmayacak Ç.

218 İM, 255, 303; Ç, 170, 200; AK2 44a.

Aynı zamanda 272 nolu gazelin matlarıdır.

Reşâdetlü Meḥmed Recâ'î Baba Efendi Ḥaḳḳında Söylenmişdir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Ey Recâî maḥz-ı luḳf-ı Ḥazret-i Allâhsıñız
Çünkü siz bir kenz-i esrâr-ı Resûlullâhsıñız
- 2 Zâtıña ‘ilm-i ledün üstâdı dersem çok değil
Vâşıl-ı sırr-ı ‘Alî hem sırr-ı Bismillâhsıñız
- 3 Ḥazret-i Allâh sizi irşâda me'mûr eylemiş
Vâkıf-ı remz-i ḥafâyâ-yı Kelîmullâhsıñız
- 4 “Men ‘aref” hem “nokḩa-i bâ” remziniñ âgâhısıñ
Böyle îman eylerim kim sırr-ı sırrullâhsıñız
- 5 Sizde görmüşdür **Ḥarâbî** de'b-i ehlullâhı siz
‘Ârifî billâhî billâh ‘ârifî billâhsıñız

[6+5=11]

- 1 Birkaç sene evvel ben bir güzeli
Cândan sever idim dil-rübâ idi
Şimdi ğâ'ib etdim ol bî-menendi
Her derdime benim bir devâ idi
- 2 Öper idim çeşm-i âhûlarını
Koklar idim zülf-i gül-bûlarını
Naşıl ta'rif edem ebrûlarını
Sûre-i celîl-i “fetaḩnâ” idi
- 3 Sevmez idi aşlâ kıl ile kâli
Müstakîmü'l-eṩvâr hoş idi ḩâlî
Ruḩ-ı tâbnâki ḩüsn-i cemâlî
Muṩlakâ “veşşemsü” “vedḩuḩâ” idi
- 4 İstesem cânını fedâ ederdi
Emr etdiğim yere durmaz giderdi
Cândan **Ḥarâbî**'yi ğâyet sever idi
Riyâkâr değildi bî-riyâ idi

219 İM, 256; Ç, 170.

220 İM, 257, Ç, 171.

221

Ġazel

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Ba' zı âdem dem urur Hâk'dan faqat şeytân çıkar
Ba' zısın mülhid şanırsın şâhib-i imân çıkar
- 2 Şûretâ rind ü harâbât gördüğün mestâneler
Nâ' il-i luţf-ı celîl-i hazret-i Sübhân çıkar
- 3 İctinâb etmek gerekdir çünkü câhil şandığın
Fâzil u 'allâme hem de hâfız-ı Kur'an çıkar
- 4 Ehl-i 'irfân şâhib-i vicdân kıyâs etdikleriñ
Bi'l-'akis hep câhil ü nâdân u bî-iz'ân çıkar
- 5 Ey **Edîb** her gördüğün insâmı insân belleme
Şûretin insân görürsün sîreti hayvân çıkar

222

Ġazel

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Vâ' iziñ bezmiñ görüp aldanmayıñ zinhâr aña
Ey müselmânlar kaçın şeytânlar olmuş yâr aña
- 2 Dem urur Allâh'dan Allâh'ı bilmez kâdadir
Ger bileydi kıblegâh olmazdı bir dîvâr aña
- 3 Va' z ederken kürsüden doğru uçardı cennete
Ol sebebden cübbe vü destâr ü tesbîh bâr aña
- 4 'Afv eder cürm [ü] haţâ-yı 'âlemi görmez misiñ
Fîtreler ışkâtlar olmağda hep işâr aña
- 5 Var iken cennet cemâli neylesin mādâm kim
Hüriler ğılmânlar cünbişler anda var aña
- 6 İşte gör maşşerde de terk-i edebdir niyyeti
La' net olsun cânına Hâk'dan da gelmez 'âr aña

221 İM, 258; Ç, 172.

(5a) Ey **Harâbî** gördüğün her şahşı insân belleme İM/t, Ç/t.

222 İM, 259

(1a,b,2a,b,7a) satırlarının aynı olduğu başka bir manzûme için bkz: 156)

- 7 Hasbinallāh çünki seyfullāh[a] karşı durmağa
Kendi kavlince sipermiş tevbe istiğfār aña
- 8 Sālifü't-ta' dād hilāf-ı şer' için yevmü'l-ḥesāb
Müdde' ī olsun cenāb-ı Aḥmed-i Muhtār aña
- 9 Ey **Ḥarābī** epsem ol kim el verir te'dīb için
Zülfeḳār-ı cān-sitān-ı Ḥayder-i Kerrār aña

223

Bir Ḳurbān Bayramında Ḥübān-ı Zamāndan Ṭal' at Bey'in Ṭalebi
Üzerine Kendi Ḥaḳḳında Söylenmiştir

Ġazel

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Ṭal' at-ı dīdārınız Ṭal' at kaçan tābān olur
Çerḫde şems ü kamer ḫayrān u ser-gerdān olur
- 2 İşte sen bir şūḫ-ı āşüb-ı zamānsiñ Ṭal' atım
Ḥüsün ü āniñ görse Yūsuf vālih ü ḫayrān olur
- 3 Ger şabā iṣāl edeydi bŷy-ı küfr ü zülfüñü
Kāfiristān ḫalkı birden mazḫār-ı imān olur
- 4 Ebruvāniñ “ḳābe ḳavseyni ev ednā”dır seniñ
Şıdḳ ile pŷ eyleyenler tābi' -i Ḳur'ān olur
- 5 Muşḫaf-ı dīdārını her kim ki inkār eylese
Ṭard olur dergāh-ı Ḥaḳ'dan muṭlaḳā şeyṭān olur
- 6 'Avn-i Ḥaḳ'la pāk-dāmen müstaḳīm olduḳca sen
'İyd-ı azḫā-yı vişālinde **Edīb** ḳurbān olur

224

[4+4=8]

- 1 Yā Rab seniñ mekāniñ yoḳ
Yataḫiñ yoḳ yorḫaniñ yoḳ

223 İM, 259, Ç, 173.

(4b) pŷ: pŷ İM, Ç.

224 İM, 262; Ç, 173; AK1, 7; AK2, 1. (Manzūmedeki tekrar kısımları AK1'de yok. AK1 ve AK2'de şiirin başlığı Münācāt)

Hem dīniñ hem imāniñ yoꝥ
Her bir şeyden münezzehsiñ
Amān Allāh Sübhānallāh
Her derdlere dermān Allāh

2 Sesiñ çıkmaz āvāziñ yoꝥ
Ābdestiñ yoꝥ namāziñ yoꝥ
Hiçbir yere niyāziñ yoꝥ
“Ḳul hüvallahü eḥad” siñ
Amān Allāh Sübhānallāh
Her derdlere dermān Allāh

3 Ḳapıñ büyük açan yoꝥdur
Seni koyup kaçan yoꝥdur
Anañ yoꝥdur babañ yoꝥdur
Yā Rab “Allāhu’ş-şāmed” siñ
Amān Allāh Sübhānallāh
Her derdlere dermān Allāh

4 Elmasıñ yoꝥ boncuğuñ yoꝥ
‘Abañ kebeñ ğocuğuñ yoꝥ
Ḳarıñ kıızıñ çocuğuñ yoꝥ
“Lem-yelid ve lem-yüled” siñ
Amān Allāh Sübhānallāh
Her derdlere dermān Allāh

5 Deryā seniñ şahrā seniñ
Dünyā seniñ ‘uḳbā seniñ
Bu görünen eşyā seniñ
(*Ve lem-yekün lehü*) “Eḥad” siñ lā-şek Eḥad siñ
Amān Allāh Sübhānallāh
Her derdlere dermān Allāh

6 Her bir şeye ḳudretiñ var
‘Aḳla şıḡmaz ḥikmetiñ var
Yetmiş iki milletiñ var
Sen Ḥallāḳ-ı “kūn fe-kān” siñ
Amān Allāh Sübhānallāh
Her derdlere dermān Allāh

(3b) seni koyup: seni ḳapıp Ḳ; biraḳıp da AK1, AK2.
(6) a ile b mısraı AK1, AK2’de yer deḡiştirmiştir.

7 Şağın da var şoluñ da var
Eğri doğru yoluñ da var
Bir **Harābī** kuluñ da var
(“Lā taḳnaṭū” buyurmuşsuñ) ‘ Afv et cürm ü ḥaṭāsını
Amān Allāh Sübhānallāh
Her derdlere dermān Allāh

225

Dervīş Şānī Ḥaḳḳında Söylenmişdir

[6+5=11]

- 1 Erenler yolundan çıkmaz idiñ sen
Ey Şānī eger kim dervīş olaydıñ
Yemesinden aşlā bıkmaz idim ben
Bir çorba içinde çerviş olaydıñ
- 2 Boş yere boşanma daha dolmadan
Arayıp özünde Ḥaḳḳ’ı bulmadan
Bu tekkeye gelip dervīş olmadan
Kāşkī kilisede keşiş olaydıñ
- 3 EleğİN olaydı beni elerdiñ
Gücüñ yetse ayağımı çelerdiñ
Bu cismimi delik delik delerdiñ
Dest-i Murtażā’da bir şiş olaydıñ
- 4 Bak senden **Harābī** olmuşdur melül
Çünkü bilmiyorsuñ erkān u uşul
Hİçbir kimse seni etmezdi ḳabul
Eger bu dünyāda baḥşiş olaydıñ

226

Bu Daḫi Dervīş Şānī Ḥaḳḳında Söylenmişdir

[6+5=11]

- 1 Herkesiñ maṭlūbu bir gül olurduñ
Bu gülşenden ğonçe dermiş olaydıñ
‘ Ayne’l-yaḳİN görüp Ḥaḳḳ’ı bulurduñ
Bezm-i erenlere ermiş olaydıñ

(7d) et: eyle AK1.

225 İM, 264; Ç, 175.

(4c) seni etmezdi: etmezdi seni Ç.

226 İM, 265; Ç, 176.

2 Kendiñi bileydiñ Hakk'ı bilirdiñ
Eğri yoldan doğru yola gelirdiñ
Bir sofraya kónsañ belki yenirdiñ
Böyle çiğ kalmayıp pişmiş olaydıñ

3 **Hārābī** seniñle düşdü da' vāya
Giriftār olmadan derd ü belāya
Daha a' lā idi öbür dünyāya
Ey Şānī postuñu sermiş olaydıñ

227

Derviş Şānī Dilinden Kendi Hakkında Söylediğim Cevābdır

[6+5=11]

1 Kimseniñ hatāsın göremez idiñ
Kendi noķşānıñı bilmiş olaydıñ
Her bir söze cevāb veremez idiñ
Benlik da' vāsından geçmiş olaydıñ

2 Kulağıñ olaydı sözüm duyardıñ
İrfānıñ olaydı baña uyardıñ
Ayağıñ ısıyıp kana boyardıñ
Bir kelbiñ ağızında öñ diş olaydıñ

3 Ėazeller yaparsıñ lāflarıñ çokdur
Lākin o sözlere karnımız tokdur
Gerçi hiddetiñe sözümüz yokdur
Ey **Hārābī** biraz geniş olaydıñ

4 Ben nereye kaçsam göreceğ idiñ
Defter-i a' mālīm düreceğ idiñ
Bilirim Şānī'yi süreceğ idiñ
Dervişān üstüne teftiş olaydıñ

228

Hasan Hūlkī Bey Hakkında Söylenmişdir

[6+5=11]

227 İM, 266; Ç, 176.

(1c) veremez idiñ: vermez idiñ Ç.

(4a) ben nereye: beni nereden Ç.

228 İM, 267, Ç, 177.

Hāsān Hūlkī İM'de karalanmıştır.

- 1 Muhabbet meveddet sevenlerdenim
Bunu bilmezlere yokdur minnetim
Her nereye çekseñ gidenlerdenim
Çünkü her milletle vardır ülfetim
- 2 ‘Acā’ib ġarā’ib sırr-ı mübhemim
Bütün cihān batsa yansa bī-ġamım
Yer içer zevk eder ben bir ādemim
“E’l-fakru faħrı”dir benim şervetim
- 3 Neler çekdim neler ey şāh-ı hūbān
Beni çok döndürdü çenber-i devrān
Eñ nihāyet saña eyledi ihsān
Velākin bilmediñ kadr ü kıymetim
- 4 Dünyāda ġāh güldüm ġāhī zār oldum
Çok ‘aşk [u] sevdāya giriftār oldum
Görüyorsuñ şimdi ihtiyār oldum
Derdiñi çekmeġe kalmadı vaqtım
- 5 Kiminiñ nāmına Tūrābī derler
Kiminiñ ismine Hicābī derler
Çok şükür bana da **Hārābī** derler
Nuṡkumuz söylenir vardır şöhretim

229

Beyt

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

Ey dil ‘acabā hānemize yār gelecek mi
İkrāmı için her şey’imiz var gelecek mi

230

Muhabbet Kaçġını Hasan Hūlkī Bey Haġķında Söylenmişdir

[6+5=11]

- 1 Bize buyur dersem gelemem dersin
Sözünü bilmezsin hātır kırarsın
Yüzünü ekşidip kalker gidersin
Keyfimi zevkimi hemen bozarsın

229 İM, 268; Ç, 179.

230 İM, 269; Ç, 179.

Hasan Hūlkī: İM’de karalanmıştır; Ç’de yok.

- 2 İnsân gibi gelip ülfet bilmezsiñ
Güzel söz söyleyip şoĥbet bilmezsiñ
Yazık saña ħadr ü ħıymet bilmezsiñ
Söyle Allâh için neye yararsıñ
- 3 Ġâlibâ kendiñe kendiñ zarararıñ
Çünkü ĥâtır gönül bilmez yıĥarsıñ
Bezm-i Ĥarâbî'ye gelmez kaçarsıñ
Yaĥında sen anı pek çok ararsıñ

231

Bu Daĥi Ĥasan Ĥulkî Bey Ĥaĥķında Söylenmişdir

[6+5=11]

- 1 Bir sözüm var saña mîrim efendim
Naşıl ' arz edeyim ĥayâ ederim
Ĥatta geçen Cum' a söyleyecekdım
Lâkin ĥorĥdum belki ĥaĥâ ederim
- 2 Câhil çocuklarla ülfetim yokdur
Çünkü uğraşmaĥa ĥiç vaĥtim yokdur
Size ders vermeĥe ĥudretim yokdur
Beni ' afv ediñiz ricâ ederim
- 3 Ĥarâbî ister ki ' irfân olasıñ
Yaz oĥu cehd eyle insân olasıñ
Ricâl-i be-nâm-ı sultân olasıñ
İşte size böyle du' â ederim

232

Uyğunsuz Bir Dergâĥ Ĥaĥķında Söylenmişdir

[6+5=11]

- 1 ... semtinde gördüm bir dergâĥ
Or.spular dolmuş kârĥâne gibi
Rezîl çapķın p.ştlar toplanır her gâĥ
Ur paĥlasın gider meyhâne gibi

(2b) çünkü: zirâ Ç.

231 İM, 270; Ç, 180.

Ĥasan Ĥulkî İM'de karalanmıştır; Bey: Ç'de yok.

232 İM, 271; Ç, 180. (Özel adlar metinde de üç nokta ile geçilmiştir.)

(1c) Çapķınlar reziller toplanır her gâĥ: İM/t; Ç/t.

2 Müselmânız derler şerîc at yokdur
Muhibbânız derler tarîkat yokdur
Dervîşânız derler haqîkat yokdur
Babası cümlesi çingâne gibi

3 ... Baba derler bir herîf vardır
.bneler qahbeler hep aña yârdır
... mādâm ki sahte-vaqârdır
Ş.çiver ağızına memşâne gibi

233

Nefes

[6+5=11]

1 “Yedullâh” âyetiñ bilemez ise
Haq naşib etmemiş zâhid neylesin
Allâh’iñ emrini diñlemez ise
Cân kulağı yokdur naşıl diñlesin

2 Bu remzi fehm eder ‘irfân olanlar
Ne bilsin câhil ü nādân olanlar
Vâkıf-ı esrâr-ı Qur’ân olanlar
Haqîkati gelsin bize söylesin

3 Ey vâ‘iz efendi **Harâbî** der ki
Diñle bu nuṭkumu bilmezsiñ çünki
Ben öyle muḳaddes bir Ka‘beyim ki
Ka‘be gelsin beni tavâf eylesin

234

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

1 Ğam çekme beyim şâ‘ir-i mâhir olacaqsıñ
Âheste revişle bu yolu hem bulacaqsıñ

2 Bâķî mi şanırsıñ hele gülzâr-ı cemâli
Güller gibi bir gün olacaqdır şolacaqsıñ

3 Būsîde iken çünkü sen ‘aşq bâğına düşdüñ
Derdler çekesiñ nice otlar yolacaqsıñ

233 İM, 272; Ç, 181, AK2,50a.

3. dörtlük AK2’de yok.

(2b) câhil ü nādân: câhil-i nādân İM, Ç.

234 İM, 273; Ç, 182.

(2a) hele: her Ç.

(3a) būsîde: būsende Ç.

4 Çok kâr u zarârlar göreceksiñ bu bâzârda
Peymâne gibi gâh boşanıp gâh dolacağsıñ

5 Bir fâzıl u ‘ irfân u sühan-dân olacaksıñ
Hulkî bu gidişle daha bilmem n’olacaksıñ

235

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

1 Bilmezseñ eger cânımı cânân olamazsıñ
Bu hâl ile sen derdiñe dermân olamazsıñ

2 Sende göremem zerrece âşâr-ı şadâkat
Bu hâl ile ihvâniña ihvân olamazsıñ

3 Bilmiş olasıñ böyle tabî‘ at ile aşlâ
Hiç bir gönüle doğrusu mihmân olamazsıñ

4 ‘ İrfân ile insân konuşup ‘ âlim olur mu
Mādâmki yok sende bu insân olamazsıñ

5 Hulkî gibi bir şâ‘ ire meyl etmez iseñ sen
Billâhî beyim merd-i sühândân olamazsıñ

236

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

1 Sen kendiñi bilseñ bize şâhâne gelirdiñ
Bu hüsn-i dil-ârâ ile mähâne gelirdiñ

2 Ger tilki tabî‘ atlıları sevmemiş olsañ
Arslan gibi bu meclise merdâne gelirdiñ

3 Allâh saña hiç etmedi mi merhamet ihsân
Dinsiz dañi olsañ gene imâna gelirdiñ

4 Çok yâreler açdıñ a beyim rahmıñ olaydı
Bu derde devâ bulmağa dermâna gelirdiñ

5 Mādâmki siz sevmediñiz Hulkî-i zârı
Bu külbe-i aḫzânımıza yâ ne gelirdiñ

235 İM, 274; Ç, 182.

236 İM, 275; Ç, 183.

[6+5=11]

- 1 Himmet-i evliyâ imdâd eylese
Göñül güلزârınıñ hârın bulaydıñ
Bir mürşid-i kâmil irşâd eylese
Sen kendi özüñde Hâkķ'ı bulaydıñ
- 2 Öğrenseñ esrâr-ı Resüllulâh'ı
‘Ayne’l-yaķın görseñ cemâlullâhı
Fehm etseñ rumûz-ı kelâmullâhı
Esrâr u hıketle hâlle dolaydıñ
- 3 Muḥammed Muṣṭafâ olsun sebebi
Dâ'im eylesin bu ‘âlî nesebi
Ḥulķi niyâz eder amân yâ Rabbî
“E'l-veledü sırrı ebî” olaydıñ

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Bir dilberi sevdik bu gece ismi Receb'dir
İsmi gibi kendi daḡı bir mâh-ı ‘acebdir
- 2 Mâlen bedenlen Ḥayder-i Kerrâr'a fedâdır
Çünkü ‘Ali evlâdı vü hem ‘âlî-nesebdir
- 3 Şu ḡalmasa dünyâda gene zemezmi içmez
Nüş etdiği her laḡza anıñ mâ'-i ‘inebdir
- 4 Yokdur sözüñüz mezheb ile dînine zîrâ
Pek doğrudur imâanı Nuşayrîli ‘Arabdır
- 5 Böyle ḡazeli söyleyebilmezdi **Ḥarâbî**
Ḥaḡ râzı ola ḡardaşımız Hâkķı sebebdir

237 İM, 276, Ç, 184.

(1a) imdâd eylese: imdâdı ile Ç.

(1c) irşâd eylese: irşâdı ile Ç.

(3d) olaydıñ: olaydım İM.

238 İM, 277, Ç, 185.

Şeyhü'l-İslâm-ı Esbağ Vānī Maḥlaşı Verilerek Şaçma Şapan Hiç
Ma' nāsı Bulunmayan İşbu Ğazel Şüret-i Maḥşûşada Tanzîm Olup
' Arabî Bilmediği Hâlde Bilirim İddi'asında Bulunan Ken'ân Bey'e
Verildiği Hâlde Ziyâdesiyle Beğenmiştir

Şaçma Bir Ğazel

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 Zümre-i mecnûn darü'l-fende olmuş zü'l-fünûn
İnneke lâ-takṭa'û ḥavfün velâhüm yahzenûn
- 2 Lîk mâ tilke izâ-fiṭrâtü fiṭrat terḳabû
Söyleyenlerden ḥazer etmek gerek mâ-yelḳabûn
- 3 Leyse mâ-idrâ'üke fil-ḳurri re'sen râkibû
Yehdiyallâh zâlike mimmâ rezaḳnâ yünfeḳûn
- 4 Şâribü's-semmi ḳatelnâ fi-hevâküm lâ-teḥaf
Ekremallâhü yecilü bel hüve müstağfirûn
- 5 Söyledim seccâde-i şer'üzre Vānī nazmımı
Yüsrîkallâhü 'alâ-şadri meşîḫat râkibûn

Mekteb-i Bahriyye Şâkirdânından Ziyâ Bey Hakkında
Söylenmiştir

Ḳıṭ'a

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

Ğam çekme Ziyâ nâ'il-i iḥsân olacaḳsıñ
Bir vapura elbetde ki ḳapdân olacaḳsın
Bir gün gelecek tâ'ir-i 'ummân olacaḳsıñ
Çoḳ def'alar emvâc ile ğaltân olacaḳsıñ

239 İM, 278; Ç, 185.

240, İM, 279; Ç, 186.

Mekteb-i Bahriye: Bahriye Mekteb[i] Ç.

Preveze Mutaşarrıfı Refî' Paşa ile Tahrîrât Başkâtibi Kânî Bey'in
Gâzellerine Laîfe Tarîkiyle Tanzîm Olunup Göndermiş Olduğum
Nazîre-i ' Acîbe-i Garîbedir

[- * - - / - * - - / - * - -]

- 1 ' Ayn-ı şehvet-hânedir beyt-i Edîb
Havlısı dans-hâne dense pek muşîb
- 2 Lâ-yu' ad kızlarla dolmuş her cihet
Her ağaçda bir şalıncağ oldu zîb
- 3 Kâplamış eţrâfını zenpâreler
Ortada kârhâneci olmuş raķîb
- 4 Görmemiş emşâlini zen-dostlar
Duĥterânîñ şivesi pek dil-firîb
- 5 Kânî Yani ġayri İslâm olmadan
Girmeğē ol hâneye olmaz naşîb

13 Teşrîn-i Şanî 1303

Nefes

[6+5=11]

- 1 Yâhû burda olan muĥibbâna baķ
Öyle şarġa burġa ķardaş deġildir
Edebiñle otur yâĥud burdan ķalk
Herkes seniñ gibi ķallâş deġildir
- 2 Ĥaķ yüzüdür burda gördüğün yüzler
Velâkin göremez kör olan gözler
Bezm-i erenlerde söylenen sözler
Ĥaķķ'ın esrârıdır ĥaşĥâş deġildir
- 3 Muĥibbim dervîşim demesi gücdür
Demirden leblebi yemesi gücdür

241 İM, 282; Ç, 188.

olduğum: İM'de yok.

242 İM, 283; Ç, 189; AK2, 55.

Ṭarīkāt libāsıñ giymesi güçdür
Çünkü o ipekli kumâş değildir

- 4 Büt-perest Yahūdî Hristiyân olan
Ayrı ğayrı değil nümâyân olan
Ḥaqq'a imân edip müselmân olan
Yeşilbaş kızılbaş aqbaş değildir
- 5 Söylenen sözleriñ cümlesi hoşdur
Dolulara dolu boşlara boşdur
Ḥarābî kemteri şanma ser-hoşdur
Yer içer zevk eder ' ayyâş değildir

243

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Şem' -i ruḥ-ı dil-dârda pervâne olaydım
La' l-i lebini būs ile mestâne olaydım
- 2 La' l-i lebini her gece būs eyler idim ben
Destinde o şūḥuñ n'ola peymâne olaydım
- 3 Oldum ben anıñ zülf-i perîşânına meftûn
Koklardım anı muṭlaqâ âh şâne olaydım
- 4 Ruḥsârını būs etmek için çâre ne vardır
Yâ Rab n'ola vechinde anıñ dâne olaydım
- 5 Kurbân edecektir bilirim ' aşk beni ammâ
Ğayrıya değil **Hulkî** o cânâne olaydım

244

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Mâ' il oldum göricek rüy-ı dirahşâniñizi
Luṭf et ağlatma kuzum vâlih ü ḥayrâniñizi
- 2 Cilvelerle melegim siz beni bend eylediñiz
Dolayıp gerdenime zülf-i perîşâniñizi

243 İM, 285; Ç, 190.

(5a) olaydım: olaydı Ç.

244 İM, 286; Ç, 190.

(1a) göricek: görecek İM.

- 3 Gözlerimden an aar ey gl-i nzik-bedenim
Glerek nz ile szdkce o emnnz
- 4 Gel de ba sneme zlim beni mecrh etdin
Cierimden geirip nvek-i mjgnnz
- 5 arılıp oynuuza bir gece girsem ne ola
Oayıp destime alsam iki pistnnz
- 6 Sevdiim cnımı rhında fed eyler idim
Dudaından emerek psem o gerdnnz
- 7 Syle Allh iun olsun eb-i vulatda **Edb**
Gorecek mi ‘acab byle bir isnnz

245⁴³

[- * - / - * - / - * - / - * -]

- 1 Gk mdr bu grleyen y h u efgnım mıdır
Bu yaan brn mı yoksa ek-i emnım mıdır
- 2 sumn inledip de dehre teler aan
Syleyin imek mi ber-i h- raanım mıdır
- 3 Ser-te-ser eflki tenvr eyleyen encm m y
‘Ara avrulmu femimden nr- sznım mıdır
- 4 Dodu mu ol mh-r evc-i melhatden ‘aceb
Ay mıdır bu parlayan y vech-i cnnım mıdır
- 5 Nr- asret yadı cismim ey **arb** gel de ba
Bu maal dzah mıdır y beyt-i aznım mıdır

246

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

- 1 Tr- mjesi gedi benim t cierimden
Zlf hevesi kmayacadır bu serimden

(7a) Edb: M’de “...“ ile geilmi.

245 M, 287; , 191, AE, 2.

(1a) h u: h- .

(4a) dodu mu: dı mı AE.

246 M, 288; , 192

- 2 Cān u tenimi āteş-i hicrānına yakdı
 anlar Őaçılır leyl ü nehār dīdelerimden
- 3 Ram etmedi eyvāh baa ol dilber-i ra nā
 Kimden kime Őekvā edeyim ben aderimden
- 4 Gl ryuna dkmekde o Őh  anber-i zlfn
 Hvf eylemiyor mu  aceb āh-ı seerimden
- 5 Sīnemde olan yāreme yār vermedi merhem
 Yārin haberi yodur **Edīb** hi kederimden

247

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Bir amze-i hn-hāre benim  alm aldı
 Genlikde ban bam sevdālara Şaldı
- 2 Yo ram o Őhun ediyor cismimi āmāc^{5b}
 Tīr-i mjesi amadıı yāre mi aldı
- 3 Kesdi ıma-i Őabrım ol dilber-i ra nā
 Vapur-ı gnl bar-i am u firate daldı
- 4 Ryun operek olar idim  anber-i zlfn
 Ta rīf edemem hāŐılı o baŐa viŐāldı
- 5 Hāsetle bu Şeb girmede hi eŐmie uyu
 Ey **Hlk**-i zār yatsaa sā at onu aldı

248

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 O Őhun kāfir-i zlf girecek anımza
 Tīr-i mjanlar Őaplandı meded cānımza
- 2 Yrei taş m  aceb zlm biramaz elden
 Tīg-i amzeyle urur gelse eger yanımza

(5b) Hlk nideyim yo haberi hi kederimden İM/t, /t.

247 İM, 289; , 193.

(2a) yo: yodur .

248 İM, 290; , 193.

- 3 Hün-feşân eyledi çeşmânımı el vermedi mi
Söyle ey bād-ı şabâ raḥm ede giryânımıza
- 4 Taḫdı ʿaşkıñ reseniñ boynuma bend etdi beni
Giderek oldu sebab nâle vü efgânımıza
- 5 **Hulkî** şimden-geri Mecnûn gibi düş dağlara sen
Raḥmı yoḫdur o yârıñ hâl-i perişânımıza

249

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 A beyim zûr ile dünyâda muḫabbet mi olur
Olsa da öyle muḫabbetde ḫaḫîkat mi olur
- 2 Biri ister diğeri istemeyip gelmez ise
Öyle teşrif ü teşerrüfde şadâkat mi olur
- 3 Gülerek ḫâhiş ile bezme gelinmezse eger
Hiç o meclisde ḫuzum zerre leḫâfet mi olur
- 4 Bir meşeldir ki bir olmaz ise şâyed iki dil
O uḫuvvetde meveddetde kerâmet mi olur
- 5 Yâr kaçır ben gelirim ben kaçırım yâr gelir
Söyle ey **Hulkî**-i zâr böyle rezâlet mi olur

250

Şâkirdim Tarafından Söylenmiştir

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Bilirim ey gül-i raʿ nâ sizi cîm dallısıñız
Taltlıdır vaşlıñızın ḫaymağı siz ballısıñız
- 2 Çeşmiñiz ḫaşlarıñız beñleriñiz kimsede yoḫ
Siz bu bâzâr-ı melâḫatde ne çok mallısıñız
- 3 Dün gece penbe libâslarla müzeyyen idiñiz
Pek güzelleşdi cemâliñ bu gece allısıñız

249 İM, 291, Ç, 194.

250 İM, 292; 194.

- 4 Şoyunup girmediniz koynuma esbâbı nedir
Yeriñizde meleğim gâlibâ tütçallısıñız
- 5 Uyma yavrum sözüne artık o dal dallılarıñ
Raħm ediñ **Hulķi**'ye sevdim sizi cīm dallısıñız

251

Bed-du'ā

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Dilerim ĥazret-i Ĥaķ'dan seni nālān olasıñ
İşte hep böyle yüzüñ gülmeye giryān olasıñ
- 2 Etmesin Ĥaķ seni emşāline fā'ik ebedī
Böyle bī-behre ĥalıp cāhil-i nādān olasıñ
- 3 Söyle lāyık mı ki ben böyle perīşān olayım
İñşāallāh göreyim sen de perīşān olasıñ
- 4 Yıķdıñız ĥātır-ı vīrānımı sen de a ĥuzum
Temelinden yıķılıp ben gibi vīrān olasıñ
- 5 Amān Allāh diyerek baķ ne du'ālar ederim
Her vaķit bir hedef-i nāvek-i dūşmān olasıñ
- 6 Aĥ ĥalıp ađlayasıñ bulmayasıñ bir giyecek
Seni dīvāne desin her gören 'uryān olasıñ
- 7 Herkesiñ luţfuna muĥtāc olarak şağ olasıñ
Dūzaĥ-ı faķra dūşüp dā'imā sūzān olasıñ
- 8 Her zamān böyle seni 'āleme rüsvā ede Ĥaķ
Ĥaşre dek la'net ile dillere destān olasıñ
- 9 Āh edip ađlayasıñ 'aķlıña geldikce **Edīb**
Etdiđiñ cevr ü sitiđnāya peşimān olasıñ

(5b) Sizi pek sevdi **Edīb** doğrusu cīm dallısıñız İM/t; Ç/t.
251 İM, 293; Ç, 195.

252

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Ben şanırdım o perī cānıma cānān olacağ
Acıyıp da şu benim derdime dermān olacağ
- 2 Bilmedim ğamzeleri zālīm ü hūnhār imiş āh
Kıyacağ cānıma bir gün bilirim kıan olacağ
- 3 O zamān hūn ile ālūde görüp bendesini
Etdiği zūlm ü ta' addiye peşimān olacağ
- 4 Dil-i maḥzūn u perīşānıma raḥm eylemedi
O da gönlüm gibi elbetde perīşān olacağ
- 5 Saña lāyık mı **Edīb** böyle şikāyet edesiñ
Cāniñ ol dilbere mādām ki kıurbān olacağ

253

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Yazık oldu o perī-peykere billāh acırım
Bilmedi kıadrini hem kıadrimi eyvāh acırım
- 2 Kıorkıum oldur ki anıñ ḥāli diğēr-gūn olacağ
Çünki çıkmaz bilirim gitdiği bu rāh acırım
- 3 Yüreğim parçalanır hīç de düşünmez şonunu
Acımaz ḥāl-i perīşānına ben āh acırım
- 4 Acımaz ḥālime zīrā beni de kendi gibi
Acımaz zannediyor anı vallāh acırım
- 5 Kıaldırıp ellerini işte du' ā eyler **Edīb**
O güle merḥamet eyle amān Allāh acırım

252 İM, 295; Ç, 19; AE, 2b.

(2a) zālīm ü: zālīm-i AE.

(4a) maḥzūn u: maḥzūn-ı AE.

253 İM, 296; Ç, 197.

Şâkir Bey'in Teşriifiyle Cemâl Bey'in Hakkında Söylenmiştir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Beyim sen bir gül-i nevrestesiñ kıadd-i nihâlimsiñ
Gözüm gördü gönül sevdi Cemâl-i bî-mişâlimsiñ
Menendiñ yok güzellikte leb-i la' l-i zülâlimsiñ
Perişân oldu hâlim bâ' iş-i hüzn ü melâlimsiñ

Yağarsıñ cânımı hep âteş-i ' aşkıñla zâlimsiñ
Velâkin neyleyim sevdim benim sen meh-cemâlimsiñ

- 2 Belâ-yı ' aşkıñ ey dilber baña yevmü'l- ' azâb oldu
Yıkıldı hânımın kalmadı gitdi harâb oldu
Günâhdır etdiğini cevri ü cefâ şanma şavâb oldu
Gönül nâr-ı firâkıñla yanıp eyvâh kebâb oldu

Yağarsıñ cânımı hep âteş-i ' aşkıñla zâlimsiñ
Velâkin neyleyim sevdim benim sen meh-cemâlimsiñ

- 3 Seniñ kaşın gözüñ ağızıñ yüzüñ gâyet güzeldir âh
Anıñçün böyle tâ cân u gönülden sevmişim ey mâh
Yere batsın nidem sensiz cihânı istemem billâh
Baña rahm et bırak zulmü buña râzı değil Allâh

Yağarsıñ cânımı hep âteş-i ' aşkıñla zâlimsiñ
Velâkin neyleyim sevdim benim sen meh-cemâlimsiñ

- 4 Kemend-i zülfüne tağdıñ beni ber-dâr-ı dâr etdiñ
Beni dîvâne etdiñ ' aql u fikrim târumâr etdiñ
Karârım kalmadı hicriñle ey şüh bî-karâr etdiñ
Gülerken zevk ederken hep işim âh ile zâr etdiñ

Yağarsıñ cânımı hep âteş-i ' aşkıñla zâlimsiñ
Velâkin neyleyim sevdim benim sen meh-cemâlimsiñ

- 5 Saña cânım fedâdır sevdiğim râhında kurbânım
Harâb-ender-harâbım hasretiñle luğf et arslanım
Kuluñdur işte bilmiş ol **Edîb** ey nâzlı cânânım
Niçün bir kerre şormazsıñ benim hâl-i perişânım

Yağarsıñ cānımı hep āteş-i ‘aşkıñla zālimsiñ
Velākin n’eyleyim sevdim benim sen meh-cemālimsiñ

(Merķūm Celāl Mūmā İleyh Şākir Bey’i
kağbelikle kaatl etdiğinden işbu ğazel
çizilmiştir.)

255

Nefes

[6+5=11]

- 1 Ey dervîş açlıktan etme şikāyet
Tekkeyi bekleyen çorba içermiş
Deryā kenārında kalma nihāyet
Atı alan Üsküdar’ı geçermiş
- 2 Bir insanıñ doğru özü olursa
Hağğ’ı işbāt eder sözü olursa
Kendini görecek gözü olursa
Pirinciñ taşını görüp seçermiş
- 3 Hağret-i Peyğamber bağ ne söylemiş
Harābī de aña imān eylemiş
Dünyā mezra‘a-i āhıret imiş
İnsān ekdiğini muğlak biçermiş

256

Nefes

[6+5=11]

- 1 Yoğdan değıl vardan yoğurdu bizi
Hağ her şey’e kağer hikmeti çoğdur
“Nağnü kaşemnā”da doyrdu bizi
O zamāndan beri kağnımız çoğdur
- 2 Yazdığı defteri düremez dersem
Beni dergāhından süremez dersem
Benim gördüğümü göremez dersem
İdrāk etmeyene bu söz bir oğdur
- 3 **Harābī**yim çıkımm imān silkinden
Yedimde sened var kudret kılkinden

255 İM, 299; Ç, 198.

256 İM, 300.

Beni çıkarmağa kendi mülkünden
Hâzret-i Allâh'ın kudreti yokdur

257

Nefes

[4+4=8]

- 1 Hâk yoluna doğru giden
Hâzret-i Settâr'ı bilir
Mürşidine bî'at eden
Aḥmed-i Muḥtâr'ı bilir
- 2 Teslîm edenler serini
Terk edebildi şerini
Kim ki bilir rehberini
Ḥayder-i Kerrâr'ı bilir
- 3 Durma bu ğafletten uyan
Kıble-i dîdâra inan
Mürşid eteğini tutan
Dâmen-i Ḥünkâr'ı bilir
- 4 Sözlerimi diñle biraz
Hâk'a gerek nâz u niyâz
Zâhid eger kılsa namâz
Kıble o dîvârı bilir
- 5 Añlamadı bir nicesi
Var bunuñ elbet hecesi
Bir kişi mi' râc gecesi
Gördüğü dîdârı bilir
- 6 Hâk diyerekden özüñe
İbret ile bak yüzüñe
Şâbit olanlar sözüne
Verdiği ikrârı bilir
- 7 Yolca bir âdem er ise
Bende-i peygamber ise
Kendisine Hâk der ise
Dâr ile berdârı bilir

257 İM, 301; Ç, 198; AK2, 83.

(6) Ç'de yok.

(4) 4. Kıta AK2'de yok.

8 Āmir olup da eline
Ĥükm edebilse diline
Doğru olanlar beline
Şardığı zünnârı bilir

9 Nuţķ-ı Ĥarābī'ye inan
Deme fülān ibni fülān
Ĥaķķ'ı bilip 'ārif olan
İşte bu esrārı bilir

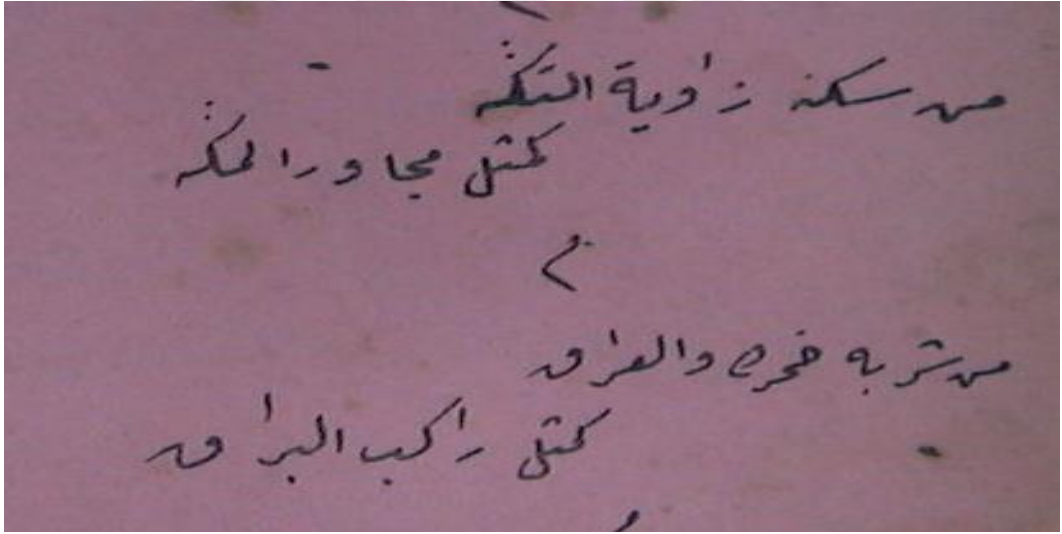
258

Beyt

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

İsmiñ gibi her ān u zamān böyle ĥalīm ol
İmdād eder Allāh saña sen şalb-i selīm ol

259

260

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

Elā yā eyyühe's-Sāmī hemān doldur baña cāmı
Büyükdür kīr-i menĥūsum dayanmaz ablanıñ .mı

258 İM, 302; Ç, 200.

259 İM, 303. Ç, 201.

“Kim ki tekkenin bir köşesinde oturur, o kimse adeta Mekke'ye komşu gibidir. Her kim ki rakı ve şarap içer; o kişi Burak'a binmiş gibidir.”

260 İM, 303; Ç, 201.

261

Bir Mevlevî Dervîşine Söylenmişdir

Beyt

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

Bu dergâh içre firfir fırlanıp pek çok semâ^c etdiñ
Fırıldak-ı İlahîden haberdâr olmadıñ gittiñ

262

Bir Uzun Boylu Maḥbûba Söylenmişdir

Beyt

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

Pek çok fırın ekmek saña lâzım daha toysuñ
Bir merdiven al yanıña çünki iri boysun

263

Cevdet Bey'in Dünyâya Gelmiş Olan ^cİşmet Nâmında Maḥdûmuna
Söylenmişdir

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

Bir p.ç getirdi gene bu ^câleme Cevdet
Böyle velediñ ismi ne mümkün ola ^cİşmet

264

Ḥübân-ı Zamândan Şabrî Bey Hakkında Söylenmişdir*

Ḳıṭ^ca

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

Bağ yâreleri geçdi benim ağzıma düşdü
Bûs etmek için beklediğim penbe yanağlar
Billâhi baña cām-ı ḥayât-ı ebedîdir
Vuşlat gecesı emdiğim o tatlı dudaklar

261 İM, 304; Ç, 201.

262 İM, 304; Ç, 201.

263 İM, 304; Ç, 201.

264 İM, 305; Ç, 202.

* Serlevha Ç'de yok.

265

Bir Tāze Gelin Hānıma Söylenmişdir

Beyt

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

Gerdek gecesi rüyuñuzu tellediler mi
Ey dilber-i ra' nā utuñu ellediler mi

266

Bir Gece Meclis-i Meyde Hübān-ı Zamāndan Emīn Bey'e
Söylenmişdir

[6+5= 11]

- 1 İç bāde-i nābı Emīn Efendi
İçmem deyü etme yemīn efendi
- 2 Birkaç tek parlatıp neş'e-yāb oluñ
Durmayınız hazīn hazīn efendi
- 3 Deryā-yı vişāli işkandil etme
Bulamazsıñ dibi derin efendi
- 4 Rast geldiğın yere şaķın oturma
Tutmaz olur şoñra gerin efendi
- 5 Bulduğın deliğe şoķma **Edīb** ol
Hastalanır şoñra s.kin efendi

267

Bir Hāceye Söylenmişdir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

Sen beni kendiñ gibi hām şofta şanma çünkü ben
Zırvayı i' lāl u i' rāblarla te'vīl eylerim

265 İM, 305; Ç, 202

266 İM, 306; Ç, 202.

267 İM, 306; Ç, 203.

Şabrî Bey Hakkında Söylenmiştir

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

Ġam çekme beyim sen daha pek çok çekilirsiñ
Pek çok öpülürsüñ sevilirsüñ s.kilirsüñ

Seniñ Olsun (Teberrüken Yazılmışdır.)

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Ğālemde neler varsa güzel ħāzır u ħā'ib
Reng-i şehērisiyle şāħārī vü şehā'ib
- 2 Sevdālı terennümleri her nağme-serāniñ
Eş'ār-ı dilārā-yı ħazīni şu'arāniñ
- 3 Rengīn nefehāt ü nağamātıyla bu gülşen
Ecrām-ı şümüsüyle şu kısmetgeh-i rüşen
- 4 Sīmābe-i meh-tābiş ü mehtāb-ı mücevher
Ezhār-ı şafağ-manzar u eşār-ı müzehher
- 5 Kühsār seniñ meşcere deryā seniñ olsun
Zevķiyle şafāsıyla bu dünyā seniñ olsun
- 6 Olsun bu cihānda dilerim her ne dilerseñ
Ancak benim ol gel güzelim sen benim ol sen

Reşādetli Şeyħ Mehmed Ğ Alī Efendi ile Edilen Bir Şoħbet Üzerine
Söylenmiş Bir Ġazeldir*

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Ben vāşıl-ı Ħağ olmağa pek çok çalışırdım
Cāmi'ler ile tekkeleri hep dolaşırdım

268 İM, 307; Ç, 203.

269 İM, 307; İM, 203.

270 İM, 309, Ç, 204; AK2, 38a; AE, 3a.

* Serlevha AK2 ve Ç'de yok; AK2'de Kalenderî başlığı bulunmaktadır.

(1a) pek çok: çok Ç.

(1a) çalışırdım: şavaşırdım İM/t.

- 2 Dİnsizlik imiş bilmez idim bunca zamānlar
Beyhūde yere dīn ile īmānı ʔaşırdım
- 3 Girmişler idi gizli benim hāneme buldum
Peyğamberi ʔıtdum faʔat Allāh'ı ʔaçırdım
- 4 Atmışlar idi dūzaħa küffārı yanarken
Ben şefʔat edip cennete a' rāfdan aşırdım
- 5 Bu ' ilm-i ledūn dersi midir söyle **Ḥarābī**
İzhār edemem şorma baña ben de şaşırdım

271

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Zāhidā maḥlūk iseñ sen dergeh-i Ḥallākı bul
Oĸu bu ḥaṭṭ-ı siyāhı şoñra ḥaṭṭ-ı aĸı bul
- 2 Pāk olursuñ şanma zemzemle seni ĸusl etseler
Meyle taḥhīr eyleyen bir sākī-i sīm-sākı bul
- 3 Mār-ı nefsiñ zehri dōkmüş dīniñe īmāniña
Bir ṭabīb-i ḥāzıķıñ ʔut dāmeniñ tiryākı bul
- 4 Yarı yolda ʔalma cehd et Ḥazret-i ' İsa gibi
Menzil-i maḥşūda vāşıl olmaĸa Burāk'ı bul
- 5 Ey **Ḥarābī** ķāf-ı vaḥdetde eger ' anķa iseñ
Mezheb-i laķlaķı terk et mezheb-i ʔaylaķı bul

[İşbu ʔaylaķ ķuşunuñ cismiyle ķanādlarını mişāl
getirerekden ba' zı ihvāna Cenāb-ı Ḥazret-i
Ḥallāk'ıñ mevcūdiyyetini işbāt etmiş olduğumdan
mezheb-i ʔaylaķ denmişdir; Ḥazret-i Allāh'ı
bilmek demekdir.]

272

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Enallāhü deyip Ṭūr'a ʔıķaydı ol Kelīmullāh
Aña hiĸ söylemezdi "len terāni" Ḥazret-i Allāh

(2a) zamānlar: zamāndır AK2.

(3a) buldum: lākin AE.

271 İM, 310; Ç, 205; AE, 1b. (Alt kısımdaki açıklama AE'de yok.)

272 İM, 311; Ç, 206, AK2, 44. (Bu manzumenin matlaı, aynı zamanda 218 numaralı müfrettir.)

- 2 Dem-i Cibrîl'i baṭn-ı Meryem'e girdikde görseydi
Babam yokdur demezdi ' âleme ' İ̄sâ-yı Rûḥullâh
- 3 Eger İsmâ' il'i ḳurbân deyü ḳatlı etmiş olsaydı
Yanardı âteş-i Nemrûd'a İbrâhîm Ḥalîlullâh
- 4 “Ḳul er-rûḥî” eger kim gelmemiş olsaydı imdâda
Ne söylerdi ' aceb küffâra ol şâh-ı Resûlullâh
- 5 **Ḥarâbî** Ḥaḳḳ'ı buğdaydan ziyâde sevmiş olsaydı
Atılmazdı diyâr-ı ğurbete Âdem Şafîyyullâh

273

[6+5=11]

- 1 Eski ḥâlî ey şûḥ bulamazsınız^{1a}
O ṭatlı muḥabbet bir zamân imiş
Artık baña siz yâr olamazsınız^{3a}
Ârzü-yı vuşlat bir zamân imiş
- 2 Gerçi evvel meftûn etmişdiñ beni
' Aşḳıñla yakmışdiñ cân ile teni
Şimdi geçdi o ḥâl unuttum seni
İştîyâḳ-ı ḥasret bir zamân imiş
- 3 Sevdâ-yı zülfüñle der-be-der idim
Rûz u şeb hicriñle pür-keder idim
Oṭur amân gitme yavrum der idim
O ricâ-yı minnet bir zamân imiş
- 4 **Edîb**âne saña ' izzet ederdim
Göñlüñüze göre ḥizmet ederdim
A' lâ olmañıza ğayret ederdim
O iḳdâm u ğayret bir zamân imiş

(1) söylemezdi “len terâni” : “len terâni” söylemezdi AK2.

(2a) Cibrîl'i: Cibrîl Ç.

273 İM, 312; Ç, 206.

(1a) bulamazsınız: sen bulamazsın Ç

(3a) siz: Ç'de yok; olamazsınız: olamazsın Ç

(4a) ederdim: eder idim Ç

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Gülşen-i rüyuñ görelden murğ-ı dil zâr oldu hep
Çünkü ھاٲٲ-ı ‘arız-ı gülfamıñız ھا̄r oldu hep
- 2 Korkarım el sürmeğe gīsū-yı pīç-ā-pīçiñe
Ağzın açmış her kılıñ şimdi baña mār oldu hep
- 3 Kimseler bilmezdi mā-beynehümāmız zevkını
Hayf kim esrārımız fāş oldu izhār oldu hep
- 4 Ben seni sevdim deyü ‘ālem beni ta‘n eyledi
Ol sebebden eski dostlar şimdi ağıyār oldu hep
- 5 Gerçi evvel **Hulki**’ye va‘d-i vişāl eyler idiñ
Etdiğñ ‘ahd u vefālar şimdi inkār oldu hep

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 ھاٲٲ-ı rüyuñ ey perī āyāt-ı Qur’ān oldu hep
Cān u dilden oquyanlar ehl-i imān oldu hep
- 2 Cism-i pākiñ “küntü kenz”iñ “kenz-i lā-yüfnā”sıdır
Kim ki imān etmedi billāhi şeytān oldu hep
- 3 Ka’be’dir dergāh-ı vālā-yı şerifiñ böyle kim
Āsitāniñda seniñ ‘uşşāk kırbān oldu hep
- 4 Bilmeyenler ol “ra’eytü Rabbi” emrin şüphesiz
Cāhil ü nādān u bī-i‘ zān u hayvān oldu hep
- 5 “Kellimü’n-nāse” hadişi mūcibince bilmiş ol
Ey **Harabi** nuṭkuñuz maqbūl-i ‘irfān oldu hep

274 İM, 313; Ç, 207.

275 İM, 314; Ç, 208; AK2, 27a.

(1a) ھاٲٲ-ı rüyuñ ey perī: ھاٲٲ-ı didārıñ şehā AK2, İM/t, Ç/t.

(1b) Cān u dilden oquyanlar: Şıdık ile tekbil edenler İM/t, Ç/t; Oquyup taşşil edenler AK2, İM/t, Ç/t.

(4b) Şol “ra’eytü Rabbi”remzinden haberdār olmayan AK2, İM/t, Ç/t.

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Ben deyre girip vermişim ikrār ‘alimallāh
Dört mezhebi de eyledim inkār ‘alimallāh
- 2 Īmānımı ey şūfī bugün küfre deĝişdim
Bu sırrı saña eylemem ızhār ‘alimallāh
- 3 Gelseydi Nesīmī derimi muṭlağ üzerdi
Manşūr da ederdı beni ber-dār ‘alimallāh
- 4 Mihmān olalıdan hele cānımda o cānān
Bu āna deĝin duymadı aĝyār ‘alimallāh
- 5 Sen beyt-i **Ĥarābī**’de Ĥudā yok mu şanırsıñ
Sen görmez iseñ ben görürüm var ‘alimallāh

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 Kāfir olmazdıñ eger olsaydı ĩmānıñ seniñ
Zālīm ü ĝaddārsıñ hıç yok mu vicdānıñ seniñ
- 2 Her kime etseñ nigāh iḥrāk edersıñ muṭlağā
Berğ-i lāmi‘ den beterdir iki çeşmānıñ seniñ
- 3 Tāb-ı ḥüsnüñ şem‘ e beñzetmek ḥaṭadır ey perī
Şemse ĝıbṭa-baḥş iken bu rü-yı raḥşānıñ seniñ
- 4 Ey melek-rū qorqarım billūra teşbīh eyleyem
Nūrdan ma‘ mül iken qudretle gerdānıñ seniñ
- 5 Ĥulqī-i merd-i sūḥan-dāna nazīre söylemek
Ey **Ĥarābī** epsem ol kim yokdur ‘irfānıñ seniñ

276 İM, 315; Ç, 209; AK2, 38a.

* Qalenderī: AK2.

(3a) üzerdi: yüzerdi AK2.

(4a) hele: beri AK2.

(4b) bu āna deĝin: bu vaqte hıç AK2.

277 İM, 318; Ç, 210.

‘ Aynı Kāfiye ile Nazīre-i Dīġer

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 Sīnemi delmekde ey ŧūġ tīr-i mūjġānīñ seniñ
Hālīmi etdi diġer-gūn derd-i hicrānīñ seniñ
- 2 Halka rüsvā olduġum ‘ aşkıñla ta‘ yīb etme kim
Hüsñ ü ānīñ göz görüp dil oldu ġayrānīñ seniñ
- 3 Ğībta eyler nev-nihālān seyr-i gülzār eyleseñ
Beñzemez bir servīye serv-i ġırāmānīñ seniñ
- 4 Cān verenler āsitānīñda senin bulmaz fenā
‘ İyd-i vaşlıñda olaydım ben de ġurbānīñ seniñ
- 5 Çeşme-i āb-ı ġayāt-ı Hızır’a minnet eylemem
Mürdeyi iġyā ederken la‘ l-i ġandānīñ seniñ
- 6 Ölme var ayrılma yok söylediñ ammā neyleyim
Çıkmadı heyhāt doġru ‘ ahd u peymānīñ seniñ
- 7 Ey **ġarābī** yār derdinden ŧikāyet eyleme
Çünki derd-i yārdır dārū-yı dermānīñ seniñ

Tārīġ-i Gevher der-ġaġġ-ı Recāi Baba-zāde ŧākir Bey

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 La‘ net olsun dehr-i dūnuñ çarġ-ı kec-devrānına
Çünki zerre raġmı yok kıymaġdadır miġmānına
- 2 Herkesi bir derde eylersiñ giriftār ey felek
Yuf seniñ erkānına devrānına yuf ŧānına
- 3 Ğalmasıñ bir ġatre ābīñ ey Ğalender Çeşmesi
Sen de döndürdüñ civārīñ Kerbelā meydānına
- 4 Ağlayıñ ey ŧehremīni’nde olan iġvānları
Kaġbelikle bir denī girdi bu genciñ ġanına

278 İM, 319; Ç, 211.

279 İM, 320; Ç, 212.

(4a) iġvānları: iġvān Ç.

- 5 Çıkdı ma' şümân **Edīb** târih-i gevher söyledi
Puşt Cemāl Şākir Bey' iñ baĥ āh kıydı cānına

1332

- 14 Çıkdı ma' şümân

1318

280

[- * - - / - * - - / - * -]

Çıkdı üçler söyledi târihini 1321

MİR Şākir muţlakā oldu şehīd - 3 Çıkdı Üçler

1318

281

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Derd-i ' aşkıñla seniñ böyle ĥayātdan bezerim
Verd-i ruĥsārıñı yād eyleyip ağlar gezerim
- 2 Rāst gelsem ser-i kūyuñda seniñ ağyārı
Ėoca bir taşla hemān başımı billāh ezerim
- 3 Firĥat-i la' l-i lebiñle seniñ ey ĥonĥe-femim
Nideyim leyl ü nehār bāde-i ĥül-fām süzerim
- 4 Cān nedir vuşlatım olsun saña ey şūĥ fedā
Emr et isterseñ eger uçkuru şimdī çözerim
- 5 **Ėulķī**'yi ĥāneñize da' vet ederseñ bir şeb
S.kerim cümleñizi bir şıraya hep dizerim

282

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Ey peri-peyker nedir bu ĥüsn ile āniñ seniñ
Her ĥören dil-dāde oldu vech-i tābāniñ seniñ
- 2 Būs eden buldu ĥayāt-ı cāvidānı muţlakā
Tāze cān baĥş eyliyor ĥoynunda pistāniñ seniñ

280, İM, 320; Ç, 212.

281 İM, 321; Ç, 213.

(4b) eger: Ç'de yok.

282 İM, 322; Ç, 213.

- 3 Dökme gel ruhsârîna luṭf eyle çünki ḥâlimi
Bağ perîşân eyledi zülf-i perîşânîñ seniñ
- 4 Zülm ü ğadı terk et Allâh ‘ aşkına görmez misiñ
Cismimi sūrâḥ sūrâḥ etdi peykânîñ seniñ
- 5 Ḥân-ı vaşlıñda **Ḥarâbî** zârî dil-sîr etmediñ
Merḥametsiz söyle gel hiç yok mu iḥsânîñ seniñ

283

Naẓîredir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Ḥâline raḥm etmez ey dil işte cânânîñ seniñ
Ey gözüm beyhüdedir bu rütbe giryânîñ seniñ
- 2 Sen ki bu sevdâ-yı zülf-i yârı ızhâr eylediñ
Ḥalka ma‘ lûm oldu şimdi zâr-ı pinhânîñ seniñ
- 3 Ba‘ d-ez-în yok derd-i cân-fersâña çâre böyle kim
Artmada günden güne derd-i firâvânîñ seniñ
- 4 Kes ümîdiñ cândan ey cism kim kânûn-ı ‘ aşk
Ġamze-i ḥûn-ḥâra vâh hedr eylemiş kanîñ seniñ
- 5 Ey **Ḥarâbî** ‘ aşk ‘ azâbından ḥalâş olmuş muḥâl
Boş yere uğraşma zîrâ yokdur imkânîñ seniñ

284

Dîġer

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Ey felek ey çarḥ-ı kec-devvâr bu mu şânîñ seniñ
Hiç ḥalâş olmaz belâdan bunca mihmânîñ seniñ
- 2 Bir iki gün besleyip soñra edersin pây-mâl
Yere geçsin mihr ü mâhîñ necm-i raḥşânîñ seniñ
- 3 Neylediñ Keykâvus’u Keyḥüsrev’i İskender’i
Nerdedir Boqrât u Soqrât u Süleymânîñ seniñ

283 İM, 323; Ç, 214.

284 İM, 324; Ç, 214.

4 Herkesi etdiñ helāk anın döküp nâ-a yere
Hûn ile lûdedir elbetde dmn seniñ

5 Duterim Belis’a da ıydıñ ne yapmışdı saña
Ba **Edb** de oldu işte bend-i zindn seniñ

285

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

1 Ba beni ... ne hle oydu hsn-i nnız
Cnımı yamada d’im teş-i hicrnnız

2 şivelerle sen gelir oynarsıñ amm hayf kim
Çeşmime an aqladır leyl ü nehr çeşmnnız

3 Gelse Lomn derd-i cn-fersma dermn eylemez
Çünkü mc etdi cismim nvek-i mjgnnız

4 İltiftnla bizi şad eyliyorsañ her gece
Doğrusu inkr olunmaz luf ile işsnnız

5 Söyle Allh ‘aşına ey řu abl etmez misiñ
‘Iyd-ı vařlıñda **Edb** olsa siziñ urbnnız

286

[6+5= 11]

1 Y Rab sen Allhu ‘aim’ř-řnsıñ
Her yerde her ferde mabl olursañ
Mekndan mnezzeh bir l-meknsıñ
Velkin her şey’e medul olursañ

2 Bu kevn ü meknı sensiñ yaradan
Cmlesi mav olur ıřsañ aradan
Sensiñ doğurtduran sensiñ doğuran
Ztñ f’il ztñ mef’ul olursañ

3 Dođup gelen ölüp giden bir sensiñ
İnsnı hayvnı öldüren sensiñ

285 İM, 325; Ç, 215.

(1a) Nshalarda da “...” ile geçilmiştir.

286 İM, 326; Ç, 216; AK1, 9; AK2, 3.

AK1’de şiir başlığı Nefes’tir. Başlığım altına “vadete da’ir” şeklinde not dşlmüştür.

(2d) ztñ, ztñ: kendiñ, kendiñ AK1, AK2.

Bu ne hikmet gene o ölen sensin
Kendin katil kendin maqtul olursun

- 4 “Lā yus-elu ammā yef’ alu” dir el-Ḥaḫ
Su’āl etmem lākin yapığına bağ
Yā Rab sen kendini etseñ istinṭađ
Ḳabaḫatiñ çıkar mes’ul olursun
- 5 Sensin ifā eden her cināyeti
Sensin ḳabul eden her rezāleti
Verip **Ḥarābi**’ye hep ḳabāḫati
Çıḳarsın aradan mechul olursun

287

Bir Ṭaḳım Rezil Edebsiz Bektāşiler Ḥaḫkında Söylenmişdir

[- * - / - * - / - * - / - * -]

- 1 Kim demiş ki vāşıl-ı Raḫmān olur Bektāşiler
Görmedim bir ehl-i Ḥaḫ şeyṭān olur Bektāşiler
- 2 Şūretā insān görürsün şanma insān anları
Şūret-i insānda hep ḫayvān olur Bektāşiler
- 3 Bī-ḫaberdirler şerī’ atle ṭarīḳatden hemān
Dīn-i Ḥaḫ’da muṭlaḳā noḳşān olur Bektāşiler
- 4 Yolları rāḫ-ı ḳalālet olduğundan her zamān
Ḥaḫḳ’a ḳarşı işleri ‘işyān olur Bektāşiler
- 5 Ey **Edīb** ḫavf et Ḥudā’dan bunlara olma yakın
Ḥaḫḳ’ı idrāk eylemez nādān olur Bektāşiler

288

Lafzen Bir Tārīḫdir

[6+5= 11]

- 1 Bağ “merace’l-baḫreyn yeltaḳiyān”a
Allāh’ın emriyle çıkar dūr-dāne

(5a) ifā: icrā İM/t

287 İM, 328; Ç, 217.

(5a) et: Ç’de yok.

288 İM, 329; Ç, 218.

- 2 İŖte ReŖid Bey'in Ŗulb-i pākinden
Bir dŭrr-i gŭheri geldi imkāna
- 3 Ya' nī bir duŖter-i pākīze-aŖter
İhŖsān etdi Mevlā vechi māhāne
- 4 Vālideyni ile o tıfla yā Rab
'Ömŭr ihŖsān eyle ıkar meydāna
- 5 Biñ ŭ yŭz on yedi sālinde **Edīb**
' Afife Ŗiddīka doğdu cihāna

289

' Ārif Efendi'ye SöylenmiŖdir

Beyt

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

“Lī-ma' allāh” sırr-ı sırrullāhına āgāh iseñ
Eyle ta' rīf ' ārifi sen ' ārif-i billāh iseñ

290

BaŖŖi-i VaŖŖi Bir MŭteŖā' ire Bedāhaten SöylenmiŖdir

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Doğrudur BaŖŖi Stānbŭl'da ne ok var ' araba
' Arabam olsa Ŗatardıñ verir idiñ Ŗarāba
- 2 İme zinhār Ŗarāb ŭnki ħarāmdır dedi Ħa
Rŭz-ı maŖŖerde fenā ħāilde dŭŖersiñ ' azāba
- 3 Tŭtacağdır yaañı zorla zebāniler hep
Seni tŭrtŭp ederekden tıacağlar dolaba
- 4 Bunuñ a' lāsı ise emr-i Ħudā'yı diñle
BoŖ yere etme gŭnāh cehd ediñiz hep Ŗevāba

289 İM, 329; , 219.

290 İM, 330; , 219.

(1b) Ŗatardıñ: Ŗatardı .

(4b) Ŗevāba: Ŗavāba İM.

- 5 Diñleme Baħşī hemān nuşħ-ı **Edīb**'i aşlā
Raķı iç sev güzeli iştiħāñ olsun kebāba

291

Nevres Pāşa'nın Ğazeline Hezlāne Bir Nazīredir*

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Devr-i ħüsnünde baş eĝmem kaħbe-i bed-nāma ben
Sāye-i kününda minnet eylemem hiç .ma ben
- 2 Gāh esīr-i günbed eyler gāh esīr-i .m beni
Şaşmışım bilmem ne yapsam bu y.raķ-ı tāma ben
- 3 Eylerim ol ħalveti ben kendime beytü's-sürūr
Ĥasret-i künüña varsam ey perī ħammāma ben
- 4 Kīr-i gümrāhım getirdi başıma ĝavĝaları
Yoħsa nerden düş olurdum böyle kıllı .ma ben
- 5 .mını gördüm esīr oldum kemend-i vaşlıña
Ol sebebden ħalmadı param tutuldum dāma ben
- 6 Kaħbeler puştlarla lāzımdır mümāşāt eylemek
Ger baña uymazsa anlar uyarım eyyāma ben
- 7 Kūy-ı şehvetde ne bir .mc.ķ ne bir kūngāh var
Gece gündüz uğradım vāh derd-i iħtilāma ben
- 8 Sürĥ-fām etmez senin kīr-i kebīrin ey **Edīb**
Sen hemān gel şoķ çıkarma rāzıyım tā şāma ben

292

Sefinemiziñ Muķannen Olan Ķırķāsiyesi İçin Me'mūrīne Gönderilen
Tezkeredir

Manzūm Tezkere

[6+5= 11]

- 1 Ey Niyāzī size niyāz ederek
Rāz-ı derūnuma hem-rāz ederek

291 İM, 331; Ç, 219.

* Nevres: Rızā Nevres Ç

(3a) beytü's-sürūr: beytü'l-ħazen İM/t.

(7a) bir: Ç'de yok.

292 İM, 333; Ç, 220.

- 2 İşte bu kâğıdı taḥrîr eyledim
 Ḥuzûr-ı ‘ âliye tesyîr eyledim
- 3 Diñleyiñ luṭf edip ma‘ rûzâtımı
 Ḥâḳ-i pâya olan ifâdâtımı
- 4 Yazılacak resmî işlerim çokdur
 Velâkin bir ḳatre mürekkeb yokdur
- 5 İ‘ ṫası’çün size çok ricâ etdim
 Ḥâlbuki her zamân boş gelip gitdim
- 6 Geçen gün nihâyet va‘ d eylediñiz
 Şalı günü muṫlaḳ gel söylediñiz
- 7 İşte emriñize etdim imtişâl
 ‘ Askerle şîşeyi eyledim irsâl
- 8 Luṭf et boş gönderme artık şîşeyi
 Ref‘ eyle göñlümden bu endîşeyi
- 9 İnşâ-Allâh mîrim ‘ âlî olursuñ
 ‘ An-ḳarîbi’z-zamân rif‘ at bulursuñ
- 10 Ḥulûş-ı ḳalb ile selâm ederim
 Du‘ âlarla ḥatm-ı kelâm ederim
- 11 Edîb bendeñizi eyleme maḥzûn
 Ḥazret-i Ḥâḳ sizi eylesin memnûn

[Bu tezkere üzerine istiḥḳâḳımızdan fazla olarak bir
senelik el verecek ḳadar kâğıd mürekkeb vesâ’ire
göndermiştir.]

293

Râh-ı Hidâyetden Ṭarîḳ-i Ḍalâlete Şapmış Olanlar Ḥâḳḳında
Söylenmiştir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Niçin siz doğru yoldan çıkdıñız ey fitne fâsıḳlar
 Şaşırđı ḥâliñizden hep muḥibbân ile ‘ âşıḳlar

293 İM, 335; Ç, 222.

Manzumeden önce Ç’de harflerin ebced hesabına göre degerleri verilmiştir.

Size la‘ net eder elbetde ikrârında şâdıklar
Hurûc etse bugün Mehdî sizi billâh kızaıklar

Yolu erkânı berbâd etdiñiz eyvâh yazıklar
A d.yyûslar a kı.İtaıklar a p.ştlar a münâfıklar

- 2 Erenler la‘ net etmiş bu tarikatdeki kıallâşa
Anınçün cümle ‘ âlem nefret etmişdir kıızılbaş
Ma‘ âzallâh zînâ etmek olur mu kıız kıarındaşa
Ne yüzle pîrimizdir dersiñiz siz Hacı Bektâş’a

Yolu erkânı berbâd etdiñiz eyvâh yazıklar
A d.yyûslar a kı.İtaıklar a p.ştlar a münâfıklar

- 3 Tutar birgün sizi elbetde âhı ehl-i imânıñ
Perişân etdiñiz ‘ ırzını çünki şabî sübyânıñ
Fâmilyasın elinden aldınız zür ile ihvânıñ
Or.spularla icrâ etdiñiz pîrânıñ erkânıñ

Yolu erkânı berbâd etdiñiz eyvâh yazıklar
A d.yyûslar a kı.İtaıklar a p.ştlar a münâfıklar

- 4 Ne işler yapıdınız siz şarlağanlıkla muhibbâna
Velâkin hep edepsizlikleriñiz çıkdı meydâna
Boğar birgün 30-1-4-2-1+1/7-20-4 sizi deryâ-yı hicrâna
Mekâmın etdiñiz çünki fenâ bir hâlde kerhâne

Yolu erkânı berbâd etdiñiz eyvâh yazıklar
A d.yyûslar a kı.İtaıklar a p.ştlar a münâfıklar

- 5 Bulunmaz sizde bir kâmil gelen hep fitne ‘ allâklar
Edebsizler rezîl zen-pâre p.ştlar eski kı.İtaıklar
Hafîz-Allâh rezâletden utanmaz iki 200-30-100-1-9-200-6-1
Ne dîndir ne tarikatdır bu ne mezhepdır alçaıklar

Yolu erkânı berbâd etdiñiz eyvâh yazıklar
A d.yyûslar a kı.İtaıklar a p.ştlar a münâfıklar

(4c) 30-1-4-2-1+1 /7-20-4 rakamlarının sağdan sola ebced okunuşu, “Deñiz Abdâl” sözcüklerini vermektedir.

(5c) 200-30-100-1-9-200-6-1 rakamlarının sağdan sola ebced okunuşu “Ortaıklar” sözcüğünü vermektedir.

- 6 Hele 1-2-1-2/4-40-8-40/10-3-5-50-1-600-200-20'nin yokdur imanı
5-10-5-2 ile 5-1-60-8-1 kaḥbesiyle açdı erkânı
O meclisde idi çerviş 10-50-1-300/1-50-6-8 hem 4-40-8-40
Sizi kaḥr eylesin Allāh bu mu dervişlik 'unvânı

Yolu erkânı berbād etdiñiz eyvāh yazıklar
A d.yyūslar a k.ıtaqlar a p.ştlar a münāfiqlar

- 7 200-30-50-1-30-6-1/20-50-10-600-10-300 oğlu 10-30-70'ye geldi bir gafler
Zinā olmuş iken öz ḥānesinde almadı 'ibret
Or.spu etmeğe kendi fāilyasın eder gayret
Ne Çingāne kabūl eyler bu aḥvāli ne bir millet

Yolu erkânı berbād etdiñiz eyvāh yazıklar
A d.yyūslar a k.ıtaqlar a p.ştlar a münāfiqlar

- 8 **Ḥarābī** kemterin ašlā sözünden etmeyin ikrāh
Sözüm er doğruya ḥaḳ doğruya hep doğrudur billāh
Ḥilāfım var ise şāyed beni kaḥr eylesin Allāh
Ṭarīḳ-i Nāzenin'i baḳ ne ḥāle koyduñuz eyvāh

Yolu erkânı berbād etdiñiz eyvāh yazıklar
A d.yyūslar a k.ıtaqlar a p.ştlar a münāfiqlar

294

Müstecābızāde 'İşmet Bey Birāderimiziñ Teşvīkiyle Söylenmiş Bir
Ġazeldir

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 **Ḳadrin** biliriz merd-i sūḥan-dān-ı zamānıñ
Aşarı bütin saçma şapandır deḳadanıñ

(6a) 1-2-1-2/4-40-8-40/10-3-5-50-1-600-200-20 rakamlarının sağdan sola ebced okunuşu “Kerḥāneci Meḥmed Baba” sözcüklerini vermektedir.

(6b) 5-10-5-2 rakamlarının sağdan sola ebced okunuşu “Behiyye” sözcüğünü; 5-1-60-8-1 rakamlarının sağdan sola ebced okunuşu ise “Aḥsah” sözcüğünü vermektedir.

(6c) 10-50-1-300 rakamlarının sağdan sola ebced okunuşu “Muḥammed” sözcüğünü; 1-50-6-8 rakamlarının sağdan sola ebced okunuşu “Ḥona(?)” sözcüğünü; 4-40-8-40 rakamlarının sağdan sola ebced okunuşu ise “Şāni” sözcüğünü vermektedir.

(7a) 200-30-50-1-30-6-1/20-50-10-600-10-300 rakamlarının sağdan sola ebced okunuşu “Olanlar Şeyḫi'niñ” sözcüğünü; 10-30-70 rakamlarının sağdan sola ebced okunuşu ise “‘Alī” sözcüğünü vermektedir.

294 İM, 339; Ç, 225.

- 2 Rû' yâsı yeşil leyli kızıl faytonu Refref
Teşbihleri gâyetle yamandır dekadaniñ
- 3 Hem şarı siyâh reng-i Felâṭun'a baķıñ siz
Elvâni da bambaşka ' ayandır dekadaniñ
- 4 Zinhâr demeyiñ ḥalṭ ederek b.ķ yediler kim
Ekl eylediği arpa şamandır dekadaniñ
- 5 Çıķsaydı deñizden rûḥ-ı bîdârı uçardı
Dürrâcı serî' ü'd-deverândır dekadaniñ
- 6 İtnâb-ı suḥan etme yeter ğayrı **Ḥarâbî**
Baķ sözlerine hep hezeyândır dekadaniñ

295

[- - * / - * - - / - - * / - * - -]

- 1 Āġâḥ olaydı vâ' iz âyât-ı Zü'l-celâl'e
Düşmezdi kürsî üzre aşlâ bu ķil u ķâle
- 2 Farķ eylese nedir bu da' vâ-yı küfr ü imân
Küfrün ederdi imân girmezdi hiç vebâle
- 3 Sırr-ı şalât u şavmı fehm eylemiş olaydı
Sehv-i sücûdu ḥalkı vermezdi iḥtilâle
- 4 Ger kıble-i ḥaķîkat n'olduğunu bileydi
Yüz döndürürdü muṭlaķ bu kıbleden cemâle
- 5 Ḥilmî'ye pey-rev olmaķ ḥaddiñ midir **Ḥarâbî**
Hiç şeh-süvârı ta' ķîb mümkün midir ṭopala

296

Müteşâ' ir Recâ'î-zâde Ḥulkî Bey'e Söylenmişdir

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 İsterim devr-i felekde baña bir yâr olsun
Öyle kim şûḥ-ı cihân zâlim ü ğaddâr olsun

295 İM, 340; Ç, 226; AK1, 19; AK2, 9.

(1a) āġâḥ: vâķıf: İM/t; âyât: âyet Ç.

(3b) vermezdi: ver murâdını Ç.

(4b) bu: o Ç.

296 İM, 341; Ç, 227.

- 2 Her zamān anı mı nā-a yere dōksūn dursun
Merebi tīr-i belā amzesi hūn-ār olsun
- 3 Hep azūbāne baıp yanıma hī uramasıñ
Baña ram eylesesiñ hem-demi ayār olsun
- 4 Beni mazūn ederek ād ede dūmenlerimi
Gōrmeyim lufunu āyetle dil-āzār olsun
- 5 Bu belālar bu afālar bu ezālar yā Rab
Öyle bir kerre deil **Hulı**'ye her bār olsun

297

Hekīm Olu 'Alī Paa Civārında 'İsā apısı'nda Sōylenmidir

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 ayb eyledim ivānımı 'İsā apısı'nda
Hi bulmadım arānımı 'İsā apısı'nda
- 2 Hāımda neler sōylediler hi biri alā
Fehm etmedi vicdānımı 'İsā apısı'nda
- 3 Rūdī Bey Efendi'yle Hāsan Bey'den umardım
Belki bilir 'irfānımı 'İsā apısı'nda
- 4 Kār etmedi bu Beylere āyāt u aādīs
Heder eylerim imānımı 'İsā apısı'nda
- 5 Hūssām beni bu īl ile āl eyledi mecbūr
Dōrt amaa emānımı 'İsā apısı'nda

298

Bu da 'İsā apısı Beylerine Sōylenmidir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Ey Hāsan Bey alburuñ anaını atlatdıñız
Ortasından pek fenā hālide urup patlatdıñız
- 2 Mav olup gitdi mıır buday yulaf bura darı
almadı bir ey' iinde hārice ıratdıñız

297 İM, 342; 227.

298 İM, 343; , 228.

- 3 Şer‘e taṭbīk eyleyip çok nūkteler ‘ arz eyledim
Hālbuki siz defter-i ‘ irfānımı ḳatlattıñız
- 4 Atlamaz derler deve ḥendeḳden ammā zātıñız
Ben gibi çok üştüre ḥendeḳleri atlatdıñız
- 5 Zāt-ı ‘ āliñiz **Edīb** ü kāmīl ü ‘ irfānsıñız
Ey Hüsāmeddīn niçin bu ḳalburu patlatdıñız

299

‘ İsā Ḳapısında Mīrās Yedi Ziyā Bey’e Söylenmişdir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 Gerçi muzlim yerde ḳaldıḳ şimdi ey mīr-i Ziyā
Hālbuki biz çarḥda pek çok ziyālar görmüşüz
- 2 Zāt-ı ‘ āliñiz gibi ‘ ırz ehli hem vicdānı pak
Dilber-i nāzik-edālar meh-liḳālar görmüşüz
- 3 Bezmimizde sākī-i gül-çehreler de var idi
Her gece tā şubḥa dek zevḳ ü şafālar görmüşüz
- 4 Bir pula muḥtāc u aç u bī-‘ ilāc ḳalmış olan
Şervet-i sāmāna mālīk aḡniyālar görmüşüz
- 5 Böyle söylersin **Edīb** ammā taḥaṭṭür eyle kim
Çarḥ-ı kec-reftārdan ḥaylī belālar görmüşüz

300

‘ İsā Ḳapısında Tanzīm Olunan Vilādet Tārīhidir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Bugün ihvānımız Aḥmed Efendi şulb-i pākinden
Cihāna geldi bir ferzendi olduḳ cümlemiz ḥürrem
- 2 O tıfl-ı nāzenīne Ḥaḳ ‘ ömürler eylesin iḥsān
Kemāl-i ‘ āfiyetle vālideyni şād ola her dem
- 3 Zekī vü fāzıl u ‘ allāme-i ‘ aṣr olsun inşāllāh
Aña her yerde ḥürmet eyleyip ta‘ zīm ede ‘ ālem

299 İM, 344; Ç, 229.

300 İM, 345; Ç, 229.

- 4 Yayılıñ ‘āleme şīt ü kemāli şöhret ü şānı
İlāhī qalmasıñ dünyāda taḥsīn etmedik ādem
- 5 **Edībā** işte lafzen söyledim tārīḥ-i mevlūdün
Biñ üç yüz yirmide doğdu cihāna Muştafa Ekrem

301

Dīġer

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

Edībā kıl-k-i zerle gevherin tārīḥini yazdım
Görün dünyāya doğdu ‘avn-ı Hāḳ’la Muştafa Ekrem (1320)

302

‘Īsā Qapısında Kāzım Bey’e Söylenmişdir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

İsm-i ‘āliñiz gibi ey mīr Kāzım kāzım ol
Kāzım ol hem hāzım ol hem ḥāzım ol hem hāzım ol

303

Doġtor Maḥmūd Şā’im Bey’e Söylenmişdir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

İsm-i ‘āliñiz gibi ey mīr Maḥmūd Şā’im ol
Ḥastalanma ölme sağ ol ‘āfiyetle dā’im ol

304

454 Şaḥifede Meşūr Olan Qalbur Ğazelinden Şoñra Söylenmişdir

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

- 1 Qalburdan alıp Ḥazret-i Ḥüssām’ı öğüdsek
Luṭf etse deġirmenci de diġkat ederekden
- 2 İnceltse daġıġ etse iki taş arasında
Şoñra anı bir de elese ince elekden
- 3 Rüşdī Bey Efendi de buña etse nezāret
Muṭlaq ayırırdıġ ununu kirli kepekden

301 İM, 345; Ç, 230.

302 İM, 346; Ç, 230.

303 İM, 346; Ç, 230.

304 İM, 347; Ç, 231.

*454 Şaḥifede Meşūr Olan: Ç’de yok.

4 O hâlde börek olmağa şâyeste olurdu
Bir sofraya konduğ da bıķılmazdı yemekden

5 Bu undan **Edīb** baklava da yoğrulur ammā
Ayrılsa kepekden geçiverseydi elekden

305

Nefes

[6+5=11]

1 Bir zamān cāmi‘ ye devām ederdim
‘ Aqlımca şanırdım müselmān oldum
Vā‘ iz diñlemeğe her gāh giderdim
Me’ mül ederdim ki zī-īmān oldum

2 Şoñra puthāneye eyledim devām
Bağdım ki Muḥammed orada imām
İmāmeyn ma‘ şūmān cümlesi tamām
Eski tã‘ ātıma peşimān oldum

3 Gördüm ki Muḥammed Dede Babadır
Ḳıble kendi namāz niyāz añadır
Ben de secde etdim emr-i Ḥudā’ dır
Ḥarābī yeniden müselmān oldum

306

Tārīḫ-i Mevlūdüm ile Ṭarīḳate İntisāb etdiğim Tārīḫi Beyān Eder
Nefesdir

[6+5=11]

1 Peder ü vālidem oldu bahāne
“Merace’l-baḫreyni yeltaḳıyān”a
Biñ iki yüz altmış doḳuzda kāna
Erişdim zāhiren geldim cihāna

2 Berzahdan ḳurtuldum çıktım aradan
On yedi yaşında doğdum anadan
Meḫmed ‘ Alī Ḥilmī Dede Baba’dan
Çok şükür ḫamd olsun geldim imkāna

305 İM, 348; Ç, 231, AK2 47.

306 İM, 349; Ç, 232; AK1, 6; AK2, 1.

(1d) zāhirem erişdim geldim cihāne AK1.

(2c) Meḫmed ‘ Alī Ḥilmī: Ḥilmī Meḫmed ‘ Alī AK1; Meḫmed ‘ Alī: AK2.

- 3 Nāmım **Edīb** idi **Ḥarābī** oldum
Erenlerin ayak tūrābı oldum
Ḥaqq'ın bir muqaddes kitābı oldum
‘Aşq olsun okuyan ehl-i ‘irfāna

[1317, bu nuṭku söylediğim tārīḥ;
1269, tārīḥ-i mevlūdüm;
49, şimdiki ḥālde kırk doḡuz yaşımdayım;
17, naşīb aldığım zamān on yedi yaşımda idim;
32, naşīb alalı tamām otuz iki sene olmuştur.]

307

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Göz yaşıñı bu bezme gelenler silegelsin
Hiç ağlamasın şād olarakdan gülegelsin
- 2 “El cinsü ile’l-cinsi yemilü” dedi ol şāh
Sünbül güle gül bülbüle bülbül güle gelsin
- 3 Zāhid ne alır meclis-i rindāna gelirse
Ger var ise ḥaddi hele gelsin hele gelsin
- 4 Tesbīḥ ile seccādeyi terk eyler idi hep
Bir kez görelim dāmen-i Ḥünkār ele gelsin
- 5 Bu yolda ḥaṭāyānı gören varsa **Ḥarābī**
Meydāna seniñle bile gelsin dile gelsin

308

Ḥasbe’l-İcāb Ḥulķī Bey Ḥaqqında Söylenmişdir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

Destiñizden hiç bir iş gelmez beyim tenbelsiñiz
Başıña yoq çāre çünki hem foḡul hem kelsiñiz

307 İM, 351; Ç, 233.

308 İM, 352, Ç, 234.

309

Sünbül Sinān Hāzretleriniñ Tācı Altına Yazılmağ Üzre Taleb Olunan
Bejt

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

Gördüğün bu Hāzret-i Sünbül Sinān'ın tādır
Şıdğ ile etmek ziyāret mü'miniñ mi' rācıdır

310

Telğraf Me'muru İsmā'ıl Efendi'niñ Nāmına Mağşuş Söylenmişdir

[4x4= 16]

İsmā ile yil beyninde 'ayın vāқи' olur ise
Nesl-i Hālilullāh çıkar bunu yazan bulur ise

311⁶³

Çoca Muşafapaşa'da Sünbül Sinān Hāzretleri'niñ Dergāh-ı Şerifinde
Medfün Telğraf Me'muru Şālih Bey'in İrtihāline Tārihdir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Hāzret-i Monlā-yı Rūm ile Velī Sünbül Sinān
Telğraf me'muru mīr-i Şālih'e versin amān
- 2 Kendisi ismi gibi bir şālih ü 'ābid idi
Mağfired eyler aña elbetde Rabb-i müste'ān
- 3 Hem tarīk-i Mevlevī'ye intisāb etmiş idi
Yirmi beş yaşında rihlet eyledi bu nev-civān
- 4 Bir teleğraf geldi sū-yı āhiretten kendine
"İrci'ī" emrine etdi iktidā ol dem hemān
- 5 İşte lafzen eyledi tanzīm **Edīb** tārihini
Tām biñ üç yüz yirmi üçde eyledi 'azm-i cinān

309 İM, 352, 371 Ç, 234.

310 İM, 352, Ç, 234.

311 İM, 353; Ç, 234.

Ḥasbe'l-İcāb Aḥibbādan Polis Ser-ḳomseri Aḥmed Ḥamdi Efendi'ye
Ḥiṭāben Yazılmışdır

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Ey ḳomser efendi heme ān zevḳ ü şafā et
Dārū-yı meyi derdiñe hem-vāre devā et
- 2 Ḥiddetle şaḳın hīç bir işe etme teşebbüs
“Lā ḥavle velā ḳuvvete” de def^c -i belā et
- 3 Bir kimse fenā olmañıza ğayret ederse
Sen iyliğıne dā'imā Allāh'a du'ā et
- 4 Rāḫat yaşamaḳ ister iseñ dehr-i denīde
Düşmāniñi her ān u zamān medḫ ü şenā et
- 5 Ayrılma şaḳın rāh-ı şadāḳatde buluñ hep
Devlet yoluna cāniñi lāzımsa fedā et
- 6 Bir kimseyi nā-ḫaḳ yere hīç eyleme maḫkūm
Jurnālini hep mūcib-i taḫfif-i cezā et
- 7 Dünyāda ḫaṭāsız olamaz gerçi bir insān
Ḥasbe'l-beşer etseñ de **Edībāne** ḫaṭā et

Na' t-1 Şerīf

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Yazıldı yā Resūlallāh ezelden nāmiñ eflāke
Ḥafīdir ehl-i işrāke
Buyurdu Ḥazret-i Allāh seniñ şāniñda “Levlāke”
Bu ḫikmet şıgmaz idrāke

312 İM, 354,361 Ç, 235,241.

Bu gazel İM, 361 ve Ç, 241'de mükerreren yazılmış ve sonuna şu not düşülmüştür. “İşbu gazel sehven mükerrer yazılmışdır.” Ayrıca Ç'de şu not bulunmaktadır: “Şu işareti gazeliñ baş tarāfına yazmaḳ şüretiyle beni ikāz etmediğıñ için eşekliğıne toyma. Yoksa faḳir dalgaya düşmezdim. İsimlerdeki ayrılık beni şaşırttı. 5 Mayıs 938, Sā' atçı ' Ömer Lütfü.”

(5b) devlet: millet 361 İM, 241 Ç.

(6a) bir kimseyi nā-ḫaḳ yere: nā-ḫaḳ yere bir kimseyi 361 İM, 241 Ç.

313 İM, 355; Ç, 236; AK1; 11, AK2, 4.

- 2 Saña ĩmān eden lā-şek görür her yerde Allāh'ı
Bu sırrıñ oldum āgāhı
Egerçi Haqq'ı bilmekte buyurduñ “Mā-‘ arefnāke”
Ne hoş sed çekdiñ eşrāke
- 3 Ne ğaflet geldi küffār-ı Kureyş'e yā Nebiyyallāh
O dem ki Hāzret-i Allāh
Buyurdu “mā-remeyte iz-remeyte” atdıġıñ hāke
‘ Adūlar döndü hāşāke
- 4 Saña düşmānlık etmek isteyen müşrikleri Allāh
Perişān eyledi her gāh
Gelince şūre-i “tebbet yedā” hep düşdüler bāke
Hirās u bīm u ihlāke
- 5 Dediñ “el-faķru faķrī” kendi haqqında ne hikmetdir
Ne haşletdir ne devletdir
Tenezzül etmediñ aşlā cihānda māl ü emlāke
Bu hayret verdi şukkāke
- 6 Delīliñ Cebre'ıl oldu erişdiñ “ķābe ķavseyñ”e
Giren yoķdur o mā-beyne
Muvaffaķ olmadı hiç bir nebī ol menzil-i pāke
Nümāyāndır bu derrāke
- 7 **Hārābī** “ķüntü kenz”iñ sırrını nādāna fāş etme
Resūlullāh'ı incitme
Uzatma destiñi zinhār şeri‘ at perdesin çāke
Yaķışmaz ehl-i imsāke

314

Me'is Liman Riyasetinde Bulunduġum Şırada Kendi Haqqımda Bi't-
tanżīm Orada Bulunan Bir Taķım Hāsūdāna Oķunmuş Ğazeldir

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Bilmiş ol Edīb Bey seni nā-çār edecekler
Dünyāyı Me'is'de başıña dar edecekler

(2b) çekdiñ: çekdi İM.

(3a) Nebiyyallāh: Resūlallāh AK1, AK2.

(5a) ne haşletdir ne devletdir: ne devletdir ne haşletdir AK1, AK2.

314 İM, 356, Ç, 238.

- 2 Ne cāmi‘ e ne mescide gitmez imişñ sen
İslām deġilsñ deyü ihbār edecekler
- 3 Yazık saña zen-pāre ġulām-pāre imişñ
Bu hāliñi hep ‘āleme izhār edecekler
- 4 Her ġün furuna tepsi verip de yer imişñ
Baħriyyeyi bundan da ġaber-dār edecekler
- 5 Gölġende **Edīb** yatmaġ için ba‘ zı ‘ adūlar
Urġanla s.kinden seni ber-dār edecekler

315

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Ey perī bīmārñ oldum çeşm-i bīmārñ gibi
Zerd olup rüyum seniñ ġisū-yı zer-tārñ gibi
- 2 Rūz u şeb ‘ aşķıñla giryān eylerim āh oldu baġ
Çeşm-i ġūn-bārım daħi la‘ l-i şeker-bārñ gibi
- 3 Sūzişim pervāneler ġördü taħayyür etdi kim
Şem‘ -veş yanmaġda cismim şem‘ -i ruhsārñ gibi
- 4 Kātib-i rüz-ı ezel “naħnü ġasemnā” dan beri
ġara yazmış baħtımı şol ġāl-i dīdārñ gibi
- 5 Eyleme dārū-yı elťāfiñ **Ĥarābī**’den dırġ
Ey perī bīmārñ oldum çeşm-i bīmārñ gibi

316

Şākirdim Ĥulķī Bey’iñ Vefāt Eden Dostu Behiyye Ĥanım Ĥarafından
Kendisine Ĥiťāben Tārñdir

[- - * -/* - - / - - * -/* - -]

- 1 Ma‘ zūrum ‘ afv edersñ ey şūġ-ı nev-civānım
Ĥasbe’ l-ġader ġörünmem şimdi saña nihānım

(4a) tepsi: Ç’de yok.

315 İM, 357; Ç, 238

(5) İM/t, Ç/t: Gel **Edīb**’den eyleme dārū-yı elťāfiñ dırġ

Çünkü ben bīmārñ oldum çeşm-i bīmārñ gibi

316 İM, 358; Ç 239.

- 2 Gāyet sizi severdim şıkışdırıp öperdim
Bilmiş oluñ ki yavrum ‘ aşkıñla çıkdı cānım
- 3 Nerde o zevk-i ‘ işret o şöhet [ü] o vuşlat
Vallāhī hoş geçerdi zevkiñle hep zamānım
- 4 Allāh beni ayırdı āgūş-ı şefqatiñden
Taқdıre var mı çāre oldu mezār mekānım
- 5 Luţf et beni unutma yād eyle ba‘ zı ba‘ zı
Kesme du‘ āyı benden ey yār-ı mihribānım
- 6 Yazdı **Ḥarābī** lafzen tāriḥ-i irtihālim
Biñ üç yüz on doқuzda göçdü Behiyye Ḥānım

317

Şākirdim Ḥulķī Bey’iñ İltimāsı Üzerine Eşek Meraқlısı Bir
Delikānlıya Söylenmişdir

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Göñlüm temāyül etdi bir şūḥ-ı ḥar-süvāra
Ḳurtulması muḥāldir geçdi başım yulara
- 2 Deh çüş deyip eşekle geşt [ü] güzār eder āh
Hiç böyle bir mürüvvet lāyık mıdır ḥimāra
- 3 Luţf et şabā unutma benden o yāre söyle
İşlāḥı ğayr-i kābil uğraşmasıñ timāra
- 4 Uzun kulağı vardır қalın y.rağı vardır
Meyl etmesiñ ‘ ayıbdır bu deñli bunca ḥāra
- 5 Āḥūr-ı yāre girmek vuşlat olur **Edīb**’e
Yā Rab beni ḥumār et baḥş eyle ol nigāra

318

Vidinli Dervīş Meḥmed’iñ Ḥaққında Söylenmişdir

[6+5=11]

- 1 Ey dervīş sen sükūt eylemiş olsañ
Āşikār etmezdiñ cehāletiñi

317 İM, 359; Ç, 240.

318 İM, 360; Ç, 241.

Bu sözümlü benim diñlemiş olsañ
Farq etmezdi kimse kabāhatiñi

2 Cehl-i mürekkebsiñ idrākiñ yokdur
Seniñ gibi dervīş cebimde çokdur
Yalan sözleriñe qarnımız tokdur
Başkasına var şat kerāmetiñi

3 Seni berbād etdi raqınıñ dozu
Farq eylemez olduñ söz ile özü
Yalınız **Hārābī** demez bu sözü
Herkes bilir seniñ rezāletiñi

319

Ahibbādan Mu‘ammer Bey Haqqında Söylenmişdir

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Ey Mu‘ammer Bey Efendi acıyıñ cānıñızı
Mey-i nābı az için kesmeye dermānıñızı
- 2 Mest-i lā-ya‘kıl olup her söze cür’et etme
İhtiyāṭ ile gücendirmeyiñ ihvānıñızı
- 3 Hele bed-māye olanlar ile hem-dem olma
Evc-i a‘lāya çıkart gayret edip şānıñızı
- 4 Zāt-ı ‘ālīñizi ‘ālī bilir iken herkes
Cehd edip kendiñe güldürmeyiñ aqrānıñızı
- 5 İftirā etme şaqın kimseye Haq rāzı değıl
İctināb eyle yalandan bozar imānıñızı
- 6 Çünkü siz şı‘rim için başkasınıñdır dediñiz
Neye maḥv eylediñiz kızb ile vicdānıñızı
- 7 Bendeñiz şā‘ir **Edīb** olduğuma vāqıf iken
Niçin inkār ederek bozduñuz ‘irfānıñızı

Yār-ı Vefā-dārımız Şā'ir-i Şīrīn-Zebān Ḥasan Ḥulķī Bey'e Berāy-ı
Laṭīfe Söylenmişdir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Sözünde zerre öz yokdur velâkin mağz-ı Qur'ânî
Ḥasan Bey kendi 'aqlınca şanır kendi kelâmıdır
- 2 Bi-ḥaḳḳın eylemiş ta'lim ü taḥşil laḳlaḳḳyyâtı
Mükemmel cehli vardır çünki hîçiyü'l-Melâmîdir
- 3 Ne Allâh'a ne bir pîre ne bir mürşide bağlanmış
Ne biz bildik ne kendisi 'aceb kimiñ gulâmıdır
- 4 Hidâyet rāhını bulsa tarîḳ-i 'amma gitmezdi
Buña mâni' olan şad ḥayf kim bir r.spî .mıdır
- 5 **Ḥarâbî** ağzın açdırma Recâi-zâde'niñ zîrâ
Seni mağlûb eder çan çanla hîçiyü'l-Melâmîdir

Meydân Müteşâ'irlerinden Biriniñ Şaçma Şapan Bir Ğazeline
Nazîredir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 Hicr-i yâri 'âşîḳ-ı şeydâya şor şorma baña
'Aşḳı da Mecnûn ile Leylâ'ya şor şorma baña
- 2 Ben cemâlullâhı ru'yet eyledim ḥaḳḳa'l-yakîn
"Len terâni" ğuşşasiñ Mûsâ'ya şor şorma baña
- 3 Şorma beyhûde dem-i Cibrîl'i ifşâ eylemem
Git bu sırrı mâder-i 'İsâ'ya şor şorma baña
- 4 Cennet içre Bü'l-beşer buğday yiyip çıḳmış denir
Sen bu buğday maddesiñ Ḥavvâ'ya şor şorma baña
- 5 Nehr-i Ürdün içre taḥhîr etmiş İbni Meryem'i
Zâhidâ bu cilveyi Yaḥyâ'ya şor şorma baña

320 İM, 363; Ç, 243.

321 İM, 365; Ç, 245; AK1, 38; AK2, 24.

(5b) Zâhidâ: Zâhidân AK1, AK2.

6 Mağz-ı Qur'ân-ı celîlü's-şânı benden et su'âl
Zâhirî ma' nâyı bir monlâya şor şorma baña

7 Ey **Harâbî** kenz-i esrâr-ı Resûlullâh mısıñ
Ben de bilmem 'ârif ü dânyaya şor şorma baña

322

Meydân Şâ'irlerinden Hâkî'niñ Bir Ğazeline Nazîredir

[- * - / - * - / - * - / - * -]

1 'Andelîbiñ kadrini gülzâra şor şorma baña
Gönçeniñ de 'andelîb-i zâra şor şorma baña

2 Sâkî-i bezm-i elest mest ü harâb etmiş beni
“İnneme'l-hamr” âyetiñ hüşyâra şor şorma baña

3 Zâhidâ sen mu'ciz-i şaqqu'l-kamer keyfiyyetiñ
Bir vekîl-i Aḥmed-i Muhtâra şor şorma baña

4 Hâzret-i Selmân-ı Pâk ile cenâb-ı Kanber'in
Kıymetinden Hayder-i Kerrâr'a şor şorma baña

5 'Aqlım idrâk eylemez cânsız dîvâriñ seyrini
Hâcî Bektâş-ı Velî Hünkâr'a şor şorma baña

6 Vâkıf olmaḡsa murâdıñ “men 'aref” esrârına
Git “Ene'l-Haḡ” söyleyen berdâra şor şorma baña

7 Ey **Harâbî** söylemem “innî ene'llah” remzini
Sen bu sırrı vâkıf-ı esrâra şor şorma bana

323

Meydân Müteşâ'irlerinden Biriniñ Şaçma Şapan Bir Ğazeline
Nazîredir

[- * - / - * - / - * - / - * -]

1 Âsîyâb-ı her dü-'âlem bir tecellâdır döner
Dest-i kudretle dem-â-dem çarḡ-ı kübrâdır döner

(6b) Zâhirî: Zâhir-i Ç.

(7a) kenz-i: küntü kenz AK1, AK2.

322 İM, 366; Ç, 245; AK2, 28.

323 İM, 367; Ç, 246; AK1, 39; AK2, 25.

- 2 “Mâ-‘ arefnâke” buyurmuşken Muḥammed Muştafâ
Herkesiñ ağızında bir “lâ” ile “illâ”dır döner
- 3 Kâf u ‘ anḳâdan ḥaber-dâr olmayan câhilleriñ
Dillerinde bir kelâm-ı kâf u ‘ anḳâdır döner
- 4 Varmayan mi‘ râca bilmez “leyletü’l-isrâ” nedir
Ortada bir “ḳâbe ḳavseyni ev ednâ”dır döner
- 5 ‘ Ârif-i billâh olan halletdi iẓhâr etmedi
Sırr-ı Ḥaḳ bu nâs içinde bir mu‘ ammâdır döner
- 6 Bir fırlıdaḳ-ı İlâhîdir döneñ leyl ü nehâr
Bilmeyenler ḳanneder bu dehr-i dünyâdır döner
- 7 Ey **Ḥarâbî** verdiḡiñ iḳrârda dur sen dönme hîç
Ḳo mu‘ allaḳ kürrre dönsün şun‘ -ı Mevlâ’dır döner

324

Yâr-ı Vefâ-dârımız Şâ‘ ir-i Mâhir Ḥasan Ḥulḳî Bey Ḥaḳḳında
Söylenmişdir

[* - - -/* - - -/* - - -/* - - -]

- 1 Kemâl-i ‘ âfiyetle Ḥulḳî Bey ‘ ömrüñ mezîd olsun
Temennî eylerim Allâh’dan ‘ ıydıñ sa‘ id olsun
- 2 Maşûn etsin Ḥudâ zât-ı şerîfiñ derd ü âlâmdan
Hemîşe her geceñ bir ḳadr her eyyâmıñ ‘ ıyd olsun
- 3 Saña ba‘ zı ‘ adâvet eyleyen bed-ḥâh u düşmâniñ
Rehâ-yâb olmasın aşlâ belâdan nâ-bedîd olsun
- 4 Firâvân olsun ‘ ilm ü faẓlıñız ‘ allâme-i ‘ aşr ol
Bütün ‘ âlem siziñ âşârıñızdan müstefîd olsun
- 5 Du‘ â eyle **Ḥarâbî** rûz u şeb her bir ḥuşûşuñda
Seniñ ey Ḥulḳî yâr u yâveriñ Rabb-i Mecîd olsun

(2b) ile: ve AK1.

(6b) dehr-i: dehr ü AK1.

(7a) Verdiḡiñ iḳrârda dur sen dönme **Edîb**, İM/t, Ç/t; sen dönme hîç: dönme şaḳın AK1.

324 İM, 368; Ç, 247.

(3a) ba‘ z-ı: ba‘ z u Ç.

Doğsan Üç Senesi Bir Muhabbet 'Aleminde Hasbe'l-icab Karcı Veli
Baba'ya Söylenmiştir

[6+5=11]

- 1 Ey mü'minler beni ziyâret ediñ
Yüzüm cemâlullâh şıfât bendedir
Dört kitâbım yâhü kırâ'at ediñ
Kur'an Zebûr İncil Tevrât bendedir
- 2 Âdem Şafıyyullâh oldum bir zamân
Mûsî Kelimullâh oldum bir zamân
'İsâ-yı Rûhullâh oldum bir zamân
Şimdi Nûhum geliñ necât bendedir
- 3 **Harâbî**-veş içseydiñiz bu taşdan
Halâs olurduñuz şerr-i vesvâsdan
Dileğiniñ nedir Hızır İlyâs'dan
Zemzem kevsîr âb-ı hayât bendedir

Hakkâk-ı Şehîr Kâzım Hüsni Efendi'niñ Kerîmesiniñ Vefâtına Dâ'ir
Târîhdir

[- * - / - * - / - * - / - * -]

- 1 Ey felek ey çarh-ı dñn yazıklar olsun şânına
Böyle bir nev-resteniñ şad hayf kıydıñ cânına
- 2 Sinni on dörtde iken bu duhter-i pākizeniñ
Zālîm ü ğaddâr imişsiñ nice girdiñ kânına
- 3 Ebb-i 'âlîsi de bir hakkâk-ı meşhûr zât idi
Hasreti hakk etdiñ anıñ sine-i sūzânına
- 4 Mağlaşı Hüsni vü ismi Mûsî-i Kâzım idi
Ağlamakdan bak kan indirdiñ anıñ çeşmânına
- 5 Şûr-ı İsrâfil eder bir gün seni zîr ü zeber
Etdiğiniñ ğaddârlık kalmaz seniñ de yanına

325 İM; 369; Ç, 248; AK2, 48.

326 İM, 370; Ç, 249.

- 6 Ey **Ḥarābī** sāl biñ üç yüz yigirmi beş idi
Vuşlat etdi Fāṭıma Ḥayrū'n-nisā Sübhān'ına

327

Süḥan-Fermā-yı Ciğer-süz Ḥasan Ḥulķī- i Karpuz Ḥaḳķında Laṭīfe

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Bu belāyādan seni etsin ḥalāş Rabbü'l-^ç ibād
Ṭālī^ç -i vārūnuñu luṭf eyleyip etsin güşād
- 2 Faşl eden yoḳdur cihānda ğırğırı da^ç vāñızı
Rü^ç yet eyler Ḥākim-i muṭlaḳ bunu yevmü't-tenād
- 3 Ḳaynanañ ḥınzıresi berd-i ^ç acūza beñziyor
Kim şoğuḳ yüzlü ṭonuḳ sözlüdür eyler hep ^ç inād
- 4 Başka çāreñ yoḳ seniñ diñle **Edīb**'iñ pendini
Bunlarıñ her bir sözüne eyle her dem inḳiyād
- 5 Başña türlü belālar açmaḳ için Ḥulķiyā
Baldızıñla ḳaynanañ familyāñ etmiş ittiḥād

328

Ḥasbe'l-icāb Serseri Bir Efendi Ḥaḳķında Söylenmişdir

Ġazel Deĝil Hezl

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

- 1 Ey Kāmīl Efendi niye cāhillik edersin
Doĝru yolu terk eyleyerek eĝri gidersin
- 2 Yırılrsa çaket pañolonunuñ düĝmesi ḳopsa
İplik bulamazsañ anı sen neyle dikersin
- 3 Gizli yeriniz varsa güzel yoḳ ise şāyed
Bir kancıḳ eşek bulsañ anı nerde s.kersin
- 4 Bu şı^ç r-i güher-pāremi taḳdīr edemezsin
Bu doĝru sözü şimdi sen eĝriye çekersin

327 İM, 371; Ç, 250

328 İM, 372; Ç, 250.

- 5 Kâmil olanıñ tarlasını maḥv edeceksiñ
Lâyık mı **Edīb** böyle fesād toḥmu ekersiñ

329

‘Alipaşa’da Kâdirî Dergâhında Şeyḫzâde Müfid Efendi Ḥaḫkında
Söylenmişdir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 İnşâ-Allâh mürşid-i kâmil olursuñ ey Müfid
‘Avn-i Ḥaḫ’la olsun ‘âlem ‘ilmiñizden müstefid
- 2 Ḥazret-i Sulṫân ‘Abdülkâdir olsun yâveriñ
Her geceñ bir ḫadr her eyyâmıñ olsun rûz-ı ‘id
- 3 ‘Ârif-i billâh olup ‘ilm-i ledün üstâdı ol
Şöyle kim irşâd için herkes saña olsun mürid
- 4 Sen necib ü kâmil ü ‘irfân bir şeyḫzâdesiñ
Kim seni taḫḫir ederse kendi olsun nâ-bedid
- 5 Böylece eyler du‘â ez-cân u dil her an **Edīb**
‘Âfiyetle ‘ömrüñüz iḫbâliñiz olsun mezid

330

İstihzâ Ṭarîḫiyle Şemsî Bey’e Gönderilen Bir Ğazeldir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Sizi ey mîr Şemsî ‘ârif-i billâha beñzetdim
Dehânıñ kenz-i esrâr-ı Resûlullâha beñzetdim
- 2 Bu ğamız sırı da’ir bir ğazel tanzîm buyurmuşsuñ
Anınçün zâtıñı böyle veliyyullâha beñzetdim
- 3 Geçen gün bendeñiz de zât-ı ‘âlîñiz gibi böyle
Ḥuṫṫ-ı vech-i cânânı kelâmullâha beñzetdim
- 4 “Ra’eytü Rabbi” emri ḫâṫır-ı nâçize geldikde
Ḥaṫâmı fehm edip döndüm cemâlullâha beñzetdim
- 5 Unutdun mu **Ḥarâbî** sen ḫadıṫ-ı ḫudsîyi heyhât
Ḥaṫâ olmaz deseñ dildârı ben Allâh’a beñzetdim

329 İM, 373; Ç, 251.

330 İM, 374; Ç, 252

Hasbe'l-icâb Hülkî Bey Hakkında Söylenmiştir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Kimseler kahr eylemez Hülkî Hudâ eyler seni
Âl-i evlâdınla hâneñden cüdâ eyler seni
- 2 Hâliñi eyler perişân râhatıñ selb eyleyip
İşte böyle ğarķ-ı deryâ-yı belâ eyler seni
- 3 Bir takım bî-^çâr u bed-nâm u rezîl alçaqlara
Bu ne hikmetdir neden böyle fedâ eyler seni
- 4 Tâ temelden hedm edip nâmûs u ^çırz u ^çiffetiñ
Halka karşı hayf mefkûd-ı hayâ eyler seni
- 5 Bî-vefâdır Hülkî Allâhü ^çazîmü'ş-şânımız
Şöyle böyle birgün elbet bî-devâ eyler seni

Şâ'ir-i Bî-nemek Hülkî-i Müstehlek Dilinden Bir Ğazel

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Nuş u pendîñ vâ' izâ ehl-i dâlâl eyler beni
Hem ğarîķ-i lücce-i baħr-i vebâl eyler beni
- 2 Çünkü Firdevs ile hürîden olan bu va' zıñız
İşte mehcür-ı cemâl-i Zü'l-celâl eyler beni
- 3 Ben namâz kılsam seniñ arķañda şâyed ey hoca
Bu şalât âmâc-ı tîr-i kîl ü kâl eyler beni
- 4 Bir imâma eyledim ben iķtidâ meyhâñede
Himmet-i pîr-i muġân şâhîb-kemâl eyler beni
- 5 Ben şalâ etdim şalât-ı mey-perestân ^çaşķına
Deyr-i ^çaşķ içre dem-â-dem Haķ Bilâl eyler beni
- 6 Raħm eder elbet baña maħbûb-ı hallâķ-i cihân
Dü-cihânda nâ'il-i bezm-i vişâl eyler beni

331 İM, 375; Ç, 252.

332 İM, 376, Ç, 253.

- 7 “Mütū ḳable” sırrına **Hulḳī**’yi maḫhar eyleyen
Ol Ḥudā-yı bī-zevāl bir bī-zevāl eyler beni

333

Yoldan Azmış Bir Taḳım Berrāniler Ḥaḳḳında Söylenmiş Bir Ğazeldir

[- - * -/* - -/- - * -/* - -]

- 1 Ey bir taḳım muḫibler ‘irfānıñız olaydı
Bulurduñuz Ḥudā’yı imānıñız olaydı
- 2 Bulmaḳ ḳolay bir işdir bu başḳa bir bilişdir
Görürdüñüz cemālīñ çeşmānıñız olaydı
- 3 Erenleriñ yolundan lāyık mı taşra çıḳmaḳ
Çıḳmazdıñız egerçi vicdānıñız olaydı
- 4 ‘İşret için erenler dergāha gitmek olmaz
Ḳalmazdıñız bu hālde iz‘ānıñız olaydı
- 5 Böyle deĝildir erlik lāzım bu yolda birlik
Olmazdı sizde benlik siyyānıñız olaydı
- 6 Sāde naşīb mi almaḳ ḳannetdiñiz bu rāhı
Tartardıñız bu lafzı mīzānıñız olaydı
- 7 Bu yolda ḥāk olanlar vicdānı pāk olanlar
Ḥoşnūd olurdu sizden erkānıñız olaydı
- 8 Yok sizde hīç şerī‘at böyle deĝil tarīḳat
Bilirdiñiz ḥaḳīḳat Sübhānıñız olaydı
- 9 Ḥalḳ size la‘net eyler bizden de la‘net olsun
Şeyṫān ḳaçardı sizden şeyṫānıñız olaydı
- 10 Erkān-ı pīri taḫḳīr etdirmeĝe sebep ne
Olmazdı fāş bu esrār peymānıñız olaydı
- 11 Bu nuṫḳu söyleyen bir kemter **Ḥarābī**’yi siz
Ber-dār ederdiñiz āh urĝanıñız olaydı

(7) İM/t, Ç/t: Ey **Ḥarābī** “mütū ḳable” sırrına maḫhar eden
Ol Ḥudā-yı bī-zevāl hem bī-zevāl eyler beni
333 İM, 377; Ç, 254.

[- - * -/* - -/- - * -/* - -]

- 12 Evlâdır aḳrabâdan bir merd-i meclis-ârâ
Ḳıymetde bir değildir Őehvârla seng-i ḥârâ
- 13 ‘ Aceb rîyâyî zâhid âlât eder mi ‘ âbid
Sen deñli müslümândan efdâl olur naşârâ
- 14 Mest-i mey-i ḍalâlet olmaḳ değil ‘ ibâdet
“Lâ-taḳrabü’ Ő-Şalâte ve entümü’s-sükârâ”
- 15 Vâ‘ iz vesâyetiñle firdevse hîç girilmez
Vallâhi Ḥaḳ-perestân etmez saña mudârâ
- 16 FıŐı u fücûrla Şûfî her menhiyâtı işler
Olur mu ey **Ḥarâbî** ‘ uŐŐâḳa hîç dubârâ

Kâfirâne Bir Ğazeldir

[- - * -/* - -/- - * -/* - -]

- 1 Vâ‘ iz Şer işlemekçün Şer‘ i eder bahâne
Ke-enne ictihâdı Ḳur‘ân-ı ‘ izz ü Őâna
- 2 Ğılmân u ḥûr u cennet ümmîdi pek rezâlet
Allâh‘a meyl edenler meyl eylemez cinâna
- 3 Şavm u Şalâtı ‘ âdet etmek değil ‘ ibâdet
‘ İŐyân olur bu cür‘et Ḥallâḳ-ı “kûn fe-kân”a
- 4 Puḥhâne Ka‘ be birdir Ḥaḳ bir iki değildir
Bir görmemek Ḥudâ‘yı lâyıḳ mı müslümâna
- 5 Ḥaḳ ile oldular Ḥaḳ bil böylece muḥaḳḳaḳ
Aç çeŐmiñi güzel baḳ ḥor baḳma dervîŐâna
- 6 DervîŐlere yaḳîn ol Allâh ise murâdiñ
Mekânları gönüldür lâ-raybe lâ-mekâne

334 İM, 379; Ç, 256

335 İM, 380; Ç, 256; AK1, 18; AK2, 8.

(1b) ‘ izz ü Őâna: ‘ izzü’ Ő-Őâna AK2

(6b) gönülleri: mekânları İM/t, Ç/t, AK1, AK2.

- 7 İmān u dīni küfre sen gālibā deġiŝdiñ
Epsem ol ey **Ĥarābī** söylenme kāfirāne

336

‘Azīzim Ĥilmī Dedebaba Ĥuddise Sırruhu Ĥazretleri ĤaĤķında
Söylenmişdir

[- - * -/* - -/- - * -/* - -]

- 1 Gūŝ eyleyiñ erenler bu baŝķa bir beyāndır
‘İrfān olanlar añlar zīrā sözüñ ‘ayāndır
- 2 Allāh idi murādım leyl ü nehār arardım
Derlerdi hīć bulunmaz ćünkü o lā-mekāndır
- 3 Merd-i İmān Köyü’nde Ŗāhķulu Dergāhı’nda
Mi‘rāca nā’il oldum bir ĥaylice zamāndır
- 4 Ĥāric deġildir Allāh me’vāsıdır o dergāh
Meyyit giden olur ĥay böyle bir āsitāndır
- 5 Pīr postu postnişini Ĥilmī Dedebaba’yı
Göćdü diyen olursa bil ki sözü yalandır
- 6 Ölmez velī olanlar naŝŝ u ĥadīŝle ŝābit
Kendisi burda lākin gözsüzlere nihāndır
- 7 Āb-ı ĥayāt içirdi bir şeb baña yediyle
Ölür ŝanan faķīri beyhūde bir gümāndır
- 8 İrŝādıma hemīŝe ćok sa’y ü ĥimmet etdi
Mürŝidime bu nazmım işte bir armaġāndır
- 9 ćok ķīl u ķāl eden var bu zāt için **Ĥarābī**
Berrānīler de vardır yok ćāre bu cihāndır

336 İM, 381; ć, 257; AK1, 16; AK2, 7.

AK1, AK2’de manzume eksik ve farklı kuruluŝtadır. AK1’de manzumenin sonuna: “‘*ārif olanlar anlar* veya ‘*irfānı olan añlar* olmalı; bir mıŝra‘ eksik” notu düŝülmüŝ. AK2’de ise derkenarda: *noĥŝāndır; ŝāhbeyti yok* cümlesi bulunmaktadır.

(5a) Dedebaba’yı: Dedebaba’dır ć.

(6a) ölmez velī olanlar: ölmezden evvel ölmek AK1, AK2.

[- - * -/* - -/- - * -/* - -]

- 1 Hakk'ı bilirdi vâ' iz ' işyânı olmasaydı
Fıkh u ferâ 'izinde noxsânı olmasaydı
- 2 Doğru yolu bulurdu Allâh'a kul olurdu
İmânına musallaḥ şeytânı olmasaydı
- 3 Cisir-i Şirât'ı geçmek mümkün değildi aşlâ
Eger küpüh içinde qurbânı olmasaydı
- 4 Şavm u şalâtı ğuslü âb-desti terk ederdi
Cennet[t]e hürî ğilmân seyrânı olmasaydı
- 5 Vâ' izleriñ dilinden herkes çıkardı dinden
Erenleriñ **Ḥarâbî** erkânı olmasaydı

Sa' atçı Hüsni-i Mey-ḥâr Hakkında Söylenmiştir

[- * - -/ - * - -/ - * - -/ - * -]

- 1 Kim ki ünsiyyet eder ' irfân ile ' irfân olur
Kesb-i insâniyyet eyler şâhib-i vicdân olur
- 2 Şûret-i insânda hayvânlardan eyle ictinâb
Câhil ü nâdân ile hem-hâl olan nâdân olur
- 3 Cehd edip insânı bul insânla düş insânla kalk
Muṭlaqâ bu hâli ihrâz eyleyen insân olur
- 4 Terk edip şavm u şalâtı şıdḳ ile aşnâma ṭap
Deyr-i ' aşқа hep girenler nâ 'il-i imân olur
- 5 Ey **Ḥarâbî** dâ 'imâ rind ü ḥarâbât zümresi
Böyle maḳbûl-i cenâb-ı Ḥazret-i Sübhân olur

337 İM, 382; Ç, 258; AK1, 17; AK2, 8.

(5a) dinden: dîninden Ç.

338, İM, 383; Ç, 259; AK2, 32.

(1a) ' irfân: ihvân AK2.

(4) İM/t, Ç/t, AK2: Doğrulukdan inhirâf etme edîb ol ' ârif ol
Sâlik-i râh-ı ḥaḳîḳat nâ 'il-i imân olur(5) İM/t, Ç/t: Ey **Ḥarâbî** işte böyle zümre-i ḳalb-i selîm

Müslim Nâmında Bir Berrânî Ağzından Berây-ı İstihzâ Söylenmişdir

[6+5=11]

- 1 Gündüzlük olarak rüy-ı zibâdan
Luṭf u ihsân eyle birkaç buse ver
Unutma sözümü kimse duymadan
Gece sâ' at beşde gel çoynuma gir
- 2 Kaçma bizden zinhâr olma yabânî
Terk eyleme aṣlâ bezm-i rindânî
Akıdalım saña rûḥ-ı sultânî
Sırr-ı ḥaḳîḳatiñ encâmına er
- 3 Üstâdımız Müslim su' adâdandır
Ervâḥ aḳıtmağa âşinâdandır
Bu esrâra vâḳıf fużalâdandır
Ḥüsni **Ḥarâbî**'ye añlatdı bir bir

Ḥakkâk-ı Şehîr İḥvânımızdan Ḥüsni-i Ğam-hâr Ḥaḳkında Berây-ı
Laṭife Söylenmişdir

[6+5=11]

- 1 Hîç kimse cihânda ḳalmazdı câhil
Bir kâmil ' âlimden dersiñ alaydı
Limân-ı maḳşûda olurdu vâşıl
Baḥr-i ḥaḳîḳatde yolu bulaydı
- 2 Râh-ı Ḥaḳḳ'a zâhid doĝru giderdi
Evlâd-ı Resûl'ü cândan severdi
"Men ' aref" sırrımı idrâk ederdi
Eger bu keyfiyyet ḳolay olaydı

Nâ'il-i luṭf-ı celîl-i Ḥazret-i Sübhân olur

İşte bu nuṭḳu ' Alî Nuṭḳî Baba'dır söyleyen
Dinleyen lâ-şek **Ḥarâbî** vâşıl-ı Sübhân olur

Ğâfil olma ey **Edîb** sen zümre-i ḳalb-i selîm
Böyle maḳbûl-i cenâb-ı Ḥazret-i Sübhân olur

339 İM, 384; Ç, 260.

340 İM, 385; Ç, 261.

- 3 Zannetme **Harābī** darılır idi
Bir ince kıl yüz biñ yarılır idi
Bizim şîşe muṭlak kırılır idi
Hüsni-i mey-hārîñ gönü k̄alaydı

341

Sa‘ atçi Hüsni Efendi Haḳḳında Söylenmişdir

[6+5=11]

- 1 Merdūd-ı Hudā’dır ehl-i riyādır
Her kim tarīḳati taḥḳīr ederse
Haḳīḳati bilmez bir budalādır
Velew ki Qur’an’ı tefsīr ederse
- 2 Sende bende her bir yerde vardır Haḳ
Söyleyene baḳma söyledene baḳ
Her iş kolay olur güç olmaz muṭlak
Eğer Allāh anı taḳdīr ederse
- 3 Ey **Harābī** ben de ‘irfān olurdum
Bir nūr-ı cemāle ḥayrān olurdum
Sa‘ atçi Hüsni’ye ḳurbān olurdum
Gönül sā‘atini ta‘mīr ederse

342

İhvānımızdan Haḳḳāk-i Şehīr Hüsni Efendi Dilinden Kendi Haḳḳında
Söylenmişdir

[- - * - - / - - * - -]

- 1 Ayrıldı artık bīgānelerden
İmānı buldu puthānelerden
Çıkmaz **Harābī** meyḥānelerden
Ders aldı çünkü mestānelerden
- 2 Elden bıraḳdı şavm u şalātı
Dilden çıkardı ḥacc u zekātı
Çıkmaz **Harābī** meyḥānelerden
Ders aldı çünkü mestānelerden
- 3 Terk etdi dīni baḳlandı zünnār
Pīr-i muḡāna vermişdir iḳrār

341, İM, 386; Ç, 262.

342, İM, 387; Ç, 263.

Çıkmaz **Harābī** meyhānelerden
Ders aldı çünkü mestānelerden

4 Küfrü yayıldı her yerde zāhir
Zāhid mi şandıñ vallāhi kāfir
Çıkmaz **Harābī** meyhānelerden
Ders aldı çünkü mestānelerden

5 Gördüm alırken hamr ile āb-dest
Aşnāma tapdı olduğda ser-mest
Çıkmaz **Harābī** meyhānelerden
Ders aldı çünkü mestānelerden

6 Vā' iz bu sırra olsaydı āgāh
Huşnūd olurdu kendinden Allāh
Çıkmaz **Harābī** meyhānelerden
Ders aldı çünkü mestānelerden

7 Hüsni-i ğam-hār olduğca mey-hār
Eyler bu lafzı her lahza tekrār
Çıkmaz **Harābī** puthānelerden
Ayrılmaz artık rindānelerden

343

Merşiyedir

[- - * - - / - - * - -]

1 İslām olanlar nādān olur mu
Bu hāle rāzī vicdān olur mu
Āl-i Resūl'e ' işyān olur mu
Evlād-ı Haydar qurbān olur mu

2 Añlar bu nuṭṭu Hākk'ı bulanlar
Ağlar bu hāle mü'min olanlar
Āl-i Resūl'e ' işyān olur mu
Evlād-ı Haydar qurbān olur mu

3 Çok müslümānlar terk etdi dīni
Hedr eylediler şāhim Hüseyn'i
Āl-i Resūl'e ' işyān olur mu
Evlād-ı Haydar qurbān olur mu

- 4 Da' vet edip de kerb ü belāya
 Kıydılar eyvāh ol müctebāya
 Āl-i Resūl'e 'iṣyān olur mu
 Evlād-ı Hıydar qurbān olur mu
- 5 Şu vermediler ma' şüm-i pāke
 Kıanı döküldü ol demde hāke
 Āl-i Resūl'e 'iṣyān olur mu
 Evlād-ı Hıydar qurbān olur mu
- 6 Zeynep Sekine Leylā Zelīhā
 Feryād u zāra hep düşdü hayfā
 Āl-i Resūl'e 'iṣyān olur mu
 Evlād-ı Hıydar qurbān olur mu
- 7 Hep şabī şübyān oldu perişān
 Yārabbi bunlar naşıl müselmān
 Āl-i Resūl'e 'iṣyān olur mu
 Evlād-ı Hıydar qurbān olur mu
- 8 Şad la' net olsun Mervāniyāna
 Hep kavm-i Süfyān oldu bahāne
 Āl-i Resūl'e 'iṣyān olur mu
 Evlād-ı Hıydar qurbān olur mu
- 9 Hüsni-i gam-hār gel eyle izhār
 Güçdür **Hārābī** mübhem bu esrār
 Āl-i Resūl'e 'iṣyān olur mu
 Evlād-ı Hıydar qurbān olur mu

344

Reşādetli ' Alī Nuṭkī Baba Hāqqında Söylenmiştir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Ey ' Alī Nuṭkī Baba ' irfān olan āgāhdır
 Kim siziñ dergāhiñız bir ' ālī beytullāhdır
- 2 Zātña ' ilm-i ledün üstādı dersem çok değil
 Her kelāmıñ şübhesiz mağz-ı kelāmullāhdır

(6b) hep: Ç'de yok.

344 İM, 389; Ç, 266.

(1b) bir : Ç'de yok.

- 3 “Men ‘aref” hem “nokta-i bā” remziniñ āgāhısıñ
Hem dehāniñ kenz-i esrār-ı Resūlullāh’dır
- 4 Muṭlaqā dīdār-ı pākinde olan şol ḥālīñiz
Kilk-i kudretle çekilmiş bā-i bismillāhdır
- 5 Cān u dilden diñlemek farzdır **Ḥarābī** ‘ācize
Çünkü her bir nuṭkuñuz ey Nuṭkī nuṭkullāhdır

345

Meşāyiḥ-i ‘Uşşākiyye’den Reşādetli Emīn Baba Ḥazretleri Ḥaḫḫında
Söylenmişdir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Vāriş-i peygamber-i zīşānsiñ ey zāt-ı Emīn
Kim sizi irşāda me’mūr etdi Rabbü’l-‘ālemīn
- 2 Sizde oldu müncelī sırr-ı “yedullāh” āyeti
Sizdedir rāh-ı ḥaḫḫat sizdedir erkān u dīn
- 3 Zāt-ı ‘ālīñize bir kāfir de bī’at eylese
Ru’yet eyler “semme vechullāh”ı ol ḥaḫḫa’l-yaḫīn
- 4 “Men ‘aref” esrārına hem “Lī ma’ allāh” remzine
‘Ārif ü vāḫıf olur şāhid buña ‘arş u zemīn
- 5 Dergeh-i ‘uşşāka dāḫil ol **Ḥarābī** durma hīç
“Hāzihi cennātü ‘adnin f’edḫulūhā ḥālidīn”

346

[4+4=8]

- 1 Bir güle ben bülbül oldum
Bulmağa gülzāra geldim
Arayıp cānānı buldum
Almaya bāzāra geldim
- 2 Cümle varımdan ferāgat
Eyledim dil buldu rāḫat

(5a) ‘ācize: nuṭkuñu Ç.

345 İM, 390; Ç, 266.

(2b) erkān u: erkān-ı Ç.

346, İM, 391; Ç, 267; AK2, 82.

(1a) bir: Ç’de yok.

- Emrine etdim itâ‘ at
El-amân ikrâra geldim
- 3 Bir maqâm-ı ‘âlîdir bu
Tūr’a geldim Hakk’a karşı
Şıdķ ile boynuma yâ Hû
Taķmaĝa zünnâra geldim
- 4 Cânı cânâna verirler
Dost cemâlini görürler
Terk-i cân etdim erenler
Maşûrum berdâra geldim
- 5 Şerbetinden Lâ-yezâl’în
Ķandı dil buldu kemâlîñ
Ħamdü-lillâh Ħaķ cemâlîñ
Görmeĝe dîdâra geldim
- 6 Ķalbimiz nûr ile doldu
Arayıp dil-dârı buldu
Bî‘ at etmek vâcib oldu
AĦmed-i MuĦtâr’a geldim
- 7 Mûcid-i râh-ı şerî‘ at
Mûcib-i sırr-ı tarîķat
Rehber-i râh-ı Ħaķîķat
Ħayder-i Kerrâr’a geldim
- 8 Vâriş-i sırr-ı peyâmbere
Kâşif-i esrâr-ı Ħayder
Pîrimiz şâh-ı erenler
Ħazret-i Ħünkâr’a geldim
- 9 Oķudum hep dört kitâbı
Almadım hîç bir cevâbı
Çok şükür şimdi Ħarâbî
Vâķıf-ı esrâra geldim

(4b) cemâlini: cemâlîñ Ç.

(8a) sırr-ı: şâh-ı AK2.

347

Üç Hüsni̇ler Hakkında Bir Beyttir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

Ey **Hārābī** şimdi şabr et Hüsni̇-i bī-hār gelir
Hüsni̇-i mey-hār giderse Hüsni̇-i ğam-hār gelir

348

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Ey gönül luḫ eyle dünyādan da uḫrādan da geḫ
Hakk'ı isterseñ eger “lā”dan da “illā”dan da geḫ
- 2 Leyletü'l-İsrā'da ḫalma menzil-i maḫşūd deĝil
Ĝayret eyle “ḫābe ḫavseyini ev ednā”dan da geḫ
- 3 “Mā-^ʿarefnāke” buyurmuşdur ḫabīb-i kibriyā
Sırr-ı Hakk'ı ḫalka ihfādan da ifşādan da geḫ
- 4 Yoḫluĝu varlıkda bul sen varlığı yoḫlukda hem
Boş yere uğraşma esmādan müsem mādan da geḫ
- 5 Ne ^ʿazāba ḫā'il ol hem ne şafāya mā'il ol
Nār-ı düzāḫdan da geḫ firdevs-i a' lādan da geḫ
- 6 Hūr u ğilmān ravza-i rıḫvānı ḫāḫırdan çıkar
Eyleme terk-i edeb bu māl-i ḫülyādan da geḫ
- 7 Ey **Hārābī** cümleden geḫ söylerim ammā demem
Sāḫiden peymāneden meyden de mīnādan da geḫ

349

[6+5=11]

- 1 Hakk kendini ḫalka bildirmek için
İnsāmı kendine timşāl eyledi
ḫur'ān-ı nāḫıḫiñ tefsiri için
ḫur'ān-ı şāmiti inzāl eyledi

347, İM, 392; Ç, 268

348 İM, 393; Ç, 268; AK2, 30.

(5a) hem: sen AK2.

349, İM, 394; Ç, 269; AK2, 49.

2 “Senürîhim âyâtinâ fi’l-âfâk”
Kur’ân’da buyurdu ol Rabbü’l-felâk
Aç çeşmiñi kendi özüñe bir baç
Haç sende şun‘unu ikmâl eyledi

3 İnsân kâ’inâtda olmuş bî-bedel
“Ve’t-tîni” sûresi şerh etmiş güzel
Halkı ikâz için hallâk-ı ezel
Bunca peygâmbler irsâl eyledi

4 Zâhid bu esrâra değıldir âgâh
Leyle-i mi‘râcda Hâzret-i Allâh
Bir şûret-i şâbb-ı emredde nâgâh
Muhammed’e ‘arz-ı cemâl eyledi

5 Epsem ol uzatma sözü **Harâbî**
Güzel sev şıdık ile çokdur şevâbı
Şûfî şekkerallâh nûş-ı şarâbı
Saña harâm bize helâl eyledi

350

Sâ‘atci Hüsnî Efendi’niñ İltimâsı Üzerine Söylenmişdir

[- * - / - * - / - * - / - * -]

1 Her umûruñda seniñ ey mîr-i ‘âlî-i Cevâd
Yâveriñ olsun hemîşe Hâzret-i Rabbü’l-‘ibâd

2 Merhamet etsin şefâ‘atden seni dür etmesin
Hâzret-i peygâmbler-i zîşânımız yevmü’t-tenâd

3 ‘Âfiyetle ‘ömr ü ikbâliñ füzûn etsin Hudâ
Dest-i kudret tâli‘iñ bâbın ede her dem küşâd

4 Şervet-i sâmâna mâlik eylesin Allâh seni
Akrabâ vü ‘â’ileñle ol dem-â-dem ber-murâd

5 İntisâb eyle tarîk-i Haç’a şer‘i rehber et
Eyleme zındıklarññ tâ‘âtine hiç i‘tikâd

(2b) buyurdu: buyurmuş AK2.

(2) sende şun‘unu: şun‘unu sende AK2.

350, İM, 395; Ç, 271

(3b) tâli‘iñ bâbın: bâb-ı tâli‘iñ İM.

- 6 Bir takım bed-māye hayvānlarla ülfet eyleme
Başını biñ türlü derde uğratar ehl-i fesād
- 7 Kizb ile ‘arz-ı meveddet eyleyenler çok faķat
Öyle derme çatma her aḥbāba etme i‘timād
- 8 Pendini gūş et bulursañ bir edīb ü fāzılı
Cerḥa ḳalkışma kelāmıñ eyleme hergiz ‘inād
- 9 Mümsik olma ey Cevād ismiñ gibi ol hep cevād
Hem **Ḥarābī** ‘ācizi ḥayr ile luḫf et eyle yād

351

Reşādetli Şeyḫ Ḥālid Efedī’niñ İltimāsı Üzerine Söylenmişdir

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Gösterip vechini bir şeb baña vech-i ḥasenim
Doldu envār-i cemāli ile beytü’l-ḥazenim³³⁰
- 2 O gece etdi baña Ḥazret-i Allāh mi‘rāc
İkimiz birleşerek kendi ben oldu o benim
- 3 Lā-mekān baḥrine yol vermek olurdu düşvār
Olmasa keştī-i göñlümde göñüldeñ dümenim
- 4 Baña bu ḥırḳa kefen kāfī tenezzül etmem
Doḳusa Şīt nebī kendi eliyle kefenim
- 5 Küfr-i ṭāḡūt mu şanırsıñ sözü mü şūfī şaḳın
Maḡz-ı Ḳur’ān-ı celīl olsa gerek her süḥanı
- 6 Oḳudum ‘ilm-i ledün dersini bi’z-zāt Ḥaḳ’dan
Kenz-i esrār-ı Ḥudā oldu şükür baḳ dehenim
- 7 Gülşen-i sırr-ı ḥaḳīḳatde **Ḥarābī** gibi ben
Öyle bir gülbün-i Ḥaḳḳ’ım ki bulunmaz dikenim

(7a) faķat: olur Ç.

351 İM, 397; Ç, 272, AK1, 35; AK2, 21.

(1b) cemāli: cemāl Ç, AK1.

(1b) beytü’l-ḥazen: beyt-i ḥazen AK1. Bu mısra AK1 nüshasına yukarıdaki haliyle de dipnota alınmıştır.

(3b) keştī: sen AK1.

(4b) nebī: baña AK1, AK2.

Tārīh-i Vilādet

[- * - - / - * - - / - * -]

- 1 İşte Tāhir Bey'in şulb-i pākinden
Bir kız ihsān etdi Hāzret-i Allāh
- 2 Melek yavrusundan daha güzeldir
Tāb-ı cemāline ğıbta eyler māh
- 3 Vālideyni ile o tıfl-ı nāzı
Ber-ķarār eylesin şıhhatde her gāh
- 4 Tārīh-i mevlūduñ yazarken **Edīb**
Bu ne hikmet bilmem min-ķarafillāh
- 5 Çıkdı kırklar dedi tārīh-i gevher
Hādīce Dürdāne doğdu maşallāh

ى 0010

چ 0003

ن 0050

غ 1000

ش 0300

1363

Çıkdı Kırklar lafzı

40

1323

Lafzan Tārīh-i Vilādet-i Dīġer

[6+5=11]

- 1 Biñbaşı Tāhir Bey Hāzretlerini
Kimse ķādir deġil medħ ü şenāya
- 2 Vicdānı ' irfānı insāniyyeti
Ķalemlle yazılıp gelmez imlāya

352, İM, 398; Ç, 273

353 İM, Ç, 274.

(1a) Biñbaşı: Bektāşī Ç.

- 3 H all k-ı k 'in t  albine g re
N 'il etdi anı lu f u 'a aya
- 4 H ayırlı bir du ter Şulb-i p kinden
İhs n oldu be zer [bir] m h-li aya
- 5 Peder   m der   d deri ile
O tıfl-ı n zenin melek-sim ya
- 6 H k '  mr   '  fiyet in'  m eylesin
Lu f-ı il h de olsun him ye
- 7 All h'a ma' l mdur riy  de ildir
Şıdkı ile teŐebb Ő etdim du'  ya
- 8 K dret Őadefinden o d rr-i yekt 
Z hir oldu h yret verdi dery ya
- 9 Bi   c y z yirmi  c s linde **Edib**
H dice D rd ne geldi d ny ya

354⁴⁶

Ma'  rif-i Nez ret-i Celilesi Meclis-i Kebir H ulefasından Ka ız de
'  zzetli Şıdkı Bey'in Te'lif Etmiş Olduğu Na me-i Őeb b N m
Manz m Kit b İ in  aleb Olunan Takr zdir

[- - * -/ * - -/ - - * -/ * - -]

- 1 Bir bir  ıra'  t etdim manz m bu bir kit bdır
Eby t-ı ma' n d rı ma b l   m stet bdır
- 2 Gencine-i zehebdir mecm ' a-i edebdir
Başdan başa me'  li h ta de il Őav bdır
- 3 H Ő k-i  am g n lde hi   almaz eyler i r k
Efl k-i  ab' -ı ' irf n ma Ő l  bir Őih bdır
- 4 Gen likde b yle merg b  Őara n 'il oldu
Bu b bda m r Őıdk  vall hi k m-y bdır

(6a) in'  m: ihs n  .

354, İM, 400;  , 275.

(2b) Őav bdır: Őev bdır  .

(3a) Tenvir eder Őıra -ı fa l u kemali zir  İM/t,  

- 5 Takdîr eder sühan-dân bu şîve-i beyânı
Kim nazm-ı dil-güşâdır ‘uşşâka hoş hitâbdır
- 6 Tehzîz eder kulüb-ı pîrânı hem civânı
Dil-sûz bir nevâdır bir Nağme-i Şebâb’dır
- 7 Ez-cân u dil **Edîbâ** takrîze cür’et eyle
Hoş Nağme-i Şebâb’dır maqbûl ü müsteţâbdır

355

Hasbe’l-icâb Sâ’ atci Hüsnî Efendi’ye Gönderilmiştir

[6+5=11]

- 1 Tesbîh çeke çeke Hüsnî-i bî-ğâr
Esmâyı üstüne gene şıçratdı
Dükkâna toplamış bir takım mey-ğâr
Kendisini fenâ hâlde b.klatdı
- 2 Bu hâlini kimse lâyıq görmedi
Niçin böyle yapar ‘aqlım ermedi
Kendisinden şorduk cevâb vermedi
Sâde biraz kaçla gözün oynadı
- 3 Bu çocuk **Harâbî** insâna beñzer
Zekîdir kâmil ü ‘irfâna beñzer
Hızâkati vardır Loqmân’a beñzer
Pul şişe içinde ‘ilâc kaynatdı

356

Hasbe’l-icâb Söylenmiştir

Nefes

[6+5=11]

- 1 Luţf eyle ey kardaş aç çeşmânıñı
Güzel bak sen varsıñ senden içeri
Bu sözümle bozma sen imânıñı
Der isem ben varım benden içeri

355 İM, 401; Ç, 275.

356, İM, 402; Ç, 276.

- 2 Öğrenmek isterseñ aşıl ismimi
Göñül levhasına gel çiz resmimi
Şüret-i zâhirde görme resmimi
Bu tenimden ten var tenden içeri
- 3 Şerî' at şandığın şerî' at değil
Gördüğün tarikat haķıkāt değil
Bu seniñ bildiğın ma' rifet değil
Ey **Harābī** fen var fenden içeri

357

Allāh ' Azīmü'ş-şān Hāzretlerini İnkār Eylemiş Olan Cāhil Bir
Melāmīnīñ Fikr ü Zıkrını Bi't-taşvīr Berāy-ı Taḥķīr Kendisine Tesyīr
Olunan Hazeldir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 ' Ālemi ḥalk eyleyen Allāh yokdur eş-şalā
Kendiden var oldu bu eşyā ile ' arz u semā
Añladım ki bir ṭabī' atden ' ibāretdir Ḥudā
Öyle bir mechūl olan Allāh'a etmem ilticā

Ben Melāmīyim Melāmī çekmişim "illā"ya "lā"
Zāt-ı baḥt-ı Ḳahveci Ḥilmī'ye etdim iktidā
- 2 Ḥalk eden yok kendisinden āşıkār oldu cihān
İşte birden türlü türlü otlar olmaķda ' ayān
Söylemiş var Ḥaḳ deyü peygamberān ammā yalan
Eyledi Seyyid Muḥammed Nūrī bu sırrı beyān

Ben Melāmīyim Melāmī çekmişim "illā"ya "lā"
Zāt-ı baḥt-ı Ḳahveci Ḥilmī'ye etdim iktidā
- 3 Vālideynim çekdi bu dünyāda beyhūde ' azāb
Etdiler çünkü Ṭarīḳ-i Nāzenīn'e intisāb
Ḳaldılar "illā"da "lā"yı etmemişler hiç hesāb
Ḥaḳḳ'ı inkār eylerim Ḥaḳ yok budur benden cevāb

Ben Melāmīyim Melāmī çekmişim "illā"ya "lā"
Zāt-ı baḥt-ı Ḳahveci Ḥilmī'ye etdim iktidā

357 İM, 403; Ç, 277.

(3d) Derkenarda, "Melāmīlik bu ḥerifiñ dediği gibi değildir." notu düşülmüştür.

- 4 Ben tabî' at ehliyim kendimde var çok iktidâr
İbtidâ insân bir maymundan oldu âşikâr
Kendi kendinden zühûra geldi dehre her ne var
Ba' zı ahmaqlar inanmışlar ki var Perverdigâr

Ben Melâmîyim Melâmî çekmişim "illâ" ya "lâ"
Zât-1 baht-1 Kahveci Hilmî'ye etdim iktidâ

- 5 Boş yere varsın **Harâbî** Haqq'a imân eylesiñ
Çünkü Haq var zanneder bir mankafadır neylesiñ
Var imiş Allâh deyü beyhûde halka söylesiñ
Diñlemem ben Hülkî'yim câhil olanlar diñlesiñ

Ben Melâmîyim Melâmî çekmişim "illâ" ya "lâ"
Zât-1 baht-1 Kahveci Hilmî'ye etdim iktidâ

358

[6+5=11]

- 1 Vâ' iz riyâ ile namâz kılmazdı
Kalb-i selim ' abd-i Sübhân olaydı
Boynuna günâh-1 halkı almazdı
Vâkıf-1 esrâr-1 Kur'an olaydı
- 2 Bu hâl bir ' ibretdir merd-i kâmile
Çünkü va' z eyliyor câhil câhile
Deryâ kadar ' ilmi varsa nâfile
Yeterdi bir kaatre ' irfân olaydı
- 3 Râh-1 dalâletden ayak çekerdi
Râh-1 haqîkate doğru giderdi
Ehl-i beyti cân u dilden severdi
Eger kendisinde vicdân olaydı
- 4 Bu sehv-i sücûda vermezdi cevâz
Taş duvara karşı kılmazdı namâz
Kıble-i taḥkîke eylerdi niyâz
Gönlünde mâye-i imân olaydı

(4) Ç'de yok.

358 İM, 405; Ç, 279; AK2, 46.

(2c) varsa: olsa AK2.

(4a) sücûda: secdeye AK2.

- 5 Esrâr-ı Hudâ'yı ' ayân ederdim
Mekânını size i' lân ederdim
Bu sırrı **Harâbî** beyân ederdim
Eger zamân mekân ihvân olaydı

359

Bezmimizde ' Üd Çalmağda olan Bir İhvâna Söylenmiştir

[* * - -/ * * - -/ * * - -/ * * -]

' Üdunuñ nağmeleriyle beni dilşâd eyle
Bu yıkılmış dili Allâh için âbâd eyle
Sazınıñ telleri üstündeki parmağlar ile
Beni teşhîr edecek nağmeler icâd eyle

360⁵⁸

Nefes

[6+5=11]

- 1 Mecma' ü'l-bahreyne vardığım zamân
Hızr'ı bulup cândan gulâmı oldum
Ledün ' ilmiñ baña eyledi ihsân
Sırr-ı sırrullâhiñ tamâmı oldum
- 2 Hayât âbiñ câna ğidâ eyledim
Vâdî-i Eymen'de du' â eyledim
Geldim ehl-i ' aşğa şalâ eyledim
Şalât-ı ' irfâniñ imâmı oldum
- 3 Cân kulağı ile sözüm diñleyiñ
Ey ' ârifler ehl-i Haqq'a söyleyiñ
Birleşerek beni tavâf eyleyiñ
Çünkü lâ-mekâniñ mağâmı oldum
- 4 Her bir tarikatden isti' fâ etdim
Tarîk-i Hudâ'ya ilticâ etdim
Ey **Harâbî** Haqq'a iktidâ etdim
Şükür Bektâşiyü'l-Melâmî oldum

359 İM, 406; Ç, 280.

360 İM, 407; Ç, 280; AK2, 61.

(2b,c) AK2'de yok.

(3b) ârifler: erenler AK2.

Yoldan Azmış Bir Takım Berrâniler Hakkında Söylenmiştir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Bir takım berrâniler vardır teberrâlar gibi
Hânedân-ı ehl-i beyte karşı a' dâlar gibi
- 2 La' net olsun çünkü bunlar doğru Bektâşileri
Şoğmak isterler ma' âzallâh hâyyâlar gibi
- 3 Kalmamış bunlarda birlik dirlik âdâb-ı tarîk
Oldular zîrâ nebîden ayrı tersâlar gibi
- 4 Döndüler râh-ı haqîkatden dâlâlet râhına
Etdiler "illâ"yı inkâr fırka-i "lâ"lar gibi
- 5 Bunlarıñ meclislerinde Haqq'a dâ'ir yok kelâm
Bağrırlar bir yere geldikde kırbalar gibi
- 6 'Iyş u 'işretle bulunmazken Hudâ-yı Lem-yezel
Doldururlar içleriñ 'işretle kırbalar gibi
- 7 Mest olup terk-i edeb etmekdedirler her zamân
Olduğu yerde sızarlar şanki mevtâlar gibi
- 8 Taş atan bizden demişler atdıran bizden değil
İşte bunlar oldular bîgâne rüsvâlar gibi
- 9 Ey **Harâbî** bak şu berrânileriñ ahvâline
Kürd çalar çingâne oynar oldu havrâlar gibi

Şâh-ı Velâyet 'Alî Keremallâhu Vecheh Hâzretlerini Hâlîk-ı Kâ'inât
Zanneden Ba'zı Berrânilere Hiğâben Söylenmiş Nefesdir

[6+5=11]

- 1 Nûr-ı nübüvvet olunca âgâh
'Alî Muhammed'e imân eyledi
Anıñçün cenâb-ı Hâzret-i Allâh
'Alî'ye velâyet ihsân eyledi

361 İM, 408; Ç, 281.

362 İM, 409; Ç, 283; AK2.

(1a) nübüvvet: nübüvvetden AK2.

- 2 Nübüvvetsiz ašlā velāyet olmaz
Velāyetsiz daħi nübüvvet olmaz
Ḥaḳḳ'ı elden bırakmak ḥaḳīkat olmaz
Bunu bilmeyenler ziyān eyledi
- 3 Luṭf-ı Ḥaḳ'la Ahmed bir peygamberdir
Sāye-i Aḥmed'e velī Ḥayder'dir
Bunları ḥalk eden Allāh ekberdir
Her bir velī böyle beyān eyledi
- 4 Gerçi her şey ' Ḥaḳ'dır bil muḥaḳḳaḳdır
' Alī Ḥaḳ'dır faḳat maḥlūḳ-ı Ḥaḳ'dır
' Alī'ye Ḥālīḳ u Ḥaḳḳ-ı muṭlaḳdır
Diyenler beyhūde gümān eyledi
- 5 Nebī Velī Ḥaḳḳ'a ḥayrān olmuşdur
Cümlesi vāşıl-ı Sübhān olmuşdur
Ḥaḳ sende **Ḥarābī** pinhān olmuşdur
Cemālini senden ' ayān eyledi

363

Ḥakkāk Ḥüsni Kāzım Efendi'niñ Teşvīkiyle Söylenmişdir
[6+5=11]

- 1 Şer' -i şerīf inkār olunmaz ammā
Şerī' at var şerī' atden içeri
Ṭarīḳatsiz Allāh bulunmaz ammā
Ṭarīḳat var ṭarīḳatden içeri
- 2 Gördüğün şerī' at şerī' at değil
Gitdiğin ṭarīḳat ṭarīḳat değil
Ḥaḳīkat şandığın ḥaḳīkat değil
Ḥaḳīkat var ḥaḳīkatden içeri
- 3 Vech-i **Ḥarābī**'ye gel eyle diḳḳat
Ḥaḳḳ'ın cemālini eylersiñ rü'yet
Şade Ḥaḳ var demek değil ma' rifet
Ma' rifet var ma' rifetden içeri

(2a) nübüvvetsiz ašla velāyet: velāyetsiz ašla nübüvvet AK2.
(2b) velāyetsiz daħi nübüvvet: nübüvvetsiz daħi velāyet AK2.
(5a) nebī Velī: velī nebi AK2.
363 İM, 410; Ç, 284; AK2, 53.
(1c) Ṭarīḳatsiz: ṭarīḳatle AK2.

Ahlâksız Bir Müteşâ'iriñ Hakkında Söylenmiştir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 A Kâzım gerçi sen bir şüh-ı müteşnâya beñzersiñ
Façağ bağsañ yine bir dilber-i ra' nâya beñzersiñ
- 2 Vişâliñ tatlılardan tatlıdır kaymaqlıdır zîrâ
Yapanlardan işitdim ki güzel helvâya beñzersiñ
- 3 Mefâ'ılün mefâ'ılün olursa vezni bir şi'riñ
Anı tağtı' ederken şâ'ir-i dâñâyâ beñzersiñ
- 4 İşitse ğışş olur Fârâbî nevhât ü mağâmâtüñ
Şadâñız pek hazîndir çatlamış surnâyâ beñzersiñ
- 5 Bizi hayretde koyduñ hep anañ ma' lüm babañ mechül
Beyim bu bâbda lâ-teşbih sen 'İsâ'ya beñzersiñ
- 6 Seniñ hâliñde p.ştluğ var .rospuluğ da meşhürdur
Şaşırđık kız mısıñ oğlan mısıñ hunşâyâ beñzersiñ
- 7 Daha çok hâleriñ vardır ki te'vîl etmek isterdim
Velî te'vîle çâre bulmadım zırvâyâ beñzersiñ
- 8 Seniñ ahvâliñe dünyâda kimse olmamış vâkıf
Mişâliñ hiç bulunmaz doğrusu kimyâyâ beñzersiñ
- 9 **Edîbâ** gel edîbâne ğazel yaz kudretiñ varsa
Bu saçma sözlerinle câhil ü şeydâyâ beñzersiñ

Bu Dağı Merķüm Bey Hakkındadır

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Bu hey' etle beyim sen tıbkı bir haydûda beñzersiñ
Yüzünde nür-ı imân kalmamış Nemrüd'a beñzersiñ
- 2 'Azâzil şeytânet senden mi tağşil eylemiş bilmem
Kemâl-i mefsedetle hâce-i merdûda beñzersiñ

364 İM, 411; Ç, 285.

365 İM, 412; Ç, 286.

- 3 Belāya uğradırsıñ herkesi yatdıķca alkdıķca
Ma' āzallāh senden ālet-i ma' hūda beñzersıñ
- 4 Meger sen maska-ı re'siñde sācid olmadıñ beyte
Bu bābda Őuphemiz var Mekke'den marūda beñzersıñ
- 5 Vücūd-ı nekbet-ālūduñla alka arŐı dūnyāda
Dırat-ı bī-ber ü bī-sāye vü bī-sūda beñzersıñ
- 6 arıŐdıрмаdasıñ her bir b.u hem dūrlü b. yersıñ
Keneflerde necāsetde yaŐar bir dūda beñzersıñ
- 7 **arābī** hi nefes aldırmadıñ Kāzım Bey'e zīrā
aıldıñ bozına sen unki ām armūda beñzersıñ

366¹⁷²

Bu Daı Merūm Bey aķında SöylenmiŐdir

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Kāzımā ben seniñ ef' āliñi taķı etdim
Defter-i āliñi başdan başa tedı etdim
- 2 Geri evvelce inanmaz idim amma Şimdi
aķıñızda denilen sözleri taŐdı etdim
- 3 arekātıñ beni ayretde bıradı eyvāh
Yazı oldu dil-i āvāreyi tazyı etdim
- 4 Ü gün evvel yazacadım size ben bu azeli
Vat-i merhūnu olan bir güne ta' lı etdim
- 5 Bozduñuz vāh aramızdaki nikā-ı ' aŐķı
Ü alā Őartı ile artı sizi talı etdim
- 6 Alıñız mehr-i mu' accelle mü' eccel bu azel
Ba' demā böylece benden seni tefrık etdim

(7b) bozına: azına .

366 İM, 413; , 286.

(5) 'de yok

(6a) azel: azeli .

- 7 Hıyf kim fāzıl u ‘ irfān u **Edīb** olmañıza
Cehd ü gayret ederek bñhüde teşvīķ etdim

367

Faķırden Edebiyyāt ve Fārisī Dersine Devām Eden Şākirdānıma
Berāy-ı Laţife Kendi Hakkımda Söylemiş Olduğum Bir Hezldir

[* * - - / * * - - / * * - - / * * - -]

- 1 MİR Kāzım gibi ben şā‘ ir-i māhir değılim
Lafz-ı māhir hele dursun daha şā‘ ir değılim
- 2 Kendi hālimde beni terk ediñiz luţf ediñiz
Her söze çünki cevāb vermeğē ķādir değılim
- 3 Cehlime mu‘ terifim ‘ afv ediñiz bendeñizi
Nāzım-ı şi‘ r olanıñ nazımına nāzır değılim
- 4 Māderim var pederim orta[da] yoķ pür-kederim
Kimse bilmez benim ahvālimi bāhir değılim
- 5 İsmimiz gerçi **Edīb**’dir faķať ādābım yoķ
Daha doğrusu ise tayyib ü tahir değılim

368

Ma‘ ārif Nezāreti Meclis-i KebİR Hulefāsından Kesriyeli Şıdķı
Efendi’ye Nazıredir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 Ba‘ zı ‘ āķıl zātlar var hālleri şeydā gibi
Ba‘ zı şeydālar da vardır ‘ ārif ü dānā gibi
- 2 Farķ u temyīz eylemek bu hāli pek düşvārdır
Çünki şüret sīrete uymaz yem ü şahrā gibi
- 3 Biz neler gördük neler çekdik bu miñnet-hānede
Gāhi dolduķ geh boşandıķ sāğar u şahbā gibi
- 4 Gerçi çoķ hūbān ile hem-bezm-i ‘ işret olmuşuz
Görmedik bu sākī-i sīm-sāk-ı bezm-ārā gibi

367 İM, 415; Ç, 287.

(4) Ç’de yok.

368 İM, 416; Ç, 288.

- 5 İhtirâz et herkesi dost şanma zinhâr ey **Edîb**
Etme cür'et her söze lâ-ķayd u bî-pervâ gibi

369

Hasbe'l-icâb Söylenmiş Taḥķîr-âmîz Bir Ğazeldir

[5+5=10]

- 1 Ey mîr-i Şıdķı girme vebâle
Luṭf et nihâyet ver ķîl ü ķâle
Ķalkışma zinhâr sen intihâle
Gülmekde çünki herkes bu ḥâle
- 2 Ma' lûmuñuzdur şâ' ir deĝilsin
Naẓm u neşirde mâhir deĝilsin
Bizce de ma' lûm ķâdir deĝilsin
Yeltenme bâri bu irticâle
- 3 ' Âlemde cehlin olmuş nümâyân
Taşdıķ eder hep ehl-i süḥan-dân
Var ise ḥaddin gel işte meydân
Etme teşebbüs hîç infi' âle
- 4 Terk et **Ḥarâbî** beyhûde ķâli
Ḥâm soḥtadır o yoķdur kemâli
Mestûr olurdu her intihâli
Şâyet şıĝaydı mızraķ çuvala

370

Hasbe'l-icâb Münekķîd Bey'e Söylenmişdir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

Ğam yeme ger şeş cihetden ĝam saña etse hücûm
Ḥıfz eder elbet cenâb-ı Ḥazret-i Monlâ-yı Rûm

369 İM, 417; Ç, 289.

(1b) ver: ver bu Ç.

370 İM, 418; Ç, 290.

371

Cāhil ü Muta‘ aşşib Bir Şarıklıya Yazılıp Verilmiştir

Ġazel Yāhūd Hezl

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Bir ‘Acem vā‘ izi kürsiye çıkıp baķ ne demiş
Rūze-dārān-ı ġam-ı ‘aşķa oruġ olmaz imiş
- 2 Sen eger ister iseñ aķşama dek aġ ķaliver
Mülhide fā’idesi var mı yemiş yā yememiş
- 3 Hāķ-perest olması bir mü’mine elzem yā ġū
Oķu Ķur’ān’ı hemān emr-i ilāhī bu imiş
- 4 Eylediñ zevķiñe sen şehr-i şıyāmı ālet
Seni firdevs ü cināna götürür mü bu gidiş
- 5 Her s.ķiş başına bir köşķ verecekmiş deyü Hāķ
La‘ net olsun saña hiġ durma hemān böyle s.ķiş

372

Hasbe’l-icāb ve Berāy-ı Laṭife Söylenmiştir

[* * - - / * * - - / * - - - / * * -]

- 1 Luṭfen ey mīrim efendim bize teşrīf ediñiz
Şiddet-i ‘aşķ-ı firāvanımı taḡfif ediñiz
- 2 Dil-i vīrān u perişānı berāy-ı ta‘ mīr
Sizi būs etmeyi bi’z-zāt baña teklīf ediñiz
- 3 Getiriñ aġzıma doġru aġaraķ sineñizi
Būseler luṭf ederekden beni taṭīf ediñiz
- 4 Ķalġıya bir lira meyḡāneciye elli ġuruş
Meykede maşrafını bir daha ta‘ rīf ediñiz

371 İM, 419; Ķ, 290.

(1a) Bir ḡadīşinde Muḡammed a ḡocam baķ ne demiş İM/t, Ķ.

372 İM, 420; Ķ, 290.

- 5 Size dört gözle **Edīb** muntazır olmuş mīrim
Durmayıñ hiç acele nezdime teşrīf ediñiz

373

İhsān ve Cevdet Beyler Hakkındadır

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 Ey fırladağlar beni siz dün gece çok andıñız
Hālīñizden baħş edip hep derdiñizle yandıñız
- 2 Çok fırladağ döndürüp hayli muhabbet etdiñiz
Beyniñizde söylenen her bir kelāma kandıñız
- 3 Nüş-1 şahbā-yı meveddetle olunca neş'e-yāb
İştihā ile ta'ām-1 vaşla loğma bandıñız
- 4 Ben de vardım bezmiñizde siz beni görmediñiz
Kendiñizden zātımı heyhāt ayrı şandıñız
- 5 Hakk'a ma'lūmdur kulağım ile işitdim diñledim
Siz **Harābī** 'āciz ü bī-çāreyi çok andıñız

374

Hasbe'l-icāb Es' ad Bey Hakkında Söylenmiştir

[* * - - / * * - - / * - - - / * * - -]

- 1 Mīr Es' ad dediler fikrini taħrīb etmiş
Kendi 'aqlınca yalanlar bize tertīb etmiş
- 2 Biz Münekkid Bey ile Lāleli'ye inmiş idik
Ayrılp sonra bizi gizlice ta'ķīb etmiş
- 3 Sevķ eden var anı elbetde bu ta'ķībe dedim
Dediler kendisi bu hud' ayı taşvīb etmiş
- 4 Bu denā 'et bu rezālet aña maħşūş dediler
Cümle ihvān gücenip hālīni ta'yīb etmiş

373 İM, 421; Ç, 291.

374 İM, 422; Ç, 292.

(4a) aña: oña Ç.

- 5 Mîr İhsân da ‘ Arabca ana söğmüş şaymış
Türkçeyi ğayb ederek şetmini ta‘ rîb etmiş
- 6 Hele Şıdkî Bey ile Hüsni Efendi kızarak
Bezmimizden anı t̄ard etmeği tensîb etmiş
- 7 Bu kadar kâfî bunu ‘ ârif olanlar añlar
Bu ğazelcikle **Edîb** Es‘ ad’ı te’ dîb etmiş

375

İstihzâ Tarîkiyle İhsân Bey Hakkında Söylenmiştir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Münekkid Bey benim âşârımı tenkîde k̄alkışmış
Ġazel yazmak huşûşunda beni taqlîde k̄alkışmış
- 2 Bu aḥvâli cenâb-ı mîr Şıdkî’ dan su‘ âl etdim
Dedi saçma şapan ba‘ zı eṣer tesvîde k̄alkışmış
- 3 Dedim yazıklar olsun vâh ‘ abeşle iştiğâl etmiş
Bu minvâl üzre kendi cehlîni tezyîde k̄alkışmış
- 4 Beni bir sâ’ il-i ihsân u luṭfu olduĝum şanmış
Der-i vâlâ-yı vaşlından hemân teb‘ îde k̄alkışmış
- 5 Cenâb-ı mîr Es‘ ad mîr Remzî eylemiş teşvîk
Muḥabbet âteşin ıtfâ edip tebrîde k̄alkışmış
- 6 Gene nâdim olup merd-i sūḥan-dân olduĝum söyler
Kitâb-ı müsteṭâb-ı gön̄lümü teclîde k̄alkışmış
- 7 **Harâbî** maḥlaşı kendisine hoş gelmemiş zannım
Benim bu eski nâm u şânımı tecdîde k̄alkışmış
- 8 **Edîb** rü’ yâda çeşmânından öpmek istemiş amma
Hudâ ḥayr eylesin olmaz deyip tehdîde k̄alkışmış

Ma' arif Nezāreti Meclis-i Kebīr Hıulefāsından Şıdķı Bey Hakkındadır

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 MİR Şıdķı-i sühan-dān fāzıl u ' allāmedir
Pek mükemmel cübbesi var şāhib-i ' ammāmedir
- 2 Nazm u neşri dil-güşādır kendisi nihrīrdır
Menba' -ı ' ilm ü hünerdir hem şarīr-i hāmedir
- 3 Mağz-ı hikmetden ' ibāretdir kelāmı Şıdķı'nıñ
Meyli hep ciddiyyete şanma hayāl u hāmadır
- 4 Muttaķīdır hīç mey ü maḥbūba yokdur rağbeti
Zen-perestāna modeldir iştiḥāsı .madır
- 5 Bir ḥarı yef' allemiş rü 'yāda olmuş iḥtilām
Şıdķı'nıñ şimdi **Edībā** niyyeti ḥammāmadır

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 Vā' izā gel kaçma böyle ḥāne-i ḥammārdan³⁹⁰
Öğren ' ilmullāhı anda zümre-i meyḥārdan
- 2 Va' z ederken kürsīden uçmaķsa kaçdıñ cennete
Vermesiñ şıķlet saña geç cübbe vü destārdan
- 3 Bildiğiniñ fiķh u ferā' izle bulunmaz zāt-ı Hāk
Bunları terk eyle kırtar kendini bu bārdan
- 4 Ehl-i Hākķ'a secde-i vech-i ilallāhdır murād
Kıble-i taḥķīķe dön döndür yüzüñ dīvārdan
- 5 "Rabbī ernī len-terānī" cilvesinden ol ḥabīr
Vādī-i Eymen nedir maķşad ne nūr u nārdan
- 6 Māsivā yokdur nidā-yı Hāk u ḥablullāhı bil
Nefret etme ey ḥoca nākūs ile zünnārdan

376 İM, 424; Ç, 294.

377 İM, 425; Ç, 295; AK1, 40; AK2, 26.

(1a) va' izā: zāhidā AK1, AK2.

(4b) dön: Ç'de yok.

- 7 Hağ-perest ol cennet-i ‘irfāna gir ol bāde-nüş
Geç **Harābī**-veş cināndan “taḥtehü’l-enhār”dan

378

Bursa Vālisi Devletli Ḥalīl Paşa’nın Talebi Üzre Tanzīm Olunan
Tārīḥdir

[* * - - / * * - - / * * - - / * - -]

- 1 Çarḥ-ı zūlmün kırılır bir gün olur bil a felek
Şūr-ı İsrāfīl ile maḥvolacağsın giderek
- 2 Bursa vālisi devletli Ḥalīl Paşa’nın
Dāder-i ‘ālīsiniñ duḡterini öldürerek
- 3 İki ma‘şumu yetīm ḡalmış iken yetmedi mi
Anlara bir de bu öksüzlüğü zamm eyleyerek
- 4 Eylediñ bunları nālān u perīşān u ḡarīb
Ol sebebden saña la‘net ediyor ins ü melek
- 5 Çıkdı on iki imām yazdı **Harābī** tārīḥ
Dünyādan göçdü Na‘īme Ḥanım Allāh diyerek

Dünyādan	119
Göçdü	43
Na‘īme	175
Ḥanım	691
Allāh	66
Diyerek	239

1333

12 Çıkdı on iki imām

1321

(7b) cināndan: şol cennet AK1, AK2.
378 İM, 426; Ç, 295.

[- - */ * - - * / * - - */ * - -]

- 1 Durma güzelim sen baña bîgâne daḥîlek
Gel uyma o aġyāre o şeyṭāna daḥîlek
- 2 Kühsār-ı firāḳ-ı elem ü hicie düşürme
Döndürme beni Ḳays-ı beyābāna daḥîlek
- 3 Allāh için olsun yeter artık hedef etme
Cān u tenimi nāvek-i müjgāna daḥîlek
- 4 Öldürdü beni ḥaṇçer-i ebrūlarıñ ey yār
İnşāf ediñiz girmeyiñiz ḳana daḥîlek
- 5 Ḳıyma meleġim başıñ için ḳıyma **Edīb**'e
Yazık olur o merd-i süḥan-dāna daḥîlek³⁷⁰

[* * - - / * * - - / * * - - / * * - -]

- 1 ʿAḳlım ermez nice taʿrif edeyim ḥālîñizi
Görmedim şimdiye dek doġrusu emşālîñizi
- 2 Şād u ḥandān ede Allāh sizi her an u zamān
Hem füzūn eyleye ʿāfiyyet ü iḳbālîñizi
- 3 İnḥirāf eylemeyiñ rāh-ı sedāddan aşlā
Ḥayra tebdil ediñiz niyyet ü āmālîñizi
- 4 Dāʾimā ḥıfz-ı lisān emrini rehber ederek
Şöyle maḳbūl-i enām eyleyiñiz ḳalîñizi
- 5 Size çingan ḳarısı ḥayli ḥaberler verdi
Düñkü cumʿa günü açmışdı siziñ fālîñizi

370 İM, 427; Ç, 297.

(2) Ç'de 2 ve 3. beyitler yer deġiştirmiştir.

(5) İM/t, Ç/t: Ḳıyma meleġim başıñ için ḳıyma yazıktır
Raḥm eyle Edīb ʿāşık-ı nālāna daḥîlek

380 İM, 428; Ç, 297.

- 6 Mīve-hār oldu **Edīb** çakeriñiz etme dirîğ
Luţf ediñ bağ-ı vişâliñdeki şeftalinizi

381

Bir Ƨaķım Berrānī Bektāşīler Hakkında Söylenmişdir

[* * - - / * * - - / * * - - / * * - -]

- 1 Ey erenler niye terk eylediñiz rāhiñizi
Pek fenā hâlde gücendirdiñiz ol şāhiñizi
- 2 Sevinir düşmen-i evlād-ı Resûl gördükce
Birbiriñizden olan nefret ü ikrāhiñizi
- 3 Kıl u kâle düşürüp ehl-i Ƨarīķi şimdi
Cühelâ zemm ediyor ‘ārif-i billāhiñizi
- 4 İşte bu hâl ile siz etdiñiz inkār heyhāt
Hāzret-i Pīr ile Peyğamber ü Allāhiñizi
- 5 Bir Ƨaķım cāhil ü nādān hārāb eylediler
Hilmiyâ Ƨalb-i **Hārābī** gibi dergāhiñizi

382

[* * - - / * * - - / * * - - / * * - -]

- 1 Derde düşdüm a beyim ben saña meftûn olalı
Vuşlatıñ dūr oluyor luţfuña maķrûn olalı
- 2 Neme lâzım yaşamaķ bār-ı girān oldu hayāt
Cānı rāhiñda fedâ etmeğe medyûn olalı
- 3 Beni gördükde kaçır Kays-ı beyābāna bakıñ
Böyle küh-sār-ı belāda size Mecnûn olalı
- 4 Ğam u ālāmiñ ile hāşılı maħzûn oldum
Luţf-ı ‘ālīñiz ile Ƨoğrusu memnûn olalı

(6a) Mīvehārīñdir Edīb çakeriñiz etme dirîğ Ç, İM/t.

(6b) vişâlindeki: vaşlıñdaki Ç

381 İM, 429; Ç, 298, AK1, 33; AK2, 20.

(3a) şimdi: eyvāh AK1, AK2.

382 İM, 430; Ç, 299.

- 5 Semm-i kâtil ne zarar eyler **Edîb**'e içse
Zehr-i 'aşkıñ ana panzehr ile ma'cûn olalı

383

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Zâhidâ kes meyliñi bu çarḡ-ı kec-devvârdan
Kendiñi dūr etme aṣlâ ḥâzret-i Settâr'dan
- 2 Olma ḥâhişger cinânıñ ḥûri vü ğilmânına
Bilmiş ol bunlar seni mehcûr eder dîdârdan
- 3 Ğayret et nûr-ı nübüvvetle münevver olmağa
Eyle istimdâd her dem Aḥmed-i Muḥtâr'dan
- 4 Kılma câhil “noḡta-i bâ” remziniñ âġâhı ol
Münḥarif olma cenâb-ı Ḥayder-i Kerrâr'dan
- 5 Maḥrem-i esrâr-ı Ḥaḡ olmak için bir kâмили
Bul ḥaber al leyle-i İsrâ'daki esrârdan
- 6 Ḥaḡ ile Ḥaḡ ol “ene'l-Ḥaḡ” sırrına ol âşinâ
Cânıñı cânâna ver ḥavf eyleme ber-dârdan
- 7 Böyle sen bezm-i ezelde 'ahd u peymân eylediñ
Ey **Ḥarâbî** dönme zinhâr verdiġiñ iḡrârdan

384

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Terk-i dîn eyledim ey şûfî müselmân olalı
Kâfir oldum baḡıñız nâ'il-i imân olalı
- 2 “Men 'aref” sırrımı ḥalleyleyip âġâh oldum
Çok şükür bende-i peyġamber-i zîşân olalı
- 3 Herkesi bir yola sevḡ eyledim etdim ḥayrân
'Ayn-ı Tevrât u Zebûr İncil ü Qur'an olalı

383 İM, 431; AK2, 29.

(1b) kendiñi: kendi AK2.

(2a) ḥûri vü: ḥûri ile AK2.

384 İM, 432; AK1, 33; AK2, 20.

(3a) eyledim: eyleyip AK2.

(3b) 'ayn-ı: 'aynı AK1.

- 4 Gece gündüz benim evrādım “ene’l-Ḥaḳ” oldu
Ḥaḳ göñül Ka‘be’sine şevḳ ile mihmān olalı
- 5 “Lī ma‘ Allāh” da benim “innī enallāh” da benim
Ey Ḥarābī model-i ḥazret-i Sübhān olalı

385

Bir Gece Ḥübān-ı Zamāndan ve Mevlevī Muḥibbānından Cevdet ve
İḥsān Bey İle Aḥmed de Berāy-ı Muḥabbet Ḥānemize Gelmiş
Olduklarından Devām Eden Muḥabbet Arasında Söylenmiş Bir
Ġazeldir

[- * - - / - * - - / - * -]

- 1 Mey biyār ey sākī-i devrān-ı mā
Luḫf kon ey ḳible-i ‘irfān-ı mā
- 2 Mest ü medhūş-ı ḥarābātem bisāz
Tā ki ān Cemşid bād ḥayrān-ı mā
- 3 Ez-mey-i esrār-ı Ḥaḳ lebriz kon
Sāgarī bāşed şeved dermān-ı mā
- 4 Bendegān-ı Ḥazret-i Mollā-yı Rūm
Nāgehān imşeb şode mihmān-ı mā
- 5 Meclis-i mā geşt firdevs-i berīn
Cennetest īn ḥāne-i vīrān-ı mā
- 6 Ṭā‘at ü imān ü dīn yaġmā şode
Rūy-ı ān yārān besest imān-ı mā
- 7 Ger zi-bezm-i mā nehed rızvān ḳadem
Ḥūr u ġilmānrā koned ḳurbān-ı mā
- 8 Ḥaḳ-perestānrā “ene’l-Ḥaḳ” mīzened
Der-ezel bā-dūst īn peymān-ı mā
- 9 Şems-i Tebrizī be-Mevlānā bigū
Vech-i sākī bākī şod Ḳur‘ān-ı mā

(4a) benim evrādım: ezḳarımız AK2, AK1’de yok.
385 İM, 433; Ç, 299.

10 Ey **Ḥarābī** Şems ü Mevlānā tü 'ī
Ġayr ez-ānān nīst Yezdān-ı mā

386

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Sākī baña şun durma hemān bāde daḥīlek
Būse mezesiyle yetiş imdāda daḥīlek
- 2 Ḥālim gene olmaḡda diğergün u perīşān
Raḥm eyle efendim dil-i nā-şāda daḥīlek
- 3 Vaşlıñla beni şād ediver merḥamet eyle
Meyl etme şaḡın zūlm ile bī-dāda daḥīlek
- 4 Allāh için olsun yetişir eyleme āmāc
Ḥūn-ḥār olan ol ġamze-i cellada daḥīlek
- 5 Gülzār-ı cinān eyler idiñ beyt-i ḥazīnim
Luṭfen geliñiz ol ḥarāb-ābāda daḥīlek
- 6 Vallāhī yaḡışmaz meleğīñ ağızına şeyṭān
Ağyārı aman almayıñız yāda daḥīlek
- 7 Şā' ir olayım derseñ **Edīb** çāresi vardır
Ġit söyle hemān Es' ad-ı üstāda daḥīlek

387

Vilādet Tārīḥidir

[* * - - / * * - - / * * - - / * * - -]

- 1 Ḥazret-i Rabb-i felaḡ mīr Şalāḥaddīn'e
Luṭf u iḥsān ederek genç iken oldu vālid
- 2 Şulb-i pākiñden ana verdi Ḥudā bir ferzend
Ġıbṭa etdi anı gördükde semāda nāhīd
- 3 Vālideyniyle berāber o melek-sīmaniñ
'Ömr ü iḡbāl ü kemāli ola her dem zā'id

386 İM, 435; Ç, 301.

387 İM, 436; Ç, 302.

4 ‘ Ālim ü fāzıl u nihr̄ir olur inşāallāh
Nām u şān u şerefi haşre dek olsun cāvīd

5 Bir melek çıktı **Edīb** söyledi tārīhini tam
Doğdu dünyāya bu nev-bāve Hüseyn Cāhid

{1327 sene-i Hicrī tāmıyesi “bir melek”dir.}

388

Dīğer Tārīh-i Gevherdir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

Geldi yetmiş iki millet dedi tārīhiñ **Edīb**
Doğdu iqbāl ile dünyāya Hüseyn Cāvid

{Tārīh-i gevher: 1327 sene-i Hicrī; tāmıyesi “yetmiş iki”dir.}

389

Berāy-ı Laṭife Bir Muḥābere-i Şā’ irānedir

[- - * / * - - * / * - - * / * - -]

1 Geldim der-i iḥsānıña ey yār daḥīlek
Raḥm eyle beyim olma cefākār daḥīlek

2 Īmānımı tārāc edeli kāfir-i zūlfūñ
Ṭapdım saña ey kıble-i dīdār daḥīlek

3 Pistānıñı būs eyliyorum her vaḳit ammā
Bu sırrı amān duymasın aḡyār daḥīlek

4 ‘ Avf eyle kuşūrum sizi ta’ cīz ediyorsam
Bu vaşlı dirīğ eyleme zinhār daḥīlek

5 Ṭatlı geliyor doğrusu şeftalilerin āh
O lezzeti mümkün deḡil inkār daḥīlek

6 Ey Hāzret-i ... Beyefendi bu huşūşu
Bir kimseye hīç eyleme izhār daḥīlek

388 İM, 436; Ç, 302.

389 İM, 437; Ç, 302.

(6) Metinde de “...” ile geçilmiştir.

- 7 Luṭf eyle **Edīb** bende-i bī-çāreñe ey yār
Bu vech-ile iḥsānıñı her bār daḥīlek

390

Alınan Cevāb

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Diñle beni ey ‘āşıq-ı ğam-ḥār daḥīlek
Hiç söyleme raḥm et baña ey yār daḥīlek
- 2 Pistān u leb-i la‘ limi būs eyle faḫaṭ sen
Diḳḳat edesiñ şolmaya ruḥsār daḥīlek
- 3 Destūr demeden girme şaḳın bāġ-ı cemāle
Olma hedef-i ğamze-i ḥūn-ḥār daḥīlek
- 4 Şeftalilerim ṭaṭlı gelirse saña devşir
Lākin ḥazer et görmesin aġyār daḥīlek
- 5 Hep böyle devām etmesi mümkin olur ammā
Va‘ diñde nükül eyleme zinhār daḥīlek
- 6 ... gibi izḥār-ı muḥabbetde şebāt et
Vaz geçme beni sevmeden her bār daḥīlek

391

Vefāt Tārīḥidir

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Ey çarḥ-ı dūn u sifle her zulme olduñ ālet
Sen de ḥarābolursuñ bir gün gelir de elbet
- 2 Bu nev şüküfte ğonçe ḥamlını vaz‘ edeydi
Vermezdi zerre deñli vallāhī saña şıḳlet
- 3 Bir tende iki cāna kıydıñ yazıḳ deġil mi
Zevciyle aḳrabāsı ḳaldı ḥazīn ü ḥasret
- 4 Birlikde aldı ğitdi baṭnında yavrucaġıñ
Oldu ikisiniñ de me‘ vāsı bāġ-ı cennet

390 İM, 438; Ç, 303.

(6) Metinde de “...” ile geçilmiştir.

391 İM, 439; Ç, 304.

5 Bu sergüzeşti taqrîr eylerken ebkem oldum
Bir “kâf”la sûre-i Kâf verdi **Edîb**’e cür’et

6 Gevherle yazdım işte târîh-i irtihâliñ
‘Azm eyledi şehiden Hakk’a Şerife Hikmet

{1327 Sene-i Hicrî, tâmiyesi “bir kâf”dır.}

392

Vilâdet Târîhidir

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

1 Necl-i pāk-i güher-i Hâzret-i Şemseddîn’e
‘Ömr ü ‘âfiyyet ü iqbâl ede Allâh ihsân

2 Vâlideyni ile birlikde Hudâ hıfz etsin
Hiçbiri derd ü keder görmeyip olsun şādân

3 ‘Âbid ü zâhid [ü] hem şâhib-i vicdân olsun
İnhirâf eylemesiñ rāh-ı Hudâ’dan bir an

4 Nām u şān u şerefi münteşir olsun dehre
‘İlm ü ‘irfanını müjdād ede hallāk-ı cihân

5 Çār ‘anâşirle **Edîb** târîh-i gevher yazdım
Doğdu Hakkâ ki kamer gibi Muhammed Nu‘ mân

{1326 sene-i Hicrî; tâmiyesi “çār ‘anâşir”dır.}

393

Devr-i İstibdâdda Söylenmiş Bir Na‘t-ı Şerîfdir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

1 Fenâ bir hâlde baħr-i faħra daldık yâ Resûlallâh
Kuru bir tahtanıñ üstünde kaldık yâ Resûlallâh

2 Kanâ‘at kenz-i lâ-yüfnâdır ammâ verseler aylık
Doğuz aydan beri dört aylık aldık yâ Resûlallâh

392 İM, 440; Ç, 305.

(1b) ‘âfiyyet ü: Ç’de yok.

(2b) hiçbiri: hiçbir Ç.

393 İM, 441; Ç, 306.

- 3 İki yıllık tamām elbise istiḥkākımız varken
Veren yok evde cıscıblağ kapandık yâ Resûlallâh
- 4 Yalan sözlerle eşnâfı inandırdık dolandırdık
Zarûrîdir saña ma‘ lûm buñaldık yâ Resûlallâh
- 5 Şaşırdık herkese borçlandık artık herçibādâbâd
Utanmak şîşesini taşā çaldık yâ Resûlallâh
- 6 Belâya uğradık cāndan uşandık ye’s ile ğayrı
Kilimiñ dört ucun deryâya şaldık yâ Resûlallâh
- 7 **Edīb**-āsâ perişân oldu hep zubbât-ı bahriyye
Fenâ bir hâlde baḥr-i faḡra daldık yâ Resûlallâh

394²²³

Ḥakkâk Ḥüsni Efendi’ye Berây-ı İstihzâ Gönderilmiştir

[6+5=11]

- 1 Ḥakkâk-ı şehîrdir Ḥüsni-i mey-ḡâr
Emsâli bulunmaz ğâyet şanlıdır
Bu nuḡkumu işte eylerim tekrâr
Şît ü kemâli var adlı şanlıdır
- 2 Her sözü düşmana tıbkı bir oğdur
Ḳıyağdır kendinde cesâret çoğdur
Bıçağdan ḡurşundan pervâsı yoğdur
Ḳolay ölmez çünkü yedi cânlıdır
- 3 Şanmayiñ Ḥüsni’niñ içi çürükdür
Mâşallâhı vardır ğâyet yörükdür
Yağışıklı gencdir yaşı küçükdür
Elli beş yaşında deliğanlıdır
- 4 **Edīb** edebsizdir fenâ yazıyor
Kendi ḡuyusunu kendi ḡazıyor
Ġâhî ḡuduruyor ğâhî azıyor
Ḥayvândır eşekdir Marşivanlıdır

(6a) ile ğayrı: u miñnetle İM/t, Ç.
394 İM, 442; Ç, 306.

Ḥakkāk Ḥüsni Efendi'ye Nefes Oğmak Üzre Berāy-ı İstihzā
Gönderilmiştir

[6+5=11]

- 1 Ḥüsni-i mey-hārīn k̄albi mükedder
Çerāğ-ı ṭālī' i yanmaz sönükdür
Arada şırada içini çeker
Göğsü zavallının t̄ıbbk̄ı körükdür
- 2 'Aşkı ziyâdedir meyli sâzedir
İhtiyârdır faqat gön̄lü tâzedir
Şakalı pek güzel bir yelpâzedir
Ağzında dişleri kırık dökükdür
- 3 Düz raqıyı sever ziyâde içer
Mest olur soğakda çamura düşer
Yatağına ş.çar donuna işer
Verâsı gevşekdir beli çökükdür
- 4 Nerde raqı görse ânide çöker
Şebâtsizdir oradan oraya gider
Taşhân'dan Langâ'ya pek çabuk iner
Rahvan hayvân gibi gâyet yörükdür
- 5 Zümre-i bende-i evliyâdandır
Ḥurde-i tarîka âşinâdandır
Faqr-i hâli yoğdur ağniyâdandır
Yelegi pantolu yırtık sökükdür
- 6 Ḥakkāk-ı şehirdir emşâli gelmez
Sözünde şadığdır yalan söylemez
İpiyle kuyuya aşlâ inilmez
Çünki ipi fenâ hâlde çürükdür
- 7 Kancayı Ḥüsni'ye tağma **Ḥarâbî**
Yapdığı işlere bağma **Ḥarâbî**
Zinhâr anî gibi çağma **Ḥarâbî**
Seni berbâd eden bağ öksürükdür

Ḥakkāk Ḥüsñī Efendi'ye Berāy-ı İstihzā-yı İrsāl Olunmuşdur

[6+5=11]

- 1 Ḥüsñī-i ḥakkākıñ şerveti çoğdur
Geçinmesi gāyet kibārānedir
Cesürdur kimseden pervāsı yoğdur
Ṭavr u ḥareketi aḥrārānedir
- 2 Ḳadife döşeli odası vardır
Gözler ḳamaşdırır modası vardır
Teknesi şabunu şodası vardır
Lakin yemekleri bekārānedir
- 3 Ey Ḥarābī neler taḥrīr edersin
Herkesin ḥālini tefsīr edersin
Ḳardeşin Ḥüsñī'yi taḥḳīr edersin
Bu ḥālin doğrusu ḥimārānedir

397²⁶

Nefes

[6+5=11]

- 1 Mūsā Ḥağ'dan şordu Ṭūr-ı Sīnā'da
Yā Rabbī yoğ iken bu kevn ü mekân
Seniñle bir kimse yoğdu arada
Ne şüretle naşıl olduñ nümāyān
- 2 Görüyorum lâ-şek ḳudretle ṭolduñ
Seni kim yaratdı naşıl var olduñ
Sen bu Allāhlığı nereden bulduñ
Beyān et göñlümde ḳalmasın gümān
- 3 Bizim üstümüze Ḥağlanıyorsuñ
Fağat niçin bizden şağlanıyorsuñ
Hem varlanıp hem de yoğlanıyorsuñ
Göster cemāliñi gel işte meydān

396 İM, 445; Ç, 309.

397 İM, 445; Ç, 310; AK2, 62.

(3b) Ç'de b ve c mısraları yer değıştirmiştir.

(3c) hem varlanıp hem: gāh varlanıp gāh AK2.

- 4 Hâk dedi ben seni yaratdım insân
Kendimi kendiñde eyledim pinhân
Sırrımı câhile etmedim ‘ayân
‘Ârif-i billâha eyledim ihsân
- 5 Hâk Musâ’ya böyle etdi hitâbı
Beni görmekliğin işte cevâbı
Tıbkı baña beñzer kulum **Hârâbî**
Git anı ziyâret eyle her zamân

398

Semâ‘î

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Be hey şüfi hâkîkat râhı öğren gel Hârâbî’den
Niyâz et “semme vechullâh”ı öğren gel Hârâbî’den
- 2 Hâberdâr olması mümkün değil fiğh u ferâ’izle
Rümûzât-ı kelâmullâhı öğren gel Hârâbî’den
- 3 Açılıñ cân gözün cânânı görsün noğta keşf olsun
Ne sırdır bâ-yı bismillâhı öğren gel Hârâbî’den
- 4 Yüzün bu kıbleden sen kıble-i tağkîke döndür de
Mağâmât-ı Resûlullâh’ı öğren gel Hârâbî’den
- 5 **Hârâbî**’de tecelli eyleyendir Hâzret-i Allâh
Mekân-ı Hâzret-i Allâh’ı öğren gel Hârâbî’den

399

Nazîredir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Be hey şüfi uzağ durma “ene’l-Hâkğ” ın diyârından
Tağarrüb oldu hâşıl çünki bağ Mansûr’a dârından
Niçin böyle kaçarsın Hâzret-i Perverdigârından
Bırağ tesbîh ile seccâdeyi düş i‘tibârından
Saña bir fâ’ide yokdur nebîniñ Çâr Yâr’ından
Hâlâş et kendiñi cehd et ‘Alî’niñ Zülfeğâr’ından

(5b) budur: işte İM/t; Ç/t.

398 AK2, 42.

399 İM, 447; Ç, 311; AK2, 42.

- 2 Sağın cennetdeki hürilere sen olma üftâde
Hamâkatdır hocam kevşer şarâbın alma hîç yâda
Bugünkü cennet-i ‘irfâna gir iç bir iki bâde
Seni pîr-i muğânın himmeti kâfîdir irşâda
Harâbât ehli ol geç ğayrı hep kibr ü vaķârından
Uzaķ durma bu ‘aşķ meyhânesinin bâde-ķârından
- 3 Cünün ‘ilmin oķu ger ķâbil-i idrâk olam derseñ
Ķudüm-ı enbiyâda cân u dilden ħâk olam derseñ
Resûlullâh’a bend ol vâķıf-ı “Levlâk” olam derseñ
Ĥaţadan küfrden şirkden eger kim pâk olam derseñ
Hemân durma gel âb-dest al bu deryânın kenârından
Teyemmüm eyle bu meyhânenin ħâk ü ğubârından
- 4 Müdâm ķalb-i selim ol hem ħalîm ol hîç şedîd olma
Ĥazer et baķr-i süfyâna dalıp da nâ-bedîd olma
Ĥayâ eyle Ĥudâ’dan bende-i âl-i Yezîd olma
Hemîşe çâker ol bâb-ı erenlerden ba’îd olma
Mümâşât eyle dervîşânın ayrılma ķaţârından
Firâr etme Resûlün bir vaķt darü’l-‘ayârından
- 5 **Ĥarâbî** bezm-i ħâşş-ı Ĥazret-i Allâh’a dâĥildir
Bu remzi fehm ü idrâk etmeyen elbetde câhildir
Ĥaķıķatsiz şerî‘ at ehlinin aķvâli bâţıldır
Seni Ĥaķ’dan alıp Ĥaķķ’a veren mürşid-i kâmidir
Ki dervîşlik daha yeğdir cihânın şehriyârından

400

[6+5=11]

- 1 Ĥayder-i Kerrâr’a cânım fedâdır
Çünki kendileri şâh-ı velâdir
Ba’zı müfsidlerin sözü hebâdır
Söylüyorlar ħâşâ Allâh ‘Ali’dir
- 2 Sırr-ı Ĥaķķ’a bunlar âĝâh deĝildir
Ĥaķķ’a gidenlere hem-râh deĝildir
‘Alî ħaķdır faķaţ Allâh deĝildir
Böyle zannedenler muţlaķ delidir
- 3 ‘Alî’niñ pek büyük kerâmeti var
Kerâmetden büyük velâyeti var

Hâlık diyenleriñ dalâleti var
Zîrâ Hâk Muhammed ‘ Alî celîdir

- 4 Diñle bu söz vâ‘ iz pendî değıldir
Benden Hâk söylüyor ‘ indî değıldir
İmân-ı **Hârâbî** şimdi değıldir
Tâ bezm-i elest u “kâlû belî”dir

401

Hasbe’l-İcâb Söylenmişdir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Gâlaṭa muḥzırını kezzâb u riyâkâr u ‘ anîd
Eylemiş râh-ı hidâyetden anı cehli ba‘îd
- 2 Mâl-i eytâm u erâmille ta‘ ayyüş eyler
İki dünyâda anı kahr edecek Rabb-i mecîd
- 3 Halka karşı bir ‘ abâ bir de ‘ araḫiyye giyip
Doğruluk şatmağa cehd eyliyor amma taklîd
- 4 “La‘ netullâhi ‘ alâ-râşî” delîlince desek
Çok değıl müfsid ü gammâz u kallâş u pelîd
- 5 Öyle bed-mâye fûrû-mâye bed-aḫlâḫdır kim
La‘ net eyler idi görseydi anı şimdi Yezîd
- 6 Çeşm-i ‘ ibretle **Edîb** baḫ o ḫabîsiñ yüzüne
Nûr-ı imân eşeri yok ki ola zerre bedîd

402

1293 Senesi Hasbe’l-İcâb Söylenmişdir

Hicviye

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Neye müncer olacaḫ baḫriyeniñ bu gidişi
Var dîvân-ḫâneye seyr eyle olan keşme[ke]şi
Rûz-ı maḫşer gibi cem‘ olmada erkekle dişi

(4a) söz: sözü Ç.

401 İM, 450; Ç, 314.

(6a) o: Ç’de yok.

402 İM, 451; Ç, 315.

Çalmadı yoqlamanıñ b.qlamadıq hiçbir işi
P.ştlarıñ künuna döndü qalemiñ içi dışı

- 2 Hele ol yoqlamacı deyyüşu Maħmūd Fehmī
Fuqarā zümresine zerre qadar yoq raħmı
Oqu gel işte ‘aleyhinde olan bu nazmı

Çalmadı yoqlamanıñ b.qlamadıq hiçbir işi
P.ştlarıñ künuna döndü qalemiñ içi dışı

- 3 Qalbini yoqlamacınıñ hele bir kez yoqla
Doludur kâfir-i bî-dîniñ içi hep b.qla
Rızkıñı yoqlamadan yoqlama Haq’dan yoqla

Çalmadı yoqlamanıñ b.qlamadıq hiçbir işi
P.ştlarıñ künuna döndü qalemiñ içi dışı

- 4 Kimi .bne kimi deyyüş kimi p.şt hep haşerāt
Devlete millete hiç iş mi görürler heyhāt
Ağlayıp sızlama da yoqlama da hep naqarat

Çalmadı yoqlamanıñ b.qlamadıq hiçbir işi
P.ştlarıñ künuna döndü qalemiñ içi dışı

- 5 Bu edebsizler **Edīb** eylediler terk-i edeb
Oldular cümlesi teşviş-i kıyūdāta sebep
Baķınız defter ü evrāķı mülevveşdir hep

Çalmadı yoqlamanıñ b.qlamadıq hiçbir işi
Kün-ı çingāneye döndü qalemiñ içi dışı

403

Mekteb-i Tıbbiyye Şakirdānından Muħammed Hikmet Bey Haqķında
Söylenmişdir

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Ey felek çenber-i devvāriña olsun la‘net
Çünki hep zulm ü ta‘addiye olursun ālet
- 2 Doymadan ‘ömrüme ħāk eylediñ işte beni de
Her gören qabrimi benden alacaqđır ‘ibret

(2a) ol: o Ç.

403 İM, 453; Ç, 316.

- 3 Gülşen-i mekteb-i tıbbiyede bir gönçe idim
Soldurup vermediñ açılmağa ašlā fırsat
- 4 Hādım olmağdı hayāta emelim doğtor olup
Bi'l-‘ akis sen beni maħv etmeğe etdiñ gayret
- 5 Peder ü vālidemi benden ayırdıñ eyvāh
Anları ağlatarağdan baña koyduñ hasret
- 6 Yirmi bir yaşına gelmiş daha pek tāze idim
Eyledim luřf-ı Hūdā ile cināna rıřlet
- 7 Bir melek geldi **Edīb** tārīh-i gevherle dedi
Kıldı firdevse řitāb MİR Muħammed Hıkmət (1313)

404³⁹

Tārīh-i Vefāt

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Māder-i müřfiķa-i ĥazret-i MİR İřsān⁴⁰
Eyledi ‘azm-i cinān dehr-i denīden eyvāh
- 2 Bırağdı üç ma‘ şūmu bī-çāre perīřān u ġarīb
Ağlayıp leyl ü nehār etmededirler hep āh
- 3 Merķadi nūrla mūnevver ola tā yevm-i kıyām
Hem-niřini ola hem ĥūr u melā‘ ik her ġāh
- 4 “İrci‘ī” emrine fermān-ber olup yatdıķca
‘Ömr ü ‘āfiyyeti bākīlere versin Allāh
- 5 Üç melek geldi **Edīb** tārīh-i gevher yazdı[lar]
Göçdü Allāh diyerek Hālīde Hānım nāġāh (Sene 1326)

404 İM, 454; Ç, 317. {İM’de, derkenar olarak: “Bu benim annemin vefāt tārīhidir, İřsān Maħvī” notu düşülmüştür. Ç’de ise manzume sonunda: “Bu benim annemin vefāt tārīhidir, İřsān Maħvī. Bu kayıd ve imzā Mu‘allim İřsān Maħvī merħūm tarafından Hārābī’niñ mecmū‘asına taşkiye edilmişdir. Remzī” notu bulunmaktadır.}

(1a) ĥazret-i: Ç’de yok.

(2a) Vezin kusurludur.

Hasbe'l-icâb Söylenmişdir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Gözüm nûru beni diñle h azer et sevme maġr uru
G r şme bir  aqım zevzekleriñ sen olma mecb uru
Bu Çık beyler g lerler g rseler bir merd-i ma' z uru
Ziy anı yok bu z bbe beyleriñ olsañ da menf uru
- Hem an sen zevkiñe baġ b de i   al 'ud u  anb uru
Meraġ etme Őaġın All h kerimdir  or ma ey N ri
- 2 Cih n  miħnetinden olmamış bir kimse hi   z d
Ġan  olsun faġir olsun felekden eyliyor fery d
Bu  arħıñ derdine Şabr eyle etme g nl n  ber-b d
 ulaġ verme ġam u  l m-ı dehre her i b d- -b d
- Hem an sen zevkiñe baġ b de i   al 'ud u  anb uru
Meraġ etme Őaġın All h kerimdir  or ma ey N ri
- 3 Bug n  ok aġniy  vardır girift r-ı bel y dır
Baġıñ 'ibretle zenginden faġiriñ h li a' l dır
Bug nk  h liñe Ő kr etmemek beyh de ġavġ dır
Daha g n doġmadan  ok Şey' doġar derler bu d niy dır
- Hem an sen zevkiñe baġ b de i   al 'ud u  anb uru
Meraġ etme Őaġın All h kerimdir  or ma ey N ri
- 4 Bulur H k 'dan cez sın m fsid   z lim olan mu laġ
Bug n zev den yemekden ayrılan zenginlere bir baġ
Bize Őoħbet  uru ekmekle versin H zret-i H ll k
Ne l zım b yle zenginlik bize g stermesin hi  H k
- Hem an sen zevkiñe baġ b de i   al 'ud u  anb uru
Meraġ etme Őaġın All h kerimdir  or ma ey N ri
- 5 **Edib**- s  edib ol gel muħabbet etme n d na
G r şmek tilkilerle hi  yaġıřmaz  unki arslana
Őaġın her g rd ġ ñ Şem' -i cem le olma perv ne
İnanma h liñi 'arz eyleme aħb b u y rena
- Hem an sen zevkiñe baġ b de i   al 'ud u  anb uru
Meraġ etme Őaġın All h kerimdir  or ma ey N ri

Girid Hakkında Söylenmiştir

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Uzadı leyle-i hasret gibi da‘ vâ-yı Girid
Şubh-ı vaşla çıkacak bu şeb-i yeldâ-yı Girid
- 2 Eli ağıyarın uzandı vaţan-ı yâre faķaţ
Bu ta‘ arruz olacak bā‘ iş-i ğavġa-yı Girid
- 3 Kahr u tedmîr ü perîşân olacaķdır görûnüz
‘Avn-ı Bârî ile lâ-reyb hep a‘ dâ-yı Girid
- 4 Cünd-i İslâm ayaġı altına elbet düşecek
Burca çekdikleri bayrâķla çelîpâ-yı Girid
- 5 Ğaleyân eyledi ‘Oşmânlılar’ın kanı **Edîb**
Hâzır olsun baķalım vaķtine tersâ-yı Girid

İ‘lân-ı Hürriyyette Söylenmiştir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Biz hâlâş olduķsa da esbâb-ı istibdâddan
İctinâb elzem yine erbâb-ı istibdâddan
- 2 Ağlaşırđık rûz u şeb bünyâd-ı millet ser-te-ser
Raġne-dâr olmuş idi seyl-âb-ı istibdâddan
- 3 Ğarķ u nâ-bûd olmaġa az kaldı baġr-i şûrda
Keşti-yi ‘Oşmâniyân hîzâb-ı istibdâddan
- 4 Çok dolab döndürdülerdi maġv için ‘âķılları
Kurtulan pek cüz‘îdir dolâb-ı istibdâddan
- 5 Bâng-i hürriyyet şükür bîdâr u îķâz eyledi
Hâzret-i Sulţân Hâmîd’i ġâb-ı istibdâddan

406 İM, 458; Ç, 320. {Manzumenin sonunda “Haksız Hakkı Efendi yazmıştır, Edîb” şeklinde not düşülmüştür.}

407 İM, 459; Ç, 321.

6 Belki şimdi rāhat eyler ümmet-i faḥr-i rüsül
Ḳurtulup da zūlm ile it' āb-1 istibdāddan

7 Biz neler çekdik neler āh devr-i istibdādda
Ey **Edīb** bıkmış idiñ hep bāb-1 istibdāddan

408

Bu Daḥi İ' lān-1 Hürriyyetde Söylenmiştir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

1 Ḥaḳ ḥalāş etdi bizi āfāt-1 istibdāddan
Ḳalmadı artık eşer dārāt-1 istibdāddan

2 Çok şükür maḥv u perīşān eyledi zālimleri
Ferd-i vāḥid ḳalmadı hey 'āt-1 istibdāddan

3 Bir taḳım vech-i ' abūs ḡaddār u ḥunḥār u şerīr
Oldulardı zūlm için ālāt-1 istibdāddan

4 Münteşir cerrāra dönmüşdü ḥafıyye zümresi
Ḥalka vahşet geldi ifsādāt-1 istibdāddan

5 Millet-i mazlūme şabr eylerdi zūlm ü ḡadrđan
Zerre baḥş etmezdi ta' ḳībāt-1 istibdāddan

6 Vā' iz-i ' allāmeler de şiddet-i taḥvīfden
Ḳāle almazlardı hīç āyāt-1 istibdāddan

7 Şā' ir-i ḥikmet-beyān ḥaḳ-gū olan ' irfānlar
Nefy ü iclā oldular ebyāt-1 istibdāddan

8 Etdiler çok şāḥib-i vicdānı ḥabs ü ḡarḳ u şalb
Āh neler gördük neler mir 'āt-1 istibdāddan

9 Uḡramışdıḳ bir zamān ḥayli belā-yı mübreme
Şimdi ḳurtulduḳ **Edīb** āfāt-1 istibdāddan

(6a) rüsül: resül Ç.
408 İM, 460; Ç, 321.

İ' lān-ı Hürriyyetde Söylenmişdir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Halka çok bühtān olurdu devr-i istibdādda
Zulm-i bī-pāyān olurdu bu devr-i istibdādda
- 2 Bend-i zencīr olduğundan nāşi hep arslanlar
Tilkiler arslan olurdu devr-i istibdādda
- 3 Bī-günāh bir kāmili jurnal edince bir denī
Nā' il-i ihsān olurdu devr-i istibdādda
- 4 Rütbelerle bir taşım cehl-i mürekkeb zümresi
Şāhib-i 'ünvān olurdu devr-i istibdādda
- 5 Havf ile herkes sükūt etmişdi zulme çünkü çok
Hāneler vīrān olurdu devr-i istibdādda
- 6 Nazm u neşre muqtedir 'irfānlar dīn-dārlar
Sākin-i zindān olurdu devr-i istibdādda
- 7 İşte bunlar Marmara deryāsınıñ қа' rında hep
Hayf kim mihmān olurdu devr-i istibdādda
- 8 Mülk ü millet uğruna biñlerce ihvān ey **Edīb**
Böyle hep qurbān olurdu devr-i istibdādda

İ' lān-ı Hürriyyetde Söylenmişdir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Zulmler icrā olurdu devr-i istibdādda
Hāneler yağmā olurdu devr-i istibdādda
- 2 Milletiñ emvālını gāşb eyleyen gaddārlar
Lā-cerem ihyā olurdu devr-i istibdādda
- 3 Birtaşım kalb-i selīmi tād u teb' id eyleyip
Bī-günāh ifnā olurdu devr-i istibdādda

409 İM, 461; Ç, 323.

410 İM, 462; Ç, 324.

4 Cāhil ü nādān u bī-‘izān u bī-‘vicdānlar
Bi’l-‘akis pāšā olurdu devr-i istibdādda

5 Ey **Edīb** her kāmīl ü ‘irfān zevāta nāgehān
Bir belā peydā olurdu devr-i istibdādda

411

Aḥibbādan Bekir Bey’i Berāy-ı Taḥkīr Söylenmişdir

[* * - - / * * - - / * * - - / * * - -]

1 İslām oldu Foṭīka ismini koydu Lem‘ān
Ḳodu İslāmlığı oldu yeñi başdan Ḥristiyān

2 Oldu karşıdaki kerḥānelere sermāye
Anı ta‘ḳīb edene muṭlaḳa derler ḥayvān

3 Kim düşerse iki dinli bu .rospu peşine⁵¹
Aña ḥayvān denir elbetde denilmez insān

4 Bir taḳım zübbe züğürd beyler aña dost olmuş
Düzüyorlarmış anı nevbet ile ba‘zı zamān

5 Bunlarıñ cümlesine ey **Edīb** olsun la‘net
Ḳahr eder ḳāffesini birgün olur ki Yezdān

412

Vilādet Tārīḥidir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

1 Necl-i pāk-i güher-i Lüṭfī Bey’e Ḥāzret-i Ḥaḳ
‘Ömr-i ‘āfiyyet ü iḳbāl ede her ān iḥsān

2 Vālideyni ile birlikde Ḥudā ḥıfz etsin
Hiç biri derd ü keder görmeyip olsun şādān

3 Fāzıl u zāhid ü hem şāḥib-i vicdān olsun
İnhirāf eylemesin rāh-ı Ḥudā’dan bir ān

4 Nām u şān u şerefi münteşir olsun dehre
‘İlm ü ‘irfānını müzdād ede ḥāllāk-ı cihān

411 İM, 463; Ç, 324.

(1a) Ḳodu: Bırakdı İM.

(3a) iki dinli bu: bu iki dinli Ç.

412 İM, 464, Ç, 325.

- 5 Güher-i târihîni hâne-i zerrinle **Edîb**
Yazdı luṭf-ı Hâḳ ile doğdu meh-âsâ ‘ Adnân (Sene 1327)

413

Hâḳḳı Efendi Hâḳḳında Cinâs Olarak Söylenmiştir

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Ey Hâḳḳı çıfıt hâḳḳı gavur hâḳḳını alma
Hem öyle köpek hâḳḳı eşek hâḳḳına dalma
- 2 Zen-pâre gulâm-pâre rezîl hâḳḳı fenâdır
Meyl etme şaḳın başını ğavġalara şalma
- 3 Bir yerde domuz hâḳḳı görürseñ el uzatma
Öyle canavar hâḳḳı bulursañ daḫi çalma
- 4 Nâmûs ile vicdânı bozuk hâḳḳı görünce
Baḳma yürü git aşlâ işiñden geri çalma
- 5 El-hâşıl **Edîb** ol da sükût et edebiñle
Beyhûde yere bilmediġiñ çalgıyı çalma

414

Müfred

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

Bir dilberi görsem severim ânlı olursa
Hoşdur hele dört kaşlı deliḳanlı olursa

415

İstihzâ Olarak Hâkkâk Hüsni Efendi Hâḳḳında Söylenmiştir

[6+5=11]

- 1 Hüsni-i meyḫârîñ yokdur emşâli
Şahîdir herkese naḳdi fedâdır
Naşıl añlatayım bilmem bu ḫâli
‘ Aḳlı çokdur faḳaṭ biraz şeydâdır

413 İM, 465, Ç, 326.

414 İM, 465; Ç, 326.

415 İM, 466; Ç, 326.

2 Derd ü hicrân ile ser-gerdân olmuş
Ye‘ s ü gamı hüzünü firāvân olmuş
Hânesi eşyâsı perişân olmuş
Çoluğ çocuğundan şimdi cüdâdır

3 **Edîb** diyor aña dem budalası
Rağıyla yemek yer budur ğıdâsı
Görmeyenler görsün işte imzâsı
Hakkâk Musâ Kâzım Hüsni gedâdır

416

[6+5=11]

1 Ağ üzre karadan şorma ey zâhid
Biz Hâk’dan ders aldık zorlu ‘ âlimiz
Câhilsin müfsidsin Allâh da şâhid
Hükmümüz doğrudur ‘ âdil hâkimiz

2 “Lâ-ilâhe” lafzın kâle almayız
Bağr-i dâlâlete aşlâ dalmayız
Sen gibi beş vakit namâz kılmayız
Lakin ‘ ibâdet-i Hâk’da dâ’imiz

3 Şanma biz mazhar-ı mi‘ râc değiliz
Mi‘ râcımız vardır muhtâc değiliz
Ramazânda gündüz yer aç değiliz
Karnımız tok fağat her ân şâ’imiz

4 **Hârâbî** Allâh’dan ayrı değildir
Allâh **Hârâbî**’den ğayrı değildir
Epsem ol **Hârâbî** yeri değildir
Biz sözünde seniñ dâ’im kâ’imiz

417

Ķadîm Ahibbâdan Nişân Efendi Hâkķında Söylenmişdir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

1 Ey Nişânım siz benim şâdık bir ihvânımsıñız
Ol sebebden dâ’imâ gönümde mihmânımsıñız

416 İM, 467; Ç, 327; AK2, 54.

(3c) yer: biz AK2.

(3d) her ân: dâ’im AK2.

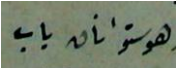
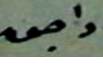
417 İM, 468; Ç, 328.

- 2 Bezm-i nūş-â-nūşumu tenvîr edersin her gece
Dâ'ım etsin Hâk sizi şem'-i şebistânımsın
- 3 Öyle bil ki mihr-i cân-bağışla cismim zindedir
Mürdeyim sen olmasın zîrâ benim cânımsın
- 4 Müslümân ol Ermeni ol putperest ol kâfir ol
Her ne olur iseñ ol siz dîn ü imânımsın
- 5 Ben **Edîb**'im öyle elmaslı nişânlar istemem
Çünkü siz kalbimde bir Nişân-ı zîşânımsın

418

Ahibbâdan Mânûk Efendi Hâkında Söylenmiştir

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Bâkî olamaz kimseye dünyâ Mânûk aḥbâr
Bâkî olan ancak bize Mevlâ Mânûk aḥbâr
- 2 Kahveye komak'çün gece noḥûd kavurursun
Râzî mı buña Hâzret-i 'Îsâ Mânûk aḥbâr
- 3 Çarpar seni İncil-i şerîf başına bir gün
Muḥlak yıkılır bâm-ı kilisâ Mânûk aḥbâr
- 4 Tiryâki olanlar da yakândan tutacaklar
Maḥşerde açarlar saña da'vâ Mânûk aḥbâr
- 5 Belki buña bir çâre olur
Olma sen **Edîb** gibi yâ Mânûk aḥbâr

419

Ahibbâdan 'İzzetli Minâs Efendi Hâkında Söylenmiştir

[6+5=11]

- 1 Minâs Efendi'niñ ḥüsn-i aḥlâkı
Ḥudâ bilir beni meftûn eyledi
Ne şerefdir oldum aña mülâkî
Kalb-i maḥzûnumu memnûn eyledi

418 İM, 469; Ç, 329.

(2a) komak'çün: komak için Ç.

419 İM, 470; Ç, 330.

2 Ermenidir faḳaṭ er oğlu erdir
Ḥalīm selīm nāzık ‘alī-güherdir
‘İlm ü fazlı vardır ehl-i hünerdir
İktisāb-ı ‘ilm ü fūnūn eyledi

3 Devr-i istibdādda çekdi çok cefā
Doğruluğu oldu başına belā
Hep ehl-i hükümet oldular a‘dā
Lakin kāffesini zebūn eyledi

420

Şüret- Maḥşūşda Ḳaba Türkçe Tanzīm Olunmuşdur

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

1 Eşk-i çeşmimle cihānda taşmadık çay ḳalmamış
Nālemi taḳlīd için cehd etmeyen nāy ḳalmamış

2 Tīr-i müjgān u kemān ebrū-yı yāre bir bakıñ
Etmeyen ğıbṭa aña ‘ālemde ođ yay ḳalmamış

3 Āsümānda her doğan ay rüy-ı tābnākini
Ḥaḳḳ’a ma‘lūmdur ki bir ḳışḳanmadık ay ḳalmamış

4 Ḥāşılı ol küfr-i zülf-i yāre imān etmeyen
Ne Müselmān u Yahūdī Rūm ile ḥay ḳalmamış

5 Dīni yoğ imānı yoğlar dīni yađmā etdiler
Dīn ü imāndan **Ḥarābī** hīç bize pay ḳalmamış

421

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

1 Zāhidiñ rüyunda aşlā nūr-ı imān ḳalmamış
Çünkü aḥlākı bozuğ kendinde vicdān ḳalmamış

2 Nerde varsa toplamış ḳarnına şoğmuş şaḳlamış
Kendisinden başḳa hīç dūnyāda şeyṭān ḳalmamış

3 Cenneti ‘aḳlınca hep başdan başa zabṭ eylemiş
Çıḳmađa bir kūşede rindāna imkān ḳalmamış

420 İM; 471; Ç, 330.

(3a) Vezin kusurludur.

421 İM, 471; Ç, 331; AK2, 34.

4 Va' z ederken düşürüp düzağa atmış cümlesiñ
Cennete girmek için hiç bir Müselmân kıalmamış

5 Ey **Harabi** sen de cennetden ferāgat eyle kim
Anda bir yer yok saña hem hūr u ğilmân kıalmamış

422

[6+5=11]

1 Hüsni-i mey-hār'ın seyyi'atı var
İnd-i ilāhīde yüzü karadır
Bu hālini bizden edemez inkār
Çünkü gizli değil āşikāredir

2 Yolgeçen Hānı'nda çok iş becerir
S.kişmiş p.ştlara rakı içirir
Kırine ğilāf-ı kūnu geçirir
Dehşetli şiddetli ğulam-pāredir

3 Yıқанmaz silinmez yüzü karası
Vicdānında vārid şevet yarası
Ey **Harabi** yokdur bunuñ çāresi
Haşre dek kıapanmaz müzmin yāredir

423

[6+5=11]

1 Cāhiller çekemez ehl-i kemāli
Zirā sözleriniñ hikmeti vardır
Naşıl añlatayım bilmem bu hāli
Ehl-i diliñ şān u şöhreti vardır

2 Vücūd-ı merdüm-i kāmil ü ' irfān
Sızdırılmış altın gibidir her ān
Her nereye gitse olsa nümāyān
İ' tibār ederler kıymeti vardır

3 Kāmilleriñ ' ilm ü ' irfānı ma' lūm
' Aql u fikri fazl u iz' ānı ma' lūm
Sözü özü doğru vicdānı ma' lūm
Her müşkili halle kıudreti vardır

(4b) Müselmān: Hristyān İM, Ç.

422 İM, 473.

Yalnızca İM'de bulunan manzumenin üzeri okunacak şekilde karalanmıştır.

423 İM, 474; Ç, 332; AK2, 58.

(2a) merdüm-i: merdüm ü AK2.

- 4 Bir insān cāhil ü nādān olursa
İnsān şüretinde hayvān olursa
Ḥarābī'ye karşı düşmān olursa
Muṭlaḡ anda ḡased ʿ illeti vardır

424

Müstezat

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Yā Rabbī füyūzāt-ı cihān yārimiñ olsun
Yārim benim olsun
Elṭāfiñ ile şöhret ü şān yārimiñ olsun
Yārim benim olsun
- 2 Şihḡat verip et ʿ ömr ile iḡbālini efzūn
Hīḡ eyleme maḡzūn
Zevḡler de şafālar da hemān yārimiñ olsun
Yārim benim olsun
- 3 Şāntūr ile ḡānūn daḡi şarḡı ile neyler
Sāḡı ile meyler
ʿ Ud u def ü ṡānbūr u kemān yārimiñ olsun
Ol yār benim olsun
- 4 Vallāhi neyim var ise rāhında fedādır
Zānetme riyādır
Vicdānım ile tendeki cān yārimiñ olsun
Yārim benim olsun
- 5 Gülzār u ḡıyābānı ḡemenzārı cihāniñ
Ḥūbān-ı zamāniñ
Kendisine her lāyıḡ olan yārimiñ olsun
Yārim benim olsun
- 6 Meftūn-ı kemālātı olan kāmil ü ʿ irfān
Şu kāffe-i ihvān
Meclisdeki Ḥāzır bulunan yārimiñ olsun
Ol yār benim olsun

424 İM, 475; Ç, 333.

(3b) ol yār: yārimin Ç.

- 7 Īmān ile dīn Ḥazret-i Peyğamber-i zīṣān
Hem kāffe-i pīrān
Allāh ile bu kevn ü mekān yārimiñ olsun
Yārim benim olsun
- 8 Her laḥza Ḥarābī anı sen durma ṣenā et
Ḥayr ile du‘ā et
Dünyāda olan feyz-resān yārimiñ olsun
Ol yār benim olsun

425

Kesriyyeli Muḥammed Şıdķı Bey’iñ Ğazeline Nazīre Olup Şa‘ādet
Ğazetesine Verilmiş Olan Ğazeldir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Muḥammed Şıdķı Bey Allāh için doğru demişdir ki
Me‘āl-i ‘aşkıyı teşriḥ için ta‘bīr yoķdur yoķ
- 2 Kāzā-yı ‘aşkına söz yoķ faķaṭ cānānına karşı
Olan şi‘r-i dil-ārāsında bir te‘şir yoķdur yoķ
- 3 Bahār eyyāmını yād eyleyip ümmīd eder lākin
Aña bāğ-ı vişāl-i yārdan incir yoķdur yoķ
- 4 Eger Mecnūn olursa ‘aşq u sevdādan ma‘āzallāh
Anıñ zabtı için dünyāda bir zencīr yoķdur yoķ
- 5 Ḥayāt-ı şā‘irāne māddeyi de ḥayli muđlaķdır
Anı taşvīr ü taḥrīr etmeğe niḥrīr yoķdur yoķ
- 6 Bugün bir şā‘iri bir ‘ālime terciḥ edenler var
Ma‘ārif menzilinde şā‘iri taķdīr yoķdur yoķ
- 7 **Edīb** sen de ferāğat eyle artık şi‘rden zīrā
Bilirsīñ sende zāten şive-i taķrīr yoķdur yoķ

426

Bu Daḥi Alay Tarīķiyle Mīr-i Mūmā-ileyhiñ Kendisine Verilmişdir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

(8b) olan: Ç’de yok.
425 İM, 477; Ç, 334.
426 İM, 478; Ç, 335.

- 1 Dehā-yı Mîr-i Şıdkı doğrusu bir serde yoğdur yoğ
Daği tab^ç -ı selisi bir sühan-perverde yoğdur yoğ
- 2 Fağat hām sühtelik vaqtindeki eski ç imâretten
Verilmekde olan artık pilav u zerde yoğdur yoğ
- 3 O oğlanlar o p.ştlar hep dağıldı kalmadı gitdi
O eksi cilveler germ-âbe-i Hâyder'de yoğdur yoğ
- 4 Tevehhüd âlet-i menhûsu pek dehşetlidir hem de
Kemâl-i şehveti Şıdkı Bey'in bir harda yoğdur yoğ
- 5 Buña bir çâre varsa işte istimnâ-yı Bâlî'dir
Aña vuşlat için sūrâh hîçbir yerde yoğdur yoğ
- 6 **Edîb**'in şi'ri Mîr-i Şıdkı'nın hakkında pek çoğdur
Size şimdi oğurdum hâlbuki ezberde yoğdur yoğ

427

Leskovikli Zeyne'l-ç âbidîn Baba'nın Târîh-i Vefâtına Dâ'irdir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 Bânî-i dergâh-ı ç alî Zeyne'l-ç âbidîn Baba
Mağz-ı birr luğf-ı celîl-i Hâzret-i Allâh idi
- 2 Hağ anı irşâda me'mûr eylemişdi bî-gümân
Vâkıf-ı remz-i hafâyâ-yı kelâmullâh idi
- 3 Hem halîfe hem de bir merd-i mücerred-pâk idi
Şübhesiz kim kenz-i esrâr-ı Resûlullâh idi
- 4 Zâtına ç ilm-i ledün üstâdı dense çoğ değil
Vâşıl-ı sırr-ı ç Alî hem sırr-ı Bismillâh idi
- 5 “Men ç aref” hem “nokta-i bâ” sırrına mazhar idi
Öyle imân eyleriz kim sırr-ı sırrullâh idi
- 6 Sâl-i Rûmîden **Harâbî** yazdı târîh-i güher
Kendisi Kur'an-ı nâţık nuğkı nuğkullâh idi

427 İM, 479; Ç, 336.

(3a) mücerred: Ç'de yok.

- 7 Çıkdı kırklar Pîr Balım Sulţân gelip târîhine
Zeyne'l-âbidîn Baba bir  arif-i billâh idi (Sene 1325)

428

Bu Daĥî Zeyne'l-âbidîn Baba Haĥkındadır

[- * - / - * - / - * - / - * -]

- 1 H aned andan Leskovikli Zeyne'l- bid n Baba
Hayderiyye n m bu derg h  b ny d eyledi
- 2 M r id-i k mil hal fe bir m cerred z t idi
Her hu u unda Balım Sulţ n imd d eyledi
- 3 Yoĥ iken bu beldede bir h n ah-ı n zen n
Himmet-i p rle hem n bu c y   b d eyledi
- 4 L -yu' ad  y n-i cemler bunda icr  eyleyip
K ffe-i erv h-ı ehlull h  dil- ad eyledi
- 5 Hayli derv  an ile hayli muĥibb-i  ad k 
R h-ı Haĥ 'a sev  edip haĥ ıyla ir ad eyledi
- 6 Ey **Har b ** sen deĥilsin s yleyen t r hini
S yleyen senden odur bi'z-z t in ad eyledi
- 7 S l-i R m  i te bin  z y z yigirmi be  idi
Zeyne'l- bid n Baba r hunu  z d eyledi

429

Hasbe'l- c b Em n-i Nev-zem ne Hi aben S ylenmi  Bir Hezeldir

[- * - / - * - / - * - / - * -]

- 1 Z hid  sen z hd n  c hh le  or  orma ba a
Mefsedetle fi k n  Decc l'e  or  orma bana
- 2  Aĥlim ermez  b-ı zemzem p k m dır murd r m dır
Anı telv   eyleyen bevv le  or  orma bana
- 3 Hayy olan   s 'y  ben vaft zle ta h r eyledim
Meyyiti  ta h rini ĥass le  or  orma bana

428 İM, 480;  , 337.

429 İM, 481;  , 338.

4 Dīn ü imāndan müberrā bir müselmānım şükür
Remzimi bir hāce-i ḥallāle şor şorma bana

5 Cilvesinden sen **Ḥarābī**'niñ haberdār olmadıñ
Sen beni git Ḥüsni-i abdāla şor şorma bana

430

[6+5=11]

1 Ḥakkāk Mūsā Kāzım Ḥüsni'yi gören
Aldanıp zanneder doğru sözlüdür
Öğrensiñ ḥālini varsa bilmeyen
Vallāhī billāhī ikiyüzlüdür

2 Ṭab'ında ser-ḥoşluk ' illeti vardır
İhtiyārdır faқаt şehveti vardır
Bacıları sever ğayreti vardır
Ḳadınlar ḥaққında açık gözlüdür

3 'Ayyāş olduğundan çok sever düzü
Tilki ṭab'atlı muḥteldir sözü
Anı bırakıp kaçmış қарısı қızı
'Ā'ilece işi pek pürüzlüdür

431

Berāy-ı Laṭife Emīn-i Nevzemīn Ḥaққında Söylenmişdir

[- - */ - * - - / - * - - / - * - -]

1 Göñlüm temeyyül etdi bir şūḥ-ı nāzenīne
Kimdir su 'āl ederseñ şu Nevzemīn Emīn'e

2 Şems-i fūrūğ-ı rüyı tenvīr eder cihānı
Tercīhi ğayr-ı mümkün ḥübān-ı meh-cebīne

3 Bilmezdik evvel ammā farz oldu secde etmek
Mā-beyn-i ebruvānı ḳible imiş bu dīne

4 Vechinde görmüyorsa āyāt-ı beyyinātı
Ḥaқ etmemiş hidāyet zühḥād-ı bed-la'ine

5 Ḥaқ ile Ḥaқ olurduñ sen Nevzemīn Emīn'le
Girseydiñ ey **Ḥarābī** birlikde erba'ine

430 İM, 482; Ç, 339.

431 İM, 483; Ç, 339.

Ṭarīḳ-i Mevleviyye'den Emīn-i Nevzemīn Ḥaḳḳında Söylenmiş Dört
Ḳıṭ' a Ğazeldir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Emīnim kim bu gülzār-ı fenānīñ verd-i ālinden
Şaḳın āzürde-i ḥār olma cehd et gül-nihālinden
- 2 Gülistān-ı ḥaḳīkatde ğurāb olmaḳ daha yeğdir
Şerī' at gülşeninde bülbül olmaḳlıḳ kemālinden
- 3 Ḳazārā cennet-i a' lāya ḳorsa zātınī Allāh
Şaḳın buğday yiyip mīve ḳoparma ṭübā dalından
- 4 Zebāniler seni ṭāmūya şāyet sevḳ ederlerse
Saña dehşet gelir elbet caḥīmiñ iştī' ālinden
- 5 Faḳaṭ ḳorḳma seni iḥrāḳa yoḳdur ḳuvveti nārīñ
Bi-ḥaḳḳın āyet-i "berden selāmā" imtişālinden
- 6 Bu ta' dād etdiğim aḥvāli ta' līm eyle iḥrāz et
Reh-i Mevlā'nīñ erbāb-ı kemāl ü ehl-i ḥālinden
- 7 Emīn-i Nevzemīn'e ey **Ḥarābī** nuşḥ u pend etme
Bilirsīñ ḳünki ḥiç memnūn değıl ḥüsn-i maḳālinden

Ṭarīḳ-i Mevleviyye'den Emīn-i Nevzemīn Ḥākī-i Levlakī Bey
Ḥaḳḳında Diğeri Bir Ğazeldir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Emīn-i Nevzemīnim Ḥaḳ geḳer gerḳi ḥayālīñden
Faḳaṭ maḥrūm-ı rū' yetsīñ o gözlerle cemālinden
- 2 Bulup bir ḥāzıḳ-ı keḥḥāli aḳdır durma ḳeşmānīñ
Ki meşḥūduñ ola her dü-cihān ḳurtul bu ḥālīñden

432 İM, 484; Ç, 340.

(1b) et: Ç'de yok.

ḥār: ḥāl Ç.

433 İM, 485; Ç, 341.

- 3 alır sıñ teşne-leb böyle beyim zırā o ađzıñla
İçilmez bilmiş ol ađđ'ıñ řarāb-ı lā-yezālinden
- 4 Dehānıñ kenz-i esrār-ı udā olmak gerek evvel
Bulup ızr-ı zamānı iç anıñ āb-ı zülālinden
- 5 **arābī**'ye uyup gir cennet-i 'irfāna ceħd eyle
Teniñ ħāk olmadan ħākī muğaddem irtiħālinden

434

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

Duymuş olsaydı eger üflediğim şu nāyı
Muğlağ eyler idi mest azret-i Mevlānā'yı

435

Mumā-ileyh Emīn Bey'e ıđāben Söylenmiş Ėazelleriñ āfiyyesinde
Kendi ađđımda Söylenmiş Ėazeldir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Cemāle mağzar oldum künfekānıñ zü'l-celālinden
řükür kırtuldum artık ħūrī Ėılmānıñ viřālinden
- 2 arām oldu baña dñnyā ile 'uđbā ħalāř oldum
Cihānıñ kıł u kıalinden dađı ađret sū'ālinden
- 3 Bugün el-minnetü lillāh erişdim menzil-i küfre
Neler çekdim neler ben dīn ü imānıñ vebālinden
- 4 Berehmen oldum 'avn-i ağ'la deyr-i 'ařđda ey şüfi
Müberrāyım udā'nıñ hep ħarāmından ħelālinden
- 5 **arābī** nuğkunu şer'-i řerīfe tağbık etmişdir
Muđālif řanmayıñ ur'an 'azimü'ř-řān me'ālinden

434 İM, 485; , 342.

435 İM, 486; , 342; AK2, 44.

(5b) 'azimü'ř-řān: 'azimü'ř-řānıñ .

Bende-i Hâzret-i Monlâ-yı Rûm Emîn-i Nevzemîn Panţolonunu
Bağlamakda Olduğu Eski Siyâh Bir Bez Parçası Hâkında Berây-ı
Laţife Söylemiş Olduğum Zünnâriyye Ğazelidir

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Bu siyâh bez parçası pek ‘âlî bir zünnârdır
Çünkü bir ħablü’l-metîn-i Hâzret-i Settâr’dır
- 2 Bilmeyen der ki bu bir eski paçavra parçası
Ħâlbuki öyle değıl dehşetli bir esrârdır
- 3 Dest-i kudretle bükülmüşdür anıñ her riştesi
Nice biñ Manşûr her târında bağ ber-dârdır
- 4 Hâk bu zünnâr ile bunca enbiyâyı bağlamış
Kim inanmazsa buña mü’min değıl küffârdır
- 5 Bir miyân-ı pâke maĥşûşdur bu bağ kim vârişi
Şâdikü’l-va‘dü’l-emîndir Aĥmed-i Muĥtârdır
- 6 Eyyühe’l-‘uşşâk **Ħarâbî** ile birlikde geliñ
Pûs ediñ tağdîs ediñ bend-i miyân-ı yârdır

Mûmâ-ileyh[e] İĥtâr

[* - - - / * - - - / * - - -]

Bu ebyâtı bırakma hîç diliñden
Bu zünnârı çıkarma gel beliñden
Bu bağı ġayb ederseñ sen Emînim
Çıkar Hâk’la **Ħarâbî** bil eliñden

Ṭarîk-i Nâzenîn’i Berbâd Etmeğe Cehd Eden Bir Ṭağım Müfsidler
Hâkında Ğazeldir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Añladık ehl-i riyâ Bektâşiler de var imiş
Hem de merdûd-ı Ħudâ Bektâşiler de var imiş

436 İM, 487; Ç, 343.

(4a) bunca enbiyâyı bağlamış: hep peygamberânı bağlamış İM/t, Ç.

437 İM, 488; Ç, 343.

438 İM, 489; Ç, 344; AK2, 30.

- 2 Bu ʔarīk-i nāzeninde nāzenīn zātlar da var
Bi'l-ʕ akis ğāyet ʔaba Bektāşiler de var imiş
- 3 İçlerinde kāmīl ü ʕ irfānı var dīn-dārı var
Görmüşüz çok evliyā Bektāşiler de var imiş
- 4 Hīç ʔarīkatden ʔaḳīkatden ʔaberdār olmayan
Laʕ net-i ʔaḳḳ'a sezā Bektāşiler de var imiş
- 5 Biz muḥibb-i Ehl-i Beytiz derler ammā ʔayf kim
Düşmen-i āl-i ʕ abā Bektāşiler de var imiş
- 6 Bir pula bir ʕ ārif-i billāhı eylerler fedā
Dīn ü imānı para Bektāşiler de var imiş
- 7 Cāhil ü nādān-ı bī-izʕ ān u ʔayvān şarlatan
Müfsid ü ğammāz belā Bektāşiler de var imiş
- 8 Ehl-i ʕ irzīn ʕ irzına geçmek için cehd eyleyen
Şehvete pek mübtelā Bektāşiler de var imiş
- 9 Laʕ net olsun bunlara zīrā ki ben ʔaḳḳa'l-yāḳīn
Gördüm erbāb-ı zinā Bektāşiler de var imiş
- 10 Kendi irşād olmamış irşāda ʔalkmış ʕ ālemi
Bir ʔaḳım cāhil baba Bektāşiler de var imiş
- 11 ʔaḳ olan erkān-ı ehlullāhı tebdīl eyleyen
Mücid-i şerr ü ʔaḳā Bektāşiler de var imiş
- 12 ʔaş atan bizden demişler atdıran bizden deĝil
ʔazret-i Pīr'den cüdā Bektāşiler de var imiş
- 13 Bu ʔarīkde mürşid-i kāmīl de ehlullāh da var
Bendegān-ı Murtażā Bektāşiler de var imiş
- 14 Doğru Bektāşilere cānım fedā olsun faḳaḳ
Bir ʔaḳım saḳte-edā Bektāşiler de var imiş

(2a) var: var imiş Ç.

(5a) ʔayf kim: hep yalan AK2.

(11) Bu beyit yalnız AK2 nüshasında vardır.

(13a) faḳaḳ: Ç'de yok.

- 15 Kim göcünduysa bu sözden muṭlakā var yāresi
Ey **Ḥarābī** bī-ḥayā Bektāşiler de var imiş

439

Ġazlıçeşme Dergāhında Medfūn Ḥamdī Baba'ya Tārīḥdir*

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 Bu fenāya geldi bunca enbiyā ü evliyā
Kāffesi de 'irci' i emrine etdi iḳtidā
- 2 Şurdaki medfūn olan Ḥamdī Baba da lā-cerem
Eyledi ḳurb-ı İlāh-ı kün fekāna ilticā
- 3 İşte bu dergāhda bir mürşid-i kāmil idi
Hem mücerred pāk idi hem rāh-ı Ḥaḳḳ'a reh-nümā
- 4 Lā-yu' ad āyīn-i cemler bunda icrā olunup
Kāffe-i ervāḥ-ı ehlullāhı etdi pür-şafā
- 5 Bu tarīḳ-i nāzenīnde nāzenīn bir zāt idi
Dest-gīridir anıñ lā-şek Muḥammed Muştafa
- 6 Oldu ḥubb-ı ḥānedān-ı Ehl-i Beyt ile müdām
Nā'il-i elṭāf u iḥsān-ı 'Aliyyü'l-Murtaza
- 7 Çıkdı bīst ü heşt ḥarf ile **Ḥarābī** tārīḥi
Göçdü vuşlat etdi Ḥaḳḳ'a muṭlakā Ḥamdī Baba (Sene 1327)

440

Ḥasbe'l-icāb Lüṭfiye Bacı Tarafından Söylenmiş Bir Nefesdir

[6+5=11]

- 1 Ey erenler erler naşıl ersiñiz
Söyleyiñ siziñle da' vāmız vardır
Bacılara niçin nāḳış dersiñiz
Bizim de Ḥazret-i Ḥavvāmız vardır
- 2 Bizi de ḥalk eden Sübhān değıl mi
Arslanıñ dişisi arslan değıl mi
Söyleyiñ maḳbūl-i Raḥmān değıl mi
Ümmü Güleşüm Zeyneb Leylāmız vardır

439 İM, 491; Ç, 345.

* Ġazlıçeşme: Ġazlıçeşme Ç.

440 İM, 492; Ç, 346; AK2, 59.

- 3 **Lütfiye** faķire kemter bacıdır
Muħammed ʿ Alī'ye ķıldur nācīdir
Cümle erenleriñ başı tācıdır
İşte Fāṭimatü'z-Zehrāmız vardır

441

[- - */ - * - - / - - */ - * - -]

- 1 Ey hāce “ķābe ķavseyñ” bizim makāmımızdır
Ḥıdmet için demādem Cibrīl ğulāmımızdır
- 2 Şüretde rind ü meyḥār mest ü ḥarābız ammā
Sīretde Ḥaķ ile Ḥaķ olmaķ nizāmımızdır
- 3 Dīvāra ķarşı secde etmek bize ne ḥācet
Bizim namāzımızda Allāh imāmımızdır
- 4 Ey vāʿ iz-i riyākār Ḷurʿān'ı bilmiyorsuñ
Gel bizden añla zirā Ḷurʿān kelāmımızdır
- 5 Şerʿ -i şerīfi taʿ rif etme şaķın **Ḥarābī**
Zāhidleriñ ḥelāli bizim ḥarāmımızdır

442

[- - */ - * - - / - - */ - * - -]

- 1 Ey vāʿ iz-i ḥām-ervāḥ terk eyle o kitābı
Bu ķıldığıñ namāziñ yoķdur saña şevābı
- 2 Bir ķible-i ḥaķīķat bul secde eyle durma
Gel doğru müselmān ol fehmi eyle bu ḥiṭābı
- 3 Zemzem şuyu içersiñ yoķ anda neşʿe-i Ḥaķ
Ḥaķ neşʿesi ararsañ bu meclisiñ şarābı
- 4 Mey ehline ḥelāldir nā-ehline ḥarāmdır
Geç bu taʿ aşşubuñdan nūş et bu āb-ı nābı

(3a) Lütfiye: Nāciye AK2.

AK2'de şiirin başına “Bu nefes Nāciye isminde bir bayanındır” şeklinde not düşülmüştür.

441 İM, 493 Ç, 347; AK1, 20; AK2, 9.

(2a) mest ü: mest-i AK2.

442 İM, 494; Ç, 348; AK1, 21; AK2, 10.

(1a) vāʿ iz: Ç'de yok.

(1b) şevābı: şavābı İM.

(4a) ehline: ehle AK2.

- 5 Hakk'a takarrüb etmek isterse bir müselmân
Pîr-i muġân muṭlağ elzemdir intisâbı
- 6 Gel muṭribe niyâz et çaldığı sâzı diñle
Tehzîb eder kulûb u vicdân-ı şeyḫ u şâbı
- 7 Zannetme ney havâdır beyhûde bir şadâdır
Güş et şadâ-yı Hakk'dır bu çeng ile rebâbı
- 8 Merd-i Hudâ-pereste lâzım deġildir aşlâ
Cennetleriñ şafası cehennemîñ 'azâbı
- 9 'Abdiyyetiñle Hakk'ın Hakklığıñ eyle izhâr
Ref eyle gel nikâbı göster yüzüñ **Hārâbî**

443⁰⁰⁶

[6+5=11]

- 1 Ey zâhid şarâba eyle ihtirâm
Müslümân ol terk et bu kıl ü kâli
Ehline helâldir nâ-ehle ḫarâm
Biz içeriz bize yokdur vebâli
- 2 Şevâba girmek'çün içeriz şarâb
İçmezsek oluruz dūçâr-ı 'azâb
'Aklıñ ermez seniñ bu başka ḫesâb
Meyhânede bulduğ biz bu kemâli
- 3 Kândil geceleri kândil oluruz
Kândiliñ içinde fitil oluruz
Hakk'ı göstermeġe delîl oluruz
Fağat kör olanlar görmez bu ḫâli
- 4 Sen münkirsiñ saña ḫarâmdır bâde
Bekle ki içesiñ öbür dünyâda
Bahş açma **Hārâbî** bundan ziyâde
Çünkü bilmez ḫarâm ile helâli

(7a) ney: nây AK1, AK2.

443 İM, 495; Ç, 349; AK2, 61.

(4d) bilmez: şüfi bilmez İM/t, Ç.

[- - */ - * - - / - - * / - * - -]

- 1 Ben müslümân iken âh âb-destimi alırdım
Taşdan dīvāra karşı bir kalkar bir yatardım
- 2 Terk eylemezdim ašlā şavm u şalâtı zîrâ
Allâh'a vâşıl olmağ böyle olur şanırdım
- 3 Cennetle hūrî ğilmân sevdâsı vardı dilde
Bu hâl ile münkir ben Hâk' dan uzaklaşırdım
- 4 Beş vakte beş kıtarırdım pek çok namâz kılarırdım
Câmi' leri gezerdim beyhûde uğraşırdım
- 5 Mescid şanıp da bir gün bir deyre dâhil oldum
Anda görünce Hâk' la Peyğamberi şaşırdım
- 6 Īmân u dîni küfre orda hemân deġişdim
Her cânibe "ene'l-Hâk" Manşûr gibi çağırdım
- 7 Hâblü'l-metîn-i Settâr zünnâr imiş meġer kim
Bilmiş olaydım evvel evvelce bağlanırdım
- 8 Puḥhâneniñ içinde bu mi' râc olmasaydı
Vallâhi yarı yolda ' İsâ gibi kalırdım
- 9 Kâfir bırakmadım hiç Hâk' ın cehenneminde
A' râfdan ey **Hârâbî** kâffesini aşırdım

Bir Mevlevî Dedesi Hâk' ında Söylenmiştir

[- - * - / * - - / - - * - / * - -]

- 1 Kendiñ gibi dedem sen biz şanma Mevlevîyiz
Ne ' abd-ı dünyevîyiz ne merd-i uḥrevîyiz

444 İM, 496, Ç, 350, AK1, 22; AK2, 11.

(7a) kim: ben AK1.

(8a) Puḥhâneniñ: meyhâneniñ AK1, AK2.

(9b) kâffesini: birer birer İM/t, Ç/t.

445 İM, 497; Ç, 351.

(1a) bizi: biz İM.

- 2 Mescidle cami'lerden geçdik şükürler olsun
Meyhâne köşesinde şıdık ile münzevîyiz
- 3 İmân u dîn ü mezheb kalmadı aldı Hâk hep
İşte ne Müsevîyiz ne Gebr ü 'İsevîyiz
- 4 Dönme şağın vebâldir terk eyle o semâ'ı
Bağ biz döner miyiz hiç ikrârda pek kavîyiz
- 5 Monlâ-yı Rûm'a imân etmiş iseñ beri gel
Biz mağz-ı Meşnevîyiz Qur'ân-ı ma'nevîyiz
- 6 Zulmetde kalma zinhâr bir zerre sen de gel al
Şems-i haqîkatiñ biz envâr u pertevîyiz
- 7 Biz 'abdiyyetle Hâk'ız bu sırra 'aqlıñ ermez
Dünyâ vü mâ-fihânıñ Hâkân u Hüsrevîyiz
- 8 Bizde olan melâmet zühhâda verdi hayret
Çünkü tarîk-i Hâk'ıñ meczûb u reh-revîyiz
- 9 Herkes şanır **Hârâbî** Allâh'ı lâ-mekândır
Vardır ânıñ mekânı bağ işte biz evîyiz

446

Tarîk-i Mevlevîyye'den Emîn Bey Hâkında Söylenmişdir

[6+5=11]

- 1 Emîn ol emînim böyle giderse
Zünnârı belinden çözdüreceksiñ
Hâk Muhammed 'Alî himmet ederse
Kendiñi bir ara düzdüreceksiñ
- 2 Nûr-ı Hudâ ile dolacaksınız
Menzil-i maşşûdu bulacaksınız
Öyle bir Mevlevî olacaksınız
Dön desek dağları döndüreceksiñiz
- 3 Çeşm-i Hâk-bîn ile **Hârâbî**'ye bağ
Çıkar zünnârıñı gerdânıña taş
Bu hâlde cenneti edince ihrâk
Yanan cehennemi söndüreceksiñiz

Vefât Tārīhidir

[* * - -/ * * - -/ * * - -/ * * -]

- 1 Ey felek dā'imā sen zulme olursuñ âlet
Her kazâyā vü belâyāya edersuñ cür'et
- 2 İşte bu yavrucağın da sebeb-i mevti olup
Etdi firdevse şabâvetle garîkan rihlet
- 3 Bâğçede oynar iken havza kazarâ düşüp âh
Peder ü mâderini kendine koyduñ hasret
- 4 Tıfl-ı nevreste idi gonce-i n'üşküfte idi
Oldu me'vâsı anıñ muṭlaqâ bâğ-ı cennet
- 5 Çıkdı kırklar dedi tārīhini yaz durma **Edīb**
Ḥaḳḳ'a 'azm eyledi ma'şüm iken Aḥmed Fikret 1325

Vilâdet Tārīhidir

[- * * -/ - * -/ - * * -/ - * -]

- 1 Oldu bugün bahtiyâr Mîr Şefîk-i aşîl
Ḥaḳ aña ihsân edip bir meh-i necl-i cemîl
- 2 Hem peder ü mâderin hem de bu nevresteniñ
Ḥazret-i Allâh ede 'ömr-i 'aziziñ tavîl
- 3 Derd ü keder vermeyip da'imâ efzûn ede
Bunlarıñ iqbâlini Ḥazret-i Rabb-i celîl
- 4 Bu küçücük yavrunuñ tārīh-i mevlidini
Ḥâme-i gevherle yaz olma **Ḥarâbî** hacîl
- 5 Çâr de(h) ma'şüm-ı pāk çıkdı dedi yümn ile
Geldi bugün 'âleme işte Ḥüseyn-i meşîl (Sene 1328)

447 İM, 499; Ç, 352.

(4b) me'vâsı anın: anın me'vâsı Ç.

448 İM, 500; Ç, 353.

Lem‘ân Hânım’ın Gelin Olduğunu Mübeyyen Tārīhidir

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

- 1 Dūh̄ter-i pākize-i ‘Arziye Hânım yâ Rab
Her kaçâdan ola luṭf u keremiñ ile emîn
- 2 Şih̄hat ü ‘ömr ile iḳbâlini efzûn eyle
Şâd u ḥandân u feraḥnâk ola hîç etme ḥazîn
- 3 Oldu Nacî Beyefendi’ye bugün ‘aḳd-i nigâh
Müteyemmin ede Allâh bu ‘aḳdi âmîn
- 4 ‘Avn-i Bârî ile bir ‘â’ile teşkîl olacaḳ
Luṭf u iḥsân olup evlâd ile aḥfâd-ı faṭîn
- 5 Yediler geldi dedi tārīhini yazdı **Edîb**
Leme‘ân Hânımefendî-i aşil oldu gelin (28 Kânûn-ı Şânî 327)
1320
“Yediler geldi” tâmiyesi 0007
+
1327

Vilâdet Tārīhidir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Baḥtiyârdır Ḥazret-i Ṭâhir Efendî-i aşil
Çünkü luṭf etdi aña Allâh bir necl-i cemîl
- 2 Görmesiñ renc ü miḥen perverde olsun bî-keder
Şih̄hat ü ‘âfiyyet iḥsân eylesin Rabb-i celîl
- 3 İnşâ-Allâh fâzıl u ‘allâme vü niḥrîr olur
Ehl-i Ḥaḳḳ’a râh-ı Ḥaḳḳ’ı gösterip olsun delîl
- 4 Ḥâdim-i şer‘-i mübîn-i Muştafâ olsun müdâm
Zühd ü taḳvâsıyla iḥrâz eylesin ecr-i cezîl

449 İM, 501; Ç, 354.

(3a) oldu Nacî Beyefendiye bugün: oldu bugün Ç.

450 İM, 502; Ç, 354.

- 5 Halka-i tadrīsine ‘ālimler etsin ilticā
Gelmemiş herkes desin dünyāya böyle bir nebīl
- 6 Tālib-i ‘ilm ü funūn āsarından olsun müstefid
‘İlm ü fazlı şān verip dahilere olsun meşīl
- 7 Çıkdı üçler söyledi tārīh-i gevher yaz **Edīb**
Muştafā İlhāmī doğdu Hāq kıla ‘ömrün tavīl

1330

(Çıkdı üçler) 3

Hicri 1327

451

Tārīh-i Dīğēr

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

Çār ‘anāşır çıkdı tārīh-i güher yazdım **Edīb**
Muştafā İlhāmī doğdu Hāq kıla ‘ömrün tavīl

1330

Çār-ı ‘anāşır çıkdı 4

Rūmī 1326

452

Nefesdir

[6+5=11]

- 1 Tārīk-i nāzenīn gāyet ‘ālīdir
Çok şükür hāmd olsun dehālet etdim
Pīr-i ‘ālī-şānı Bektāş Velī’dir
Erkānına cāndan ri‘āyet etdim
- 2 Ba‘zı muhibbānīñ hāli pek hoşdur
Ba‘zıları gece gündüz ser-hoşdur
Kimi Hāq’la dolmuş kimisi boşdur
Nākış olanlardan ferāgat etdim

(6a) “Vezin kusurludur.

451 İM, 502; Ç, 355

452 İM, 503; Ç, 355.

3 Gördüğüm birtakım rezîl ‘ ayyāşı
İşte derdim bunlar doğru Bektāşî
Elmās zannederdim parlayan taşı
Bu huşūşda pek çok hamākat etdim

4 Her ne derler ise imān ederdim
Cānımı bunlara qurbān ederdim
Hānemize alıp mihmān ederdim
Yanıldım bilmedim kabāhat etdim

5 Bunları muhibb-i şādık şanırdım
Haqīkatli cāndan qardaş tanırdım
Yalan sözlerine hep inanırdım
Ey **Hārābī** eyvāh cehālet etdim

453⁰²³

[-- */ * -- */ * -- */ * --]

Şu pāk eder elbette temizler gāşeyānı
Lakin yedi deryā yıkamaz bir hezeyānı

454⁰²⁵

Hakkāk Kāzım Haqqında Hasbe’l-icāb Söylenmiştir

[6+5=11]

1 Hakkāk Mūsā Kāzım Hüsni hayvānıñ
‘ Afv olunmaz büyük kabāhati var
Ma‘ lūmātı olsun hep muhibbānıñ
Cināyetden beter cināyeti var

2 Allāh’a nebīye muhtāc değilmiş
Hażret-i ‘ Ālī’ye muhtāc deęilmiş
Pīrān-ı velī’ye muhtāc değilmiş
Her sözü bātıldır dālāleti var

3 Mucūsiler bile bunu söylemez
Kāzım söyler ammā mü ’min diñlemez
Söylediği sözü kendi de bilmez
Cāhillerden eşedd cehāleti var

453 İM, 503; Ç, 357.

454 İM, 504.

Yalnızca İM’de bulunan bu manzumenin üzeri okunacak şekilde karalanmıştır.

4 Mest olup meclisi perīşān eder
İçer işer s.çar ğaşeyān eder
Hakḳ'ı inkār edip hezeyān eder
Söylenmez tükenmez rezāleti var

5 Bilmeyenler şanınr doğru özlüdür
Hālbuki kendisi iki yüzlüdür
Tilki ṭabī' atlı bāṭıl sözlüdür
İrfānı muhteldir ḥamāḳati var

6 Şabr eyle **Hārābī** neler olacak
Birgün belā seni elbet bulacak
Şimdiki hālinden beter olacak
Çünkü Hakḳ'a anıñ ' adāveti var

455

Yanya Vilāyetinde Ṭuran Қаşabasındaki Dergāhıñ Bānisi ' Alī
Baba'nıñ Türbesine Tārīḥdir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

1 Bānī-i dergāh-ı ' ālī rehber-i rāh-ı Hūdā
Burda medfūndur o zāt-ı bende-i āl-i ' abā

2 Yok iken bu yolda da bir ḥānḳāh-ı nāzenīn
Himmetiyle etdi Ṭuran'da bu dergāhı binā

3 Mürşid-i kāmīl idi merd-i mücerred pāk idi
Kāşif-i sırr-ı ' Alī hem kenz-i şāh-ı enbiyā

4 Ḥayli dervīşān ile ḥayli muḥibb-i şādıḳı
Rāh-ı Hakḳ'a sevḳ edip oldu delīl ü reh-nümā

5 Şimdi de Aḥmed Baba oldu aña ḥayrū'l-ḥalef
Dil-rübā bu türbeyi yapırdı oldu pek sezā

6 Kim ki şıdḳ ile ziyāret eylese himmet alır
Kıble-i ḥacātdır ' uşşāḳa bu bāb-ı evliyā

7 Himmet-i pīrle **Hārābī** yaz güher tārīḥini
Hakḳ'a vāşıl oldu burda Ḥazret-i ' Alī Baba

(Sene 1326)

455 İM, 505; Ç, 357.

(6b) evliyā: Ç'de yok.

Yanya Vilâyetinde Tûran Dergâhı Post-nîşini Aḥmed Mehdî Baba'nın
Yapdirmış Olduğu Çeşmeye Târîḥdir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Dil-güşâ bu çeşmeyi rāh-ı Hudâ'da yapdıran
Aḥmed-i Mehdî Baba Ḥazretleridir bil 'ayân
- 2 Öyle bir merd-i mücerred mürşid-i kâmil ki o
Mazhar-ı sırr-ı "seḳâhüm Rabbehüm"dür bî-gümân
- 3 Teşnegâni eyledi luḳfuyla sîr-âb-ı şafâ
Himmetiyle oldu sükkân-ı Tûran hep kâm-rân
- 4 Ḥazret-i şâh-ı şehîd-i Kerbelâ'nın 'aşkına
Nüş ede bu selsebilden her zamân pîr ü civân
- 5 Ey **Ḥarâbî** geldi üçler gevherin târîḥ dedi
Şâh Ḥüseyn'in 'aşkına bu çeşme bak oldu revân (Sene 1330)

Zahr-ı Varaḳada Çeşme Târîḥiniñ Dördüncü Beytinden Şoñra
Yazıldığı Ḥâlde Târîḥ-i Rûmî Olur

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

Geldi kırklar Rûmîden târîḥ **Ḥarâbî** söyledi
Nüş ediñ bu çeşmeden âb u ḥayât-ı câvidân (Rûmî sene 1329)

Târîḥ-i Dîğer

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

Yazdı târîḥiñ **Ḥarâbî** Şâh Ḥüseyn'in 'aşkına
Aḳdı 'aṣşâna şuyu bu çeşmeniñ hem selsebîl (Hicrî sene 1330)

456 İM, 506; Ç, 358.

(5) İM ve Ç'de manzume bittikten sonra şu not düşülmüştür:
Veyâḥud üçüncü beytten sonra:

Ey **Ḥarâbî** geldi kırklar on birinde mâtemiñ
Yaz güher târîḥ deyü emr eylediler nâgehân
İşte yazdım küy-ı Tûran'da şehîdân 'aşkına
Çeşmimiñ yaşı gibi bu çeşme olmuşdur revân

457 İM, 507; Ç, 359.

458 İM, 507; Ç, 359.

Berāy-ı Muḥabbet Ḥānemize Gelmiş Olan Aḥibbādan ve Şu‘arādan
Ḥākī Bey’iñ Kehribār Siğara Ağızlığı Oturduğu Şilteniñ Sökülmüş
Olan Küçük Bir Deliğinden İçeri Girmiş Kalmış ve Birkaç Günden
Şoñra Bulunup Tanzīm Olunan ZİRDE Muḥarrer KİT‘a ile Berāber
Kendisine İrsāl Olunmuştur

[7+7=14]

Oturduğunuuz şiltede bulmuş bir aralık
Ordan içeri girdi kehribār siğaralık
Şaklandı seniñ dūd-ı belā-yı deheniñden
Çok yordu bizi Ḥākīciğim āh şu aralık

Bir İcāze Almak için Beni Teşvīk Eden İḥvāna Ḥitāben Söylenmiştir

[6+5=11]

- 1 ‘Aşkıñ ocağını yandırmak için
Ḥaḳ’dan iḥsān olmuş yelpāzem vardır
Kālā-yı ‘irfānı hem ölçmek için
İdrīs peygamberden endāzem vardır
- 2 Ḥayli muḥibbāna oldum reh-nümā
Ölmeden öldürüp eyledim iḥyā
Sırr-ı “mūtū ḳable en-temūtū”ya
Mazhar olmuş pek çok cenāzem vardır
- 3 Allāh’dan ezeli taḳdīr olunmuş
Dest-i ‘Alī ile tahrīr olunmuş
Mühr-i nübüvvetle temhīr olunmuş
Böyle bir muḳaddes icāzem vardır
- 4 Şūret-i zāhirde **Ḥarābī**’yim ben
Faḳaḳ Ḥaḳḳ’iñ başka ḥesābıym ben
Cümle enbiyāniñ kitābıym ben
Bozulmaz çözülmaz şirāzem vardır

459 İM, 507; Ç, 359.

460 İM, 508; Ç, 359; AK2, 63.

(4c) çözülmaz: dağılmaz AK2.

Ahmed Midhat Efendi'nin Maḥdūm-ı Necābet-Mevsūmları Ğālib Bey'in Te'lif Buyrumuş Oldukları Kadın ve 'Aşk-nām Kitāb İçin Taleb Olunan Takrīzdir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Maḥz-ı ilhām-ı Ḥudā'dır oldu bir şāhib-eşer
Gençliğinde Mīr Ğālib şā'ir-i şīrīn-zebān
- 2 Bu kitāb-ı müsteṭābı 'aşk ile te'lif edip
Ehl-i 'aşka eyledi ḥālāt-ı 'aşkı müstebān
- 3 'Aşksız meşq olmaz 'ālemde bu bir ḍarb-ı meşel
'İlm ü faẓl u 'aşkıını Allāh füzūn etsin hemān
- 4 'Aşkdan hīç kimse taḥlīş-i girībān etmedi
Çünkü hep 'aşk ile kā'imdir zemīn ü āsumān
- 5 Bu fezā-yı 'aşkda 'aşk-ı ḥākīkī muṭlaqā
Böyle hep 'aşk-ı mecāzīden bulundu bī-gümān
- 6 Lāyıkıyla 'aşkı ta'rif eylemek mümkün değil
Lāl olur qāl u qalem 'āciz qalır cümle cihān
- 7 İşte bu takrīz ile ḥatm-i kelām etdim **Edīb**
Ḥāl-i 'aşkı eyledi bir nebze Ğālib Bey beyān

1316 Senesi Qal'a-i Sulṭāniyyeli Meḥmed Recāi Baba-zāde Ḥasan Ḥulķī Bey'e Ḥiṭāben Söylenip Verilmiştir

[6+5=11]

- 1 Peder-i 'ālīñiz ölürse bir gün
Var mı kimse saña baba olacak
Allāh'ı severseñ ḥālīñi düşün
Çünkü 'āqıbetiñ fenā olacak
- 2 Cehālet baḥrine pek fenā daldıñ
Oḡuyup yazmaḡdan bī-behre qaldıñ
Tembellik 'ilminde diploma aldıñ
Velākin başıña belā olacak

461 İM, 509; Ç, 360.

462 İM, 510; Ç, 361.

3 Görüyoruz iş güç şan‘ at yok sende
Herkesiñ yanında olduñ şermende
Luţf ediñ söyleyiñ bileyim ben de
Kim seniñ derdiñe devā olacağ

4 **Ḥarābī** vaşf etdi cehāletiñi
Niçin fark etmezsiñ kabāḥatiñi
Ben bilirim seniñ nihāyetiñi
Hep bu şafālarıñ cefā olacağ

463

[7+7=14]

1 Zāhid seniñ kitābıñ Mızraqlı ‘İlmiḥāl’dir
Vaz geç sen o kitābdan zīrā o kıl ü qāldir

2 Cennette ḥūrilerle zevk-i şafāyı ta‘līm
Etmek saña ‘ayb hem ‘abeşle iştiğāldir

3 Bal şerbeti ile sūt ırmağlarından içmek
Me‘mül edersin ammā yok aşlı hīç ḥayāldir

4 Beyhūde etme zaḥmet şavm u şalātı terk et
Firdevs için ‘ibādet etmek büyük vebāldir

5 Cehd ile gir bugünkü cennāt-ı ‘ārifāna
Ḥaḫḫ’ı bulursuñ anda lāhūtī bir vişāldir

6 Gel eyle terk-i mescid dīvāra olma sācid
Allāh’a secde eyle Ḥaḫḫ kıblesi cemāldir

7 Zemzem şuyu ne ḥācet nūş et şarāb-ı vaḥdet
Ḥaḫḫ neş’esi var anda bākī vü lā-yezāldir

8 Bu söz değıl muḥālif Qur’ān ‘azīmü’ş-şāna
Lā-şek kelām-ı Ḥaḫḫ’dır āyāt-ı zū‘l-celāldir

9 Esrār-ı “künt-i kenz”i fāş eyleme **Ḥarābī**
Bu bahre yok nihāyet diller bu sırda lāldir

463 İM; 511; Ç, 362; AK1, 23; AK2, 12.

(1a) ‘ilm-i: ‘ilm ü Ç.

(1b) kıl ü: kıl-i İM.

(2b) hem Ç’de yok.

(9b) yok: Ç’de yok.

[7+7=14]

- 1 Ey hoca zezeminden efdāl bize şarābdır
Bu sırra ‘ aqlıñ ermez bu başka bir hesābdır
- 2 Allāh’a vāşıl olmağ ister iseñ muhaqqak
PİR-i muğāna muṭlağ şıdğ ile intisābdır
- 3 İhvān ile muḥabbet ney mey ile ‘ ibādet
Sizce günāhdır ammā bizce faḫaṭ şevābdır
- 4 Cennetde hūrī ğilmān sevdāsı bizde yoğdur
Haqq’ ıñ cemāli varken cennet bize ‘ azābdır
- 5 ‘ Aşkıñ kitābı böyle emr eyliyor oğı gel
Mızrāklı ‘ İlmihāl’ den vazgeç ğalaṭ kitābdır
- 6 Şer‘ -i şerīfi ḫāşā inkār değıl bu sözler
Kur’ ān’a müsteniddir pek doğıru bir ḫiṭābdır
- 7 Bu ḫāne-i cismden Allāh giderse bir gün
Bilmiş ol ey **Harābī** cismiñ ḫarāb tūrābdır

Vefāt Tārīhidir Leskovik’ de Zeynel‘ ābidīn Baba’ nıñ Dergāhında
Vefāt Eden Bağovalı Derviş Selīm’ in Tārīhidir (Sene 1326)

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Ḫāme aldım deste bismillāhirrahmānirrahīm
Geldi taḫrīr-i ḫurūfa sīn ü lām u yā vü mīm
- 2 Burdaki mefdūn olan şu dört hurūfuñ şāḫibi
Hem mücerred pāk hem ismi gibi ḫalb-i selīm
- 3 Merḫadi nūr-ı Ḫudā ile münevverdir müdām
Rūḫ-ı pākiyçün olup me‘ vāsı cennāt-ı na‘ im
- 4 Zeynel‘ ābidīn Baba Ḫazretleriniñ himmeti
Eyledi irşād-ı tām bu zātı vallāhü’ l-‘ azīm

464 İM, 512; Ç, 364; AK1, 24; AK2, 12.

(5b) ‘ilmihāl: ‘ilm ü ḫāl AK1, AK2.

(7a) ey: AK2’de yok.

465 İM, 513; Ç, 364.

- 5 Çünki hayli müddet etdi ‘ aşk ile hizmet aña
Dâ’imâ olmuşdu şıdık ile bu dergâhda muķim
- 6 Hâşılı bir çâker-i âl-i Resûlullâh idi
‘ Ârif-i billâhdı hem bezm-i erenlerde nedim
- 7 Pîr Balım Sulţân **Hārâbî** geldi târîhiñ dedi
Göçdü Hâķķ’a Hâdî yâ Hâyder deyip dervîş Selim

	891
Pîr Balım Sulţân	435

	1326

466⁰³¹

Müstezâd-ı Kâlenderî

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Şer’iñ içine hîle kıatan hep fuķahâdır
Erbâb-ı riyyâdır
Tahrîf eden aĥkâm-ı Hüdâ’yı ‘ ulemâdır
Bunlar cühelâdır
- 2 Siz bunları zannetmeyiniz Hâķķ’a yakındır
Şeytân-ı la’indir
Ef’âline â’ mâline bak ĥubb-ı sivâdır
Hâķ’ dan da cüdadır
- 3 Allâh yalınız câmi’ de tâ’atle bulunmaz
Vâşıl da olunmaz
Meyhâne de puthâne de bir beyt-i Hüdâ’dır
Zühhâda şalâdır
- 4 Her yerde olur Hâķ-bîn olan nâ’il-i mi’râc
Ey şûfî gözün aç
Mi’râc denilen şanma şakın seyr-i semâdır
Dîdâr-ı Hüdâ’dır
- 5 Allâh’a şükür doğru imiş dîn-i **Hārâbî**
Hiç çekmez ‘ azâbı

466 İM, 514; Ç, 366; AK2, 39.
(3a) vâşıl: me’ mül AK2.

Zîrâ ki o kıtmîr-i der-i âl-i ‘ abâdır
Billâhi sezâdır

467

Çalenderî

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Bağ zâhid-i bî-dînî gene durdu namâza
Hâk’dan da utanmaz o riyâkâr u kepâze
- 2 Vicdânı bozuk fi‘li fenâdır ma‘âzallâh
Şehvetle bakar nerde görürse gözü tâze
- 3 “Çabbeltü vehebtü” diyerek almağa ışkât
Hâzır bulunur her nerede varsa cenâze
- 4 Her herzeyi yer şüret-i Hâk’dan görünüp der
Meyl etmeyîñiz nûş-ı meye nağme-i sâza
- 5 Her mefsedeti gizli eder kendisi icrâ
Mümkin mi Hârâbî çanalım böyle piyâza

468⁰⁵¹

[6+5=11]

- 1 Ey zâhid getirmez seni cennete
Aldıññ âb-destle bu şavm u şalât
Gel beyhüde yere girme zahmete
Cübbeyi tesbîhi seccâdeyi at
- 2 Zemzemi terk eyle nûş eyle şarâb
‘Aklıñ ermez seniñ bu başka hesap
Bir pîr-i muğâna eyle intisâb
İhsân etsin saña iç âb-ı hayât
- 3 Cenneti hürîyi gılmânı terk et
Şıdğ ile gönülünü Allâh’a berk et
Câmi‘lere gitme puḥâneye git
Allâh’a vâşıl ol Allâh’la çalk yat

(5b) billâhi sezâdır: bir luḫ u ‘aḫâdır İM/t, Ç, maḫbû-i Hudâ’dır, her luḫfa sezâdır Ç.

467 İM, 515; Ç, 367; AK2, 41.

(2b) gözü Ç’de yok.

468 İM, 516; Ç, 367; AK2, 60.

(1a) getirmez: götürmez AK2.

(2a) eyle: eyleyip AK2.

4
5 Mermeriñ üstüne ne ekseñ bitmez
Zühd ü riyâ ile yol Hakk'a gitmez
Bizim 'indimizde beş para etmez
Metâ' -ı va' zıñı başkasına şat

6 İncitme Allâh'ın derd-mendini
Gönül kırma aşlâ şakın kendini
Diñle **Hārābī**'niñ nuş u pendini
Yorganıña göre ayağın uzat

469

Cevād Bey'in Kerimesine Vilādet Tārīhidir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

1 Çok şükür mīr-i Cevād'ın şulb-ı pākinden bugün
Geldi baķ bir duğteri şirin ü dilber meh-cemāl

2 Kim görürse zanneder ki bir melek yavrusudur
Haķ nazardan şaklasın günden güne bulsun kemāl

3 Hem kemāl-i 'ömr ü 'āfiyyet Hudā ihsān edip
Vālideyniyle berāber görmesin renc ü melāl

4 Hāzret-i Allāh bu ma'şūma keder göstermesin
Tālī' i olsun küşāde bulmasın aşlā zevāl

5 Yaz **Hārābī** kilik-i zerle gevherin tārīhini
Geldi bu dehre vecāhetle Vecāhet bī-mişāl (Sene 1330)

470

Hasbe'l-icāb Memdūh Bey Hakkında Söylenmiştir

[* * - - / * * - - / * * - - / * * -]

Beni gezdirmek için cismime bir rüh yetişir
İstemem başkasını Hāzret-i Memdūh yetişir

469 İM, 517; Ç, 369.

470 İM, 517; Ç, 369.

‘ İzzetli Cevād Bey’e Hı̇ı̇tāben Söylenmiş Bir Ğazeldir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Her huşuşuñda iki ‘ālemde ey Mīr-i Cevād
Nāşırıñ olsun cenāb-ı Hāzret-i Rabbü’l-‘ibād
- 2 Fā’iķü’l-emşāl ü aķrān eylesin Allāh sizi
Refte refte devlet ü iķbālīñiz olsun ziyād
- 3 Her günüñ ‘ıyd her geceñ ĳadr olsun inşallāh seniñ
Böyle her ān u zamān etsin sizi ĳandān u şād
- 4 Düşmen-i bed-ĳāhıñı güldürmeyip ĳahr eylesin
‘Avn-i Hāķ’la cümleten nā-būd olur ehl-i fesād
- 5 Gerçi bunlar şūret-i zāhirde dostluķ gösterir
Bunlarıñ ĳiçbir sözüne etme aşlā i‘timād
- 6 İkiyüzlü böyle insānlarla hem-bezm olma ĳiç
Āyet-i “ve’l-kāzibūn” a eyle burda i‘tikād
- 7 Baķma ĳiç müfsidleriñ bed-f’ il ü bed-aĳlāķına
Sen aşılsıñ ķil ü ķālī etme zinhār i‘tiyād
- 8 Kimseden bir fā’ide umma cihānda ‘ārif ol
Her işinde Hāzret-i Allāh’a eyle istinād
- 9 Rāĳat etmekse murādıñ ger refāh-ı ĳāl ile
Ğā’ ileñ olmaz edersen ‘ā’ilenle ittiĳād
- 10 Yādigār olsun Cevādım işte bu nazmım size
Oķduķca ĳayr ile ‘ammiñ **Edīb**’i eyle yād

Ṭarīķ-i Kādiriyye’den Aĳmed Celāleddīn Paşa’ya Söylenmişdir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Ey cenāb-ı Hāzret-i Aĳmed Celāleddīn Paşa
‘Ömr ü ‘āfiyyetler iĳsān eylesin Yezdān saña

471 İM, 518; Ğ, 369.

472 İM, 519; Ğ, 371.

- 2 Rûz-ı maşşerde naşîr olsun şefa‘ ât eylesin
İnşa-Allâh Hâzret-i Peyğamber-i zîşân saña
- 3 Himmet etsin her huşûşda dest-gîr olsun müdâm
Pîr-i ‘âlî Seyyîd ‘ Abdülkâdir-i Geylân saña
- 4 Hâliq-i muṭlaḳ hemân maḳhûr berbâd eylesin
La‘ net olsun şad hezâr her kim ise düşmân saña
- 5 ‘Â’ileñ ile kemâl-i ‘ömr ü ‘ âfiyyetde ol
‘Avn-i Hâḳ’la hiç elem göstermesin devrân saña
- 6 Bî-riyâ böyle du‘ â eyler **Hârâbî** dâ‘ ñiz
Yardım etsin evliyâullâh olan pîrân saña

473

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Dehre şâh-ı enbiyâ vaḳtâ ki teşrîf etdiler
Âyet-i “levlâke levlâk” ile talṭîf etdiler
- 2 Şadrımı şaḳḳ etdiler ḳalbini iḥrâc eyleyip
Mâ-sivâ âlâyişinden anı tanzîf etdiler
- 3 Hâlbuki mi‘ râca nâ‘ il Hâḳḳ’a vâşıl olmağa
Bî-lüzûm Cebrâ’îl’i nezdine terdîf etdiler
- 4 Kendine bir reh-nümâ mādâm ki elzem idi
Yarı yolda yâ niçin Cibrîl’i tevḳîf etdiler
- 5 İşte burda muṭlaḳâ bir sırr-ı ḥikmet var faḳaṭ
Câhilâne ḥalḳa bu aḥvâli ta‘ rîf etdiler
- 6 Hâḳḳ’ı ketm etmek için münkir münâfîḳ zümresi
Mağz-ı Ḳur’ân-ı celîlü’ş-şânî taḥrîf etdiler
- 7 Ey **Hârâbî** birṭaḳım ḥâm softa ḥâm-ervâḥlar
Çoḳ kitâblar ḳîl u ḳâli ḥâvî te’lîf etdiler

473 İM, 520; Ç, 371; AK2, 88.

(6a) Hâḳḳ’ı ketm etmek için: la‘ net olsun birṭaḳım AK2.

[7+7=14]

- 1 Ey şūfī raġbet etme eslāf-ı ehl-i şāma
Bunlar sezā deġildir bir vech ile selāma
- 2 Düşmān-ı ehl-i beyti mü'min olan sever mi
Fehm eyle gel ḥaṭāñı aldanma her kelāma
- 3 Meyl etme Çār Yār'a beyhūde yanma nāra
'İnd-i Ḥudā'da bunlar ermedi bir maḳāma
- 4 Deryāya girmiş olsa murdār olur o deryā
Tāhir olur mu nā-pāk girmek ile ḥamāma
- 5 Āb-dest ile namāzla oruçla Ḥaḳ bulunmaz
Ey ḥāce sen güvenme şalāt ile şiyāma
- 6 Ğilmān u ḥūrilerden artık ferāġat eyle
Düşme saña yazıġdır böyle ḥayāl-i ḥāma
- 7 Cennetle ḥūrī ğilmān mü'minlere ḥarāmdır
Terk eyleyip cemāli meyl eyleme ḥarāma
- 8 Ḥaḳḳ'a 'ibādet etmek ister iseñ eger sen
Dersi **Ḥarābī**'den al gel uy bizim imāma

[7+7=14]

- 1 Gel ādeme niyāz et eyşūfī yanma nāra
Beyhūde secde etme ṭaşdan olan dīvāra
- 2 Bu şavm ile şalātdan geç Ḥaḳḳ'a secde eyle
Girişde ḳalma böyle çek kendini kenāra
- 3 Sende olan imānı hep küfre tebdil eyle
Olmaḳ için müselmān yoḳ başḳa türlü çāre

474 İM, 521; Ç, 372; AK1, 21; AK2, 13.

475 İM, 522; Ç, 373; AK1, 26; AK2, 14.

(1a) niyāz: secde AK1.

(2b) Girişde: keşretde Ç.

(3b) için Ç'de yok.

4 Bir çan tedârik eyle çık durma çal o çanı
Her nerede görürseñ kândilli bir minâre

5 Puthâneye devâm et büyük puta kıyâm et
Bizden de çok selâm et çeksiñ seni de dâra

6 Böyle olursa muṭlaḡ ehl-i îmân olursuñ
Her dînden kurtulursuñ elbetde vara vara

7 Lât u Menât'a ḡidmet hem şıdḡ ile 'ibâdet
Eyler **Ḥarâbî** her ân Ḥaḡ'dan deḡil âvâre

476

[7+7=14]

1 Şûfî ederdiñ îmân sen Rabbü'l-âlemîne
Dâhil olurduñ elbet bu râh-ı nâzenîne

2 Dîvâra karşı her gün bu beş vaḡit namâziñ
Vallâh seni götürmez cennât-ı ḡâlidine

3 Aldıḡıñ âb-desti baḡ her zamân bozarsın
Çünkü hemân uyarsıñ şeyṡân-ı bed-la'ine

4 Bir Ka'be-i ḡaḡîḡat bul da anı ṡavâf et
Lâzım deḡil saña hiç Mekke ile Medîne

5 Şer'-i şerîfi tebdîl etmiş Ebû Ḥanîfe
Mü'min olan tenezzül eyler mi böyle dîne

6 Vaz geç o eğri dînden doḡru yola sülûk et
Ḳorḡma şarâb için ver seccâdeñi rehîne

7 Allâh'a vâşıl olmaḡ ister iseñ eger sen
Pîr-i muḡâni ġit bul hiç durma gir dînine

(5b) seni de: seni o Ç.

(7a) Lât u Menât'a: Lât-ı Menât'a AK2; ḡidmet: ḡidmet et Ç; 'ibâdet: 'ibâdet et Ç.

476 Ç, 374; AK1, 27; AK2, 14. (Bu ve bir sonraki manzumenin olduḡu yaprak, İM nüshasının Süleymaniye Kütüphanesi'nden temin edilen elektronik versiyonunda eksiktir; sayfa numarası 522'den 525'e geçmektedir.)

(6b) Ḳorḡma şarâb için ver seccâdeñi rehîne: İç bu şarâb-ı nâbı zemzem şuyı yerine AK1, AK2.

(7a) Allâh'a vâşıl olmaḡ ister iseñ eger sen: pîr-i muḡâna bend ol meyḡânedede ḡarâr et AK1, AK2.

(7b) Ḳorḡma şarâb için ver seccâdeñi rehîne AK1, AK2.

- 8 Hakk'ı **Harabi** ta'rif etdi saña hemân gel
Birlikde “Hû” diyelim gerçekleriñ demine

477

[7+7=14]

- 1 Pîr-i muğâna zâhid şıdık ile mâ'il olduk
Şarâb-ı lâ-yezâli içmeğe nâ'il olduk
- 2 Kendi eliyle şundu kadeh kadeh içirdi
İçince o şarâbı mest-i lâ-ya' kıl olduk
- 3 Bu mezheb ü bu dîni terk eyleyiñ deyince
Her emrini aniñ biz icrâya kâ'il olduk
- 4 Eski olan imâni tevdide himmet etdi
Aldı bizi getirdi bir deyre dâhil olduk
- 5 O put-kede içinde gördük **Harabi** Hakk'ı
Mi' râca nâ'il olduk Allâh'a vâsıl olduk

478

[7+7=14]

- 1 Ey hâce bilmiş olsañ Hallâk-ı kâ'inâtı
Vallâhi Hağ görürdün hem Lât'ı hem Menât'ı
- 2 Put-hânedeki putlar Hağ'dan beri değildir
Dünyâda her ne varsa Allâh'ın kendi zâtı
- 3 Her ne gözüñ görürse Hağ bil aña niyâz et
Terk eyle müslümân ol bu beş vakit şalâtı
- 4 Gel etme şer' i tağyîr Qur'an'ı dâm-ı tezvîr
Yalanla etme tefsîr âyât-ı beyyinâtı
- 5 Kim Hakk'ı bilmiyorsa her yerde görmüyorsa
Beyhüdedir cihânda hayât ile memâtı

477 Ç, 375; AK1, 28; AK2, 15.

(3a) mezheb ü: mezhebi AK1.

478 İM, 525; Ç, 376; AK1, 29; AK2, 16.

(4a) dâm-ı: zemm ü AK1, zemm-i AK2.

6 Sen “mūtu ḳable en temūtū”ya maḫhar ol gel
Dünyāda āhiretde ister iseñ necātı

7 Allāh’ı görmeyenler görsün seni **Ḥarābī**
Çünkü seniñ şıfātūñ tıbkı anıñ şıfātı

479

[6+5=11]

1 Ey zāhid sen bizi şanma günāhkār
Günāhımız yoḳdur şevābımız var
Gördüğümüz demi hoş görür Settār
Bu sırra Ḳur’ān’la cevābımız var

2 Fi’ limiz bā’ iş-i ‘azābdır şanma
İçdiğimiz ḫarām bir ābdır şanma
Saña ḫarām olan şarābdır şanma
Cennet ırmağında şarābımız var

3 Elest bezmindeki ‘ahd u peymāndan
Ayrılmayız aşlā biz o ĩmāndan
İsmā’ il’e nāzil olan ḳurbāndan
Soframızda meze kebābımız var

4 Ḥaḫ’dan bize her dem hidāyet olur
Muḫammed ‘Alī’den ‘ināyet olur
Sāz çalsak Allāh’a ‘ibādet olur
Dāvud Peyğamber’dan rübābımız var

5 Bu āneye değın “ḳālū belā”dan
Ḥaberimiz vardır her mācerādan
Ḥarābī’ye iḫsān olmuş Ḥudā’dan
Oḳuyoruz işte kitābımız var

480

[6+5=11]

1 Zāhid riyyā ile olan ‘ibādet
Ḥaḫādır Ḥazret-i Settār’a ḳarşı
Böyle namāz ile olamaz ümmet
Hiç kimse Aḫmed-i Muḫtār’a ḳarşı

(6a) AK2’de üstü çizilmiştir.

479 İM, 526; Ç, 377; AK2, 64.

(1c) gördüğümüz demi: gördüğümüzü Ç.

(5a) değın: ḳadar AK2.

480 İM, 528; Ç, 378; AK2, 65.

2 Ṭarīḳatsız mü ’min olamaz kimse
Nūr-ı nübüvvetle dolamaz kimse
Ḥaḳḳ’ı peygamberi bulamaz kimse
Yatıp ḳalkmaḳ ile dīvāra ḳarşı

3 Allāh gözleriñe çekmiş bir perde
Yok dersiñ Allāh’ı gökde ve yerde
Gösterelim gel de gör Ḥaḳḳ’ı nerde
Secde eylesiñ dīdāra ḳarşı

4 Epsem ol **Ḥarābī** sen naşıl ersiñ
Ḥalli müşkil böyle sözler söyleriñ
İctināb et bil ki ḥaṭā edersiñ
Ḥayder-i Kerrār’a Ḥünkār’a ḳarşı

481

Zehrā Bacı’nıñ İltimāsı Üzerine Söylenmiş Bir Nefesdir

[6+5=11]

1 Yā Muḥammed bize nāḳış diyorlar
Nedendir erleriñ bu ḥaṭāları
Ehl-i beyte ḳarşı düşkün olurlar
Çünkü doğru değil iddi’aları

2 Vālidemiz Ḥavvā Bacı değil mi
Ḥadīcetü’l-Kübrā Bacı değil mi
Fāṭımatü’z-Zehrā Bacı değil mi
Ḳur’ān’da bunlarıñ var şenāları

3 Ezvāc-ı ṭāhirāt nāḳış olur mu
Nāḳış diyen erler Ḥaḳḳ’ı bulur mu
Böyle kem söz erden hiç umulur mu
Kim doğurdu bunca enbiyāları

4 ‘Abeş bir şey’ ḥalk etmemişdir Ḥudā
Nāḳışlığı ḳabül etmeyiz aşlā
Bacılar büyüdü işte eş’-şalā
Bu dünyāya gelmiş evliyāları

5 Şanmayıñ ki ersiz olmaz dünyāyı
Düşünüñ bir kerre Meryem Ana’yı

481 İM, 529; Ç, 379; AK2, 66.
(1c) iddi’ā: müdde’ā AK2.

Pedersiz doğurdu koca 'İsā'yı
Bacılarıñ yoqdur müdāraları

6 Ey erler biz sizden ziyāde eriz
Çünkü size hıdmet hürmet eyleriz
Gittiğiniz yolda hep berāberiz
Etmeyiñiz böyle boş da' vāları

7 Gerçi kıyāfetce size uymayız
Hāqıkatde sizden geri qalmayız
Ma' lūmuñuz olsun erden şaymayız
Bize nāqış diyen budalāları

8 Nāqışdan mı geldi Aħmed-i Muħtār
Nāqış-zāde midir Hāyder-i Kerrār
Anañıza nāqış demeyiñ zinhār
Te 'şir eder size bed-du' āları

9 Zehrā'nıñ nuţkunu güzel diñleyiñ
Ey erenler erler doğru söyleyiñ
Biz doğurmadıq mı beyān eyleyiñ
Sizi irşād eden bu babaları

482

[6+5=11]

1 Ey zāhid gel benim sözü mü diñle
Vā' ız sözlerine şaķın inanma
Allāh'ı seversen gel inşāf eyle
Bunlarıñ kavline inanıp qanma

2 Çünkü bunlar Hāq'ı görmez hem bilmez
“Şemme vechullāh” a niyāz eylemez
Cāhilleriñ sözü imlāya gelmez
Vā' ızlere uyup āteşe yanma

3 “Meşelüllezīne ħummilü't-Tevrāt”
Āyetine etmiş bunlar mümāşāt
Ma' āzallāh Hāq'dan bu bir mücāzāt
Her 'ilmi olanı 'ālimdir şanma

482 İM, 532; Ç, 381; AK2 68.
(3d) olanı: olan Ç.

- 4 Hāşılı bunlardan ferāğat eyle
Bir pīr-i muğāna iṭā' at eyle
Hāḫḫ'ın putlarına ' ibādet eyle
Böyle bir namāzdan şaḫın uşanma
- 5 Bizi muḫtāc etmez Hāzret-i Mevlā
Merd olan nā-merde etmez ilticā
Ey **Hārābī** aç dur loḫmañı aşlā
Ṭa'ām-ı cāhil ü nādāna banma

483

[6+5=11]

- 1 Mezhebiñden zāhid su 'āl olunsa
Dersiñ ki mezhebiñ Ebū Hānīfe
Zerre ḫadar seniñ imāniñ olsa
İmām demez idiñ böyle ḫerīfe
- 2 Hāşā şümme ḫāşā imām değıldir
Vallāhi imām-ı a'zam değıldir
İmāmlıḫ ber-ṭaraf İslām değıldir
ḫulāḫ aşma böyle bir erācīfe
- 3 Cenāb-ı Hāzret-i Nebiyy-i zīşān
Evlādına oldu bu ḫerīf dūşmān
Hārābī sen İmām Ca'fer'e bağılan
Başḫa mezhepleri etme vazīfe

484

[6+5=11]

- 1 Ey şūfi dūnyāyı boş mu şanırsıñ
Her zamāniñ vardır bir peygamberi
Sen kendi dīniñi ḫoş mu şanırsıñ
Niçin fark etmezsiñ ḫayr ile şeri
- 2 Bul o peygamberi sen bī' at eyle
Her bir ḫadışine iṭā' at eyle
ḫıldığıñ namāza nedāmet eyle
Müslümān ol ḫalma böyle serseri

483 İM, 533; Ç, 382; AK2, 69.

484 İM, 534; Ç, 384; AK2, 69.

(2a) o: ol AK2.

- 3 Vâ' izlere uyan Hakk'ı bulamaz
Nür-ı nübüvvetle gönü dolamaz
Hakikat bağına vâsıl olamaz
Bir âdemiñ karğa olsa reh-beri
- 4 Bu "lâ"dan vazgeçip "illâ" der idiñ
Râh-ı hakikate sen gider idiñ
Hem küfr ü imâni fark eder idiñ
Sevmiş olsa idiñ Âl-i Hayder'i
- 5 Hangi Hakk'ı bilmezlerden ders aldıñ
Neden böyle bahır-i Süfyân'a daldıñ
Dalâlet zulmeti içinde kaldıñ
At elinden böyle sönük feneri
- 6 Şarâb içme zezem şuyu iç dersin
Allâh'ın mekânı yokdur hiç dersin
Meryem'in oğluna zımnem p.ç dersin
Biz biliriz vardır anın pederi
- 7 Mescidde Meryem'in kefilimiz
Nikâh olur iken vekilimiz
Cibril'in Harâbî delilimiz
Tehî mi zannetdiñ Hak erenleri

485

[6+5=11]

- 1 Ey zâhid aldanma sözü yalandır
Hoca hey'etinde harâm-zâdeye
Her kavli hilâf-ı mağz-ı Qur'an'dır
Cehd etme beyhüde istifâdeye
- 2 Cân şıkar va'zını gidip diñlesen
Ehl-i beyti bize söyle söyleyen
Evlâd-ı Resül'ü su'al eylesen
Muhtedir değildir bir ifâdeye
- 3 Haber-dâr değildir sırr-ı Sübhân'dan
Va'z u naşihâti hürî gilmândan

(4c) hem küfr ü imâni: küfr ile imâni AK2.

485 İM, 537; Ç, 386; AK2 71.

(2a) va'zını: vâ'izi Ç.

(3b) va'z u: va'z-ı Ç.

Bir şey ' hâşıl olmaz böyle yalandan
İnanma günâhdır böyle mäddeye

- 4 Cāhillere hılt-ı kelām edermiş
Güyā ki vāriş-i peygamber imiş
Allāh la' net etsin hārām der imiş
Hıkt'dan bize ihsān olan bādeye
- 5 Bu hām-ervāh vā' iz kāmil olaydı
Dīn-i **Hārābī**'ye mā 'il olaydı
Müslümān olurdu nā 'il olaydı
Şarābla yıkanmış bir seccādeye

486

[6+5=11]

- 1 Ey şūfī cenāb-ı Hālīk-i mutlak
Bu şarābı bize in'ām eylemiş ¹⁰⁹²
Çok medh etmiş anı Kur'an'ı aç bak
Mü'min olanlara ikrām eylemiş
- 2 Vaqt-i sa'ādetde rezālet eden
Muhammed 'Alī'ye 'adāvet eden
Evlād-ı Resūl'e cināyet eden
Münkir münāfiқа hārām eylemiş
- 3 Biz içeriz lakin etmeyiz ' işyān
Helāl etdi bize anıñçün Sübhān
Namāz kıldırmağa bize her zamān
Bir pīr-i muğānı imām eylemiş
- 4 Zemzemi terk edip geçelim deyü
Hārāmı helālden seçelim deyü
Muqaddes şarābı içelim deyü
Allāh bize maşuş selām eylemiş
- 5 Ey hoca bu sırra değılsiñ āgāh
Anıñçün şarābdan eylersiñ ikrāh
Kalb-i **Hārābī**'ye Hāzret-i Allāh
Bu doğru sözleri ilhām eylemiş

486 İM, 538; Ç, 38; AK2, 72.
(1b) in'ām: ihsān AK2.

[6+5=11]

- 1 Ey hâce sen bizi cāhil mi şandıñ
Biz ledün ‘ilminiñ ‘ulemāsıyız
Bizi mezhebiñe dāhil mi şandıñ
Biz Benī İsrā’il enbiyāsıyız
- 2 Gerçi okuyorsuñ “levlāke levlāk”
Faķaķ perdesini edemezsiñ çāk
Cāhilsıñ bizi de etmediñ idrāk
Biz o “künt-i kenz”iñ mu‘ammāsıyız
- 3 Mecmu‘ü’l-bahreyi ābād eyledik
Hızra āb-ı hayāt imdād eyledik
Tūr’da biz Mūsā’yı irşād eyledik
Biz Hacı Bektāş’iñ hulefāsıyız
- 4 Şaķın **Harābī**’yi dīvāne şanma
Baķıp sözlerine efsāne şanma
Hāşılı sen bizi bigāne şanma
Biz Allāh’iñ hāliş aķrabāsıyız

Ramazān-ı Şerīf Nefesi

[6+5=11]

- 1 Oruç ayı değil şehr-i Ramazān
Türlü türlü yemek yemek ayıdır
‘İbādet etmeğe olmuyor imkān
Zirā bir eğlenmek gülmek ayıdır
- 2 Bu ayda gör nefse edilen hıdmet
Başka ayda böyle edilmez ğayret
Her türlü ta‘āma olunur rağbet
Kıymaķlı baķlava börek ayıdır
- 3 Bu mübārek ayda olan rezālet
Hiçbir vaķit olmaz olan çalālet
Herkes zevķ ediyor nerde ‘ibādet
Fazla fazla günāh etmek ayıdır

487 İM, 540; Ç, 388; AK2, 74.

(2c,d) AK2’de yok.

488 İM, 541; Ç, 389; AK2, 73.

- 4 Tiyatro hoşka-bāz cān-bāz pehlivān
Her nerede varsa giderler hemān
Çalgılar çalınır açık her mekān
Hovardalık etmek gezmek ayıdır
- 5 Bu ahvāli görüp almalı ‘ibret
Fāsıklara olsun şad hezār la‘net
Terāviḥden soñra artar muḥabbet
Şabāḥa dek güzel sevmek ayıdır
- 6 Ey **Ḥarābī** bu ay günāh edenler
Her zamāndan fazla yemek yiyenler
Bu hāl ile oruç tıtdum diyenler
İnsān değil muṭlaķ eşek ayıdır

489

[6+5=11]

- 1 Ey vā‘ız sen bize va‘z edemezsiñ
Çünkü her bir ‘ilmiñ deryāsıyız biz
Bizim yurdumuza hiç gidemezsiñ
Ḥaķıķat Kāf’ınıñ ‘Ankā’sıyız biz
- 2 Ḥaber-dār olaydıñ sırr-ı Sübhān’dan
Ferāęat ederdiñ küfr ü imāndan
Bir şey anlamadıñ mağz-ı Qur’an’dan
Qur’an’ıñ esrār-ı ma‘nāsıyız biz
- 3 Biz tertīb eyledik “ķabe ķavseyn”i
Ķurb-ı “ev-ednā”da ķurduķ āyini
Fehm eyleyemezsiñ sen o mā-beyni
Mi‘rāciñ “leyletü’l-isrā”sıyız biz
- 4 Tūr’da biz Mūsā’yı irşād eyledik
‘İsā’yı çār-miḥdan āzād eyledik
Çıķardıķ göklere imdād eyledik
Bunlarıñ sebab-i iḥyāsıyız biz
- 5 “Kāf u Nūn”dan daha nişān yoķ iken
Bu görüp bildięiñ cihān yoķ iken

Ḥaḳḳ' a şıgınacaḳ mekân yoḳ iken
Bizde gizlenmişdi “amâ” sıyız biz

- 6 İbrâhim'e nârı gülzâr eyledik
“Tecrî min-tahtiha'l-enhâr” eyledik
Yoḳ iken Ḥarâbî biz var idik
Bu kevn ü mekânîñ Ḥudâsıyız biz

490

[- - */ * - - */ * - - */ * - -]

- 1 Ey ḥâce çalış bedraḳa-i râh-ı mübîn ol
Bu 'ilmî bıraḳ 'ilm-i ḥaḳîḳatde faṭîn ol
- 2 Sev şıdḳ ile peygamberini Ḥaḳḳ'a raḳîb ol
Bu sâyede sen Ḥazret-i Allâh'a yaḳîn ol
- 3 Dil beyt-i Ḥudâ'dır biliriz doğrudur ammâ
Sen Ḥaḳḳ'a mekân olma şaḳm Ḥaḳ'da mekîn ol
- 4 Taḥşîl-i rızâ-yı Ḥaḳ ise sendeki maḳşad
Ne Gebr ü ne mu' teḳid-i mezheb ü dîn ol
- 5 Ḥaḳ ile Ḥaḳ ol küfrü de îmânı da terk et
Ne lâyıḳ-ı düzaḥ ne de ḥuld-ı berîn ol
- 6 Meyl etmez iseñ ḥürî vü ḡilmâna muḥaḳḳaḳ
Her vech ile sen Ḥaḳḳ'ın 'azâbından emîn ol
- 7 Gösterdi saña doğru yolu eyle teşekkür
Gördükce Ḥarâbî'yi hemân ser-be-zemîn ol

491

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Ta'şşubdan riyâdan gel ferâgat eyle ey şüfî
Bir insân istese öz nefsine hiç ḡâlib olmaz mı
- 2 Eger ḡâlib gelinmez hem gelen yoḳdur diyen varsa
Ma'âzallâh o kimse Ḥaḳḳ'a ḳarşı kâzîb olmaz mı

490 İM, 544; Ç, 392.

491 İM, 545; Ç, 393; AK2, 94.

- 3 Vücūd iklîmine Allâh seni bir pâdişâh etmiş
Muqaddes böyle bir iklîm insân şâhib olmaz mı
- 4 Niçin tekfir edersiñ sen Yahûdî'yle Naşârâ'yı
‘İbâdet eyleyip bunlar Hudâ'yı t̄alib olmaz mı
- 5 Eger vâşıl olursa Hâk̄k'a bir ‘âbid namâzıyla
Kilîsâ'da ‘ibâdet eyleyen bir râhib olmaz mı
- 6 “Ve lillâhi maşrıķı ve'l-mağrib” Allâh buyurmuşdur
O hâlde Hazret-i Hâk̄k'a mekân her cânib olmaz mı
- 7 Saña nûş-ı şarâbı Hâk̄ harâm etdiyse ey zâhid
Ezelde nûş eden ‘uşşâķ o ģamrı şârib olmaz mı
- 8 Zuhûr etse yılan bir câmi‘ den ģürmet mi lâyıķdır
Aña “külli muzırrun yuķtel” emri vâcib olmaz mı
- 9 Yeter esrâr-ı Hâk̄k'ı ey **Hârâbî** böyle fâş etme
Soķaģa naķdiñi atsañ o naķdiñ ģâ'ib olmaz mı

492

İttiģâd Teraķķî Fırķası Hâk̄kında bir Ķaşîde

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Teraķķî İttiģâdı pâyidâr olduķca milletde
Te‘âlî eyler inşallâh bu devlet şân u şevketde
- 2 Tekemmül etmeģe millet ma‘ârifde şanâyi‘ de
Teraķķî ittiģâdı zümresi hep sa‘y ü ģayretde
- 3 Bu cem‘iyyet bize luţf-ı Hudâ’dır dâ’imâ böyle
Ne nuşretler ne şervetler olur ģâşıl bu devletde
- 4 ‘Umûm ‘Oşmânlılar yâ Rabbî böyle ittiģâd etsin
Hemîşe ber-ķarâr olsun müsâvât u uģuvvetde

(4a) niçin tekfir edersiñ sen Yahûdî'yle Naşârâ'yı: Hudâ raşnı deģil el-i kitâbı eyleme tekfir AK2.

(5a) ‘âbid: zâhid AK2.

(7a) zâhid: şüfî AK2.

(8a) etse: etdiyse AK2.

492 İM, 546; Ķ, 394.

- 5 Vaṭan ābād hem ehl-i vaṭan ihyā olur lâ-şek
‘ Adālet var iken böyle şükür bāb-ı hükümetde
- 6 Ricāl-i aşdikā-yı devleti tenkīde yeltenmek
Ḥaṭadır ey vaṭandaşlar şerī‘ atde ṭarīkatde
- 7 Bize vācib olan iş bu zevātı taḫdīs etmektir
Bizi kırtardılar ḳalmış idik rāh-ı mezelletde
- 8 Perīşān eylesin bed-ḥāh olan müfsidler Allāh
Ki taḳlīb-i hükümet cür’etiñ eyler ‘ adāletde
- 9 Bu Meşrūṭiyet’e hürriyete biz nā’il olmak’ çün
Fedā-yı cān edenler bir deḡil herkesle kıymetde
- 10 Bu Meşrūṭiyet uğrunda şehīd olmuşlarıñ rūḥu
Ġarīḳ-i raḥmet-i Raḥmān olup me’vāsı cennetde
- 11 Ḥudāyā ber-ḥayāt ḳalmış olan ebrāra luṭf eyle
‘ Ömürler eyle iḥsān dā’im olsunlar bu ḥıdmetde
- 12 Cenāb-ı Ḥazret-i Mevlā’ya ma’ lūm ey vaṭandaşlar
Ki dāḥil olmadım bir fırḳaya hīç ḳaldım ‘ uzletde
- 13 Faḳaṭ Allāh için gördükce böyle eylerim taḫdīs
Terāḳḳī İttihādı Fırḳası’ñ şıdḳ u şadāḳatde
- 14 Kemāl-i ‘ āfiyetle her zamān böyle muzaffer et
İlāhī Ḥazret-i Enver Paşa’yı bu nezāretde
- 15 Fünūn-ı ḥarbde māhir bir sipehsār-ı şaf-derdir
Cihān taḫdīs eder emşālī yokdur hem şecā‘ atde
- 16 Anıñ hep re’y ü tedbiriyle istirdād olunmuşdur
Edirne şehri işte dest-i düşmenden nihāyetde
- 17 Diridnoṭlar ḳuruvzörler nice ṭayyāreler aldık
Buña ġibṭa eden a‘ dāyı Ḥaḳ ḳahr eyler elbetde
- 18 Çanaḳḳal‘ a Boğazı’nda ‘ adūlar hep boğazlandı
Muzaffer cündümüz var düşmene şirāne şavletde

(8a) ki: Ç’de yok.

(18b) var: Ç’de yok.

- 19 Fransız İngiliz Moskof İtalya ‘ askeri harbde
Fırār etdi hezīmet ile herkes aldı ayretde
- 20 udā Sultān Reād’a dā’imā nuret eder isān
Nairidir anıñ āh-1 Nebī dūnyāda āretde
- 21 Cihānı arben istilā eder ‘ Omānlılar bir gūn
Du’ ā eyle hemān sen ey **arābī** alma afletde

493

Nefes

[6+5=11]

- 1 Ey ehl-i teberrā apanmaz alā
Pīr Balım Sultān’ıñ ulu meydānı
are dek sūrūlūr bōyle bī-pervā
Pīr Balım Sultān’ıñ dem ū devrānı
- 2 Bendegānı rāh-1 udā’ da ākdir
Vāıf-1 esrār-1 āh-1 “levlāk”dir
Merd-i mūcerreddir āhir ū pākdir
Pīr Balım Sultān’ıñ hep dervīānı
- 3 ‘ Avn-i a’la nā’ıl oldu bu deme
Āgāh oldu ūkūr sırr-1 mūbheme
ūnki naīb olmaz her bir ādeme
Pīr Balım Sultān’ıñ yolu erkānı
- 4 Āyetle muladır esrār-1 udā
Biz āgāhız ammā etmeyiz iā
Nā-marem olana sōylenmez alā
Pīr Balım Sultān’ıñ rāz-1 nihānı
- 5 Muammed Mutafa cenāb-1 ayder
Fāimatū’z-Zehrā ebbīr ū ebber
Enbiyā evliyā cūmle erenler
Pīr Balım Sultān’ıñ hep enā-ānı
- 6 Zāhidiñ a’ nından etmeyiz keder
a erenler elbet bizi ıf eder

493 İM, 549; , 397.
(6b) bizi: bize İM.

Ey **Harabi** korkma saña da yeter
Pir Balım Sulṭān'ın çokdur ihsanı

494

Tevellüd Eden Bir Çocuğa Söylediğim Bir Beyt-i Tārīḥdir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

Harabi bā-yı bismillāh çıkıdı gevhērīn tārīḥ
Cihāna geldi faḥr ile olur baş tacı Tāceddīn

1331

2 Bā-yı besmele çıkıdı

1329

495

Vefāt Tārīḥi

[7+7=14]

- 1 “Lā yūs 'elü” buyurmuş Ḥallāḳ-ı ḥayy ü ḳayyūm
Ef'āl-i Ḥaḳ şorulmaz her bir ḳula bu ma' lūm
- 2 Müderris-i kirāmdan Ṭāhir Efendi eyvāh
Bir cilve-i Ḥudā'dan baḳ işte oldu maḡmūm
- 3 Ez cān u dil severken hem oḥşayıp öperken
İki buçuḳ yaşında ḳızcāḡzı oldu merḥūm
- 4 Sevimli bir güzeldi bī-miṣl ü bī-bedeldi
Bī-çāre vālideyni bu ḳızdan oldu maḥrūm
- 5 Geldi dedi imāmeyn tārīḥini **Harabi**
Firdevse uçdu gitdi Fāṭma Şabīḥa ma' şūm

1319

12 “Geldi imāmeyn” tāmiyesi

1331

494 İM, 549, Ç, 398.

495 İM, 550; Ç, 399.

Ḥāfız-ı Şirāzī Ḥāzretleriniñ Tārīḫ-i Vefātını Bir Yerde Gördüm
Teberrüken Buracığa Yazdım Kimiñ Tarafından Tanzīm Edilmiş
Olduğu Ma' lüm Değildir

[* - - - / * - - - / * - - -]

Çerāğ-ı ehl-i ma' nī ḥāce Ḥāfız
Ki şem' i būd ez nūr-ı tecellā
Çü der-ḥāk-i Muşallā yāft menzil
Bicū tārīḫeş ez-“ḥāk-i Muşallā”

ez 008

cān 621

muşallā 161

790 tārīḫ-i vefātı

Balkān Muḥārebesi'nden Şoñra Vuḳū' a Gelmiş Ḥarb Zamānında
Şekeriñ Fıḳdānından Dolayı Ḥükümet-i Seniyye Tarafından Bā-veşīka
Ḥastalara Şeker Verildiği Şırada Bir Kıta' Şeker Veşīkāsınıñ İstiḫşāli
Zımnında Üçüncü Dā'ire-i Belediyede Aşı Me'muru Karş
Ḥānedānından Muşafā Zārīf Bey'e Gönderilmiş Ğazeldir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 İsm-i ' ālīniz gibi ey dāderim Mīr-i Zārīf
Hem zārīf hem şāḫib-i vicdānsıñız hem de ḫanīf
- 2 Ced-be-ced merd oğlu merd bir ḫānedān evlādısıñ
Zātıñız da nesl-i ' ālīñiz de dīn-dār u ' afīf
- 3 Biñde bir yoḫdur desem Allāh bilir pek doğrudur
Zāt-ı ' ālīñiz gibi bir ḫādīm-i şer' -i şerīf
- 4 Ḥāzret-i peygamber-i zīşān şeffi' olsun size
Reh-berinñ dünyāda çünki oldu Qur'an-ı münīf
- 5 Luḫf-ı Ḥāḫ'la ' ömr ile ikbālīñiz olsun füzūn
Şiḫḫat ü ' āfiyyet iḫsān eylesin Rabbü'l-laḫīf

496 İM, 550; Ç, 400.

Ç'de ayrıca şu not düşülmüştür: “Ḥāk-i muşalla”dan tārīḫi iste demekdir; ḫesābda yañlıştır; ḫāk 621 + muşallā 170 = 790 (?).

497 İM, 551; Ç, 400.

- 6 Bendeñiz haylî zamândır nâ-mîzâc bir hâldeyim
Öksürükden rahâtım yok cismim oldu pek za'îf
- 7 Hâl-i şeyhûhetle artık muhtel oldu sıhhatim
Nokta-i maflûbdan olmuşdur mizâcım münharif
- 8 Çok selâm 'arz et eṭibbâya **Edîb**'den söyle hem
Hânesinden çıkmâğa yok vaḳti oldu mu' tekif
- 9 Bir veşîka luṭf ederlerse şeker almak için
İzdırâbım içdiğim südle olur elbet hafif

498

Her Ay Üç Kıyye Şeker Almak İçin Üçüncü Dâ'ire-i Belediye
Eṭibbâsından Doktor Fâruḳ Bey'in Vermiş Olduğu Veşîka Üzerine
Bî't-tanzîm Gönderilmiş Gazeldir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Şeker almak için luṭfen veşîka eyleyen iḥsân
İki ' âlemde Doktor Bey ilahî baḫtiyâr olsun
- 2 Ḳabûl eyle du'âmı gel be-ḫaḳḳ-ı Muṣṭafa yâ Rab
Kemâl-i ' âfiyetle ḫânedânı ile vâr olsun
- 3 Aña derd ü keder gösterme dâ' im şâd u ḫandân et
' Ömürler eyle iḥsân ' âfiyetde ber-ḳarâr olsun
- 4 Refi' olsun ḫuşûşu hem de resmi şöhret ü şâmı
İboḳraṭ' dan ziyâde fenn-i ṭıbdâ nâm-dâr olsun
- 5 Te' âlî eyleyip Loḳmân-ı ' aşr olsun ḫazâḳatle
Bu minvâl üzre her ân u zamân şöhret-şi'âr olsun
- 6 Aña düşmenlik etmek isteyen müfsidleri ḳahr et
Göz açdırma ' inâyet ḳıl ' adûsu târumâr olsun
- 7 Hemân ey dâderim Mîr-i Zârîf bu nazmımı luṭf et
Edîb' den Ḥâzret-i Doktor Bey'e ver yâdigâr olsun

499

498 İM, 552; Ç, 401.

(7a) et: et de Ç.

499 İM, 553; Ç, 402.

Polis Taharrî Me'mûru Yûsûf Efendi Hakkında Bir Gâzeldir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 Ben sizi gâyet severdim var deyü 'irfânîñiz
Zannederdim pek mükemmeldir siziñ iz'ânîñiz
- 2 Hâlbuki 'irfân ile iz'ânîñiz mef'ûd imiş
Çünkü görmez doğru ile eğriyi çeşmânîñiz
- 3 Sende insaniyyet olsa bî-vefâ olmaz idiñ
Çok teessüf eyledim hiç yok imiş vicdânîñiz
- 4 Böyle kec e'tvâr u bed ahlâk ile hiçbir vakit
Kâmil insân olmağa vallâhi yok imkânîñiz
- 5 Hem bu hâl-i pür-melâl ile yaşamağdan ise
Hakkîñızda çok hayırlıdır çıkaydı cânîñiz
- 6 Böyle râh-ı müsta'kimden inhirâf etmek için
Hangi müfsidler 'aceb oldu siziñ şeytânîñiz
- 7 Bu **Hârâbî** kemteri taşdıķ edersiñ mu'tlaķâ
Hakk'a ey Yûsuf Efendi var ise imânîñiz

500

Polis Kõmiser Mu'âvini Hakkı Efendi'ye Sõylenmişdir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 İlâhi Hâzret-i Hakkı Efendi ber'udâr olsun
Aña lu'tf u 'inâyet eyle yâ Rab bahtiyâr olsun
- 2 Hemîşe şâd u handân eyle hiç derd ü keder verme
Te'âlî eylesin hep hidmet-i devletde var olsun
- 3 Muvaffak eyle her ân u zamân her bir huşûşunda
Dağî âsâyiş ile inzibâtta nâm-dâr olsun
- 4 Kâbûl eyle du'âmı hânedâmı ile birlikde
'Ömürler eyle ihsân 'âfiyetde ber-ķarâr olsun
- 5 Aña düşmânlık etmek isteyen müfsidleri ķahr et
Perişân eyle yâ Rab kâffesi de târûmâr olsun

- 6 Riyāsız bir du‘adır işbu nazmı eylerim taqdim
Edīb’den zātına Haqqī Efendi yadigar olsun

501

Hadika-i Hidayet Mektebinde Resim Mu‘allimi Tal‘at Bey Haqqında
Söylenmiş Bir Gazeldir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Mu‘in olsun size ey Mîr Tal‘at luḡfu Sübhân’ın
Hudâ ihsân ede her ne taleb eyler ise cânın
- 2 Kemâl-i ‘ömr ü ‘âfiyyetle dâ’im şâd u ḡandân ol
Ġam u âlâmını göstermesin Haḡ çarḡ-ı devrânın
- 3 Maşûn etsin sizi dehriñ belâsından kazâsından
Perişân eylesin Allâh eger var ise düşmânın
- 4 Ricâl-i aşdıka-yı devlet ol câh u merâtible
Hemîşe ġıbta etsin zātına emsâl ü aḡrânın
- 5 Tekemmül et te‘âlî eyle ressâmlıkda inşallâh
Rafa’el’den füzûn olsun cihânda şöhet ü şânın
- 6 Himâye eyle maḡdûmum Ferîdûn bendeñi luḡf et
Haḡâret görmeġe râzî deġil elbetde vicdânın
- 7 Sizi memnûn eder Haḡ ‘â’ileñ ḡalkıyla birlikde
Edīb ez-cân u dil oldu bugün işte du‘â-ḡânın

502

İḡvânımızdan Nûrî Bey’in Kerimesi Faḡma Betül ḡanım’a ḡıḡâben
Söylenmiş Bir Gazeldir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * - -]

- 1 Ey benim ‘iffetli ‘işmetli kızım ḡayrû’l-Betül
Diñle diḡkatle bu nuş u pendimi eyle ḡabûl
- 2 İşte sen şîrîn güzel bir duḡter-i pākîzesin
Herkes ister bezm-i dil-ârânıza etsin ḡulûl

501 İM, 554; Ç, 404.

502 İM, 554; Ç, 405

İM 555’de 12 beyit olduğu anlaşılan tamamen karalanmış bir manzume bulunmaktadır.

- 3 Sen şaķın aldanma öyle bir ıakım ıapķınlara
Cān fedā olsun diyen alıaķlara hīı olma kul
- 4 ıok ıopuķlar serserīler zūbbe beyler var faıat
Yüz verip de bunlarıñ gōnlüne sen etme duķūl
- 5 Zevce olma bir ıakım ipsiz haķıķatsizlere
'Ömrünü etme telef beyhūde evde ıalma dul
- 6 Hāzret-i Peyģamber-i zīşān te'ennī emr eder
Şabr edip āheste yap herbir işi olma 'acūl
- 7 Bu naşīhat gōnlüne hoş gelmediyse bilmiş ol
Nokta-i maılıbuña vallāhi bulmazsıñ vuşūl
- 8 Pāk-dāmen şāhib-i vicdān u imān ol da sen
Hāzret-i Allāh seni hīıbir vaķit etmez melūl
- 9 Cān u dilden dā'imā 'ammiñ **Edīb** eyler du'ā
'Āfiyetler eylesin ihsān saña hem 'ömr-i tūl

503

Müste'ciren İskān Etmiş Olduğum Vīrān Bir Hāne Hāķķında
Söylenmişdir

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Havā almaz güneş görmez karanlık hem de pek vīrān
Olan bir hāneye Allāh sizi baı eyledi mihmān
- 2 Müzeyyendir örümcek lānesiyle saıf-ı dīvārı
Süpürmekle bunuñ taıhīrine hīı olmuyor imkān
- 3 Kiremitler dağılmışdır görünür gökyüzü baısañ
Aıar seller gibi şu üstümüzden mevsim-i bārān
- 4 Şoba mańgal ıalorufer de olsa eylemez teshīn
Kafesden farkı yokdur hīı delik deşik aıık her yan
- 5 Ma'āzallāh barınmaı kış günü mümkün değil aşlā
Harāb olmuş bu evde kııda dağda yatması siyyān
- 6 Direkler taıhtalar ğāyet ıürükdür hīı ıivi ıtıtmaz

Ki bir ta‘ mîr ile belki olurdu kâbil-i iskân

- 7 Şoğukdan titreriz hep ‘ â ’ilem halkıyla birlikde
İşinmak çâresi yok var iki mangal yatağ yorgan
- 8 Ruṭubetden fenâ hâlde yataklar altı ıslağdır
Taḥammül eylemez aṣlâ demirden olsa bir insân
- 9 Yazın tahtağurusundan ḥarâm oldu bize uyku
Sülûkden besbeter kan emmek ister hep bu pis ḥayvân
- 10 Ayıklamağla öldürmekle aṣlâ bitmiyor çünki
Gece gündüz ṭavânlardan yağar yağmur gibi her ân
- 11 Ta‘ accüb etme yüz yirmi ğuruşdur dersem icârı
Fağat aydan aya yirmi ğuruş vermek değıl şâyân
- 12 Bu vîrân ḥânedan kurtulması müşkil değıl lakin
Müsâ‘ id olmuyor Ḥasbe’l-kader âh şive-i devrân
- 13 **Ḥarâbî** sen eger “eş-şabru miftahü’l-ferec” dersēñ
Ḥalâş eyler seni lâ-şek cenâb-ı ḥazret-i Sübhân

504

Müstezâd-ı Sâkînâme

[- - */ - * - - / - - */ - * - -]

- 1 Luṭf eyle sâkî mey şun diller münevver olsun
Tekrâr birer kadeğ ver luṭfuñ mükerrer olsun
Mey çok şükürler olsun
- 2 Rindânı meyle kandır vicdânları uyandır
Leyl ü nehâr mu‘îniñ evlâd-ı Ḥayder olsun
Sâkî-i kevşer olsun
- 3 Ey sâkî mey yetişdir luṭf u ‘ inâyet eyle
Her bir ḥuşuşda yariñ gerçek erenler olsun
Kırklar yediler olsun

(11a) etme: etmeyin Ç.

(12) İM/t, Ç/t:

Buña şabr et Edîb “eş-şabru miftahü’l-ferec”dir bil
Ḥalâş eyler seni elbet cenâb-ı ḥazret-i Sübhân

504 İM, 557; Ç, 408.

- 4 Mest et bizi meyiñle ey sâķi himmet eyle
Her yerde dest-giriñ Şâh-ı Peyâm-ber olsun
Allâhu ekber olsun
- 5 Sâķi saña **Ĥarâbî** olsun ayak türâbı
Tekrâr birer kadeĥ ver luĥfuñ mükerrer olsun
Dem çok Şükürler olsun

505

[6+5=11]

- 1 Ĥaķ Mûsâ'ya Tūr'da etdi ĥiĥâbı
Baña gelen bende yerleşmiş olur
Faķaĥ bir kulum var ismi Ĥarâbî
Aña eren baña erişmiş olur
- 2 Ķahhâr olduĥuma imân edenler
Ĥarâbî'yi sevsin beni sevenler
Edîb Ĥarâbî'ye karşı gelenler
Benimle kavĥaya girişmiş olur
- 3 Ķulum Ĥarâbî'ye ĥürmet eyleyen
‘İzzet bulur aña ‘ izzet eyleyen
Anıñla riyâsız Őoĥbet eyleyen
Bi'z-zât benim ile söylemiş olur
- 4 Her kim ister ise olmaĥa bâķi
Āb-ı ĥayât üzre Edîb'dir sâķi
Edîb Ĥarâbî'ye olan mülâķi
Taĥķiķ benim ile birleşmiş olur
- 5 Esrâr-ı vaĥdeti her ân u zamân
Ķulum Ĥarâbî'ye eyledim iĥsân
Anıñ meclisinde bulunan insân
Benim ĥuzûrumda oturmuş olur
- 6 Her kulum bu sırra deĥildir maĥrem
Vaĥdet esrârını eyledim mübhem
‘Abdim Ĥarâbî'yle görüşen âdem
Lâ-Şek benim ile görüşmüş olur

505 İM, 558; Ķ, 409; AK2, 92.

(1b) yerleşmiş :birleşmiş Ķ.

(5c) bulunan: oturur AK2.

- 7 Bu hāl-i vaḥdeti beyān eyleyen
Ḥarābī deġildir Ḥaḳ'dır söyleyen
Eger inanmazsa bunu dinleyen
Allāh'dan kendini ayırmış olur

506

Vefāt Tārīhidir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Devr-i Ādem'den beri bu çarḥ-ı dūn-ı bī-vefā
Enbiyā vü evliyāyı erleri etmiş fedā
- 2 Şimdi de ihvānımızdan āh Dervīş Ahmed'in
Cismini ḥāk-ı helāke sermeġe gördü revā
- 3 Şan'atı şarrāc idi hem mazhar-ı mi' rāc idi
Rind idi hoş-hāl idi hem bende-i āl-i ' abā
- 4 Ölmeden ölmüşdü zāten şimdiki ölmek ise
"İrci'ī" emrine maḥzā eylemişdir iḳtidā
- 5 Ey Ḥarābī geldi bir er yazdı tārīḥ-i güher
Ḥaḳḳ'a vuşlat etdi şarrāc Dervīş Aḥmed muṭlaḳā

Ḥaḳḳ'a	100
Vuşlat	400
Etdi	420
Sarrāc	003
Dervīş	310
Aḥmed	000
Muṭlaḳā	100

1333

1 Geldi "bir" er

1334

(7a) hāl-i vaḥdeti: hāl ü vaḥdeti AK2.

(7c) eger inanmazsa: inanmazsa şāyet AK2.

506 İM, 559; Ç, 411.

(2b) ḥāk-ı helāke: ḥāk u helāke Ç.

[7+7=14]

- 1 Vâ'ız efendi halka söyler ki mey harâmdır
Mey hâletiñ ne bilsin ervâhı çünki hâmdır
- 2 Şüretde añı insân şanır gören cemâ'at
Siretde şübhesiz o adam değil cüdâmdır
- 3 Dîdâra secde etmez dîvâra secde eyler
Kendi gibi 'ağılsız müfsidlere imâmdır
- 4 Biz Hakk'a vuşlat etdik "kâbe kavseyn"e gitdik
Bu lafza nâ'il olmak meyhâneye devâmdır
- 5 Mest-i Hudâ-pereste icâb eden 'ibâdet
Pîr-i muğâna her dem şıdık ile ihtirâmdır
- 6 Kuş dilidir bu sözler bunu Süleymân añlar
Ey hâce şanma zinhâr beyhûde bir kelâmdır
- 7 "Leğad haleğna'l-insân" buyurdu ulu Sübhân
Kıble bize anıñ'çün cîm mîm elifle lâmdır
- 8 Yüz biñde bir bir âdem mazhar olur bu sırta
Ta'rifî gayrı mümkün bu başka bir mağâmdır
- 9 Doğdum 'amâ içinde ismim **Harâbî** dendi
Allâh 'Âlî Muhammed anam dedem babamdır

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Bu namâza ey hoca sen olma böyle pek 'acül
Geç ta'aşşubdan riyâdan kıble-i taḥkîki bul
- 2 Müslümân ol "şemme vechullâh"ı inkâr eyleme
Olma bir dîvâra sâcid Hakk'a etmezseñ hulûl

507 İM, 560; Ç, 412; AK2, 89.

(1a) söyler: söyle Ç.

(7b) bize: AK2'de yok.

508 İM, 561; Ç, 413; AK2, 96.

- 3 Tāhir oldun mu şanırsıñ aldığın āb-dest ile
Kıldığın bu beş vakit t̄a' āti H̄aḡ etmez ḡabūl
- 4 Bu namāzı H̄aḡḡımı ta' rīf eyledi peygambere
Yoksa peygamber mi tensīb etdi böyle bir uşul
- 5 Kıbleye mi döndü ḡalkdı yatdı secde etdi H̄aḡ
Söyle luḡ eyle ne yolda vāḡi' oldu bu müşul
- 6 H̄ālik-ı muḡlaḡ mı gösterdi vuḡū' erkānını
Bunları bilmek gerek mü'min olan ehl-i ' uḡul
- 7 Diñlemiş olsañ H̄arābī'niñ bu nuşu pendini
Muḡlaḡā sen cennet-i a' lāya eylerdiñ duḡul

509

[* - - - / * - - - / * - - - / * - - -]

- 1 Eger maḡbūb ise Allāh gönül ister anı öpmek
Eger erkek deḡilse muḡlaḡā lazım anı sevmek
- 2 Eger a' zāsı bizden fazla yā noḡşān ise H̄aḡḡ'ın
O ḡālde pek şaḡıldır göz anı hiç istemez görmeḡ
- 3 Yiyip içmezse hem zevḡ ü şafā etmez ise şāyed
ḡaḡādır ḡālimi ben böyle bir Allāh'a ' arz etmek
- 4 H̄udā'niñ yoksa āb-desti namāzı dīn ü imānı
Niçin olsun benim ben bir ḡuluyum bu ' abeşdir pek

(6a) gösterdi: öğretti AK2.

6. beyit ile 7. Beyit arasında AK2'de şu beyit yer almaktadır:

“Mutu ḡable” sırrına ey ḡoca mazār olmadan
Bütleri feh̄m eylemezseñ H̄aḡḡ'a bulmazsıñ vuşul”

509 İM, 561, Ç, 414; AK2, 89.

(1a) ise Allāh: isen yā Rab AK2.

(1b) deḡilse muḡlaḡā: deḡil iseñ yine AK2.

(2a) eger a' zāsı bizden fazla yā noḡşān ise H̄aḡḡ'ın: ey a' zāsı cismiñ fazla yā noḡşān ise bizden AK2.

(2b) şaḡıldır göz anı hiç: şayḡalsıñ sen seni AK2.

(3a) içmezse hem zevḡ ü şafā etmez ise: içmez iseñ zevḡ ü şafā etmez iseñ AK2.

(3b) ḡālimi ben böyle bir: ' ālimi ben sen gibi AK2.

(4a) H̄udā'niñ yoksa āb-desti namāzı dīn ü imānı: eger yok ise āb-destiñ namāziñ dīn ü imāniñ AK2.

(4b) bir ḡuluyum bu: ḡulum bu ḡāl AK2.

- 5 **Harābī** ben aña Hāḡ ḡādir-i muṭlaḡ derim lākin
Bugünlerde verirse kāfī miḡdārda yemek ekmek

510

İşbu Ğazel ‘ Aksine Oḡunduġu Hādde Diġer Ḳāfiyede Başḡa Bir Ğazel
Olur

[7+7=14]

- 1 Ey sāḡī şun şarābı rindāna himmet eyle
Şoġutma gel kebābı luṭf u ‘ ināyet eyle
- 2 Ey sāḡī dest-giriñ sāḡī-i kevşer olsun
Doldur şarāb-ı nābı durma sehāvet eyle
- 3 Sāḡī seniñ mu‘iniñ şāh-ı peyāmbere olsun
Fevt eyleme şevābı şun şıḡca ġayret eyle
- 4 Ey sāḡī mey yetiştir ‘ uşşāḡı eyle sermest
Doldur güzelce ḡabı mey ver ‘ adālet eyle
- 5 Sāḡī saña **Harābī** olsun ayak türābı
Fehm eyle bu ḡiṭābı ihvāna ḡürmet eyle

511

Hasbe’l-icāb Şeyḡ Ğālib Efendi’ye Gönderilmiş Ğazeldir

[- * - - / - * - - / - * - - / - * -]

- 1 Ey Şeyḡ Ğālib Efendi ‘ ārif-i billāhsıñız
Çünkü siz bir kenz-i esrār-ı Resūlullāhsıñız
- 2 Zāt-ı ‘ āliñizi Hāḡ irşāda me’ mūr eylemiş
Herkeselutḡ-ı celil-i Ḥāzret-i Allāh’ sıñız
- 3 Sizde oldu müncelī “sırr-ı yedullāh” āyeti
Vāḡıf-ı remz-i ḡafāyā-yı Kelimullāhsıñız
- 4 ‘ Avn-i Hāḡ’ la bir nefes etseñ şifādır ḡastaya
Doġrusu bir hem-dem-i ‘ İsa’yı Rūhullāhsıñız

(5a) **Harābī** ben aña Hāḡ ḡādir-i muṭlaḡ derim lākin: saña Hāḡ ḡādir-i muṭlaḡ **Harābī** söyler
elbetde AK2.

(5b) verirse: verirseñ AK2.

510 İM, 562; Ç, 414; AK2, 95.

511 İM, 562; Ç, 415.

5 “Lī ma‘ Allāh” emrine “innī enallāh” sırrına
“Men ‘aref” hem “nokta-i bā” remzine āgāhsıñız

6 Dervīşāne işte ‘arz eyler **Harābī** kemteriñ
Vāsıl-ı sırr-ı ‘Alī hem sırr-ı Bismillāhsıñız

512

[6+5=11]

1 Ey şūfī nuṭkuma gel eyle imān
Her sözüm Mevlā’nıñ sözü gibidir
Ṭıbķı baña beñzer ḥazret-i Sübhān
İşte yüzüm anıñ yüzü gibidir

2 Eğri olanları sözle düzlerim
Çünkü hep āyetdir benim sözlerim
Her gizli aḥvāli görür gözlerim
Gözüm Ḥaḳḳ’ıñ ḳudret gözü gibidir

3 Allāh’dan **Harābī** beri deġilsıñ
Her yerde her vaķit ayrı deġilsıñ
Rabbü’l-‘ālemīnden ġayrı deġilsıñ
Seniñ özüñ Ḥaḳḳ’ıñ özü gibidir

513

[7+7=14]

1 Luṭf u ‘ināyet eyle ey şākī mey ulaşdır
Rindānı eyle ihyā peymāneyi dolaşdır

2 Zāhid gelirse şāyed bu bezme ġayret eyle
Destiñdeki şarābla seccādesiñ bulaşdır

3 Ḥaḳ vardır Ḥaḳḳ’ı bilmez kördür Ḥudā’yı görmez
Şavm u şalāt u zühdü bir nāfile şavāşdır

4 “Lā taḳrebü’ş-şalāte ve entüm sükerā”yı
Oḳur durur velākin beyhüde bir telāşdır

5 Ta‘ rife var mı ḥacet ma‘ lüm bize **Harābī**
Ol şūfī-i ḥām-ervāḥ ne deñli bir ḳumāşdır

512 İM, 563; Ç, 416; AK2, 90.

513 İM, 563; Ç, 416; AK2, 97.

(3a) gördür: gözü Ç.

[7+7=14]

- 1 Küfrü ederdiñ imân ey hâce ‘ aqıl olsañ
Haqq’a qarīb olurduñ bir deyre dāhil olsañ
- 2 Bu sırrı fehm ederdiñ bir gece kırk kişiyle
Düzülmeğe gönülden şıdık ile kâ’il olsañ
- 3 Fevt olduñ farz olunsañ şarābla ğasl olunsañ
Tam müselmān olurduñ bu luḡfa nā’il olsañ
- 4 Haq yolunu bulurduñ bir kızılbaş olurduñ
İbiksiz bir horozdan yumurta hāmिल olsañ
- 5 Söyle utanma bizden ‘ aqlınca hoş değıl mi
Sen bu yola girip de Allāh’a vāşıl olsañ
- 6 Bu sözden etme ikrāh rāzī değıldir Allāh
Elbet olurduñ āgāh bu remze mā’il olsañ
- 7 Sen daḡi ey **Harābī** Haq ile Haq olurduñ
Kendiñi düzdürüp de insān-ı kāmिल olsañ

[7+7=14]

- 1 Herkes için bu dünyā bir eġreti konaqđır
Mihmān olur gelenler lākin ōnu firāqđır
- 2 Burdan göçüp gidenler yer altına girenler
Bir daḡi ‘ avdet etmez merqadleri tuzaqđır
- 3 Sessiz ōedāsız ıssız zindān gibi karanlık
O tar mezār içinde zevk ü ōafā yasaqđır
- 4 Tekrār ḡayāt bulup da firdevse dāhil olmak
Mümkin değıldir aşlā vāhī bir iştiyāqđır
- 5 Mīzān şırāt cehennem cennetle ḡurī ğilmān
Vardır diyorlar ammā bu da çıkmaz soqaqđır

514 İM, 564; Ç, 417; AK2, 91.

515 İM, 565; Ç, 418; AK2, 94.

(3b) tar: dar AK2.

- 6 Allāh'a vāşıl olmağ dīdāra nā'ıl olmağ
Sevdāsı var velākin Hāđđ'ın yolu uzadıdır
- 7 Ölmezden evvel öldün gitdiñ bu ħāli gördün
Şimdi beyān edersiñ nuđđıñ Hārābī Hāđ'dır

516

Vaĥdetnāme

[6+5=11]

- 1 Daha Allāh ile cihān yoğ iken
Biz anı var edip i' lān eyledik
Hāđđ'a ħiçbir lāyıđ mekān yoğ iken
Ĥānemize aldığ mihmān eyledik
- 2 Kendisiniñ henüz ismi yoğ idi
İsmi şöyle dursun cismi yoğ idi
Ĥiçbir kıyāfeti resmi yok idi
Şekil verip tıbđ-ı insān eyledik
- 3 Allāh ile işte burda birleşdik
Nokđa-i ' amāya girdik yerleşdik
Sırr-ı "küntü kenz"i orda söyleşdik
İsm-i şerīfini Rahmān eyledik
- 4 Āşikār olunca zāt u şifātı
"Kün" dedik var etdik bu semāvātı
Birlikde yaratdığ hep kā'inātı
Nām u nişānını cihān eyledik
- 5 Yerleri gökleri yapığ yedi kat
Altı günde tamam oldu kā'ināt
Yaratdıđ içinde bunca maĥlūkāt
Erzāđını verdik iĥsān eyledik
- 6 Aşılsız faşılsız yapığ cenneti
Ĥürī ĥılmānlara verdik zīneti
Dürlü adlar ile her bir milleti
Sevindirip şād u ĥandān eyledik

516 İM, 566; Ç, 419; AK2, 76.

(1c) ħiçbir lāyıđ: lāyıđ ħiçbir AK2.

(5b) altı: yedi AK2.

- 7 Bir cehennem kazdık gâyetle derin
Laf âteşi ile eyledik tezyîn
Kıldan gâyet ince kılıcdan keskin
Üstüne bir köprü mizân eyledik
- 8 Gerçi “kün” emriyle var oldu cihân
‘ Arş u kürsü gezdik durduk bir zamân
Boş kalmasın deyü bu kevn ü mekân
Âdem’iñ halkını fermân eyledik
- 9 ‘ İrfân olan bilir sırr-ı mübhemi
İzhâr etmek için ism-i a‘ zamı
Çamurdan yoğurduk yaptık Âdem’i
Rûhumuzdan bir rûh revân eyledik
- 10 Âdem ile Havvâ birlik idiler
Ne güzel bir mekân bulduk dediler
Cennetiñ içinde buğday yediler
Sürdük bir tarafa püyân eyledik
- 11 Âdemle Havvâ’dan geldi çok insân
Nebîler velîler oldu nümâyân
Yüz biñ kerre doldu boşaldı cihân
Nûh Neciyyullâh’a tûfân eyledik
- 12 Şâlih’e bir deve eyledik ihsân
Kayanıñ içinden çıkdı nâgehân
Pek çokları buña etmedi îmân
Anları hâk ile yeksân eyledik
- 13 Bir zamân âşhâb-ı kehfi uyutduk
Hâzreti Mûsâ’yı Tûr’da okutduk
Şît’i çulha yaptık bezler toktuk
İdrîs’e biçdirip kaftân eyledik
- 14 Süleymân’ı dehre sultân eyledik
Eyyüb’a acıdık dermân eyledik
Ya‘ kûb’u ağlatdık nâlân eyledik
Mûsâ’yı Şu‘ ayb’a çoban eyledik

(7b) tezyin: tazhîn AK2.

(8b) ‘ Arş u kürsü: arş-ı kürsü AK2.

(9a) bilir: añlar AK2.

- 15 Yūsuf'u kuyuya atdirmiş idik
Mısır'da kul diye şatdirmiş idik
Zelihā'yı aña çatdirmiş idik
Zellesinden bend-i zindān eyledik
- 16 Dāvud peygambere çaldırdık 'ūdu
Kazādan kurtardık Lūt ile Hūd'u
Bağ ne hāle koyduk nār-ı Nemrūd'u
İbrāhīm'e bāğ u bostān eyledik
- 17 İsmā'il'e bedel cennetden kurbān
Gönderdik şād oldu Hālilü'r-Rahmān
Balığın karnını bir hayli zamān
Yūnus peygambere mekān eyledik
- 18 Bir mescide şoğduk Meryem anayı
Pedersiz doğurduk orda 'İsā'yı
Bir ağaç içinde Zekerıyyā'yı
Biçdirib kanını rızān eyledik
- 19 Beyt-i muqaddesde Kudüs şehrinde
Nehr-i Şerī'a'da Ürdün Nehri'nde
Tahtır etmek için günün birinde
Yaḥyā'yı 'İsā'yı 'üryān eyledik
- 20 Böyle cilvelerle vakit geçirdik
Bu enbiyā ile çok iş bitirdik
Başka bir nebiyy-i zīşān getirdik
Anın her nuḡkunu Kur'an eyledik
- 21 Küffār-ı Kureyş'i etdik bahāne
Muḥammed Muştafā geldi cihāna
Halkı da'vet etmek için imāna
Murtażā'yı aña ihvān eyledik
- 22 Aña kıyās olmaz aşlā bir nebī
Nebiler şahıdır Haḡḡ'ın ḡabībi
Dünyānın 'uḡbānın odur sebebi
Biz anı nebiyy-i zīşān eyledik

(15c) Zelihā'yı aña: anı Zelihā'ya AK2.

(16d) bāğ u bostān: bāğ-ı bostān AK2.

- 23 Hâk Muhammed ‘ Alî ile birleşdik
Hep beraber “kâbe kavseyn”e gitdik
O makâmda pek çok muhabbet etdik
“Leyletü’l-İsrâ”yı seyrân eyledik
- 24 Bu sözleri şanma her insân aňlar
Kuş dilidir bunu Süleymân aňlar
Bu sırr-ı mübhemi ‘ ârifân aňlar
Çünkü câhillerden pinhân eyledik
- 25 Hâk ile Hâk idik biz ezelîde
Ta rûz-ı elest ü “kâlû belî”de
Mekân-ı Hudâ’da bezm-i celîde
Cemâlini gördük imân eyledik
- 26 Vaḥdet ‘ âlemini bilmeyen insân
İnsân şüretinde kaldı bir ḥayvân
Bizden ayrı değil ḥazret-i Sübhân
Bunu Kur’ân ile ‘ ayân eyledik
- 27 Sözlerimiz bizim pek muḥakkaḫdır
Doğan ölen yapan bozan hep Hâk’dır
Her nereye baksañ Ḥakḫ-ı muṭlakdır
Aḥvâl-i vaḥdeti beyân eyledik
- 28 Vaḥdet sarâyına girenler için
Ḥakḫ’ı ḥakḫa’l-yâkîn görenler için
Bu sırrı **Ḥarâbî** bilenler için
Birlik meydânında cevân eyledik

517

[3+4=7]

- 1 Dünyâda her bir insân
Şüretle âdem olmaz
Her hırka tâc giyenler
İbrâhîm Edhem olmaz
- 2 Bu râh-ı nâzenîne
Dâhil olan çok ammâ
Esrâr-ı “küntü kenz”e
Kâffesi maḥrem olmaz

3 Rūhü'l-Ḳudüs'den 'İsâ
Bir kerre doğdu geldi
Her hāmile cihānda
'İffetli Meryem olmaz

4 Allāh'ın enbiyāsı
Çok lâkin 'ind-i Ḥaḳ'da
Sulṭān-ı enbiyā tek
Makbūl-i ekrem olmaz

5 Merdler Ḥarābî aṣlā
Nāmerde minnet etmez
Bir sofrada oturmaz
Anlarla hem-dem olmaz

518

[--*/ * -- * / * -- * / * --]

- 1 Yazık ṭarīḳ-i nāzenīniñ ṣānı bozuldu
Baḳ ḥazret-i pīriñ yolu erkānı bozuldu
- 2 İhvān ile biz "laḥmūke laḥmī" idik evvel
Şimdi dağılıp ḥaylisi vicdānı bozuldu
- 3 Verdikleri ikrāra yazık durmadılar hiç
Pek çoḳlarınıñ 'ahd ile peymānı bozuldu
- 4 Meydān-ı erenlerdeki o ṭatlı muḥabbet
Hiç ḳalmadı pīriñ dem ü devrānı bozuldu
- 5 O şıdḳ u şadāḳatle olan eski uḥuvvet
Artıḳ o meveddetleriñ imkānı bozuldu
- 6 Bu tefriḳa mürşidlere de etdi sirāyet
Ba'zı Babagānıñ daḫi 'irfānı bozuldu
- 7 Çok müfsidi bu doğru yola aldılar ammā
Doḡrulmadılar bunlarıñ iz'ānı bozuldu
- 8 Şādıḳ olan ihvānı bozulmaz bu ṭarīḳiñ
Vicdānsız olan müfsid-i vīrānı bozuldu
- 9 Her kim bu sözüñden göcunur ise Ḥarābî
Her ḫâlde anıñ dīn ile imānı bozuldu

(4d) makbūl: maḥbūb AK2.
518 AK2, 41.

SONUÇ

İslami kültür dairesine girdikten sonra Anadolu'ya göç eden Türkler, göç esnasında sahip oldukları inanç ve geleneklerini gittikleri yeni coğrafyanın kültür ve inançlarıyla harmanlamışlardır. Moğol istilası sebebiyle Anadolu sahasına doğru gelen Türkmenler, beraberinde getirdikleri derviş ve dedeleri aracılığıyla kendilerine özgü inanç müesseseleri oluşturmuş, adeta İslamı Anadolu'da ulusal bir din haline getirmişlerdir. 13. yüzyılda Ahmet Yesevî ve Horasan okulunun etkisiyle Anadolu'ya gelen Hacı Bektaş Veli, Orta Asya, İslamiyet ve Anadolu kültürleri arasında bocalayan kitlelerin, sevgi ve hoşgörü barındıran Bektaşilik çatısı altında İslami kimlik kazanması açısından önemli bir isimdir. Tarihsel olarak kısaca değindiğimiz Bektaşilik, Türk kültür ve inanç sisteminin şekil almasında önemli bir rol oynadığı gibi kültürün ayrılmaz parçası olan Türk sanat ve edebiyatı için de zengin bir kaynak oluşturmuştur. Siyasî açıdan Anadolu'ya yön vermiş mistik liderler tasavvuf öğretisini şiir yoluyla geniş halk kitlelerine ulaştırabilmişlerdir. Ahmed Yesevî ile başlayan tasavvufi şiir geleneği Anadolu'ya bir ilham kaynağı sunan Yunus Emre ile sarsılmaz bir yer edinmiştir. Anadolu Türk edebiyatının oluşmasında büyük katkısı olan Bektaşî şiiri, Türk dil ve kültürüne derin kavram, imge, motif ve terminoloji kazandırmıştır.

Bektaşiliğin 19.yüzyılda Türk edebiyatına kazandırdığı şairlerden biri de Edîb Harâbî'dir. Edîb Harâbî 1853 yılında İstanbul'da doğmuştur. On yedi yaşında Şahkulu Merdivenköy Dergahın'da Mehmed Ali Hilmî Dedebaba'dan nasip alarak Bektaşiliğe girmiştir. 1876 senesinde Bahriye Birik Kâtipliğine tayin edilmiş, memuriyeti boyunca İstanbul ve Rumeli'de görev almıştır. Harâbî'nin hayatına dair kısıtlı olan kronolojik bilgilere 570 sayfalık divanında yer alan şiirlerden, şiirlerin başına yazdığı serlevhalardan ve divana aldığı notlardan ulaşabilmekteyiz. Bektaşiliğe büyük bir bağlılık gösteren Harâbî, gündelik hayatını ve kişisel ilişkilerini de şiir yoluyla kayda almıştır. Şiirlerindeki çeşitlilik ve derinlik Bektaşî şiir geleneğinin tüm felsefi alt yapısını içinde barındırmaktadır. Aruz ve hece

vezinlerini başarıyla kullanan şair, çoğu irticalen söylendiği hissi uyandıran şiirlerinde kimi zaman Edîb, kimi zaman Harâbî, kimi zamansa Edîb Harâbî mahlaslarını beraber kullanmıştır. Devrin siyasal atmosferinden uzak kalmayan Harâbî, her türlü haksızlık karşısında kalemini cömertçe ve korkusuzca kullanmıştır. Şair, Bektaşî erkân ve usulünü konu alan şiirlerin yanı sıra hayata ve insana dair her konuda şiir yazmış; hemen tamamı maddi sıkıntılar içinde geçen 63 yıllık bir ömürden sonra 1917 senesinde dünyaya veda etmiştir.

Edîb Harâbî Divanı (Karşılaştırmalı Metin) konulu çalışmamız, varlığından haberdar olunan tam veya eksik toplamda 5 nüshanın karşılaştırmalı metninden oluşmaktadır. Ulaştığımız ilk nüsha müellif hattıdır ve Süleymaniye Kütüphanesi, İhsan Mahvi Koleksiyonu'nda 98 numarada kayıtlıdır. 570 sayfa tutarındaki yazma, 1936'da vefat eden İhsan Mahvi'nin vasiyeti üzerine eşi tarafından bağışlanan eserlerden biridir. 198x125, 115x43 mm. ölçülerinde, Rika hatla yazılmış bir defterdir. Satır sayısı muhtelifdir. Başta İhsan Mahvî'nin vakıf mührü son da kütüphanenin damgası vardır. Sayfaların bir kısmı güve yeniği sonucu tahrip olmuş durumdadır. İkinci nüsha ise Harâbî'nin vefatından sonra -divandan Harâbî'nin arkadaşı olduğunu anladığımız- Çorumlu Saatçi Ömer Lütfü Ulueren'in talebi üzerine oluşturulmuştur. Üsküdar Hacı Selim Ağa Kütüphanesi Memuru Ahmed Fevzi Aral tarafından, 1938 yılında, müellif hattı nüsha istinsah edilmiş ve forma forma Çoruma gönderilen metin, Ömer Lütfü Ulueren tarafından yeniden yazılarak bir defterde bir araya getirilmiştir. Divan-ı Edîb Harâbî adı ile Çorum Hasanpaşa Halk Kütüphanesi, 19 HK 36592 numarada kayıtlı bulunan bu nüsha, Rika hatla yazılmış, 432 sayfadan oluşmaktadır. Satır sayısı 17-18, ölçüsü 195x130 mm'dir. Siyah karton kapaklı, çizgili defter kağıdına yazılmıştır. Üçüncü ve dördüncü nüshalar ise Taksim Atatürk Kitaplığı'nda yer almaktadır. Üçüncü nüsha, Edîb Harabî Ahmed Edîb (1835-1916) ismiyle, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Türkçe Yazma Divanları koleksiyonunda K838 numarada kayıtlıdır. Müstensihî Cafer Ergin'dir. İstinsah tarihi belli değildir. Yazma 105 sayfadır, defterin sağ yaprakları ve son 20 sayfası boştur. 250x180 mm. ölçülerinde, Rika hatla yazılmıştır; satır sayısı muhtelifdir. Başında ve sonunda kütüphanenin damgası bulunmaktadır. Yazma, Harâbî'nin hayatı ve edebî kişiliği ile ilgili bilgi veren bir giriş kısmıyla başlamakta, içerisinde toplam 34 adet manzûme yer almaktadır. Dördüncü nüsha Edîb Harabî Ahmed Edîb (1835-1916) ismiyle, İstanbul

Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Türkçe Yazma Divanları koleksiyonunda K541 numarada kayıtlıdır. 2 defterden oluşan eserin kapağında Divan-ı Harâbî Edîb Harâbî başlığı bulunmaktadır. Müstensihî ve istinsah tarihi belli değildir. Her bir yazma 100'er sayfadan oluşmaktadır, Rika hatla yazılmıştır. Satır sayısı 20'dir. 190x130 mm. Defterin sağ yaprakları boştur. Başında ve sonunda kütüphane damgası bulunmaktadır. Toplam 120 civarında manzûme yer almaktadır. İncelediğimiz beşinci ve son nüsha ise, Mecmûa-i Edîb Harâbî, Prevezeli, Divan ismiyle, İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Koleksiyonu 34 Ae Manzum 777 arşiv numarasında kayıtlıdır. Müstensihî ve istinsah tarihi belli değildir. Sırtı bez, yüzü ebru kâğıt kaplı deftere Rika hatla yazılmıştır. Toplam 11 sayfadır; 16 adet manzume barındırmaktadır.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm Edîb Harâbî'nin divana düştüğü notlardan, şiirlerinden ve hakkında yazılanlardan yola çıkılarak hayatı, kişiliği ve sanatına ayrılmıştır. Divan nüshalarına yer verdiğimiz ikinci bölüm ise Edîb Harâbî Divanı'nın ulaşılabilen ve çalışmaya dâhil edilen nüshalarının tanıtımı ve müellif hattının arka kısmında bulunan fihrist listesinin çeviri tablosu ile başlamaktadır. Yine Harâbî'ye ait olmadığını düşündüğümüz şiirler ve mensur yazılar bu başlık altında yer almaktadır. 5 nüshanın ayrıntılı bir şekilde tanıtıldığı bu bölüm, nüshalar arası benzerlik ve farklılıkların örneklerle gösterildiği *Nüshalara Dair Değerlendirmeler* başlığı ile devam etmektedir. Edîb Harâbî Divanı üzerine daha önce yapılmış birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların içeriklerine dair bilgiler de yine ikinci bölümde yer almaktadır. Harâbî Divanı, milli şiir dili, milli vezin fikirlerinin hararetle tartışıldığı ve olgunlaştırıldığı yıllarda kaleme alınmıştır. Bu açıdan şairin, aruz vezni ile yazdığı şiirlerde, bu veznin temel kurallarını haleldar etmeden Türkçeleştirme eğilimine gitmesi dikkate değer bir konudur. Şairin bu tür vezin tasarrufları ile yine Divan edebiyatı ve Halk edebiyatı söz varlığı içerisinde görmeye alışık olmadığımız kelimelerin şiire sokulması gayreti gibi hususlar *Edîb Harâbî Türkçe ve Türk Aruzu* başlığı altında ele alınmıştır. Harâbî, şiirlerinde Kuran ve hadis kaynaklı alıntılara (iktibas) çok sık başvurmuştur. Bu nedenle divanda geçen iktibasların tamamı tespit edilerek harf sırasına göre açıklamalarıyla verilmiştir. Sık geçen iktibas unsurları için şiir örnekleri, ilgili maddelerin altına konulmuştur. Son olarak kullanılan vezinler, nazım şekillerini içeren tablolarla ikinci bölüm bitirilmiştir. Aruz ve hece vezinleriyle yazılan şiirlerin ayrı ayrı verildiği tablolarda

aruz ve hece vezni ile toplam 518 adet şiir yer almaktadır. Aruz vezniyle yazılan şiir şekilleri: Gazel, Kıt'a, Müfred, Matla, Murabba, Muhammes, Müseddes, Müstezad, Tahmis; hece vezni ile yazılan şiir şekilleri: Koşma, Nefes, Kıt'a, Müfred, Semai, Mani ve Mesnevi olarak tespit edilmiştir. Bu tablo neticesinde, klasik bir müretteb divan görüntüsü vermeyen Edîb Harâbî Divanı'nın, şiir şekil ve türleri bakımından oldukça özgün bir örnek olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışmamızın üçüncü kısmında Edîb Harâbî divanı karşılaştırmalı metni yer almaktadır. 5 nüsha karşılaştırılarak yapılan çalışmada nüsha farkları, ilgili mısra düşülen dipnotlarla verilmiştir. Metnin tamire muhtaç olduğunu düşündüğümüz ve müdahale ettiğimiz yerleri “[]” (köşeli parantez), emin olunamayan okuma biçimleri “(?)” (soru işareti) ile gösterilmiştir. Farsça beyitler orijinal görsellerle karşılanarak tercümeleleri dipnotlarda verilmiş; okunamayan birkaç sözcük için de özgün görseller kullanılmıştır. Divandaki hemen her şiirde bulunan serlevhalar, kurduğumuz metinde de korunmuştur.

19. asır bilindiği üzere, Osmanlı Devleti'nin askeri, siyasi, sosyal ve kültürel açılardan gerilediği, Batı'daki gelişmeleri takibe ve bu alanlarda tanzime başladığı bir dönemdir. Her açıdan yenileşme gayreti içine girilen bu dönemde, sanat ve edebiyat alanlarında da geleneğin, yüzyıllar içerisinde oluşturduğu kuralların birtakım değişimlere uğradığı görülür. Özellikle şiiri önemli ölçüde etkileyen değişim çabası, dönemin şâir ve ediplerini “yeni form”da şiirler yazmaya sevk etmiştir. Yedi yüz yıllık geçmişiyle Osmanlı edebiyat geleneğini temsil eden Divan şiiri de bu asırdaki yenileşme hamelelerinden sınırlı da olsa payını almıştır. 1861 yılında aralarında Leskofçalı Gâlib, Hersekli Ârif Hikmet Bey, Nâmık Kemal gibi şâirlerin de bulunduğu Encümen-i Şu'âra topluluğu kurulmuştur. Eski kültürün edebî inceliğine hâkim olan bu topluluk, Divan şiirini canlandırmak adına klasik nazım şekillerine yönelmeleri, nazîrecilik anlayışını benimsemeleri, mazmun sistemine bağlı kalmaları bakımından 17. yüzyılın önemli şâirlerini örnek alarak yeni şiirler yazmışlardır. Edebiyat sohbetleri etmek, yazılan şiirleri tartışmak ve genç şâirlere örnek teşkil etmek amacıyla bir araya gelen şu'ara topluluğu, tam anlamıyla eski şiirin devamı niteliğinde değildir. Topluluğa mensup olan şâirlerin bir kısmı klasik tarzda eser vermenin yanı sıra, şiir dilini sadeleştirme eğiliminde olmuşlardır. Hece vezni ile yazılan, sade dil kullanımına özen gösterilen, gelenekte olmadığı gibi başlıklar kullanılan şiirler kaleme alınmıştır. 19. asır Divan şiirini etkileyen bir diğer

çevre de tarikat çevresidir. Divan şiirinin önemli bir kaynağı olan tasavvuf, bu dönemde de varlığını devam ettirmiştir. Encümen şairleri de dâhil olmak üzere çoğu şair bir dergâha bağlıdır⁴⁷.

Edîb Harâbî, yaşadığı devrin tüm gelişmelerine hassasiyet göstermiş bir şairdir. Bektaşî tarikatine mensup olan şairin divanı, Bektaşî geleneğini başarıyla temsil edecek şiirlerin yanı sıra yaşanan siyasi, sosyal ve edebi gelişmeleri de konu edinen geniş bir yelpazeye sahiptir. Yazdığı şiirler çoğunlukla devrinde yaşanan gelişmelerle uyum göstermektedir. Harâbî Divanı, Bektaşî bir şairin divanından beklenenin aksine yalnızca dini-tasavvufi konuları ihtiva etmez. Bektaşî adab ve erkânını oldukça başarıyla işlediği şiirlerin yanında, din dışı çeşitli konularda da azımsanmayacak ölçüde şiirler yazmıştır. Hece ve aruz vezinlerinin bir arada kullanıldığı divanda aruz vezni ile yazılan şiirler ağırlıktadır. Konusu bakımından tasavvuf kültürünü yansıtan, Allah ve insan sevgisi üzerine temellendirilmiş şiirler dikkat çekmekle birlikte; Divan şiir geleneğinde önemli bir yere sahip olan mazmunların yer aldığı, klasik geleneği yansıtan birçok şiir de bulunmaktadır. Harâbî Divanı, İnceleme kısmında örneklerle yer vermeye çalıştığımız üzere; aruzu Türkçeleştirme çabası, gelenekli mazmunlara yer verilmekle birlikte sık rastlanmayan kelimeleri de şiire sokması, yoğun Bektaşilik unsurları, gündelik hayat ve siyasal gelişmelere uzak durmayı vb. hususlar da göz önüne alındığında, dönemin tüm yenilik hamlelerini ve kümelenmelerini bir ölçüde barındıran fakat tamamen orijinal bir metin görünümündedir.

Edîb Harâbî Divanı'nın karşılaştırmalı bilimsel bir neşrinin bugüne dek hazırlanmamış olması, bizi, ulaşılabilen 5 nüshadan hareketle bu çalışmayı yapmaya yönlendirmiştir. Bu çalışmanın temel amacı, kurulan karşılaştırmalı metnin, genelde Bektaşî edebiyatı özelde ise Edîb Harâbî hakkında yapılacak değerlendirme ve incelemelere güvenilir bir zemin hazırlamaktır.

⁴⁷Bu paragraf şu kaynaklardan özetlenmiştir:

İsmail Ünver, "19. Yüzyıl Divan Şiiri", DTCF Dergisi, 1988, XXXII-1, s.131-140.

DİA, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, "Encümen-i Şu'âra", Cilt 11, s. 179-181.

KAYNAKÇA

- AÇA, Mehmet, Haluk Gökalp, İsa Kocakaplan, *Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi*, İstanbul, Kriter Yayınları, 2009.
- AHMED EDİB HARÂBÎ, Divan, Çorum Hasanpaşa Halk Kütüphanesi, No: 19 HK 36592.
- AHMED EDİB HARÂBÎ, Harâbî Divanı, Süleymaniye Kütüphanesi, İhsan Mahvî Bölümü, No: 98.
- AHMED EDİB HARÂBÎ, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Türkçe Yazma Divanları koleksiyonu, No: K541.
- AHMED EDİB HARÂBÎ, Mecmûa-i Edîb Harâbî Prevezeli Divan, İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Koleksiyonu, No: 34 Ae Manzum 777.
- ARTUN, Erman, "Alevi Bektaşî Edebiyatına Genel Bakış", 2000'e Girerken Medyadaki Dilimiz ve Halk Ozanları Sempozyumu, 18-19 Aralık 1999 Ankara
- AYTEKİN, Sefer, *Harâbî*, Ankara, Emek Yayımevi, 1959.
- BAHADIR, İbrahim, *Alevi ve Sünnî Tekkelerinde Kadın Dervişler*, İstanbul, Su Yayınları, 2005.
- BAYRI, M. Halit, Folklor Postası, *Halk Şâirleri Hakkında Küçük Notlar*, Edib Harâbî I, sayı 17, s. 13.
- BÖLÜKBAŞI, Rıza Tefvik, *Tekke ve Halk Edebiyatı Makaleleri*, İstanbul, Dergah Yayınları, 2015.
- CEBECİOĞLU, Ethem, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Ankara, Ziraat Gurup Matbaacılık, 2014.
- CEYLAN, Ömür, *Böyle Buyurdu Süfî*, İstanbul, Kapı Yayınları 2010.
- CEYLAN, Ömür, *Tasavvufî Şiir Şerhleri*, İstanbul, Kapı Yayınları, 2007.

- DEDEBABA, Bedri Noyan, *Bütün Yönleriyle Bektâşîlik ve Alevîlik*, Ankara, Ardıç Yayınları, 2010
- DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara, Aydın Kitabevi, 2006.
- DİA, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, “*Encümen-i Şu’âra*”, Cilt 11, s. 179-181.
- DİNDİ, Emrah, *Alevi-Bektaşî Geleneğinde Kur’an Anlayışı*, İstanbul, İz Yayıncılık, 2011.
- DOĞAN, Ahmet, *Açıklamalı ve Örnekli Aruz bilgisi*, İstanbul, Akçağ Yayınları, 2013.
- ERAYDIN, Selçuk, *Tasavvuf ve Tarikatlar*, İstanbul, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2012
- ERGİN, Cafer, *On Dokuzuncu Asır Bektâşî Şâirlerinden Edîb Harâbî Divanı*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Türkçe Yazma Divanları Koleksiyonu, No: K838.
- ERGUN, Sadettin Nüzhet, *Bektâşî Şâirleri*, İstanbul, 1930.
- ERSAL, Mehmet, *Alevîlik*, Ankara, Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi Yayınları Araştırma Dizisi:25, 2016
- FIĞLALI, Ethem Ruhi, *Türkiye’de Alevîlik Bektâşîlik*, İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, İzmir, 2006
- GÖLPINARLI, Abdülbâki, *Melamilik ve Melamiler*, İstanbul, Milenyum Yayınları, 2013
- GÖLPINARLI, Abdülbâki, *Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri*, İstanbul, İnkılap Yayınevi, 2004.
- GÖLPINARLI, Abdülbâki, *Türkiye’de Mezhepler ve Tarikatler*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 2014
- GÜMÜŞOĞLU, Dursun, *Ahmed Edîb Harâbî Divanı Yaşamı ve Tüm Şiirleri*, İstanbul, Can Yayınları, 2013.
- HASLOK, F.R., Çeviri: Râgıp Hulûsi, *Bektaşîlik Tedkikleri*, Ankara, Kurgan Edebiyat Yayınları, 2015

- KÖPRÜLÜ, Fuad, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Ankara, Akçağ Yayınları, 2013
- OCAK, Ahmet Yaşar, *Türk Sufiliğine Bakışlar*, İstanbul, İletişim Yayınları, 2014
- ÖZ, Baki, *Bektaşilik Nedir? (Bektaşilik Tarihi)*, İstanbul, Der Yayınları, 1997
- SALCI, Vahit Lütfi, *Edip Harâbi*, Yeni Türk Mecmuası, İstanbul, 1939, s78.
- SOYYER, A. Yılmaz, *19. Yüzyılda Bektâşilik*, İstanbul, Frida Yayınları, 2012.
- ULUDAĞ, Süleyman, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, Kabalcı Yayıncılık, 2012.
- ÜÇÜNCÜ, Kemal, *Ahmed Edib Harâbi Baba Divânı I-II*, Alevilik Araştırmaları Dergisi Yayınları, 2012.
- ÜNVER İsmail, “19. Yüzyıl Divan Şiiri”, *DTCF Dergisi*, 1988, XXXII-1, s.131-140
- ÜNVER İsmail, “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, *Türkoloji Dergisi*, C. XI, Sayı 1, 1993, s. 51-57.
- YILDIRIM, Dursun, *Türk Edebiyatında Bektaşi Fıkraları*, Ankara, Akçağ yayınları, 2016.
- YILMAZ, Mehmet, *Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler*, İstanbul, Enderun Kitabevi, 1992.
- YILMAZ, Mehmet, *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler*, İstanbul, Kesit Yayınları, 2013.
- YÜKSEL, Müfid, *Bektaşilik ve Mehmed Ali Hilmî Dede Baba*, İstanbul, Bakış Yayınları, 2012
- YÜKSEL, Müfid, *Bektâşilik ve Mehmed Hilmî Dede Baba*, İstanbul, Bakış Yayınları, 2002.